

BALIKESİR
ÜNİVERSİTESİ

II. BALIKESİR 2024
SEMPOZYUMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

II. BALIKESİR SEMPOZYUMU

6 HAZİRAN 2024

BİLDİRİLER KİTABI
PROCEEDINGS BOOK

II. Balıkesir Sempozyumu

6 Haziran 2024

BİLDİRİLER KİTABI

PROCEEDINGS BOOK

II. BALIKESİR SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER KİTABI

6 Haziran 2024

Balıkesir

E-ISBN:

Balıkesir Üniversitesi Yayınları

EDİTÖRLER:

Prof. Dr. Bayram ŞAHİN

Doç. Dr. Sinem ŞAHNAGİL

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ

ÖNSÖZ

Üniversitelerin ülke ve dünya çapında akademiye katkı sağlaması yanında, yerele de katkı sağlaması beklenir. Bunun yanında, lisansüstü ve diğer akademik çalışmaların akademik çevrelere ve topluma duyurulmak üzere daha geniş kitlelere ulaştırılarak katkı nispetinin yükseltilmesinin yollarından biri de sempozyumlardır. Diğer yandan sempozyum, kongre ve panellerin matbu ya da dijital ortamda basılarak ilgililere ulaştırılması ve uzun yıllar yararlanılması, tarihe not düşülmesi ve geleceğe taşınması gereklidir. Bu niyetlerle Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ev sahipliğinde düzenlenen II. Balıkesir Sempozyumu'nun bildiri kitabını sizlerle paylaşmaktan dolayı gururluyuz. Bu sempozyum, Balıkesir şehri önceliğiyle sosyal bilimler alanında yapılan akademik çalışma ve tartışmaların bir araya toparlandığı önemli bir akademik faaliyet olma özelliği taşımaktadır.

Balıkesir; sahip olduğu coğrafi, tarihi, kültürel, sosyal, ekonomik, turistik, gastronomik, beşerî ve tabii kaynaklarıyla Güney Marmara'nın önemli bir kültür ve üniversite şehridir. II. Balıkesir Sempozyumu sayesinde, Balıkesir'i esas alan akademik çalışmaların sunulması aracılığıyla Şehrimizin zengin değerlerinin ve potansiyelinin daha geniş kitlelere tanıtılması ve yeni bilimsel çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Sempozyumumuzun, sosyal bilimler kapsamında Balıkesir'in mevcut durumunu ve potansiyelini daha da ön plana çıkaracağına olan inancımız tamdır.

Bu değerli çalışmaların bir araya getirilmesinde ve sempozyumun düzenlenmesinde başta fikirleri ve birikimiyle emek ve destek veren Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Bayram ŞAHİN olmak üzere emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım. II. Balıkesir Sempozyumu'nun başta şehrimize olmak üzere akademik dünyaya ve sosyal bilimler alanına önemli katkılar sağlamasını temenni eder, bildirilerin daha sonraki akademik, sosyal ve kültürel çalışmalara ilham verici ve yol gösterici olmasını dilerim.

Prof. Dr. Yücel OĞURLU
Balıkesir Üniversitesi Rektörü

SUNUŞ

Üniversitemizin kuruluş yılı itibarıyla faaliyetlerine başlamış olan Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993 yılından beri sosyal bilimler alanında lisansüstü eğitim-öğretim hizmetlerine devam etmektedir. Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü programlarından şimdiye kadar 2276 öğrencimiz mezun olmuştur. Bu öğrencilerimizin 233'ü doktora mezunlarından oluşmakta olup önemli bir kısmı üniversitemizin sosyal bilimler alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Hâlihazırda enstitümüz bünyesinde 11'i doktora programı olmak üzere, 22 anabilim/anasanat dalında 40 programda toplam 862 öğrenci ile eğitim-öğretim faaliyetleri devam etmektedir. Bu çerçevede ana hedefimiz Atatürk ilkelerinden ve milli değerlerden ödün vermeden, özgür, yenilikçi, araştırmacı bir akademik ortamda bilgi üretmektir.

Enstitümüz tarafından düzenlenen II. Balıkesir Sempozyumu kentimiz için önemli bir etkinlik olmuştur. Balıkesir sadece coğrafi konumuyla değil, aynı zamanda kültürel, sanatsal ve tarihi zenginliğiyle adeta bir açık hava müzesi gibidir. Sempozyum bu zengin mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak için bir fırsat sunmaktadır. Birlikte geleceğimizi şekillendirecek adımlar atmaya hazır olduğumuzu bildirmek isterim.

Sempozyum boyunca bu zengin mirası nasıl koruyabileceğimize ve geliştirebileceğimize ilişkin farklı alanların değerlendirmeleri ışığında hazırlanan akademik çalışmaları derinlemesine incelemek suretiyle sadece bilgi alışverişi yapmakla kalmayıp birlikte somut çıkarımlar yapmaya katkı sağlamayı amaçlamaktayız.

İlki 2005 yılında düzenlenen I. Balıkesir Sempozyumu'nun ikincisi, toplam 24 farklı üniversiteden 85 yazarın katkı verdiği 68 bildiriden oluşmaktadır. Ulusal bir sempozyum olmasına rağmen yurtdışından da katılımcılar ilgi göstermiştir. Bildiriler sosyal, beşerî ve idari bilimler, eğitim bilimleri, filoloji, güzel sanatlar, ilahiyat temel alanlarında olmak üzere geniş bir yelpazede öncelikli Balıkesir'i merkezine koymuş akademik araştırmalardan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra farklı disiplinlerde hazırlanmış bildiriler de sempozyumda sunulmuştur.

Sempozyuma desteklerinden dolayı rektörümüz Prof. Dr. Yücel OĞURLU'ya, rektör yardımcılarımıza, Uluslararası İlişkiler Merkez Müdürlüğü'ne, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'ne ve Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığına teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca uzun süredir bu sempozyumun hazırlanmasında yoğun mesai harcayan müdür yardımcılara, enstitü araştırma görevlilerimize, YÖK 100/2000 burslusu öğrencilerimize ve idari çalışma arkadaşlarıma minnetlerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Bayram ŞAHİN

Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

KURULLAR

ONUR KURULU

İsmail USTAOĞLU, Balıkesir Valisi
Prof. Dr. Yücel OĞURLU, Balıkesir Üniversitesi Rektörü
Ahmet AKIN, Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı

AKADEMİK ONUR KURULU

Emekli Prof. Dr. Metin AYIŞIĞI, Balıkesir Üniversitesi
Emekli Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU, Balıkesir Üniversitesi
Emekli Prof. Dr. Nevin SAYLAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah SOYKAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KÖÇ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER, İzmir Demokrasi Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal YILDIRIM, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Düriye BOZOK, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan ÇETİNTAŞ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Oya AYTEMİZ SEYMEN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Lütfü MET, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ruhi İNAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Saadet MALTEPE, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Zübeyde GÜNEŞ YAĞCI, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Alper UZUN, Balıkesir Üniversitesi

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Abdullah KÖSE, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KÖROĞLU, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ali DUYMAZ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal YILDIRIM, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent BAYRAKTAR, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Elif ÇİMEN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan TEZCİ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ertan ÖRGEN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Fahri ÇAKI, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Fazlı YILDIZ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Hacer AŞIK EV, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet BAŞTÜRK, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Emin AKKILIÇ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Oğuzhan İLBAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut SAÇKES, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Özge GENÇEL ATAMAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem KÖROĞLU, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Selvihan KILIÇ ATEŞ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Sinan AYTEKİN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Sonnur IŞITAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Şakir SAKARYA, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Tamer BOLAT, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur GÜRGAN, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK, Balıkesir Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Bayram ŞAHİN, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Sinem ŞAHNAGİL, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esat SAÇKES, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ, Balıkesir Üniversitesi

SEKRETERYA

Arş. Gör. Talha Serdar SEZEN, Balıkesir Üniversitesi
Arş. Gör. İbrahim MİSİR, Balıkesir Üniversitesi
Sevda TURHAN, Balıkesir Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
SUNUŞ	ii
KURULLAR	iii
ÖZET BİLDİRİLER	
ÖRGÜT KÜLTÜRÜNÜN İŞLETME PERFORMANSI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR REKABET ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ: BALIKESİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	1
<i>Gözde Nur ÇOŞKUN KAYA, Arzu BALIKOĞLU</i>	
DOĞAL ALANLARA YÖNELİK ZİYARETÇİ DENEYİMLERİ: BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ	2
<i>Selda GÜVEN, Berna MAZLUM, Seda ŞAHİN</i>	
TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİ	3
<i>Yağmur TURSAN, Tuğçe KOŞTUR, Gözde Nur ÇOŞKUN KAYA, Batuhan Eren ŞEREMETLİ, Ahmet KÖROĞLU</i>	
MARMARA BÖLGESİ'NDEKİ İLLERİN LİMAN ELLEÇLEME PERFORMANSLARININ CRITIC TABANLI WASPAS YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ	4
<i>Tuğçe DANACI ÜNAL</i>	
KARASI BEYLİĞİ'NDEKİ ACLAN BEY'İN VARLIĞI VE KİMLİĞİ ÜZERİNE	5
<i>Kenan Ziya TAŞ, Fatih ORTA</i>	
II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA İNGİLİZ DENİZ KUVVETLERİ İSTİHBARAT BİRİMİ TARAFINDAN YAYIMLANAN TÜRKİYE İLE İLGİLİ COĞRAFYA EL KİTABINA GÖRE BALIKESİR	6
<i>Mehmet KARAYAMAN</i>	
DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ	7
<i>İbrahim ŞAHİN</i>	
BALIKESİR'DE EŞKİYALIK: NEMLİZÂDE ZİHNİ BEY HADİSESİ	8
<i>Serap SUNAY</i>	
YİYECEK İÇECEK İŞLETMELERİNDE ATIKSIZ MUTFAĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ	9
<i>İrem Zeliha TAVUS, Alper KURNAZ</i>	
YEREL HALKIN BALIKESİR KAHVALTISINA YÖNELİK BAKIŞ AÇISININ BELİRLENMESİ	10
<i>Berre Zeynep UÇAN KAYAALP, Düriye BOZOK</i>	
SİYASİ KAMPANYA İLETİŞİMİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL MEDYANIN KULLANIMI	11
<i>Enbiya ÖZKAN</i>	
PERFORMANS DEĞERLEMESİNDE RİSK TEMELLİ ÖLÇÜTLERİN KULLANIMI: BİST ŞEHİR ENDEKSLERİ UYGULAMASI	12
<i>Merve GÜRSOY, Arif SEZGİN, Sinan AYTEKİN</i>	
FİNANSAL STRES ARACILIĞIYLA KREDİ KARTI KULLANIMI VE PARAYA KARŞI TUTUMUN FİNANSAL MEMNUNİYET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BUBYO ÖRNEĞİ	13
<i>Ayşegül YILDIRIM KUTBAY</i>	
BİST BALIKESİR ENDEKSİ FİRMALARININ MEREC TABANLI CoCoSo YÖNTEMİYLE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ	14
<i>Arif SEZGİN, Sinan AYTEKİN</i>	
BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİNİN TÜRKİYE ULUSLARARASI TAŞIMACILIK FAALİYETLERİNE ETKİLERİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA	15
<i>Büşra ÖZTİRYAKİ, Melik Mine ÇELEBİ</i>	
KARESİ GAZETESİ'NDEKİ HABERLERDEN HAREKETLE TÜRK TAYYARE CEMİYETİ'NİN FAALİYETLERİNİN BALIKESİR'E YANSIMALARI	16
<i>Mustafa ÖGE</i>	

1958-1962 ERDEK ŞENLİĞİ	17
<i>Hasret TAFLAR</i>	
KIBRIS'TA TUTULAN BALIKESİRLİ ÇANAKKALE SAVAŞ ESİRLERİNE DAİR NOTLAR	18
<i>Ünal ÜSTÜNDAĞ</i>	
ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ BALIKESİR SPOR TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER	19
<i>Fehim KURULOĞLU, Merve ÇETİNEL ÇAYLI</i>	
ENDÜLÜS'ÜN FETHİNDEN VALİLER DÖNEMİNİN SONUNA KADAR KADILIK	20
<i>Hilal KÜÇÜK</i>	
OSMANLI DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE TASAVVUF KÜLTÜRÜ	21
<i>Elif Özcan METİN</i>	
İRFANİ GELENEKTE DİNİ TECRÜBE: HASAN BABA ÖRNEĞİ	22
<i>Aysel TAN</i>	
İLAHİYAT FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI	23
DERSİNE BAKIŞI: BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	
<i>Ahmet Ali ÇANAKCI</i>	
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KUR'AN-I HAKİM MEALİ KERİM İLE KUR'AN YOLU	25
TEFSİRİNDE AİLE HUKUKU İLE İLGİLİ AYETLERE YAKLAŞIMLAR	
<i>Saniye KARGAN</i>	
NİJERYA'DA TOPLUMSAL UZLAŞININ YENİDEN İNŞASI: PEACETECH'İN DİJİTAL	26
ÇÖZÜMLERİ VE ETKİNLİĞİ	
<i>Damla YILDIZ ALTINAY</i>	
BALIKESİR'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: 'NE10 BALIKESİR'İN KATKILARI	27
<i>Tahsin GÜLER, Ece ATEŞ</i>	
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ KULLANILARAK FARKLI ÖZELLİKLİ HARİTALARIN	28
ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ	
<i>Uluç ÇAĞATAY</i>	
SOSYAL BELEDİYEÇİLİK VE KENTSEL YOKSULLUK: BALIKESİR ÖRNEĞİ	29
<i>Umut Ökkeş DEMİR</i>	
BALIKESİR MUHACİR ESAS KAYIT DEFTERİNE GÖRE BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN	30
GÖÇÜ VE GÖNEN İSKÂNI (1950-1951)	
<i>Ferruh KAYALAN</i>	
BALIKESİR DOĞUMLU SENATÖRLERDEN HASAN ALİ TÜRKER'İN CUMHURİYET	31
SENATOSU ETKİNLİKLERİ	
<i>Emin Alp MALKOÇ</i>	
BALIKESİR'İN ESKİÇAĞ YERLEŞİM TARİHİNE DAİR SORUNLARA GENEL BİR BAKIŞ	32
<i>Mustafa TÜRK</i>	
ANTİK KAYNAKLAR IŞIĞINDA MS 120'LERDE MEYDANA GELEN KYZİKOS DEPREMİ	33
VE KENTİN YENİDEN İMARİ	
<i>Ahmet AKŞAR</i>	
1907 VE 1927 VİLÂYET SALNAMELERİNE GÖRE BALIKESİR'DE TÛTÛNCÛLÛK	34
<i>Zümrüt TAŞ ÜSKÛL</i>	
ÛÇ ROMANDA BALIKESİR	35
<i>Şaziye DURUKAN</i>	
SÛLEYMAN BAKIRGANÎ'NİN HAC TASAVVURU	36
<i>Nilişer KARADAVUT</i>	
SİCİLYA İLK ÇEVİRİ OKULU'NDA ARAPÇADAN LATİNCE VE YUNANCAYA ÇEVİRİLEN	37
ESERLER VE BATIDAKİ ETKİLERİ	
<i>Recep HATİPOĞLU</i>	
COVID-19 SÛRECİNDE BALIKESİR DENEYİMİNE BİYOPOLİTİK BİR PERSPEKTİF	38
<i>Şeniz ANBARLI BOZATAY</i>	
KENT PLANLAMA KURAMLARI	39
<i>Muhammed Halid KAFADAR</i>	
YEREL POLİTİKALARA KATILIMIN ARTIRILMASINDA KENT KONSEYLERİNİN ETKİNLİĞİ	40
VE ÖNEMİ: BALIKESİR KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ	
<i>Ahmet UÇAR</i>	

XVI. YÜZYILDAN XIX. YÜZYILA KEPSUD NAHİYESİ VAKIFLARI	41
<i>Serkan SARI</i>	
TARİH İNŞASINDA YEREL BASIN: KARESİ GAZETESİ İŞİĞİNDA XIX. YÜZYIL SONLARINDA EDREMİT	42
<i>Mustafa POLAT</i>	
1916 YILI KARESİ LİVASI ZAHİRE KİTLİĞİNA DAİR MÜFETTİŞ RAPORLARI	43
<i>Fatma KAYA DOĞANAY</i>	
CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ'NÜN BALIKESİR SEYAHATLERİ	44
<i>Ahmet GÜLEN</i>	
BALIKESİR'DE BİR BASKİRESİM SANATÇISI: HATİCE BENGİSU	45
<i>Duygu SABANCILAR İŞTİN</i>	
KENTİN TİPOGRAFIK DENEYİMİ VE YENİDEN ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ	46
<i>Öznur İŞİR</i>	
BALIKESİR KURTDERELİ MEHMED PEHLİVAN CAMİİ'NDE İKİ HAT LEVHASI	47
<i>İsmail ÖZTÜRK</i>	
BALIKESİR'İN SANAT GEÇMİŞİNDE İZİ OLAN SANATÇILAR	48
<i>Pelin TOKTAŞ, Elif ÇİMEN</i>	
BANDIRMA FÜZE KULÜBÜNDEN BAUN ROKET TAKIMINA	49
<i>Ayhan İSTANBULLU</i>	
DOĞAYI KEŞFET MOBİL UYGULAMASI: BAÇEM ÖRNEĞİ	50
<i>Cemre Nur CANDER, Ayhan İSTANBULLU</i>	
TÜRKLERDE GÜREŞ KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA BAŞPEHLİVAN GÜREŞÇİLERİNDEN KEPSUTLU ÇAKIR PEHLİVAN	51
<i>İsmail OĞUZ, Şükran OĞUZ</i>	
DEPREM TAHMİNİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM: RASTGELE ORMAN REGRESYONU YÖNTEMİ İLE BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ	52
<i>İsmahan ERMIŞ</i>	
TÜRKİYE'DE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ UYGULANMASINDA YAŞANAN GÜÇLÜKLERLE İLGİLİ YAYINLANMIŞ TEZLERİN İNCELENMESİ (2018-2024)	53
<i>Ramazan KAYA, Nihat UYANGÖR</i>	
DEĞER'LENİYORUM	54
<i>Beyhan SOLGUN</i>	
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN YAŞAMINDA YER ALAN AHLAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ ALGILARI	55
<i>Beyhan SOLGUN</i>	
BİR BİRLİKTE ÖĞRENME PRATİĞİ OLARAK SANAT YÖNETMENLİĞİ DERSİ	56
<i>Serdar YILMAZ, Öznur İŞİR</i>	
BAK GÖR ÇEK BİR KISA FİLM PROJESİ KAPSAMINDA BALIKESİR KENT ALGISI: KUTUDA KENT	57
<i>Batuhan GÖRKER</i>	
GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN 2018-2023 YILLARI ARASINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA YERLEŞME DURUMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (BALIKESİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)	58
<i>Derya AVCI</i>	

TAM METİN BİLDİRİLER

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ	60
<i>İbrahim ŞAHİN</i>	
YİYECEK İÇECEK İŞLETMELERİNDE ATIKSIZ MUTFAĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ:	67
İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ	
<i>İrem Zeliha TAVUS, Alper KURNAZ</i>	
YEREL HALKIN BALIKESİR KAHVALTISINA YÖNELİK BAKIŞ AÇISININ BELİRLENMESİ	79
<i>Berre Zeynep UÇAN KAYAALP, Düriye BOZOK</i>	
BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİNİN TÜRKİYE ULUSLARARASI TAŞIMACILIK	93
FAALİYETLERİNE ETKİLERİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA	
<i>Büşra ÖZTİRYAKİ, Melik Mine ÇELEBİ</i>	
1958-1962 ERDEK ŞENLİĞİ	106
<i>Hasret TAFLAR</i>	
ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ BALIKESİR SPOR TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER	110
<i>Fehim KURULOĞLU, Merve ÇETİNEL ÇAYLI</i>	
BALIKESİR'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: 'NE10 BALIKESİR'İN KATKILARI	121
<i>Tahsin GÜLER, Ece ATEŞ</i>	
KENT PLANLAMA KURAMLARI	133
<i>Muhammed Halid KAFADAR</i>	
CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ'NÜN BALIKESİR SEYAHATLERİ	139
<i>Ahmet GÜLEN</i>	
KENTİN TİPOGRAFIK DENEYİMİ VE YENİDEN ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ	146
<i>Öznur IŞIR</i>	
GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN 2018-2023 YILLARI	155
ARASINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA YERLEŞME DURUMLARI ÜZERİNE BİR	
ARAŞTIRMA (BALIKESİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI GÜZEL SANATLAR	
LİSESİ ÖRNEĞİ)	
<i>Derya AVCI</i>	

ÖZET BİLDİRİLER

ÖRGÜT KÜLTÜRÜNÜN İŞLETME PERFORMANSI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR REKABET ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ: BALIKESİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Gözde Nur ÇOŞKUN KAYA¹, Arzu BALIKOĞLU²

¹ Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Ayvalık Meslek Yüksekokulu, Türkiye, gzd.coskun38@gmail.com, 0000-0002-5703-9198

² Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye, arzukilic@balikesir.edu.tr, 0000-0001-6284-4661

ÖZ: Günümüz küresel dünyasında yaşanan hızlı değişimlere sahne olan hizmet sektöründe işletmelerin rekabet gücüne sahip olabilmeleri ve rakipleriyle olan mücadeleden üstün çıkabilmeleri için işletme çalışanlarının örgüt kültürünü benimsemesi ve kültüre uygun tutum ve davranış sergilemesi gerekmektedir. İşletmelerin amaç, strateji ve politikalarını oluşturmalarında ve rekabet üstünlüğü sağlamlarında önemli bir araç olan örgüt kültürünü işletme çalışanlarının benimsemeleri rekabet ortamında büyük avantaj sağlamaktadır. İşletme ortamında var olan örgüt kültürü işletme çalışanlarının kurum ile arasındaki güçlü bağı arttırmaktadır. Örgüt kültürü; işletmenin değerlerini, inançlarını ve davranışlarını şekillendirmekte, bu da çalışanların motivasyonunu ve bağlılığını artırarak işletme performansını ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğünü olumlu yönde etkilemektedir. Bu noktada işletmelerin sürdürülebilir rekabet gücünü artırmak için örgüt kültürü ve işletme performansı arasındaki bu ilişkinin anlaşılması, stratejik karar alma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Alanyazında yer alan ilgili çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde, işletmelerin performans düşüklüğünün ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlayamama sebeplerinin örgütsel kültürün işletmelerde oluşturulmasının yeteri kadar önem verilmemesinden kaynaklığı olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede bu araştırmada, örgüt kültürün işletme performansı ve sürdürülebilir rekabet üstündeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada birincil veri toplamak amacıyla nicel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Cameron ve Quinn (2006) tarafından geliştirilen Örgüt Kültürü Ölçeği ve Kuşluyan ve Eren (2008) tarafından geliştirilen İşletme Performansı Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca Çalhan'ın (2015) geliştirdiği Sürdürülebilir Rekabet Üstünlüğü Ölçeği konaklama işletmelerine göre uyarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde faaliyet gösteren konaklama işletmeleri oluşturmaktadır. Araştırma üst ve orta düzey yöneticiler üzerinde gerçekleştirilmiş ve araştırma kapsamında 88 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen araştırma bulguları sonucunda örgüt kültürü yüksek olan işletmelerde işletme performansının olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir. Ayrıca örgüt kültürünün etkisiyle işletme performansının yüksek olduğu işletmelerde sürdürülebilir rekabet üstünlüğünün de pozitif yönlü olarak etkilendiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgüt Kültürü, İşletme Performansı, Sürdürülebilir Rekabet Üstünlüğü

THE EFFECT OF ORGANISATIONAL CULTURE ON BUSINESS PERFORMANCE AND SUSTAINABLE COMPETITION: A STUDY ON ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS OPERATING IN BALIKESİR PROVINCE

ABSTRACT: In the service sector, which is the scene of rapid changes in today's global world, it is necessary for business employees to adopt organizational culture and exhibit attitudes and behaviors in accordance with the culture in order for businesses to have competitive power and to be superior in the struggle with their competitors. The adoption of organizational culture, which is an important tool for businesses to establish their goals, strategies and policies and to provide competitive advantage, provides a great advantage in the competitive environment. The organizational culture existing in the business environment increases the strong bond between the business employees and the institution. Organizational culture shapes the values, beliefs and behaviors of the business, which positively affects business performance and sustainable competitive advantage by increasing employee motivation and commitment. At this point, understanding this relationship between organizational culture and business performance plays an important role in strategic decision-making processes in order to increase the sustainable competitiveness of businesses. When the results of the relevant studies in the literature are evaluated, it is thought that the reasons for the low performance of enterprises and the inability to provide sustainable competitive advantage are thought to be due to the fact that the creation of organizational culture in enterprises is not given enough importance. In this framework, this study aims to determine the impact of organizational culture on business performance and sustainable competition. In line with this purpose, quantitative research method was preferred in order to collect primary data and questionnaire technique was used as a data collection tool. The Organizational Culture Scale developed by Cameron and Quinn (2006) and the Business Performance Scale developed by Kuşluyan and Eren (2008) were used in the study. In addition, the Sustainable Competitive Advantage Scale developed by Çalhan (2015) was adapted for accommodation businesses. The population of the study consists of accommodation establishments operating in Balıkesir province. The research was conducted on senior and mid-level managers and 88 questionnaires were evaluated within the scope of the research. As a result of the research findings, it has been determined that business performance is positively affected in enterprises with high organizational culture. In addition, it has been determined that sustainable competitive advantage is also positively affected in enterprises where business performance is high with the effect of organizational culture.

Keywords: Organizational Culture, Business Performance, Sustainable Competitive Advantage

DOĞAL ALANLARA YÖNELİK ZİYARETÇİ DENEYİMLERİ: BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ

Selda GÜVEN¹, Berna MAZLUM², Seda ŞAHİN³

¹ Öğr. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ezine Meslek Yüksek Okulu, Türkiye, seldaegilmezgil@comu.edu.tr, 0000-0002-4931-7880

² Dr. Öğr. Üyesi., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ardeşen Turizm Fakültesi, Türkiye, berna.sad@erdogan.edu.tr, 0000-0002-6365-7830²

³ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi,, Türkiye, ssen@balikesir.edu.tr, 0000-0001-5977-1561

ÖZ: Turizm endüstrisinin önemli kaynakları arasında kabul edilen doğal alanlar hem turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinde hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından ön plana çıkmaktadır. Bu alanlar benzersiz özelliklere sahip ekosistemlerdir ve turistik eğilimlerdeki değişimlerle beraber bölgenin daha fazla kişi tarafından ziyaret edilmesine, kırsal alanların kalkınmasına dolayısıyla ekonomiye önemli etkilerde bulunmasına olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda bu araştırmada Balıkesir İlinin sahip olduğu doğal alanlara ilişkin ziyaretçi deneyimleri TripAdvisor web sitesinde yapılan yorumlar aracılığı ile incelenmiş, elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda doğal alanlar ile ilgili olumlu ve olumsuz yorumlar ile bu yorumların derecelendirilmesi yapılmıştır. Su oluşumları ile ilgili olumlu kodların daha çok manzara ve suyun niteliği ile ilişkilendirildiği, olumsuz kodların ise çöplerin varlığı, kapasitenin üzerinde insan sayısı ve ateş yakılması sonucu oluşan duman olduğu tespit edilmiştir. Doğal alanlarda ise manzaranın niteliği olumlu, ateş yakılması sonucu duman oluşumu ise olumsuz yorumlarda ön plana çıkan unsurlardır. Bu noktada ziyaret deneyiminin artırılması adına olumsuz algıların azaltılmasının, olumlu unsurları destekleyen ya da güçlendiren faaliyetlerde bulunulmasının Balıkesir İlinin doğa temelli turizm kaynaklarının imajına katkıda bulunacağı, daha fazla tavsiye edilerek bu platformları kullanan tüketiciler nezdinde tanıtımına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Alanlar, Ziyaretçi Deneyimi, TripAdvisor

ANALYZING VISITOR EXPERIENCE IN NATURAL AREAS: THE CASE OF BALIKESİR PROVINCE

ABSTRACT: The significance of natural sites in the tourism industry underscores their contribution to enriching tourism experiences and preserving the environment. These regions possess distinctive ecosystem features, and, along with shifts in tourism patterns, facilitate increased visitation, rural development, and consequential economic impacts. This research focused on examining visitor experiences of Balıkesir Province's natural sites by analysing comments posted on TripAdvisor, followed by a content analysis of the collected data. Both favourable and unfavourable remarks concerning wilderness areas were evaluated, along with an assessment of these evaluations. The presence of positive codes related to water formations is predominantly associated with the landscape and water quality, while negative codes highlight issues such as litter, overcrowding, and smoke resulting from fires. Natural environments are characterized by favourable landscape quality, whereas the production of smoke from fires is considered undesirable. Improving the visitor experience and promoting positive elements are seen as key strategies to enhance the image of nature-based tourism resources in Balıkesir Province, thereby increasing recommendations and usage by visitors.

Keywords: Natural Areas, Visitor Experience, TripAdvisor

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİ

**Yağmur TURSAN¹, Tuğçe KOŞTUR², Gözde Nur ÇOŞKUN KAYA³,
Batuhan Eren ŞEREMETLİ⁴, Ahmet KÖROĞLU⁵**

¹ *Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, yagmurtursan@gmail.com, 0000-0001-7710-7859*

² *Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, kostur_tugce@hotmail.com, 0000-0001-9328-824X*

³ *Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Ayvalık Meslek Yüksekokulu, Türkiye, gzd.coskun38@gmail.com, 0000-0002-5703-9198*

⁴ *Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, batuhanseremetli@yahoo.com, 0000-0002-5605-0280*

⁵ *Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye, akoroglu@balikesir.edu.tr, 0000-0002-6694-4667*

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, turizm rehberliği öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Akademik erteleme davranışı, öğrencilerin ödevlerini, projelerini ve ders çalışmalarını ertelemesi veya geciktirmesi olarak tanımlanmakta olup, bu davranışın başarısız zaman yönetimi ve motivasyon eksikliğiyle ilişkilendirildiği bilinmektedir. Öznel iyi oluş kavramı ise bir bireyin kendi yaşamının ve deneyimlerinin genel olarak nasıl olduğuyla ilgilenmekte ve bu doğrultuda bireylerin duygusal, psikolojik ve sosyal refahını düzeylerini yansıtmaktadır. Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf turizm rehberliği bölümü öğrencileri, bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak, McCloskey (2011) tarafından geliştirilen Akademik Erteleme Davranışı Kısa Ölçeği, Hills ve Argyle (2002)'in geliştirdiği Oxford Mutluluk Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu tercih edilmiştir. Yapılan veri analizi sonucunda, turizm rehberliği öğrencileri arasında akademik erteleme davranışları ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, bu ilişkilerin çeşitli demografik değişkenler tarafından etkilendiği de görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulguların, öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen faktörleri anlamada önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Erteleme Davranışı, Öznel İyi Oluş, Turizm Rehberliği

THE RELATIONSHIP BETWEEN ACADEMIC PROCRASTINATION BEHAVIOR AND SUBJECTIVE WELL-BEING OF TOURISM GUIDANCE STUDENTS

ABSTRACT: The aim of this study is to examine the relationship between academic procrastination behavior and subjective well-being levels of tourism guidance students. Academic procrastination behavior is defined as postponing or delaying students' assignments, projects and course work, and it is known that this behavior is associated with ineffective time management and lack of motivation. The concept of subjective well-being, on the other hand, is concerned with how an individual's life and experiences are in general and accordingly reflects the emotional, psychological and social well-being of individuals. 3rd and 4th year tourism guidance students studying at Balıkesir University Faculty of Tourism constitute the population of this study. A questionnaire, which is one of the quantitative research methods, was used in the study. Academic Procrastination Behavior Short Scale developed by McCloskey (2011), Oxford Happiness Scale developed by Hills and Argyle (2002) and Personal Information Form were preferred as data collection tools. As a result of the data analysis, it was determined that there was a negative relationship between academic procrastination behaviors and subjective well-being levels among tourism guidance students. In addition, it was also observed that these relationships were affected by various demographic variables. It is thought that the findings obtained from the research can make important contributions to understanding the factors affecting students' academic performance.

Keywords: Academic Procrastination Behavior, Subjective Well-Being, Tourism Guidance

MARMARA BÖLGESİ'NDEKİ İLLERİN LİMAN ELLEÇLEME PERFORMANSLARININ CRITIC TABANLI WASPAS YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Tuğçe DANACI ÜNAL¹

¹ Doç. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türkiye,
tugce.unal@btu.edu.tr, 0000-0002-5480-2653

ÖZ: Günümüzde uluslararası ticaretin önemli bir bölümü deniz yolu taşımacılığı ile gerçekleşmektedir. Deniz yolu taşımacılığı yüksek miktarda kuru, sıvı ve konteyner yüklerin daha uygun navlun ücretleri ile okyanus aşırı mesafelere gönderilmesine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte deniz yolu taşımacılığı multimodal taşımacılıkta önemli bir rol oynamaktadır. Deniz yolu sahip olduğu bu avantajlar sebebiyle her geçen gün dünya taşımacılığındaki payını ve önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda ülkeler son yıllarda mevcut liman altyapı ve üstyapılarını geliştirmek, liman sayılarını arttırmak için çalışmalarda bulunmaktadır. Limanlarda verilen hizmetlerden biri olan elleçleme faaliyetlerinin verimli bir şekilde yapılması ise söz konusu limanlar için önemli bir performans göstergesidir. Bu çalışmada liman elleçleme miktarları kapsamında Marmara Bölgesi'ndeki illerin performanslarının sıralanması amaçlanmaktadır. Bu amaçla liman başkanlıkları bazında yük ve konteyner elleçleme miktarları ile ilgili elde edilen ikincil veriler Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden olan CRITIC (Criteria Importance Through Intercriteria Correlation) ve WASPAS (Weighted Aggregated Sum Product Assessment) metotları kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda Marmara Bölgesi'ndeki iller elleçleme performansları kapsamında sıralanmış, performansı yüksek liman başkanlıkları ile düşük olanlar karşılaştırılmış ve ileriye dönük çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Bu çalışmanın benzer konularda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Marmara Bölgesi, Liman, Elleçleme, ÇKKV

EXAMINATION OF THE PORT HANDLING PERFORMANCES OF THE PROVINCES IN THE MARMARA REGION BY CRITIC BASED WASPAS METHOD

ABSTRACT: A significant portion of international trade nowadays is carried out by maritime transport. Maritime transport enables the shipment of large amounts of dry, liquid and containerized cargo to transoceanic distances with more affordable freight charges. In addition, maritime transport plays an important role in multimodal transport. Due to these advantages, maritime transport increases its share and importance in world transportation every passing day. In this context, countries have been working to improve their existing port infrastructure and superstructure and to increase the number of ports in recent years. The efficient performance of handling activities, which is one of the services provided in ports, is an important performance indicator for the relevant ports. This study aims to rank the performances of the provinces in the Marmara Region within the scope of port handling amounts. For this purpose, secondary data obtained on the basis of cargo and container handling quantities by port authorities were analyzed using CRITIC (Criteria Importance Through Intercriteria Correlation) and WASPAS (Weighted Aggregated Sum Product Assessment) methods, which are among the Multi-Criteria Decision Making (MCDM) methods. At the end of the study, the provinces in the Marmara Region were ranked in terms of handling performance, the port authorities with high performance were compared with the ones with low performance, and solutions were offered. It is considered that this study will contribute to studies to be conducted on similar subjects.

Keywords: Marmara Region, Port, Handling, MCDM

KARASİ BEYLİĞİ'NDEKİ ACLAN BEY'İN VARLIĞI VE KİMLİĞİ ÜZERİNE

Kenan Ziya TAŞ¹, Fatih ORTA²

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye
kztas@balikesir.edu.tr, 0000-0002-8866-4025

² Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
fatihorta@gmail.com, 0000-0003-1292-5249

ÖZ: Günümüzde yapay zekâ sayesinde bir metni çevirmek sıradan bir eylem haline gelmiş olsa da, geçmişte çeviri ve çevirmenler bilgi ve kültürün nesilden nesle aktarılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Yeryüzünde birbirinden habersiz medeniyetlerin yaşamış olduğu inkâr edilemez. Eski Amerika medeniyeti ile Avrupa'nın, eski Çin ile Yakındoğu'nun birbirleriyle temasının çok az olduğu ve bu nedenle birbirlerini etkilemeden geliştikleri ifade edilebilir. Ancak Akdeniz medeniyetini oluşturan halklar için durum farklıdır. Eski Mısır ve Mezopotamya ile Ege'nin sacayağına dayanarak şekillenen Akdeniz medeniyeti, Grekler aracılığıyla Roma ve Güney Avrupa'ya, Anadolu ve Mezopotamya vasıtasıyla da bir ara Hint'e kadar uzanmıştır. Ortaçağ'da İtalya'da özellikle de Sicilya'da ve İspanya'daki çeşitli çeviri okulları ve çeviri hareketleri sayesinde doğunun zengin kaynakları Batıya aktarılmıştır. Ortaçağ Sicilya'sında, 1140-1154 yılları arasında II. Roger ve ardından 1154-1166 yılları arasında da oğlu I. William tahtta kalmış olup bu dönemlerde yapılan çeviri faaliyetleri Sicilya İlk Çevirmenler Okulu (The First Sicilian School of Translators) olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde, Yunancadan Latinceye ve Arapçadan Latinceye ve Yunancaya çeviriler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Sicilya İlk Çevirmenler Okulu'nda Arapçadan Latinceye ve Yunancaya çevrilen eserler ile bu çevirilerin Batıdaki etkilerini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Çevirmen, Sicilya İlk Çeviri Okulu, Batı

THE WORKS TRANSLATED FROM ARABIC INTO LATIN AND GREEK AT THE FIRST TRANSLATION SCHOOL OF SCIENCES AND THEIR INFLUENCE IN THE WEST

ABSTRACT: Although translating a text has become an ordinary act today thanks to artificial intelligence, in the past, translation and translators have played a very important role in the transmission of knowledge and culture from generation to generation. It cannot be denied that there have been civilization on earth that were unaware of each other. It can be stated that ancient American civilization and Europe, ancient China and the Near East had little contact with each other and therefore developed without influencing each other. However, the situation is different for the peoples of the Mediterranean civilization. The Mediterranean civilization, which was shaped on the pillars of ancient Egypt, Mesopotamia and the Aegean, extended to Rome and Southern Europe through the Greeks, and to India through Anatolia and Mesopotamia. In the Middle Ages, the rich resources of the East were transferred to the West through various translation schools and translation movements in Italy, especially in Sicily and Spain. In medieval Sicily, Roger II reigned between 1140-1154, followed by his son William I between 1154-1166, and the translation activities carried out during this period are known as The First Sicilian School of Translators. During this period, translations were made from Greek into Latin and from Arabic into Latin and Greek. The aim of this study is to reveal the works translated from Arabic into Latin and Greek in the First Sicilian School of Translators and the effects of these translations in the West.

Keywords: Translation, Translator, The First Sicilian School of Translation, West

II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA İNGİLİZ DENİZ KUVVETLERİ İSTİHBARAT BİRİMİ TARAFINDAN YAYIMLANAN TÜRKİYE İLE İLGİLİ COĞRAFYA EL KİTABINA GÖRE BALIKESİR

Mehmet KARAYAMAN¹

¹ Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türkiye
mkarayaman@bandirma.edu.tr, 0000-0001-9730-5000

ÖZ: Birden çok ülkeyi kapsayan savaş stratejilerini uygulamak, askeri üstünlüğün yanında istihbarat üstünlüğünü de ele geçirmek isteyen İngiltere, I.Dünya Savaşı sırasında Deniz Kuvvetleri İstihbarat Birimi bünyesinde, “A Handbook Of Turkey”, “A Handbook Of Bulgaria” vb. başlıklı kitaplar yayınlanmıştır. Kitapların gördüğü ilgi ve elde edilen başarı, II.Dünya Savaşı sırasında da benzer bir çalışmanın yapılmasına neden olmuştur. 1939 yılında, Cambridge ve Oxford Üniversitesi bünyelerinde özel coğrafya bölümleri oluşturulmuştur. Alanında uzman kişiler tarafından kaleme alınan metinler sonunda, 31 ülkeyi/bölgeyi ilgilendiren 58 cilt eser yayınlanmıştır. Askeri sorunların çözümünde, yapılacak operasyonlarda ihtiyaç duyulan bilgileri bir araya getirmek, subayların ziyaret edecekleri ülkeler hakkında detaylı bilgi sahibi olmalarını sağlamak ve askeri personele verilecek eğitime materyal oluşturmak amacıyla kaleme alınan eserler, 1955 yılından itibaren halkın kullanımına sunulmuştur. Çalışmamızda, İngiliz Deniz İstihbarat Birimi tarafından II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye ile ilgili olarak yayınlanan iki ciltlik eser esas alınmıştır. 1942 ve 1943 yıllarında yayınlanan “Geographical Handbook Series Turkey” adlı kitabın 1. cildinde; fiziksel ve jeolojik yapı, kıyılar, bölgesel topografya, iklim, bitki örtüsü ve fauna, hastalıklar ve zararlılar, tarih, insanlar ve yaşam tarzları, yönetim, savunma, hukuk, eğitim ve sağlık, 2. cildinde; nüfus dağılımı, limanlar, madencilik, tarım, sulama, ormancılık, hayvancılık ve balıkçılık, bankacılık, endüstri, ticaret ve iletişim hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmamızda, II.Dünya Savaşı sırasında Türkiye ile ilgili yayınlanan kitapta, Balıkesir bölgesine ait olan bilgiler incelenmiştir. I.Dünya Savaşı sırasında Türkiye ile ilgili olarak yayınlanan kitaptaki bilgiler de dikkate alınarak, Balıkesir merkez ve kazalarının coğrafi durumu, ulaşım imkanları, maden yatakları, limanların, kara ve demiryollarının durumu, ithalat ve ihracat oranları, nüfus yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Elde edilecek bilgilerle, II.Dünya Savaşı yıllarında Balıkesir bölgesinin sosyal ve ekonomik durumu yorumlanmaya çalışılarak, bölge tarihine yönelik yapılacak araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Deniz İstihbarat Birimi, Geographical Handbook Series, II. Dünya Savaşı, Balıkesir

BALIKESİR ACCODING TO GEOGRAPHICAL HANDBOOK ON TURKEY PUBLISHED BY THE BRITISH NAVAL INTELLIGENCE UNIT DURING WORLD WAR II

ABSTRACT: During World War I, the United Kingdom, which wanted to implement war strategies covering more than one country and gain intelligence superiority and military superiority, published books titled "A Handbook Of Turkey" "A Handbook Of Bulgaria" etc. within the Naval Intelligence Unit. The interest and success of the books led to a similar study during World War II. In 1939, special geography departments were established at Cambridge and Oxford Universities. As a result of the texts written by experts in the field, 58 volumes of works concerning 31 countries/regions were published. The works were written to bring together the information needed in solving military problems and operations to be carried out, to ensure that officers have detailed information about the countries they will visit and to provide material for the training to be given to military personnel, have been made available to the public since 1955. Our study is based on the two-volume work published by the British Naval Intelligence Unit on Turkey during World War II. Volume 1 of the "Geographical Handbook Series Turkey", published in 1942 and 1943, provides information on the physical and geological structure, coasts, regional topography, climate, flora and fauna, diseases and pests, history, people and lifestyles, administration, defence, law, education and health, and Volume 2 provides information on population distribution, ports, mining, agriculture, irrigation, forestry, animal husbandry and fisheries, banking, industry, trade and communication. Our study analyses the information on the Balıkesir region in the book on Turkey during World War II. Considering the information in the book published on Turkey during World War I, the geographical situation, transportation facilities, mineral deposits, ports, road and railways, import and export rates, the population structure of Balıkesir centre and its accidents were tried to be given. With the information to be obtained, it is aimed to interpret the social and economic situation of the Balıkesir region during World War II and to contribute to the research to be conducted on the history of the area.

Keywords: British Naval Intelligence Unit, Geographical Handbook Series, World War II, Balıkesir

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ

İbrahim ŞAHİN

¹ Öğr. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
ibrahim.sahin@deu.edu.tr, 0000-0002-1751-808X

ÖZ: Demokrat Parti (DP) 7 Ocak 1946'da kurulmuş ve aynı yıl katıldığı seçimlerde muhalefet partisi olarak meclise girebilmiştir. Türkiye'de çok partili hayata geçildiği bu dönemde, pek çok ilde DP'ye olan ilginin de gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu iller arasında Balıkesir, önemli bir yer tutmaktadır. DP teşkilatının Balıkesir'de ilk kuruluş çalışmalarını başlatan isimlerse, Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, İsmail İlşekerci olur. 1946-1950 yılları arasındaki dönemde kentte siyasal hareketliliğin oldukça yoğun olduğu görülmektedir. DP'nin iktidarda olduğu 1950-1960 yılları arasında ise üç genel seçim gerçekleşir. DP'nin iktidara geldiği ilk seçim 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmıştır. 1950 seçimleri 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidarına son veren, iktidarın ilk kez el değiştirdiği seçimdir. 1950 seçimlerinde Balıkesir'de DP birinci parti olarak çıkmış ve sonraki 1954 ve 1957 seçimlerinde de kentten beklediği ilgiyi fazlasıyla görmüştür. Ayrıca DP adına geneldeki başarı yerel seçimlerde de sürdürülmüştür. 1950 seçimlerinden sonra yapılan ilk belediye seçimlerinde Tevfik Yoldemir Demokrat Parti'den Balıkesir Belediye Başkanı olarak seçilmiştir. DP'nin iktidarı döneminde Balıkesir'e önemli hizmetlerin yapıldığı da görülmektedir. Bunlar arasında; Pamuklu Dokuma Sanayi'nin kurulması, Ziraî Donatım Kurumu ve Sümerbank'ın açılışı, Ziraat Bankası binasının yenilenmesi, Yeni Çimento Fabrikası, fidanlık ve şehir ormanı kurulması vb. gibi hizmetler yer almaktadır. Sonuç olarak; söz konusu on yıllık süreçte Balıkesir ve Balıkesirlilerin DP dönemindeki siyasî parti çalışmalarındaki etkinliği çok önde ve ülke düzeyinde olmuştur. Balıkesirlilerin "Demokrat Parti Kaleliği"ni bu parti tarihe karıştıktan sonra da sürdürdükleri görülmüş, 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra da DP'nin mirasçısı partiler etrafında toplanmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Demokrat Parti, Seçim

PARLIAMENTARY ELECTIONS IN BALIKESİR DURING THE DEMOCRATIC PARTY PERIOD

ABSTRACT: The Democratic Party (DP) was founded on January 7, 1946 and was able to enter the parliament as an opposition party in the elections it participated in the same year. In this period of transition to multi-party life in Turkey, it is seen that the interest in DP is increasing day by day in many provinces. Among these provinces, Balıkesir has an important place. The names that initiated the first establishment efforts of the DP organization in Balıkesir were Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, İsmail İlşekerci. It is seen that political activity was quite intense in the city in the period between 1946 and 1950. Three general elections took place between 1950 and 1960, when the DP was in power. The first election in which DP came to power was held on May 14, 1950. The 1950 elections were the elections that ended the 27-year rule of the Republican People's Party (CHP) and were the first time that power changed hands. In the 1950 elections, DP emerged as the first party in Balıkesir, and in the subsequent 1954 and 1957 elections, it received more than the attention it expected from the city. In addition, the general success of the DP continued in the local elections. In the first municipal elections held after the 1950 elections, Tevfik Yoldemir was elected as the Mayor of Balıkesir from the Democratic Party. It is also seen that important services were provided to Balıkesir during the DP's rule. Among these; The establishment of the Cotton Weaving Industry, the opening of the Agricultural Equipment Institution and Sümerbank, the renovation of the Ziraat Bank building, the establishment of the New Cement Factory, a nursery and a city forest, etc. Services such as. In conclusion; During the ten-year period in question, the effectiveness of Balıkesir and its people in political party activities during the DP period was very prominent and at the country level. It was seen that the people of Balıkesir continued their "Democratic Party Stronghold" even after this party disappeared into history, and after the May 27, 1960 coup, they gathered around the parties that were the heirs of the DP.

Keywords: Balıkesir, Democratic Party, Election

BALIKESİR'DE EŞKIYALIK: NEMLİZÂDE ZİHNİ BEY HADİSESİ

Serap SUNAY¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye,
serapsunay@balikesir.edu.tr, 0000-0002-0332-5439

ÖZ: Osmanlı Devleti'nde her geçen gün şiddetini artıran eşkıyalık faaliyetleri, toplumu tehdit eden önemli güvenlik sorunlarından biriydi. Memleketin çeşitli bölgelerine dağılan eşkıya, gasp, yağma, cana kastetme gibi fiillerle genel asayiş bozup, halkın huzurunu kaçırdığı gibi yörenin önde gelen zenginlerini kaçırıp, dağa kaldırmak suretiyle yüksek meblağlarda fidye talep edip, bunu âdeti bir geçim kaynağı haline getirdi. Yerli zenginlerin yanı sıra yabancı devlet tebaası olup, Osmanlı topraklarında iş kuran veya çeşitli vesilelerle resmî görevle gelen kimseler de eşkıya tarafından kaçırıldı. Söz konusu vaziyet, yabancı devletlerin müdahalelerine kapı aralama ve Osmanlı hükümetinin uluslararası bir meseleyle karşı karşıya kalması tehdidinde değin vardı. Bahsi geçen asayiş meselesini dikkatli bir şekilde takip eden devlet, halkın can, mal, ırz ve namus güvenliğini temin için birtakım tedbirler aldıysa da imparatorluğun son dönemlerinde değişen siyasî ve malî atmosferin de etkisiyle memleket sathında iyice yayılan eşkıyalık faaliyetleri karşısında istenilen başarıyı elde edemedi. Bu çalışmada ise Balıkesir'de meydana gelen bazı insan kaçırma vakaları ile bunlar arasında servetiyle öne çıkan tüccardan Nemlizâde Zihni Bey'in eşkıyalar tarafından fidye talebiyle kaçırılması arşiv belgeleri ve literatüre istinaden ele alındı. Bu sayede mağdurların dağa kaldırılmasından, eşkıyanın takibine, karşılaşılan sorunlar ve esirlerin sağ salim kurtarılması için sarfedilen gayret hükümet, yerel idareciler ve güvenlik güçleri üçgeninde incelenerek ortaya koyuldu. Bunun dışında, bölgenin coğrafi koşullarının eşkıya ile mücadeleye etkisi, bölgedeki bazı Rumların eşkıya çeteleriyle ilişkileri gibi hususlar da çalışmanın yöreye has, dikkate değer çıktıları arasında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Asayiş, Eşkıya, İnsan Kaçırma

BANDITRY IN BALIKESİR: THE INCIDENT OF NEMLİZÂDE ZİHNİ BEY

ABSTRACT: In the Ottoman Empire, banditry activities, which increased their intensity day by day, were one of the important security problems that threatened the society. The bandits dispersed to various parts of the country, disturbed the public order and disturbed the peace of the people by committing acts such as extortion, looting and attempt on life, as well as kidnapping the leading rich people of the region and demanding high ransom amounts by taking them to the mountains and making this a source of livelihood. In addition to local rich people, foreign subjects who had established businesses in Ottoman territory or who had travelled on official missions on various occasions were also kidnapped by bandits. This situation threatened to open the door to intervention by foreign states and to expose the Ottoman government to an international problem. Although the state, which carefully monitored the aforementioned public order issue, took some measures to ensure the security of life, property, rape and honour of the people, it could not achieve the desired success in the face of banditry activities that spread throughout the country due to the changing political and financial atmosphere in the last periods of the empire. In this study, some kidnapping cases in Balıkesir and the kidnapping of Nemlizâde Zihni Bey, a merchant prominent for his wealth, by bandits demanding ransom are discussed based on archival documents and literature. In this way, the problems encountered, from the removal of the victims to the mountain, to the pursuit of the bandits, and the efforts made for the safe rescue of the captives were analysed from the triangle of the government, local administrators and security forces. Apart from this, issues such as the effect of the geographical conditions of the region on the fight against bandits and the relations of some Greeks in the region with bandit gangs were among the noteworthy outputs of the study specific to the region.

Keywords: Public Order, Bandit, Kidnapping

YİYECEK İÇECEK İŞLETMELERİNDE ATIKSIZ MUTFAĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ

İrem Zeliha TAVUS¹, Alper KURNAZ²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, iremzelihatavus@hotmail.com, 0009-0009-1205-0674

² Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye, alperkurnaz@ibu.edu.tr, 0000-0001-5288-0706

ÖZ: Yiyecek ve içecek işletmelerinde atıksız mutfak uygulamaları, sürdürülebilirlik ve çevresel etki azaltma hedefleri doğrultusunda atık üretimini en aza indirerek ve kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırma, İstanbul'daki yiyecek ve içecek işletmelerinin atıksız mutfak uygulamalarına yönelik tutumlarını anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma, yiyecek ve içecek işletmeleri şefleri veya yöneticileri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel verilere dayanmaktadır. Toplamda 27 adet yiyecek ve içecek işletmesine yöneltilen 9 soruyla yapılan görüşmelerin verileri, MAXQDA programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde, görüşmelerden elde edilen veriler temalara, kodlara ve alt kodlara ayrılarak, işletmelerin atıksız mutfak uygulamalarına yönelik tutumları ortaya çıkarılmıştır. Sonuçlar, işletmelerin atıksız mutfak uygulamalarına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik önemli bir kavrayış sunmaktadır. İşletmelerin sıfır atık uygulamalarında kaynağında ayrıştırma yöntemlerini sıklıkla tercih ettiği ve akıllı tartı ile çevrimiçi denetim sistemleri gibi teknolojik destekli yaklaşımları benimsediği gözlemlenmiştir. Mutfak atıklarının değerlendirilmesinde ise atıkların başka bir tabakta veya üründe değerlendirilme pratiğinin yaygın olduğu, özellikle organik atıkların mutfak operasyonlarında en fazla üretildiği, özellikle alakart soğuk bölümünde atıkların yoğunlaştığı tespit edilmiştir. İşletmelerin mevcut ekipmanlarını kullanarak yeni ekipmanlar almak yerine sıfır atık sistemini entegre ettikleri belirlenmiş; tabak atıklarının ise hayvan barınaklarına yönlendirildiği görülmüştür. Bununla birlikte, tedarikçilerin sıfır atık uygulamalarının işletme süreçlerinde yeterince dikkate alınmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atıksız Mutfak, Sıfır Atık, Atık

EVALUATION OF WASTE-FREE KITCHEN IN FOOD AND BEVERAGE ESTABLISHMENTS: THE CASE OF İSTANBUL PROVINCE

ABSTRACT: Waste-free kitchen practices in food and beverage businesses play an important role by minimising waste production and ensuring more efficient use of resources in line with sustainability and environmental impact reduction goals. In this context, this research was conducted to understand the attitudes of food and beverage businesses in Istanbul towards waste-free kitchen practices. The research is based on qualitative data obtained from semi-structured interviews with chefs or managers of food and beverage establishments. The data of the interviews, which were conducted with 9 questions directed to 27 food and beverage establishments in total, were analysed using MAXQDA software. In this analysis process, the data obtained from the interviews were divided into themes, codes and sub-codes, and the attitudes of the enterprises towards waste-free kitchen practices were revealed. The results provide an important insight into the attitudes of enterprises towards waste-free kitchen practices. It has been observed that enterprises frequently prefer separation at source methods in zero waste practices and adopt technologically supported approaches such as smart scales and online control systems. In the utilisation of kitchen wastes, it has been determined that the practice of utilising the wastes in another plate or product is common, especially organic wastes are produced most in kitchen operations, and wastes are concentrated especially in the a la carte cold section. It was determined that the enterprises integrated the zero waste system instead of purchasing new equipment by using their existing equipment, and it was observed that plate waste was directed to animal shelters. However, it was concluded that the zero waste practices of the suppliers were not sufficiently taken into consideration in the business processes.

Keywords: Waste-Free Kitchen, Zero Waste, Waste

YEREL HALKIN BALIKESİR KAHVALTISINA YÖNELİK BAKİŞ AÇISININ BELİRLENMESİ

Berre Zeynep UÇAN KAYAALP¹, Düriye BOZOK²

¹ Öğr. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
berrezeynepucankayaalp@gmail.com, 0000-0003-1180-3100

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye,
dbozok@balikesir.edu.tr, 0000-0002-3703-6918

ÖZ: Bölge mutfağı incelendiğinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri dolayısıyla zengin bir mutfak kültürüne sahip Balıkesir'in geniş bir kahvaltılık ürün yelpazesine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Balıkesir'in bu potansiyelinin destinasyon pazarlamasında kullanılması için çeşitli faaliyetler başlatılmıştır. Ancak gerçekleştirilen faaliyetlerin başarıya ulaşmasında yerel halkın olumlu bir bakış açısına sahip olması önemli etkenlerden biridir. Çünkü turistler ziyaretleri sırasında yerel halk ile direkt olarak iletişim kurmakta ve deneyimleri aracılığıyla yerel halkın yaşam biçimini yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Bu çalışmanın amacı Balıkesir kahvaltısına dair yerel halkın bakış açısının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda “sosyo-kültürel”, “ekonomik”, “çevresel”, “tutum” ve “tanıtım yeterliliği” boyutları altında 29 soruluk anket, Balıkesir'in Merkez ilçelerindeki (Karesi ve Altıeylül) yerel halka uygulanmış ve amaçlı (kasti) örnekleme yöntemiyle 384 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Yerel halkın demografik özelliklerine göre Balıkesir kahvaltısına bakış açılarının farklılık gösterip göstermediği SPSS 26 programı aracılığıyla bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi testlerine tabii tutulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre yaş, eğitim, meslek, Balıkesir kahvaltısını deneyimleme ve Balıkesir Kahvaltı Festivali'ne katılma değişkenleri açısından yerel halkın Balıkesir kahvaltısına dair bakış açılarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kahvaltı, Balıkesir Kahvaltısı, Yerel Halk

DETERMINATION OF LOCAL PEOPLE'S PERSPECTIVES TOWARDS BALIKESİR BREAKFAST

ABSTRACT: When the regional cuisine is examined, it is noted that Balıkesir, with its agricultural and livestock activities, has a rich culinary culture and a wide range of breakfast products. Various activities have been initiated to utilize this potential of Balıkesir in destination marketing. However, one of the important factors in the success of these activities is the local people's positive perspective. Because tourists directly interact with the local people during their visits and have the opportunity to closely understand the lifestyle of the local people through their experiences. The aim of this study is to determine the perspective of the local people on Balıkesir breakfast. For this purpose, a 29 question survey under the dimensions of "socio-cultural", "economic", "environmental", "attitude" and "promotional adequacy" was applied to local people in the central districts of Balıkesir (Karesi and Altıeylül) and purposeful (deliberate) sampling was conducted. Data was obtained from 384 participants using the method. Whether the perspectives of the local people on Balıkesir breakfast differ according to their demographic characteristics was tested through independent sample t-test, and one-way variance analysis tests using SPSS 26 software. According to the obtained results, it was determined that the perspectives of the local people on Balıkesir breakfast significantly differed in terms of age, education, occupation, experiencing Balıkesir breakfast, and participation in the Balıkesir Breakfast Festival.

Keywords: Breakfast, Balıkesir Breakfast, Local People

SİYASİ KAMPANYA İLETİŞİMİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL MEDYANIN KULLANIMI

Enbiya ÖZKAN¹

¹ Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
enbiyaozkan@balikesir.edu.tr, 0000-0002-1116-0312

ÖZ: Siyasi kampanya iletişimi süreçlerinde yeni medya mecraları geleneksel medya mecralarıyla birlikte yaygın kullanılmaktadır. Bu çalışmada, demokratik siyasi sistemlerin merkezinde yer alan en önemli unsurlardan olan siyasi partiler ve seçmenlerin, siyasi iletişim süreçlerinin en yoğun yaşandığı siyasi kampanya iletişimi dönemlerinde sosyal medya mecralarını kullanımları ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, siyasi kampanya iletişimi süreçlerinde siyasi partilerin sosyal medyayı kullanım davranışlarını ortaya koymak, sosyal medya mecralarının siyasi kampanya iletişimi süreçlerinde yaratıcılık ve özgünlük bağlamındaki yansımaları ile bu mecraların demokratik sürece katkısını değerlendirmektir. Karma yöntemin benimsendiği çalışmada nicel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilen bölümde; 18-24 yaş arası seçmenlerin perspektifinden konuya yaklaşımı ortaya koymak adına, çevrimiçi anket uygulaması gerçekleştirilmiş, nitel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilen bölümünde ise siyasi partilerin, ilgili birimlerinden sorumlu yöneticileri ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre belirlenen örnekleme mobil cihaz kullanımlarının daha yaygın görüldüğü, sosyal medya mecraları arasında ise Instagram'ın en yaygın kullanılan platform olduğu görülmektedir. Katılımcıların çevrimiçi ortamda gerçekleştirdikleri siyasi etkinlikler arasında ise başkasının siyasi içerikleri ile ilgili etkileşimde bulunmak ilk sırada yer almaktadır. Araştırmada sosyal medyanın; yaratıcılık, özgünlük, etkileşimsellik ve ekonomik olma boyutuyla geleneksel medyadan farklılaştığına dair bulgulara erişilmiştir. Yapılan araştırma, siyasi partilerin gençlerin sosyal medya kullanımları çerçevesinde sosyal medya mecralarında stratejik siyasi kampanya iletişimi çalışmalarını yürütmesinin, başta siyasi bilgilendirme ve farkındalık oluşturmak olmak üzere siyasi iletişimin geneli üzerinde olumlu bir etki potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Sosyal medya mecralarına uygun içerik çalışmaları yürütülmesi, genç seçmenlere özel medya planlama yapılması, gençlerin beklentilerine uygun tutundurma faaliyetleri gerçekleştirilmesi ve siyasi kampanya iletişimi süreçlerinde gençlere aktif görev verilmesi, kampanya iletişimi süreçlerinin etkinliğini artıracak öneriler olarak ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Yeni Medya, Siyasi İletişim, Kampanya İletişimi

THE USE OF SOCIAL MEDIA IN THE FRAMEWORK OF POLITICAL CAMPAIGN COMMUNICATION

ABSTRACT: New media channels are widely used together with traditional media channels in political campaign communication processes. In this study, the use of social media channels by political parties and voters, which are the most important elements at the center of democratic political systems is discussed during political campaign communication periods that political communication processes are most intense. The aim of the study is to reveal the social media usage behaviors of political parties in political campaign communication processes, and to evaluate the reflections of social media channels in the context of creativity and originality in political campaign communication processes and the contribution of these channels to the democratic process. In the study where mixed method was adopted, in the section carried out with a quantitative research approach; an online survey was conducted in order to reveal the approach to the issue from the perspective of voters aged 18-24, and in the part carried out with a qualitative research approach, semi-structured in-depth interviews were conducted with the managers that responsible for the relevant units of the political parties. According to the research findings, it is seen that mobile device usage is more common in the sample determined, and Instagram is the most widely used platform among social media channels. Among the political activities that participants carry out online, interacting with other people's political content comes first. In the research, findings have been found that social media differs from traditional media in terms of creativity, originality, interactivity and economy. The research shows that political parties' strategic political campaign communication activities on social media channels within the framework of young people's social media use have the potential to have a positive impact on the general political communication, especially on political information and awareness raising. Conducting content studies suitable for social media channels, conducting media planning specific to young voters, carrying out promotional activities in line with the expectations of young people and giving active roles to young people in political campaign communication processes were put forward as suggestions that would increase the effectiveness of campaign communication processes.

Keywords: Social Media, New Media, Political Communication, Campaign Communication

PERFORMANS DEĞERLEMESİNDE RİSK TEMELLİ ÖLÇÜTLERİN KULLANIMI: BİST ŞEHİR ENDEKSLERİ UYGULAMASI

Merve GÜRİSOY¹, Arif SEZGİN², Sinan AYTEKİN³

¹ Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Kepsut Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
mervegodes@gmail.com, 0000-0003-3886-945X

² Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye,
arifsezginn@gmail.com, 0000-0001-6284-4661

³ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye,
saytekin@balikesir.edu.tr, 0000-0003-1502-2643

ÖZ: Bu çalışmada Borsa İstanbul (BİST) tarafından hesaplanan şehir endekslerinin performanslarının risk temelli ölçütlere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 2019-2023 dönemi için kesintisiz hesaplanan 12 şehir endeksinin son 1 yıllık ve son 5 yıllık dönemler olmak üzere iki farklı dönem için performansları sıralanarak ilgili dönemlerdeki değişimler karşılaştırılmıştır. Endeksler, getiri değişimlerinin yanı sıra risk temelli portföy performans değerlendirme ölçütlerinden Calmar rasyosu, Ulcer rasyosu, Sortino oranı, Sharpe oranı, Treynor oranı, Jensen Alfa'sı, K-rasyosu, Bilgi rasyosu, Downside Capture rasyosu ve Upside Capture rasyoları ile değerlendirilmiştir. Spearman sıra korelasyon testi yardımıyla ilgili ölçütler arasındaki ilişki incelenmiştir. Son 1 yıllık dönem için ilgili ölçütlere göre en iyi performans sergileyen endeksler XSANK ve XSTKR iken son 5 yıllık dönem için ilgili ölçütlere göre endekslerin sıralaması değişmekle birlikte en iyi performansı sergileyen endekslerin XSTKR, XSADA ve XSIST olduğu görülmüştür. Bu nedenle ilgili dönemlerin karşılaştırılmasında kısa döneme göre uzun dönem performans sıralamaları değişim göstermektedir. Spearman sıra korelasyon testi sonuçlarında ise risk temelli performans ölçüt sıralamaları arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu bulunmuştur. XSBAL özelinde bulgular incelendiğinde endeksin kısa dönemde tüm ölçütlerde ortalamanın altında performans sergilediği, uzun dönemde ise ortalamanın üzerinde performans sergilediği görülmüştür. Çalışmada elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde kısa dönemli portföy performansının ölçümünde risk temelli ölçütlerin kullanımının daha uygun olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pay Piyasası, Risk Temelli Performans, Şehir Endeksleri

THE USE OF RISK BASED MEASURES IN PERFORMANCE EVALUATION: AN APPLICATION OF BIST CITY INDICES

ABSTRACT: This study aims to evaluate the performance of city indices calculated by Borsa Istanbul (BIST) according to risk-based measures. Within the scope of the study, the performances of 12 continuously calculated city indices for the 2019-2023 period are ranked for two different periods, the last 1-year and the last 5-year periods, and the changes in the relevant periods are compared. In addition to return changes, the indices were evaluated with the Calmar ratio, Ulcer ratio, Sortino ratio, Sharpe ratio, Treynor ratio, Jensen's Alpha, K-ratio, Information ratio, Downside Capture ratio and Upside Capture ratio, which are risk-based portfolio performance evaluation criteria. The Spearman rank correlation test was used to examine the relation between the relevant measures. While XSANK and XSTKR were the best performing indices according to the relevant criteria for the last 1-year period, XSTKR, XSADA and XSIST were the best performing indices for the last 5-year period, although the ranking of indices according to the relevant criteria changed. Therefore, in the comparison of the relevant periods, long term performance rankings show a change compared to the short term. Spearman rank correlation test results show that the relations between risk-based performance criteria rankings are significant. When the findings specific to XSBAL are analyzed, it is observed that the index performs below average in all criteria in the short term and above average in the long term. When the results obtained in the study are evaluated in general, it is determined that the use of risk-based measures is more appropriate for measuring short-term portfolio performance.

Keywords: Equity Market, Risk-Based Performance, City Indices

FİNANSAL STRES ARACILIĞIYLA KREDİ KARTI KULLANIMI VE PARAYA KARŞI TUTUMUN FİNANSAL MEMNUNİYET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BUBYO ÖRNEĞİ

Ayşegül YILDIRIM KUTBAY¹

¹ Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Türkiye,
aysegulyildirim@balkesir.edu.tr, 0000-0002-3100-2928

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, lisans düzeyinde bir bölümden mezun olan üniversite öğrencilerinin, kredi kartı kullanım düzeyleri ve paraya karşı tutumlarının finansal memnuniyetleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve finansal stresin mediatör (aracı) etkisiyle, bağımsız değişkelerin bağımlı değişken üzerindeki olası etkilerinin değişip değişmediğini gözlemlemektir. Araştırmanın ana kütlesini, Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulundan 2012-2022 yılları arasında mezun olan 2014 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya 2023 Mayıs ayında başlanmış ve veri toplama süreci yaklaşık yedi ay sürmüştür. Veri toplama kapsamında internet ortamında oluşturulan anket formu sosyal medya kanalları ve e-posta aracılığı ile mezun öğrencilere ulaştırılmıştır ve 489 gönüllü mezun öğrenci tarafından araştırma anketi doldurulmuştur. Araştırma kapsamında Mediatör değişkenin etkileri Bootstrap yöntemi kullanılarak ölçülmüştür ve analizler de SPSS 27 eklenen Proses Makro modu kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın bulguları kapsamında en çarpıcı çıktı, paraya karşı tutum ölçeğinin bir boyutu (paranın gücü) hariç tüm boyutları finansal memnuniyeti anlamlı ve pozitif yönlü etkilemekte olduğu fakat finansal stres aracı etkisi altında bu etkinin azaldığı bulgusudur. Araştırmanın diğer önemli çıktısı da kredi kullanım ölçeğinin davranışsal tutum boyutunun finansal memnuniyet üzerindeki etkisinin finansal stres aracı etkisi altında düştüğü, duygusal tutum boyutunun etkisinin ise arttığı şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Stres, Finansal Memnuniyet, Kredi Kartı Kullanımı, Paraya Karşı Tutum

THE EFFECT OF CREDIT CARD USES AND ATTITUDE TOWARDS MONEY ON FINANCIAL SATISFACTION THROUGH FINANCIAL STRESS: BUBYO EXAMPLE

ABSTRACT: The aim of this study is to reveal the effects of credit card usage levels and attitudes towards money on the financial satisfaction of university students who graduated from a department at the undergraduate level, and to observe whether the possible effects of independent variables on the dependent variable change with the mediator effect of financial stress. The main population of the research consists of 2014 students who graduated from Balıkesir University Burhaniye School of Applied Sciences between 2012-2022. The research started in May 2023 and the data collection process lasted approximately seven months. Within the scope of data collection, the survey form created on the internet was delivered to graduate students via social media channels and e-mail, and the research survey was completed by 489 volunteer graduate students. Within the scope of the research, the effects of the Mediator variable were measured using the Bootstrap method and the analyzes were made using the Process Macro mode added to SPSS 27. The most striking outcome within the scope of the findings of the research is that all dimensions of the attitude towards money scale, except for one dimension (the power of money), affect financial satisfaction significantly and positively, but this effect decreases under the influence of financial stress. Another important outcome of the research is that the effect of the behavioral attitude dimension of the credit utilization scale on financial satisfaction decreases under the influence of financial stress, while the effect of the emotional attitude dimension increases.

Keywords: Financial Stress, Financial Satisfaction, Credit Card Usage, Attitude Towards Money

BİST BALIKESİR ENDEKSİ FİRMALARININ MEREC TABANLI CoCoSo YÖNTEMİYLE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ

Arif SEZGİN¹, Sinan AYTEKİN²

¹ Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye,
arifsezginn@gmail.com, 0000-0001-6284-4661

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye,
saytekin@balikesir.edu.tr, 0000-0003-1502-2643

ÖZ: Firmaların finansal performanslarının analiz edilmesi başta yatırımcılar, firma yöneticileri, kredi verenler ve profesyonel portföy yöneticileri olmak üzere firmanın mevcut durumunu inceleyip geleceğe yönelik karar verme durumunda olan pek çok piyasa katılımcısının üzerinde önemle durduğu konuların başında gelmektedir. Yatırımcılar performans metriklerini ve raporlarını analiz ederek, piyasa eğilimleri ve endeks kapsamındaki potansiyel fırsatlar hakkında kapsamlı bir anlayışa sahip olabilirler. Buradan hareketle çalışmada, 2021:Q4-2023:Q3 dönemleri arasında BİST Balıkesir Endeksinde (XSBAL) sürekli olarak işlem gören firmaların finansal performansının çok kriterli karar verme teknikleriyle analiz edilmesi amaçlanmıştır. Finansal performansın analizinde Piotroski F-skoru, Altman Z-skoru, Piyasa Değeri/Defter Değeri oranı, Firma Değeri/Net Satışlar oranı, Tobin's Q oranı ve Firma Değeri/Yatırılmış Sermaye oranı olmak üzere 6 farklı kriterden yararlanılmıştır. MEREC yöntemiyle elde edilen kriter ağırlıklandırma sonuçlarına göre 2022:Q1 dönemi haricindeki tüm dönemlerde en önemli kriterin Firma Değeri/Net Satışlar oranı olduğu tespit edilmiştir. Diğer kriterler için elde edilen sonuçlar dönemsel olarak değişkenlik sergilemekle birlikte genel olarak incelendiğinde, ikinci önemli kriter Piyasa Değeri/Defter Değeri oranı olurken, en düşük önem ağırlığına sahip kriterin ise sırasıyla Piotroski F-skoru ve Tobin's Q oranı olduğu görülmüştür. Analiz edilen dönemler için CoCoSo yöntemi sonuçlarına göre en iyi finansal performansa sahip firmaların sırasıyla YAPRK ve GWIND olduğu, buna karşın en düşük finansal performansa sahip firmaların ise BANVT ve BAGFS olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans, MEREC, CoCoSo, XSBAL

FINANCIAL PERFORMANCE ANALYSIS OF BIST BALIKESİR INDEX COMPANIES WITH MEREC BASED CoCoSo METHOD

ABSTRACT: The analysis of companies' financial performance is a crucial topic for many market participants, including investors, company managers, lenders, and professional portfolio managers, as they examine the current status of the firm and make decisions for the future. To scrutinize performance metrics and reports on the index as a whole enables investors to have a full picture of market trends and possible opportunities that lie ahead. Therefore, this study aims to analyze the financial performance of companies continuously traded in the BIST Balıkesir Index (XSBAL) between 2021:Q4-2023:Q3 using multi-criteria decision-making techniques. The analysis of financial performance includes six different criteria: Piotroski F-score, Altman Z-score, Market Value/Book Value ratio, Enterprise Value/Net Sales ratio, Tobin's Q ratio, and Enterprise Value/Invested Capital ratio. One of the most significant criteria based on the criterion weighting results derived from the MEREC method was identified as the Firm Value/Net Sales ratio for all periods except 2022:Q1. Although the results obtained for other criteria vary periodically, when analysed in general, the second most important criterion is the Market Value/Book Value ratio, while the criteria with the lowest importance weight are Piotroski F-score and Tobin's Q ratio, respectively. According to the results obtained with the CoCoSo method for the periods analysed, it is found that the firms with the best financial performance are YAPRK and GWIND, while the firms with the lowest financial performance are BANVT and BAGFS.

Keywords: Financial performance, MEREC, CoCoSo, XSBAL

BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİNİN TÜRKİYE ULUSLARARASI TAŞIMACILIK FAALİYETLERİNE ETKİLERİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

Büşra ÖZTİRYAKI¹, Melik Mine ÇELEBİ²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye, oztiryaki16@gmail.com, 0009-0003-1128-2875

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye, melikminec@gmail.com, 0009-0000-4504-6895

ÖZ: Bir Kuşak Bir Yol projesi, Çin'in liderliğinde Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını birbirine bağlamayı amaçlayan ekonomik bir girişimdir. Proje, demir yolu, kara yolu ve deniz yolları gibi ulaşım modlarını kullanarak oluşturulan bir ağ aracılığıyla, tarihi İpek Yolu'nun modern bir versiyonunu temsil etmektedir. Çin, projeye liderlik ederek kültürel ve ticari bağları güçlendirmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda Çin, BKBY için oluşturulan fonlar sayesinde proje dahilindeki ülkelere altyapı ve üstyapı yatırımları yapmaktadır. Projenin öncelikli amacı, daha etkin küresel bir ticaret ve taşımacılık ağı oluşturarak, katılımcı ülkeler arasındaki ekonomik büyümeye destek sağlamaktır. Bu kapsamda, Bir Kuşak Bir Yol projesi devletler arası ilişkilerin ve ülkelerin ekonomik potansiyellerini artırmaya yönelik önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, Bir Kuşak Bir Yol projesinde önemli bir katılımcı olarak yer almaktadır. Ayrıca BKBY, Türkiye'nin jeopolitik ve jeolojistik konumundan dolayı gelecekteki lojistik etkinliğini etkileyecek bir girişimdir. Bu çalışmanın temel amacı, 2009-2022 yıllarına ait istatistik veriler dahilinde SWOT ve Frekans analizi kullanılarak Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye'nin uluslararası taşımacılık faaliyetlerine olan etkilerini açıklamaktır. Konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılarak mevcut literatürdeki eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, Bir Kuşak Bir Yol projesinin 2013 yılından itibaren Türkiye'deki kara yolu, deniz yolu ve demir yolu faaliyetlerinde artışa neden olduğunu göstermektedir. Ancak, Covid-19 döneminin projenin ilerlemesinde olumsuz yönde etkilediği de gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bir Kuşak Bir Yol, Taşıma Şekilleri, Ticaret

THE EFFECTS OF THE BELT AND ROAD INITIATIVE ON TURKEY'S INTERNATIONAL TRANSPORTATION ACTIVITIES: AN EMPIRICAL STUDY

ABSTRACT: The One Belt One Road project is an economic initiative led by China that aims to connect the continents of Asia, Europe and Africa. The project represents a modern version of the historical Silk Road, through a network created using various modes of transportation such as railway, road and sea routes. By leading the project, China aims to strengthen cultural and commercial ties and invests in infrastructure and superstructure in the countries included in the project. The primary aim of the project is to support economic growth among participating countries by creating a more effective and global trade transportation network. In this context, the One Belt One Road project stands out as an important initiative to increase inter-state relations and the economic potential of countries. The fact that Turkey is one of the first countries to participate in the One Belt One Road project is of great importance due to the geopolitical and geological position of the country, as it is an initiative that will affect Turkey's future logistics efficiency. The main purpose of this study is to explain the effects of the One Belt One Road project on Turkey's transportation activities by using statistical data and SWOT analysis for the years 2009-2022. The results of the study were obtained by conducting a comprehensive literature review on the subject. The results show that the One Belt One Road project has caused an increase in road, sea and railway activities in Turkey since 2013. However, it has also been observed that the progress of the project was negatively affected in 2019-2020 due to the Covid-19 epidemic.

Keywords: One Belt One Road, Modes of Transport, Trade

KARESİ GAZETESİ'NDEKİ HABERLERDEN HAREKETLE TÜRK TAYYARE CEMİYETİ'NİN FAALİYETLERİNİN BALIKESİR'E YANSIMALARI

Mustafa ÖĞE¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye,
mustafaoge@balikesir.edu.tr, 0000-0002-2834-5575

ÖZ: Türk İstiklâl Harbi'nde Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türk ordusu Büyük Taarruz ile Yunan ordusunu önemli ölçüde imha etmiştir. Kalanlar kaçmaya başlamış ve Türk ordusu Yunan ordusunu takip ederek 9 Eylül'de İzmir'e girmiştir. Bu zaferle silahlı mücadele dönemi sona ermiştir. Ancak asıl savaş bundan sonra başlayacaktı. Çünkü Trablusgarp ve Balkan Savaşları ile başlayan savaşlar dönemine I. Dünya Savaşı'nın ağır kayıpları ve İstiklâl Harbi eklenmiş, zaten yokluklar içerisinde olan Türk Milleti bu uzun savaşlar döneminin ağır ekonomik yükleri ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte her alanda olduğu gibi havacılık alanında da önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bu alandaki gelişmelere ivme kazandırmak amacıyla kurulan Türk Tayyare Cemiyeti önemli bir adımdır. Ekonomik olarak büyük sıkıntı içerisinde bulunan genç Türkiye Cumhuriyeti kaynak temin edebilmek için her zaman olduğu gibi yine Türk Milleti'ne müracaat etmiş ve çeşitli yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Milli Mücadele döneminde her türlü desteği vererek ülkenin kurtuluşuna katkı sağlamış Kuva-yı Milliye şehri Balıkesir halkının bu yardım çağrısına da kayıtsız kalmaması beklenemezdi. Balıkesir halkı yardım kampanyalarında öncü şehirlerden birisi olmuş, Türkiye Cumhuriyeti'nin hava kuvvetlerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Sağlanan bu katkıların bir kısmı gazete haberlerine de konu olmuştur. Bu çalışmada Karesi Gazetesi'ndeki haberlerden hareketle Balıkesir halkının Türk Tayyare Cemiyeti'ne yaptığı katkılar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuva-yı Milliye, Türk Tayyare Cemiyeti, Balıkesir

REFLECTIONS OF THE ACTIVITIES OF THE TURKISH AIRCRAFT SOCIETY ON BALIKESİR, BASED ON THE NEWS IN KARESİ NEWSPAPER

ABSTRACT: In the Turkish War of Independence, the Turkish army under the command of Mustafa Kemal Pasha significantly destroyed the Greek army with the Great Offensive. Those who remained began to flee and the Turkish army followed the Greek army and entered Izmir on September 9. With this victory, the period of armed struggle ended. But the real war would begin after this. Because the heavy losses of World War I and the War of Independence were added to the period of wars that started with the Tripoli and Balkan Wars, and the Turkish Nation, which was already in poverty, was faced with the heavy economic burdens of this long period of wars. With the establishment of the Republic of Turkey, significant developments have been achieved in the field of aviation, as in every field. The Turkish Aircraft Association, established to accelerate the developments in this field, is an important step. The young Republic of Turkey, which is in great economic difficulties, appealed to the Turkish Nation as always in order to obtain resources and various aid campaigns were organized. The people of Balıkesir, the city of the National Forces who contributed to the liberation of the country by providing all kinds of support during the War of Independence, could not be expected to remain indifferent to this call for help. The people of Balıkesir have been one of the leading cities in aid campaigns and contributed to the development of the air force of the Republic of Turkey. Some of these contributions were also the subject of newspaper news. In this study, the contributions of the people of Balıkesir to the activities of the Turkish Aircraft Association were discussed by evaluating the news in Karesi Newspaper.

Keywords: Kuva-yı Milliye, Turkish Airplane Association, Balıkesir

1958-1962 ERDEK ŞENLİĞİ

Hasret TAFLAR¹

¹ *Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, hasclkdmr@gmail.com, 0009-0007-5720-6463*

ÖZ: 1958 yılında başlayıp 1962 yılına kadar devam eden bir şenlik, festival, tiyatro ve sinema etkinliği olan ve Genç oyuncuların kurduğu tiyatro topluluklarının Erdek'te başlattıkları kültür, sanat, sinema şenliği. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden, Galatasaray Lisesi'nden ve Amerikan Kız Koleji'nden, daha önceleri de lise veya üniversite tiyatrosunda birlikte çalışmış isimlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan tiyatro topluluğunun başlattığı bir festivaldir. 1958 yılında kurulan ve 1958'den itibaren beş yıl aralıksız yaz döneminde organize edilen bu şenlik; Türk halkının dönemdeki eğlence ihtiyacının yanı sıra sergilenen oyunlar ve Erdek sokaklarına kattığı hareket ile turizm ve kültürel etkinlik faaliyetleri açısından da oldukça önemli bir yerdedir. Yaz döneminde yapılan şenlik ülkenin her yanından seyirci toplamış, İstanbul, İzmir gibi büyükşehirlerle olan yakınlığından dolayı katılımcı sayısı oldukça fazla olmuştur. Erdek şenlikleri sanatın ve eğlencenin ülkenin ayrıcalıklı kentlerinin aksine halka ulaştırma açısından atılan güzel bir adım olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Sanat, Tiyatro, Festival, Etkinlik

1958-1962 ERDEK FESTIVAL

ABSTRACT: A festival, theater and cinema events that started in 1958 and continued until 1962, the Culture, art and cinema festival initiated in Erdek by the theater groups founded by young actors which is formed by the gathering of names who have worked together before from İstanbul Technical University, Galatasaray High School and American Girls College. This festival which was founded in 1958 and had been organized in the summer for five years since 1958, very important point in terms of tourism and cultural activities. It was brought together the entertainment needs of the Turkish people in the period, as well as the plays and the movement they brought to the streets of Erdek. The Festival Which was held in the summer period gathered participants from all over the country. Because of proximity to metropolitan cities such as İzmir and İstanbul the number of participants was quite high.

Keywords: Culture, Art, Theatre, Festival, Event

KIBRIS'TA TUTULAN BALIKESİRLİ ÇANAKKALE SAVAŞ ESİRLERİNE DAİR NOTLAR

Ünal ÜSTÜNDAĞ¹

¹ Bağımsız Araştırmacı, Türkiye, unalustundag@gmail.com, 0000-0001-5040-3551

ÖZ: Çanakkale Savaşları, Türk kahramanlık anlatıları içerisinde özel bir yere sahiptir. I. Dünya Savaşı'nın en önemli cephelerinden biri olan Çanakkale'de savaşan Türk askerleri arasında Balıkesirlilerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle Balıkesir Çanakkale Savaşlarında en çok şehit ve zayıat veren şehirler arasındadır. Diğer yandan cephedeki Balıkesirli yoğunluğu itilaf devletlerine esir düşen askerler arasında da görülmektedir. Çanakkale Savaşları sırasında İngilizler tarafından esir alınan Osmanlı askerlerinin bir kısmı, 1916 sonbaharında Kıbrıs Gazimağusa'da oluşturulan esir kampına götürülmüştür. Gazete dergi çıkartma faaliyetinin mümkün olmadığı kampta esirler, ahşap oyma hediyelik eşyalar yaparak vakit geçirmişlerdir. Esirlerden kalan el yapımı ürünlerden en büyüğü Canbulat Müzesi'nde sergilenen bir komodindir. El işçiliği ile öne çıkan çekmeceli komodinin, arkasına düşülen nottan Mağusa Usera Kampı'nda kalan üç Manyaslı esir tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Gazimağusa Çanakkale Şehitliği'nde nereli oldukları tespit edilebilen otuz üç şehidin dördü Balıkesirlidir. Bu esirlerden üçünün mezar taşlarında geldikleri ilçe, mahalle ya da köyler açıkça belirtilmektedir. Kızılay arşivlerinde esirler tarafından Anadolu'ya gönderilen mektuplar içerisinde Kepsutlu bir esirin elinden çıkan mektup mevcuttur. Bildiri çalışması kapsamında bahsi geçen bulgular, akademik kaynaklarla desteklenerek analiz edilecektir. Konuya dair özgün görseller paylaşılacaktır. Bildiriyle günümüze kadar taşınabilmiş, Balıkesirli esirle dair somut kültürel mirasın akademik literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale Savaşları, Balıkesir, KKTC, Kıbrıs'ta Çanakkale Esirleri

NOTES ON THE ÇANAKKALE PRISONERS OF WAR FROM BALIKESİR DETAINED IN CYPRUS

ABSTRACT: Gallipoli Wars have a special place in Turkish heroic narratives. The density of people from Balıkesir among the Turkish soldiers fighting in Çanakkale, one of the most important fronts of the First World War, draws attention. For this reason, Balıkesir is among the cities that suffered the most martyrs and casualties in the Gallipoli Wars. On the other hand, among the soldiers captured by the Allied Powers, the concentration of the people of Balıkesir can be seen at the front. Some of the Ottoman soldiers captured by the British during the Gallipoli Wars were taken to the prison camp established in Famagusta, Cyprus, in the autumn of 1916. In the camp, where it was not possible to publish newspapers and magazines, the prisoners spent their time making wooden carved souvenirs. The largest handmade artifact left from the captives is the bedside table exhibited in the Canbulat Museum. It is understood from the note on the back of the drawer bedside table, which attracts attention with its handcrafted workmanship, that it was made by three Manyas prisoners staying in Famagusta Usera Camp. 4 of the 33 martyrs whose origins can be determined in the Famagusta Çanakkale Martyrs' Cemetery are from Balıkesir. The districts, neighborhoods or villages where three of these captives came from are clearly stated on their tombstones. Among the letters sent by prisoners to Anatolia in the Red Crescent archives, there is also a letter written by a prisoner from Kepsut. The findings mentioned within the scope of the paper will be analysed with support from academic sources. Original images related to the subject will be shared. The purpose of the declaration is to bring the tangible cultural heritage of the prisoner from Balıkesir, preserved to this day, to the academic literature.

Keywords: Battle of Gallipoli, Balıkesir, TRNC, Çanakkale Prisoners in Cyprus

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ BALIKESİR SPOR TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER

Fehim KURULOĞLU¹, Merve ÇETİNEL ÇAYLI²

¹ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi,, Türkiye,
fehim.kuruloglu@gop.edu.tr, 0000-0001-7024-5423

² Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkiye,
mervectnll@gmail.com, 0000-0002-4596-0115

ÖZ: Balıkesir'in Cumhuriyet dönemi sosyal ve ekonomik tarihi incelendiğinde gelenek ile modernitenin yarışının/çarpışmasının güzel bir örneği spor alanında görülür. Güreş ve binicilik gibi geleneksel sporların rağbet gördüğü Balıkesir'de, Cumhuriyetin ilanından sonra futbol ve atletizm gibi modern sporlara olan ilgi ve alaka her geçen gün arttı. Bu doğrultuda birçok spor kulübü gerek kendi imkânları ile gerekse önce Türk Ocaklarının, sonra da Halkevlerinin destekleriyle Balıkesir'in gündelik yaşamına çeşitlilik ve renk kattı. Balıkesir tarihi literatürü incelendiğinde Cumhuriyet dönemi spor tarihine ilişkin yapılan çalışmaların dokümanter ve kronolojik verilerin sıralanmasından öteye geçmediği görülür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak elde edilen ampirik veriler dönemin siyasal ve ekonomik tarihi içerisinde değerlendirildi. Böylelikle Türk modernleşmesinin kültürel gelişim/değişim safhaları içinde yer alan çağdaş spor faaliyetlerinin yereldeki yansımalarının izinin sürülmesi Balıkesir tarihinin farklı bir yönünü aydınlatacaktır. Arşiv belgeleri, resmi yayınlar, süreli yayınlar ve hatıratlar araştırmanın temel kaynaklarıdır. Çalışma sırasıyla Karesi Sancağı sınırları içerisinde modern sporların girişine, sporun öncü isimlerine, spor sahalarının konumlarına ve spor kulüplerinin tespitine odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modern Sporlar, Balıkesir, Futbol Tarihi, Spor Tarihi

FINDINGS ON BALIKESİR SPORTS HISTORY IN THE EARLY REPUBLICAN PERIOD

ABSTRACT: An examination of the social and economic history of Balıkesir during the Republican period reveals an illustrative example of the clash between tradition and modernity in the realm of sports. In Balıkesir, where traditional sports such as wrestling and horseback riding are popular, the proclamation of the Republic saw a corresponding increase in interest in modern sports such as football and athletics. In this regard, numerous sports clubs contributed to diversifying and enhancing people's daily lives in Balıkesir, both through their initiatives and with the support of the Türk Ocacı and, subsequently, the Public Houses. A review of the historical literature on Balıkesir reveals that studies on the history of sports during the Republican period tend to focus on the presentation of documentary and chronological data rather than offering a more in-depth analysis. In this study, the empirical data obtained through content analysis, a qualitative research method, was evaluated in the context of the political and economic history of the period. Therefore, examining the local manifestations of contemporary sports within the cultural evolution of Turkish modernization will provide insights into a distinct aspect of Balıkesir's history. The primary research sources include archival documents, official publications, periodicals, and memoirs. The study focuses on introducing modern sports within the boundaries of Karesi Sanjak, prominent figures in sports, locations of sports facilities, and the identification of sports clubs.

Keywords: Modern Sports, Balıkesir, History of Football, History of Sports

ENDÜLÜS'ÜN FETHİNDEN VALİLER DÖNEMİNİN SONUNA KADAR KADILIK

Hilal KÜÇÜK¹

¹ *Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
hilalkucuk_98@hotmail.com, 0009-0003-2713-4121*

ÖZ: Hz. Peygamber dönemi ile başlayan kurumsallaşma faaliyetleri Hz. Ömer dönemi itibariyle divanların kurulmasına sebebiyet vermiştir. Bu süreçte fetihlerin devam etmesiyle doğal olarak askerî divanlar öncelikle kurulmuştur. Fetih hareketlerinin yaygınlık kazanması sonucu yargı ve idarî meselelerin çözümü noktasında, başkentin çevre vilayetlerden uzak olması sorunları çözme açısından yetersiz kalmıştır. Bundan dolayı gönderilen ordulara, ordu kadıları tayin edilmiştir. Süreç Emevî Devleti döneminde de geliştirilerek sürdürülmüştür. Fetihlerin başarı ile sonuçlanması sonucunda Kuzey Afrika fetihleri tamamlanıp Endülüs bölgesine kadar ulaşılmıştır. Endülüs'ün yargı ve kazaî meselelerine başkentin uzak olması sebebiyle Kurtuba şehrinde olan ordu kadıları bakmıştır. Ordu kadılarının belirlenmesi meselesinde de bazen bölgeye tayin edilmiş olan valiler bazen de Kuzey Afrika veya Şam Emevi Devleti'nin bizzatî müdahaleleri sonucu belirlenmiştir. Bu kadılar daha sonraki dönemde Endülüs'e özel olan kadîl cemaalının başlangıcını oluşturmuştur. Bölgenin Hristiyan hakimiyeti dönemindeki sorunların uzun süre çözülmemesi halk nazarında isyanlara sebebiyet vermiştir. Müslümanların, bölgenin iç ve dış sorunlarını tahlil ederek başlattığı fetih hareketi başarı ile sonuçlanmıştır. Bu çalışmada ordu kadılarını tespit etme noktasında Hüşenî'nin *Kudatu'l Kurtuba* ve Nübahî'nin *Kudatu'l Endeliüs* eserlerinde yer alan kadılar mukayeseli olarak ele alınarak karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan kadılar dışında bölgede görev yapan iki kadıdan daha söz edilmiştir. Karşılaştırılan kadılar ve görevlendirme zamanları noktasında eserler arası farklılık meydana çıkmıştır. Özellikle Nübahî'den gelen rivayetler arasında tarih uyumsuzluğu bulunmuştur. Bu tarihlendirme noktasında kadıları elimizdeki verileri göz önüne alarak değerlendirdiğimizde kadı olarak tayin edilen kişiler bir süre ara mı verdi yoksa aynı anda birkaç kadı bulunduğu sonucuna ulaşmamıza sebebiyet vermiştir. Çalışma bu çerçevede eserlerdeki kadı isimlerini ve hangi dönemde görev yaptıklarını ele alarak izah etmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Emevî, Endülüs, Kadılık, Ordu, Ordu Kadısı

QADIYAT FROM THE CONQUEST OF AL-ANDALUS UNTIL THE END OF THE PERIOD OF THE GOVERNORS

ABSTRACT: The institutionalization activities that started in the Prophet's era led to the establishment of divans in the Prophet Umar's era. In this process, as conquests continued, military divans were naturally established first. As a result of the widespread conquest movements, the distance of the capital from the surrounding provinces was insufficient to solve judicial and administrative problems. Therefore, army judges were appointed to the armies sent out. The process was developed and continued during the Umayyad period. As a result of the success of the conquests, the conquests in North Africa were completed and Andalusia was reached. Due to the remoteness of the capital city, the judiciary and judicial matters of Andalusia were handled by the army qadi in the city of Qurtuba. In the matter of the appointment of army qadis, they were sometimes appointed by the governors appointed to the region and sometimes because of the interventions of the Umayyad State of North Africa or Damascus. These qadi's constituted the beginning of the qadi'l cemaal, which was unique to Andalusia in the later period. The problems that remained unresolved for a long time during the period of Christian rule in the region led to popular revolts. The conquest movement initiated by Muslims by analyzing the internal and external problems of the region resulted in success. In this study, at the point of identifying the army qadis, the qadis in the works of *al-Kudatu al-Qurtuba* by al-Khushenî and al-Nubahî's *Qudatu al-Andalus* were compared comparatively. In addition to the compared qadi, two other qadi who served in the region are also mentioned. Differences have emerged between the works in terms of the compared qadi and the time of their appointment. There is a discrepancy in the dates between the narrations from al-Nubahî. When we evaluate the qadis at this point of dating by considering the data we have, it has led us to conclude whether the people appointed as qadi took a break for a while or there were several qadi at the same time. In this framework, the study explains the names of the qadi in the works and the period in which they served.

Keywords: Islamic History, Umayyad, Andalusia, Kadiate, Army, Army Kadi.

OSMANLI DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE TASAVVUF KÜLTÜRÜ

Elif Özcan METİN¹

¹ Bağımsız Araştırmacı, Türkiye, elifozcan1054@gmail.com, 0000-0002-8574-8944

ÖZ: İnsanın hem iç hem de dış imarını amaçlayan, İslâm dininin derûnî yönünü anlama adına yoğunlaşan ve insân-ı kâmil yetiştirme düşüncesiyle ortaya çıkan tasavvuf, tarihî süreç içerisinde kendi kurumlarını oluşturmuş; Müslüman toplumların kültürlerini etkileyerek önemli bir düşünce hareketi haline gelmiştir. Türkler, İslâm dinini kabul ettikten sonra dinin bu yorumunu da benimsemişlerdir. Türklerin Anadolu'yu fethetmesiyle Anadolu coğrafyası tasavvuf kültürünün etkin olarak yaşandığı bir yer olmuştur. Anadolu'nun kadim şehirlerinden Balıkesir, İslâm dini ve tasavvuf kültürüyle erken dönemde tanışmış bir ildir. Türklerden önce çeşitli din ve inanışa ev sahipliği yapan şehir, Müslümanların bölgeye gelmesiyle İslâm dini ile tanışmış; Yahudi, Hristiyan ve Müslüman halkın beraber yaşadığı bir yer halini almıştır. Daha sonra Türklerin bölgeye yerleşmesiyle Balıkesir'de Müslüman halkın yoğunluğu giderek artmıştır. Türkler vesilesiyle tasavvuf ile tanışan şehir, tarih boyunca tasavvuf kültürünün canlılığını koruduğu yerlerden biri olmuştur. Balıkesir'de Karesi Beyliği döneminde ahilik, Babaîlik ve Bektaşîlikle başlayan tasavvuf kültürü; Osmanlı döneminde Kübrevîlik, Bayramîlik, Nakşibendîlik, Mevlevîlik, Celvetîlik, Kadirîlik, Uşşâkîlik ve Rifâîlik ile daha yaygın bir hale gelmiştir. Osmanlı toplumunda her kesimi buluşturan ve ortak bir düşünce yapısı oluşturan tasavvuf kültürü, birçok âlim, mutasavvıf ve irfan ehli kişinin yetişmesine vesile olmuştur. Anadolu tasavvuf kültürüyle yetişen bu kişiler, her bölgeye yayıldılar da varlıklarını bazı bölgelerde daha yoğun olarak hissedilmişlerdir. Balıkesir, tasavvuf kültürünün yetiştirdiği irfan ehli kişilerin çokluğuyla tarihte adından söz ettirmiş ve her dönemde tasavvuf kültürünün canlı olarak yaşandığı bir yer olmuştur. Bu çalışmada Balıkesir'de her dönemde etkinliğini koruyan tasavvuf kültürünün Osmanlı dönemindeki durumu tespit edilmiş ve bu kültürel mirasın günümüze taşınması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Tasavvuf Kültürü, Osmanlı Dönemi

SUFI CULTURE IN BALIKESİR IN THE OTTOMAN PERIOD

ABSTRACT: Sufism, which aims at both internal and external development of human, concentrates on understanding the inner side of the religion of Islam, and emerged with the idea of raising perfect human beings, has created its own institutions in the historical process, it has become an important movement of thought by influencing the cultures of Muslim societies. The Turks, along with their acceptance of the religion of Islam, also adopted this interpretation of religion. After the Turks conquered Anatolia, the Anatolian geography became a place where Sufi culture was actively practiced. Balıkesir, one of the ancient cities of Anatolia, is a city that met the religion of Islam and sufi culture in the early period. The city, which hosted various religions and beliefs before the Turks, met with the religion of Islam when Muslims came to the region; It has become a place where Jews, Christians and Muslims live together. As the Turks settled in the region, the majority of Muslims in Balıkesir increased. The city, which met with Sufism in this way, has been one of the places where Sufi culture has been experienced effectively throughout history. Sufi culture, which started with Akhism, Babaism and Bektashism in Balıkesir during the Karesi Principality; it became more common with the Kadirism, Rifaism, Naqshbandism, Mevlevism, Bayramism, Celvetism and Uşşâkism during the Ottoman period. The Sufi culture, which brought all segments of the Ottoman society together, created a common mentality and led to the education of many scholars, mystics and wise people serving in this field. Although these people, who formed the Anatolian Sufi culture, spread to every region, their presence was felt more intensely in some regions. Balıkesir has made a name for itself in history with the multitude of people of wisdom raised by the Sufi culture and has been a place where Sufi culture is lived alive in every period. In this study, the situation of the Sufi culture in the Ottoman period, which was active in every period in Balıkesir, was determined and it was aimed to carry this cultural heritage to the present day.

Keywords: Balıkesir, Sufi Culture, Ottoman Period

İRFANÎ GELENEKTE DİNÎ TECRÜBE: HASAN BABA ÖRNEĞİ (BALIKESİR)

Aysel TAN¹

*Doktora(Mezun), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
ayseltan@gmail.com, 0000-0002-1712-6270*

ÖZ: İslam kültür dünyasında mistik bakış açısının bir ifadesi olarak dile getirilen irfanî gelenek ya da tasavvuf, Allah'a ulaşma yollarından biri olarak kabul edilmiştir. Birçok mistik (mutasavvıf) iç aleme yönelerek nefsi terbiye etmeyi önemsemiş ve kendilerine bağlananları bu yönde eğitmişlerdir. Bazı mistikler ise sadece nefsi terbiye ile yetinmemiş bazı kerametler ve olağanüstü tecrübeler göstererek ilahi bir tecrübe ile tevhid tecrübesi (vuslat) gerçekleşeceğini ifade etmişlerdir. Tasavvufta nefis terbiyesinin bir meyvesi olarak keramet tecrübesi, bir velinin/mürşidin nefis mücadelesinde kesretten vahdete ve suretten manaya ulaşmayı ifade eden somut örneklerdir. Kelimelerle ifade edilemeyen ve çeşitli doğa olaylarını etkilemeye yönelik olan bu tecrübeler, velinin arada vasıta olmaksızın doğrudan Tanrı ile vuslatının sonucu elde ettiği güçlerdir. Bu tecrübeler tıpkı peygamberlerin mucize tecrübelerine benzer. Bu yönüyle mutasavvıfların tecrübeleri sübjektif nitelikten objektif yönü olan bir tecrübe biçimine dönüşerek doğruluğu ispatlanabilir/delillendirilebilir bir hale dönüşerek daha gerçekçi bir hal almaktadır. Kerametler duyulara ve akla seslendiği için mistik tecrübeler, epistemolojik açıdan bir bilgi değeri taşıyabilir hale gelmektedir. Bu çalışmada 15. yüzyılda Balıkesir'de yaşayan ünlü mutasavvıf Hasan Baba (Hasan Hâce b.Yusuf) (ö.1441)'nın keramet türü tecrübelerinin irfanî gelenekteki yerine değinilerek din, dinî tecrübe ve bilgi açısından değeri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Mistisizm, İrfan Geleneği, Keramet, Hasan Baba.

RELIGIOUS EXPERIENCE IN THE IRFANI TRADITION: THE EXAMPLE OF HASAN BABA (BALIKESİR)

ABSTRACT: Wisdom tradition or Sufism, expressed as an expression of the mystical perspective in the Islamic cultural world, has been accepted as one of the ways to reach God. Many mystics (sufists) gave importance to discipline the soul by turning to the inner world and trained those who adhered to them in this direction. Some mystics, on the other hand, did not content themselves with only self-discipline, but showed some miracles and extraordinary experiences and stated that a divine experience would lead to the experience of unity (vuslat). In Sufism, the experience of miracles, as a fruit of self-discipline, are concrete examples that express reaching unity from multiplicity to unity and form to meaning in the soul struggle of a saint/murshid. These experiences, which cannot be expressed in words and are intended to affect various natural events, are the powers that the saint obtains as a result of his encounter with God directly, without any intermediary. These experiences are just like the miracle experiences of the prophets. In this respect, the experiences of the Sufis become more realistic by transforming from a subjective to an objective experience, turning into a verifiable/provable form. Since miracles appeal to the senses and the mind, mystical experiences become epistemologically valuable. In this study, the place of the miracle-type experiences of the famous mystic Hasan Baba (Hasan Hâce b.Yusuf) (d.1441), who lived in Balıkesir in the 15th century, in the gnostic tradition will be touched upon, and its value in terms of religion, religious experience and knowledge will be tried to be revealed.

Keywords: Philosophy of Religion, Mysticism, Wisdom Tradition, Miracle, Hasan Baba.

İLAHİYAT FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİNE BAKIŞI: BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Ahmet Ali ÇANAKCI*

**Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türkiye,
ahmet.canakci@balikesir.edu.tr, 0000-0001-6200-2763*

ÖZ: Bu araştırmada, ilahiyat fakültesi son sınıf öğrencilerinin uygulama okullarındaki öğretmenlik uygulaması dersine bakışlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlik uygulaması dersi, öğrenci gözüyle öğrenme-öğretme süreci ekseninde incelenmiştir. Araştırmada, nicel araştırma deseni benimsenmiş ve anket tekniğinden faydalanılmıştır. Bu çerçevede, Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonunun 17.06.2021 tarihli toplantısında alınan “Etik Kurul Onay Belgesi” ile anket uygulama izni alınmıştır. Sonrasında Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinden öğretmenlik uygulaması dersini alan öğrenciler üzerinde anket uygulanmıştır. Çalışmanın evrenini 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında BAÜN İlahiyat Fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersini alan 163 öğrenci oluşturmaktadır. Bunların arasından basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle kendilerine online olarak ulaşılan 52 öğrenci ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Anket uygulaması sonucu öncelikle katılımcılara ilişkin bağımsız değişkenler için frekans (n) ve yüzde (%) grafikleri düzenlenmiştir. Daha sonra bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi amacıyla karşılaştırma/çapraz tablolar alınmıştır. Anketlerdeki çoktan seçmeli sorulardan elde edilen veriler ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar tasnif edildikten sonra elde edilen bulguların analizleri ve literatür ışığında yorumları yapılmıştır. Araştırma sonucunda; derslerde farklı öğretim yöntem-teknik ve materyallerinin kullanıldığı, bunlarda anlatım ve soru-cevap yöntemi/tekniki ile ders kitabı ve PowerPoint sunum materyalinin ön plana çıktığı, uygulama öğretmenlerinin derslerdeki motivasyon ve verimliliğinin yeterli görüldüğü, uygulamada okullarında zorluk yaşanan derslerin başında İHL meslek derslerinin, zorluk yaşanan konuların başında ise Kur'an-ı Kerim okumasının öğretiminin geldiği, sınavlarda çoktan seçmeli testin öne çıktığı, öğrencilerinin çoğunluğunun öğretmenlik uygulamasının işleyişini yeterli bulduğu ve bu süreçten memnun oldukları, memnuniyetin sebebinin ise uygulama öğretmenin tecrübesinden faydalanılması, fakültede öğrenilenlerle ilgili pratik yapma imkânının bulunması ve mesleğin daha iyi tanınması/inceliklerinin öğrenilmesi olduğu, öğrencilerin kişisel gelişimine ve öğretmenlik mesleğinin gelişimine katkı sağladığı ve katılımcıların yarısından çoğunun öğretmenlik uygulamasının niteliğini arttırmak için bu dersin Güz ve Bahar yarıyılında Öğretmenlik Uygulaması I ve II şeklinde düzenlenmesinin çok faydalı olacağını düşündüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlahiyat Fakültesi, Öğretmenlik Uygulaması Dersi, Öğrenci, Balıkesir.

THE VIEW OF FINAL YEAR STUDENTS OF THE FACULTY OF THEOLOGY ON THE TEACHING PRACTICE COURSE: THE CASE OF BALIKESİR UNIVERSITY

ABSTRACT: The aim of this research is to reveal the perspectives of the senior students of the faculty of theology on the teaching practice course in practice schools. In this context, the teaching practice course was examined from the perspective of the student in terms of the learning-teaching process. In the research, quantitative research design was adopted and survey technique was used. In this context, permission to conduct a survey was obtained with the “Ethics Committee Approval Certificate” received at the meeting of Balıkesir University Social and Human Sciences Ethics Committee dated 17.06.2021. Afterwards, a survey was conducted on the senior students of Balıkesir University Faculty of Theology who took the teaching practice course. The universe of the study consists of 163 students studying in the 4th grade of BAUN Faculty of Theology in the 2020-2021 Academic Year and taking the teaching practice course. Among these, 52 students who were reached online using a simple random sampling method constitute the sample of the study. As a result of the survey application, frequency (n) and percentage (%) graphs were first prepared for the independent variables related to the participants. Then, comparison/cross tables were taken to evaluate the relationships between the independent variables and the dependent variables. After the data obtained from the multiple choice questions in the surveys and the answers given to the open-ended questions were classified, the findings were analyzed and interpreted in the light of the literature. As a result of the research; it was determined that different teaching methods-techniques and materials were used in the courses, the lecture and question-answer method/technique, the textbook and PowerPoint presentation material were prominent in these, and the motivation and efficiency of the practice teachers in the courses were found sufficient. In practice, it was seen that the most difficult courses in their schools were IHL vocational courses, the most difficult subjects were teaching

the Quran reading, multiple choice tests were prominent in exams, the majority of students find the functioning of the teaching practice sufficient and were satisfied with this process. It had been determined that the reason for satisfaction was benefiting from the experience of the practice teacher, having the opportunity to practice what was learned at the faculty and getting to know the profession better/learning its subtleties, contributing to the personal development of the students and the development of the teaching profession, and more than half of the participants thought that it would be very useful to organize this course as Teaching Practice I and II in the Fall and Spring semesters in order to increase the quality of teaching practice.

Keywords: Faculty of Theology, Teaching Practice Course, Student, Balıkesir.

HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KUR'AN-I HAKİM MEALİ KERİM İLE KUR'AN YOLU TEFSİRİNDE AİLE HUKUKU İLE İLGİLİ AYETLERE YAKLAŞIMLAR

Saniye KARGAN¹

¹Dr., MEB, Türkiye, saniyekargan@gmail.com, 0000-0002-8591-8077

ÖZ: Çalışmamızın konusu, Cumhuriyet tarihinde eserleri ve karakteriyle ön plana çıkmış Balıkesir’de yetişen önemli alimlerden Hasan Basri Çantay’ın Kur’an-ı Hakîm ve Meâli Kerim adlı eseri ile Diyanet Yayınlarından bir heyet tarafından yazılan Kur’an Yolu adlı tefsirde aile hukuku ile ilgili ayetlere yaklaşımın incelemesidir. Kur’an Yolu tefsiri Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Mustafa Çağrı, Prof. Dr. İbrahim Kafi Dönmez, Prof. Dr. Sadrettin Gümüş tarafından 2001-2003 yılları arasında yazılmıştır. Kur’an-ı Hakîm ve Meâli Kerim ise ilk olarak 1953’de basılan açıklamalı bir Kur’an tercümesidir. Aile, geçmişten günümüze önemini her zaman koruyan toplumun en küçük birimi ve yapı taşlarından biridir. Bu nedenle aile kurumu toplumda her zaman korunmak zorunda olan ve vazgeçilemeyen bir müessesedir. İslam Dini dinamik bir yapıya sahiptir. Ailenin yapısı ve münasebetleri ile ilgili olarak dinin getirmiş olduğu kurallar içtihadı, örf ve âdetlere, zamana ve yaşanan gelişmelere göre İslamın genel prensiplerine uygun olarak yenileri ile değiştirilebilir. Ayet ve hadislerde olduğu halde uygulamada güçlüğün olması durumunda zarurete binaen askıya alınabilir. Biz de buradan yola çıkarak amacımız aradan geçen 50 yıllık zaman içerisinde aile hukuku ile ilgili ayetlerin adı geçen iki eser arasında ne gibi değişiklikler olduğunu ortaya koymaktır. Aile hukuku ile ilgili ayetler Medine Dönemi’nde indirilmiştir. Ayetlerin yoğun olarak Bakara Suresi, Nisa Suresi, Nur Suresi, Ahzab Suresi, Mücadele Suresi, Talak Suresi ve Tahrir Suresi’nde yer aldığı görülmektedir. Bakara Suresi’nde iddet, nafaka, nikah gibi konular yer almaktadır. Nisa Suresi’nde evlilik, miras, mehir gibi konular yer almaktadır. Nur Suresi’nde zina ve zina cezası gibi konulardan bahsedilir. Bu konulardan özellikle yakın geçmişte tartışılan konular üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Hasan Basri Çantay, Kur’an Yolu, Aile Hukuku

APPROACHES TO THE VERSES RELATED TO FAMILY LAW IN HASAN BASRİ ÇANTAY'S KUR'AN-I HAKİM MEALİ KERİM İLE KUR'AN YOLU

ABSTRACT: The subject of our study is the work of Hasan Basri Çantay, one of the important scholars who grew up in Balıkesir, who came to the fore in the history of the Republic with his works and character, and his work titled Kur'an-ı Hakîm ve Maâli Kerim, and the commentary on family law called Kur'an Yolu written by a committee from Diyanet Publications. It is an examination of the approach to the verses. The Quran Path commentary was written by Prof Dr Hayrettin Karaman, Prof Dr Mustafa Çağrı, Prof Dr İbrahim Kafi Dönmez, Prof Dr Sadrettin Gümüş between 2001-2003. Kur'an-ı Hakîm ve Meâli Kerîm is an annotated translation of the Qur'an that was first published in 1953. Family is one of the smallest units and building blocks of society that has always maintained its importance from past to present. For this reason, the family institution is an indispensable institution that must always be protected in society. The Religion of Islam has a dynamic structure. The rules brought by religion regarding the structure and relations of the family can be replaced with new ones in accordance with the general principles of Islam, according to jurisprudence, customs and traditions, time and developments. Although it is stated in the verses and hadiths, if there is difficulty in practice, it may be suspended due to necessity. Based on this, our aim is to reveal what changes have occurred between the two mentioned works in the verses regarding family law over the past 50 years. Verses regarding family law were sent down during the Medina Period. It is seen that the verses are mostly included in Surah Baqara, Surah An-Nisa, Surah An-Nur, Surah Ahzab, Surah Struggle, Surah Talaq and Surah Tahrir. Surah Al-Baqara includes topics such as waiting period, alimony and marriage. Surah An-Nisa covers topics such as marriage, inheritance and dowry. In Surah An-Nur, issues such as adultery and punishment for adultery are mentioned. Among these issues, the focus will be on issues that have been discussed in the recent past.

Keywords: Tafsir, Hasan Basri Çantay, Kur’an Yolu, Family Law

NİJERYA’DA TOPLUMSAL UZLAŞININ YENİDEN İNŞASI: PEACETECH’İN DİJİTAL ÇÖZÜMLERİ VE ETKİNLİĞİ

Damla YILDIZ ALTINAY¹

¹ Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
damlayildizaltinay@outlook.com, 0009-0007-6977-3705

ÖZ: Geleneksel barış süreçlerinin yanı sıra, “PeaceTech” olarak adlandırılan teknoloji, çatışma ortamlarında barışı desteklemek, toplumsal gerilimi azaltmak ve şiddet döngüsünü kırmak için dijital yeniliklerin kullanılmasıyla barış yapma uygulamalarını geliştirmeyi ve genişletmeyi amaçlamaktadır. Nijerya’nın etnik, dini ve sosyo-ekonomik çeşitliliği, ülkede uzun zamandır yaşanan gerilimlerin kaynağı olmuştur. Bu çatışmaların çözümünde yenilikçi yaklaşım çabaları öne çıkarken, dijital teknolojilerin rolü ise giderek önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Nijerya’daki çatışma bölgelerinde toplumsal yeniden yapılanma sürecini hızlandırmak için teknoloji kullanımının artan önemini vurgulamak ve Nijerya’nın çeşitli bölgelerinde barışı desteklemek için teknolojinin nasıl kullanıldığının analizini yapmaktır. Bu çalışma, barış yapma destek araçlarının uygulamalaştırılması, çatışma erken uyarı sistemleri, büyük veriler içeren veri sistemlerinin analitiği, yapay zeka ve makine öğrenimi gibi hayati öneme sahip PeaceTech teknolojileri ile uygulamalarının etkinliği ve sürdürülebilirliği üzerinden PeaceTech’in çatışma sonrası toplumsal yeniden yapılanma sürecine sağladığı katkıları ve PeaceTech’in sadece Nijerya’da değil, benzer çatışma bölgelerinde de barışı teşvik etmek ve toplumsal iyileşmeyi desteklemek için etkili bir araç olabileceğini öne sürmektedir. Bu çalışma, dijital teknolojilerin barış süreçlerine entegrasyonunu anlamak ve toplumsal uzlaşının teşvik edilmesinde yeni stratejileri kavramak için farklı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: PeaceTech, Barış İnşası, Nijerya

REBUILDING SOCIAL RECONCILIATION IN NIGERIA: PEACETECH’S DIGITAL SOLUTIONS AND EFFECTIVENESS

ABSTRACT: Alongside traditional peace processes, the so-called “PeaceTech” aims to enhance and expand peacemaking practices by using of digital innovations to support peace in conflict environments, reduce social tension and break the cycle of violence. Nigeria’s ethnic, religious and socio-economic diversity has long been a source of tensions within the country. While efforts for innovative approaches to resolving these conflicts have come to the forefront, the role of digital technologies has become increasingly important. The purpose of this study is to emphasize the growing importance of the use of technology to accelerate the process of social reconstruction in conflict zones in Nigeria and to analyse how technology is being used to promote peace in various regions of Nigeria. Through the effectiveness and sustainability of vital PeaceTech technologies and applications, such as appization of peace-building support tools, conflict early warning systems, big data analytics, artificial intelligence and machine learning, this study argues the contributions of PeaceTech to post-conflict social reconstruction and argues that PeaceTech can be an effective tool to promote peace and support social healing not only in Nigeria but also in similar conflict zones. This study aims to offer a different perspective on the integration of digital technologies into peace processes and to understand new strategies for promoting social reconciliation.

Keywords: PeaceTech, Peacebuilding, Nigeria

BALIKESİR’DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: ‘NE10 BALIKESİR’İN KATKILARI

Tahsin GÜLER¹, Ece ATEŞ²

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye, tahsin.guler@balikesir.edu.tr, 0000-0002-7729-5172

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, atessece0@gmail.com, 0009-0006-3050-4682

ÖZ: Geçmişten günümüze kadınların sahip olduğu hakların ve her alanda konumlarının gerek teoride gerek uygulamada güçlendirilmesi gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Güçlendirilmesi gereken bu alanların başında ise kadının ekonomik özgürlüğünün anahtarı olan çalışma hayatında güçlendirilmesi gelmektedir. Çalışma hayatına dahil olmak isteyen ya da çalışma hayatında aktif bir şekilde yer alan kadınlar bu süreçte başta cinsiyet ile ücret eşitsizliği, eğitim ve mesleki/kariyer eşitsizlikleri olmak üzere ekonomik, kültürel ve toplumsal temelleri bulunan pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Kadınların hem kamuda hem de özel sektörde daha fazla yer alabilmesi ve çalışma hayatına dahil olmasıyla beraber yaşadıkları sorunların çözülebilmesi için kurumların buna yönelik uygulamalar geliştirerek desteklerini artırması gerekmektedir. Çağdaş yerel yönetim anlayışının temel yaklaşımlarından birisi olan yerelde kadınların her açıdan desteklenmesi hususunda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin bünyesinde son derece etkin kurumlar oluşturduğu, bu kurumların çeşitli projeler ve faaliyetlerle bu alana önemli destekler sunduğu görülmektedir. Söz konusu kurumlar arasında en çok dikkati çeken ve diğer kurumlara nazaran bu alanda öncü ve birleştirici bir rolü bulunan “Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi” nin (Ne10) çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Balıkesir’de yenilikçi yaklaşımı benimseyen, teknoloji çağıyla beraber buna uyumlu bir şehir oluşturmayı ve şehir halkıyla birlikte şehri geliştirmeyi hedefleyen bir merkez olarak kadınlar açısından da önemli bir misyon üstlenen Ne10, bünyesinde bulunan Girişimcilik ve Kuluçka Birimi ile kadın girişimcilere ulaşmaktadır. Kadınların birer girişimci olmasını sağlamada onlara yönelik atölye çalışmaları, eğitimler, çalıştaylar ve motivasyon konuşmaları düzenleyen Ne10, “Güçlü Kadın, Güçlü Balıkesir” mottosuyla kadınların çalışma hayatında yer almalarına önemli bir destek sağlamaktadır. Yüz yüze mülakat tekniği ve doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Balıkesir’de kadın girişimciliğinin gelişimi ve Ne10’un, bünyesindeki Girişimcilik ve Kuluçka Birimiyle bu gelişime sağladığı katkılar/destekler uyguladığı kadın girişimciliği modeli üzerinden değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Balıkesir Ne10

WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN BALIKESİR: CONTRIBUTIONS OF ‘NE10 BALIKESİR’

ABSTRACT: It is an undeniable fact that the rights and positions of women in all areas, both in theory and in practice, need to be strengthened from past to present. At the forefront of these areas that need strengthening is women's empowerment in the workforce, which is the key to their economic freedom. Women who want to join the workforce or are actively participating in it face numerous problems with economic, cultural, and social foundations, primarily gender and wage inequality, as well as educational and professional/career disparities. For women to have a greater presence in both the public and private sectors and to be included in the workforce, institutions need to develop and increase their support through targeted practices to address the issues women encounter. It is observed that Balıkesir Metropolitan Municipality has established highly effective institutions within its structure to support women in every aspect, which is one of the fundamental approaches of contemporary local governance. These institutions provide significant support in this area through various projects and activities. Among these institutions, the "Ne10 City Research and Technology Development Center" (Ne10) stands out and plays a pioneering and unifying role in this area, making its efforts highly important. In this study, which utilizes face-to-face interview techniques and document analysis methods, the development of women's entrepreneurship in Balıkesir and the contributions/support provided by Ne10, with its entrepreneurship and incubation unit, are evaluated through the women's entrepreneurship model it implements.

Keywords: Entrepreneurship, Women's Entrepreneurship, Balıkesir Ne10

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ KULLANILARAK FARKLI ÖZELLİKLİ HARİTALARIN ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ

Uluç ÇAĞATAY¹

¹ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Yenipazar Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
uluc.cagatay@adu.edu.tr, 0000-0003-1194-3293

ÖZ: Günümüzde konum referanslı verilerin karar destek süreçlerinde anahtar bir konuma gelmesiyle birlikte bu türden verilerin üretilmesini ve yönetilmesini sağlayan Coğrafi Bilgi Sistemlerinin kullanım alanları gittikçe genişlemiştir. Bu bilgi sistemleri artık hem kamu yönetimlerin hem de işletme yönetimlerinin kullandığı ve amaçlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları teknolojiler arasına girmişlerdir. Coğrafi Bilgi Sistemleri mevcut durumda ulaşımdan tarıma, çevre yönetiminden sağlık sektörüne, yerel yönetim hizmetlerinin sunulmasından savunma ve güvenlik alanındaki uygulamalara kadar birçok yerde kullanılmakta ve karar alıcılara önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu teknolojilerle mekâna dair çok sayıda analiz gerçekleştirilebilmesinin yanında farklı türlerden harita üretimi de yapılabilmektedir. Bu öncelikler kapsamında hazırlanan bu çalışmada Balıkesir iline ait verilerin kullanılması ile Coğrafi Bilgi Sistemleri tabanlı olarak İdari Sınırlar Haritası, Nüfus Dağılım ve Yoğunluk Haritası, Fiziksel Harita, Eğim Haritası, Bakı Haritası ve Arazi Kullanım Haritası gibi haritaların üretim süreçleri ve çıktıları paylaşılmış ve bunların işlevsellikleri üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi Bilgi Sistemleri, Harita Yapımı, Balıkesir, Yerel Yönetimler

PRODUCTION OF MAPS WITH DIFFERENT FEATURES USING GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS: CASE OF BALIKESİR

ABSTRACT: Nowadays, as location-based data has become a key element in decision support processes, the areas of use of Geographic Information Systems that enable the generation and management of such data have gradually expanded. These information systems have now become one of the technologies that both public administrations and business administrations use and need to achieve their goals. Geographic Information Systems are currently used in many places from transportation to agriculture, from environmental management to the health sector, from the provision of local government services to applications in the field of defense and security and provide significant convenience to decision makers. In addition to being able to perform many analyses about the location with these technologies, it is also possible to produce maps from different types. In this study prepared within the scope of these priorities, the production processes and outputs of maps such as Administrative Boundaries Map, Population Distribution and Density Map, Physical Map, Slope Map, Aspect Map and Land Use Map based on Geographical Information Systems were shared and their functionalities were evaluated using the data belonging to Balıkesir province.

Keywords: Geographic Information Systems, Map Making, Balıkesir, Local Administration

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE KENTSEL YOKSULLUK: BALIKESİR ÖRNEĞİ

Umut Ökkeş DEMİR¹

¹ Öğr. Gör, Balıkesir Üniversitesi, Kepsut Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
umutokkesdemir@gmail.com, 0000-0002-9231-9339

ÖZ: Ülkemizdeki kamu kurumları, son yıllarda sosyal hizmet ve yardım alanında yetki devrini artırarak, merkezden yerel yönetimlere doğru bir yönelim göstermiştir. Bu kapsamda, özellikle belediyelerin, bölge sakinlerine odaklanarak sunduğu hizmetler, 'sosyal belediyeçilik' adı altında çeşitlenmiştir. Bu çalışmada, Balıkesir'deki sosyal belediyeçilik uygulamaları ve bu yaklaşımın kentsel yoksullukla mücadeledeki rolü ele alınıyor. Sanayileşme ve küreselleşmenin olumlu ve olumsuz etkileri tartışılıyor. Yerel yönetimlerin, özellikle savunmasız gruplara yönelik sosyal hizmetlerdeki önemi vurgulanıyor. Balıkesir örneğinde, sosyal belediyeçiliğin çeşitli uygulamaları ve hedefleri, özellikle kültürel, eğitsel ve sağlık hizmetleri açısından inceleniyor. Ayrıca, bu yaklaşımın yerel halkın yaşam kalitesini artırmak ve sosyal dengesizlikleri azaltmak için nasıl stratejik bir araç olarak kullanıldığı anlatılıyor.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediye, Kentsel yoksulluk, Balıkesir

SOCIAL MUNICIPALISM AND URBAN POVERTY: THE CASE OF BALIKESİR

ABSTRACT: In recent years, public institutions in our country have increased the delegation of authority in the field of social services and assistance, showing a shift from the central government towards local administrations. In this context, services provided by municipalities, especially those targeted at residents of specific regions, have diversified under the umbrella term 'social municipality.' This study focuses on the social municipality practices in Balıkesir and examines the role of this approach in combating urban poverty. The positive and negative effects of industrialization and globalization are discussed. The importance of local administrations, particularly in providing social services to vulnerable groups, is emphasized. In the Balıkesir example, various applications and objectives of social municipality are scrutinized, especially in terms of cultural, educational, and healthcare services. Additionally, the strategic use of this approach as a tool to enhance the quality of life for local residents and reduce social inequalities is explained.

Keywords: Social Municipality, Urban Poverty, Balıkesir

BALIKESİR MUHACİR ESAS KAYIT DEFTERİNE GÖRE BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN GÖÇÜ VE GÖNEN İSKÂNİ (1950-1951)

Ferruh KAYALAN¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye,
ferruhkayalan@gmail.com, 0000-0003-0544-0454

ÖZ: Gönen, tarih boyunca pek çok göç olayına tanıklık etmiştir. Gönen'i etkileyen göç olaylarından en önemlisi 1821'de başlayan Yunan isyanı esnasında yaşanan göçtür. Gönen'i etkisi altına alan göç olaylarından bir diğeri de 1853 yılında Kafkasya'dan gelen muhacirler üzerinden gerçekleşmiştir. Kafkaslar özelinde diğer bir göç ise 1863-1864 kışında meydana gelmiştir. 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi neticesinde Balkanlardan gelen binlerce Türk muhacir, tüm Osmanlı kazalarında olduğu gibi Gönen'i de bir demografik değişim içine sokmuştur. Daha sonra 1911-1912 Balkan Savaşları ve sebep olduğu göçler, Gönen'i de etkilemiştir. Birinci Dünya Savaşı Dönemi'nde de (1914-1918) Gönen, tıpkı kendisi gibi bir kaza olan Ayvalık'ta meydana gelen Rum göçlerinin neden olduğu nüfus hareketlerine sahne olmuştur. Hemen akabinde Milli Mücadele Dönemi'nden sonra Lozan Antlaşması'nda 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ve Yunanistan arasında akdedilen nüfus mübadelesi sözleşmesi, 1 Mayıs 1923'de başlamak üzere daha sistemli bir göç hareketini Gönen'de icra etmiştir. Kuşkusuz sonuçları itibarıyla Gönen'in yaşadığı en önemli göç olaylarından biri de yirminci yüzyıla damgasını vuran 1950-1951 Bulgaristan Türkleri göçüdür. Bu kapsamda 1950-1951 Bulgaristan Türkleri göçünün ayrıntılı tüm verilerini içeriğinde sunan muhacir esas kayıt defterleri dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın amacı, 1950-1951 Bulgaristan Türkleri göçü ve Gönen iskânının; sosyal, ekonomik ve demografik etkilerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde yer alan ve ancak özel izinler çerçevesinde kullanıma açılan Balıkesir Muhacir Esas Kayıt Defteri incelenmiş ve defterin içerdiği bilgilere ulaşılmıştır. Defter, doküman analizi tekniği ile analiz edilmiş ve elde edilen istatistiki bilgiler tablolar şeklinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gönen, Bulgaristan Türkleri, Göç

MIGRATION OF BULGARIAN TURKS AND RESETTLEMENT IN GÖNEN ACCORDING TO THE BALIKESİR IMMIGRANT MAIN REGISTRATION BOOK (1950-1951)

ABSTRACT: Gönen has witnessed many migration events throughout history. The most important of the migration events affecting Gönen is the migration during the Greek revolt that started in 1821. Another of the migration events that affected Gönen was realized through the immigrants coming from the Caucasus in 1853. Another migration from the Caucasus occurred in the winter of 1863-1864. As a result of the Ottoman-Russian War of 1877-1878, thousands of Turkish immigrants from the Balkans caused a demographic change in Gönen, as in all Ottoman provinces. Later, the Balkan Wars of 1911-1912 and the migrations it caused also affected Gönen. During the First World War Period (1914-1918), Gönen witnessed population movements caused by the Greek migrations in Ayvalık, which was an accident just like itself. Immediately afterwards, the population exchange agreement concluded between Turkey and Greece on January 30, 1923 in the Treaty of Lausanne after the National Struggle Period, carried out a more systematic migration movement in Gönen starting on May 1, 1923. Undoubtedly, one of the most important migration events experienced by Gönen in terms of its consequences is the 1950-1951 Bulgarian Turks migration, which left its mark on the twentieth century. In this context, the Immigrant main registration books, which contain all the detailed data of the 1950-1951 Bulgarian Turks migration, draw attention. The aim of this study is to reveal the social, economic and demographic effects of the 1950-1951 Bulgarian Turks migration and Gönen settlement. For this purpose, the Balıkesir Immigrants Main Registration Book in the Prime Ministry Republican Archives, which was only made available under special permissions, was examined and the information contained in the book was accessed. The ledger was analyzed with the document analysis technique and the statistical information obtained was presented in the form of tables.

Keywords: Gönen, Bulgarian Turks, Migration

BALIKESİR DOĞUMLU SENATÖRLERDEN HASAN ALİ TÜRKER'İN CUMHURİYET SENATOSU ETKİNLİKLERİ

Emin Alp MALKOÇ¹

¹ Doç. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
malkocem@itu.edu.tr, 0000-0002-5840-6922

ÖZ: Faaliyet gösterdiği süre boyunca Cumhuriyet Senatosu'nda (1961-1980) Balıkesir'i on üç senatör temsil etmiştir. Bir kısmı Balıkesir doğumlu olan bu senatörler arasında Cumhuriyet Senatosu'nda, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve dönem hükümetlerinde önemli görevler üstlenmiş olanlar bulunmaktadır. Hasan Ali Türker (1916-1967), Cumhuriyet Senatosu'nda en yoğun etkinlik sergileyen Balıkesir (doğumlu) senatördü. Söz alarak, demeç ve söylevlerle, görüşme önergesi, önerge ve teklif sunarak, yazılı sorularla doğrudan ya da dolaylı toplam 62 etkinlik içinde bulunmuştu. Bu etkinlik sayısı, Cumhuriyet Senatosu düzleminde yadsınamayacak bir çalışma performansını ifade etmektedir. Bu araştırma, Balıkesir (doğumlu) senatörlerinden Hasan Ali Türker'in Cumhuriyet Senatosu'ndaki etkinlik ve faaliyetlerine odaklanarak, çalışmalarını bir çerçeve içinde incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece onun etkinlikleri üzerinden ülke ve bölge düzeyinde katkılarının somutlaştırılması/ön plana çıkartılması planlanmaktadır. Ayrıca etkinlik ve çalışmaları, Senato'da çizdiği siyasi profil, sergilediği politik tutum ya da çalışmalara ne ölçüde katıldığı, devamlılığı gibi özellik ve davranışları hakkında da fikir verecektir. Çalışma, başta Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi olmak üzere resmi yayınlarla araştırma eserleri (bildiri, makale, kitap vs) ve ulaşılabilen diğer kaynaklardan hareketle hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hasan Ali Türker, Balıkesir Senatörleri, Cumhuriyet Senatosu, Siyasi Şahsiyetler

REPUBLICAN SENATE ACTIVITIES OF HASAN ALİ TÜRKER, A SENATOR “BORN IN BALIKESİR”

ABSTRACT: Thirteen senators represented Balıkesir in the Senate of the Republic (1961-1980) during the period when it continued its institutional existence. Among these senators, some of whom were born in Balıkesir, there are those who held important positions in the Senate of the Republic, the Turkish Grand National Assembly and the governments of the period. Hasan Ali Türker (1916-1967) was the most active among the Balıkesir-born senators in the Republic Senate. He was active by taking the floor, making statements and speeches, presenting motions for discussion, motions and proposals, and asking written questions. He was directly or indirectly involved in a total of 62 events. This number of events represents an undeniable work performance at the level of the Senate of the Republic. This study aims to examine the works of Hasan Ali Türker, one of the senators (born in Balıkesir), within a framework by focusing on his activities in the Senate of the Republic. Thus, it is planned to concretize/highlight his contributions at the country and regional level through his activities. It will also give an idea about his characteristics and behaviors such as his activities and works, the political profile he drew in the Senate, the political attitude he exhibited or the extent to which he participated in the studies, and his continuity. The study was prepared based on official publications, especially the Republic Senate Minutes Journal, research works (reports, articles, books, etc.) and other accessible sources.

Keywords: Hasan Ali Türker, Balıkesir Senators, Republic Senate, Political Figures

BALIKESİR'İN ESKİÇAĞ YERLEŞİM TARİHİNE DAİR SORUNLARA GENEL BİR BAKIŞ

Mustafa TÜRK¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türkiye, mturk@bandirma.edu.tr, 0000-0001-8164-506X

ÖZ: Güney Marmara Bölgesi'ndeki Balıkesir, Batı Anadolu'da kuzey-güney ve doğu- batı arasındaki modern yol ağlarının kesişme noktasındaki konumu ile dikkat çekmektedir. Kentin hem konumu hem de iklimsel özellikleri yerleşimlerin kuruluşu ve gelişimi açısından oldukça elverişlidir. Yapılan araştırmalar da bölgenin yerleşim tarihçesinin, Paleolitik döneme kadar geri gittiğini göstermektedir. Bölge, tarihöncesinde olduğu gibi Tarihi Çağlar boyunca da yerleşim görmüştür. Ancak kaynakların azlığı, araştırma eksikliği, tahribat ve bölgede yaşayan toplulukların özellikleri gibi nedenlerden dolayı bölge tarihçesi konusunda pek çok sorun vardır. Kaynaklarda Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar bölgeden herhangi bir kent adı yer almamaktadır. Genellikle bölgenin yerleşim tarihçesi, kaynakların batı Anadolu geneli için verdiği bilgilerden takip edilebilmektedir. Ayrıca bazı Erken Tunç Çağı merkezleri dışında tarih öncesi ve Eskiçağ yerleşim kalıntıları henüz sistemli araştırmalara konu olmamıştır. Bu nedenle çalışmamızda, kaynaklar ve modern araştırmaların sonuçları incelenerek bölgenin Eskiçağ yerleşim tarihi konusundaki sorunlar saptanacak, imkân dâhilinde olanlar için çözüm yolları geliştirilecektir. Çalışmanın bir başka amacı da sorunlara rağmen yine kaynaklar ışığında bölgenin Eskiçağ yerleşim tarihinin ana hatlarının ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Eskiçağ'da Balıkesir, Balıkesir'in Yerleşim Tarihi, Hadrianoutherai

AN OVERVIEW OF THE PROBLEMS RELATED TO THE ANCIENT SETTLEMENT HISTORY OF BALIKESİR

ABSTRACT: Balıkesir in the Southern Marmara Region draws attention with its location at the intersection of modern road networks between north-south and east-west in Western Anatolia. Both the location and climatic characteristics of the city are very favourable for the establishment and development of settlements. Researches also show that the settlement history of the region goes back to the Palaeolithic period. The region has been inhabited throughout the Historic Ages as well as in prehistoric times. However, there are many problems regarding the history of the region due to the scarcity of sources, lack of research, destruction and the characteristics of the communities living in the region. The sources do not mention any city name from the region until the Roman Imperial Period. The settlement history of the region can be traced from the information given by the sources for western Anatolia in general. In addition, except for some Early Bronze Age centres, the remains of prehistoric and ancient settlements have not yet been the subject of systematic research. For this reason, in this study, by analysing the sources and the results of modern researches, the problems in the Ancient settlement history of the region will be determined and solutions will be developed for the possible ones. Another aim of the study is to reveal the main outlines of the Ancient settlement history of the region in the light of the sources despite the problems.

Keywords: Balıkesir in Antiquity, Settlement History of Balıkesir, Hadrianoutherai

ANTİK KAYNAKLAR IŞIĞINDA MS 120'LERDE MEYDANA GELEN KYZİKOS DEPREMİ VE KENTİN YENİDEN İMARI

Ahmet AKŞAR¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türkiye,
ahmet.aksar@omu.edu.tr, 0000-0001-7280-5543

ÖZ: MS 6. yy'da yaşamış Antiokheialı Ioannes Malalas tarafından 10 Kasım'da (120 veya 123) meydana geldiği belirtilen ve Kapıdağ Yarımadası'nda ve çevresinde büyük bir yıkıma neden olan büyük bir deprem, eskiçağda Kyzikos'u vuran en şiddetli depremlerden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Kaynakların verdiği bilgilere göre bu depremin şiddeti ve meydana gelen yıkım oldukça büyük boyutlu olmuştur. Evler, tapınaklar ve diğer kamusal yapılar ya yıkılmış ya da büyük hasar görmüştü. Kyzikos depreminden birkaç yıl önce de Nikomedia ve çevresini etkileyen büyük bir deprem daha meydana gelmişti. Kentlerin uğradığı yıkımı yakından görebilmek, muhtaç olanlara yardım edebilmek için Roma İmparatoru Publius Aelius Hadrianus, Anadolu'ya düzenlediği gezi programına yıkılan bu yerleri dahil etti. İmparatorun Kyzikos'u ziyaret etmesine kentin uğramış olduğu bu büyük felaket neden oldu. Gördüklerinden etkilenen imparator Kyzikos'a yıkılan diğer kentlerden daha fazla yardım yaptı. Kente yüklü miktarda bir bağış yaptı. Yapılan bu bağış ile agora ve çevresi mermerlerle döşendi. İçeriği tam olarak bilinmemekle birlikte kentin vatandaşlarına vergi muafiyeti gibi ayrıcalıkları kapsayan bazı ayrıcalıklar bahşedildi. İmparatorun cömertliğinin büyüklüğü sayesinde eskiçağ Anadolu'sundaki en büyük tapınağın Kyzikos'a yapılmasına karar verildi. Bu sebeple tapınak imparatora ve Zeus'a adandı. MS 3. yy'da yaşamış Cassius Dio, tapınağı tüm tapınakların en büyüğü ve en muhteşemi olarak tanımlamaktadır. Bu tapınağın yapımı yaklaşık kırk yıl sürmüş ve ancak İmparator Marcus Aurelius döneminde bitirilebilmiştir. Bu çalışmada MS120'lerde meydana gelen depremin meydana geldiği tarih üzerine yapılan tartışmalara değinilecek, depremin etkilediği bölge, meydana gelen yıkım ve Roma imparatorunun yardımları üzerine durulacaktır. Bununla birlikte bu çalışmayla antik kaynaklarda dağınık olarak bulunan bilgilerin irdelenerek anlamlı bir resim ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, İmparator Yardımları, Kyzikos, Zeus Tapınağı

THE CYZICUS EARTHQUAKE OF THE 120s AD AND THE RECONSTRUCTION OF THE CITY IN THE LIGHT OF ANCIENT SOURCES

ABSTRACT: Ioannes Malalas of Antioch, who lived in the 6th century AD, recorded a great earthquake on November 10 (120 or 123 AD), which caused a great destruction in and around the Kapıdağ Peninsula, as one of the most severe earthquakes that hit Cyzicus in ancient times. According to the Ancient literature, the magnitude of this earthquake and the destruction that occurred were quite large. Houses, temples and other public buildings were either destroyed or badly damaged. A few years before the Cyzicus earthquake, there was another major earthquake that affected Nicomedia and its surroundings. The Roman Emperor Publius Aelius Hadrianus included these devastated places in his tour program to Asia Minor in order to see the destruction of the cities closely and to help those in need. The emperor's visit to Cyzicus was caused by this great disaster that the city had suffered. Impressed by what he saw, the emperor helped Cyzicus more than any other destroyed city. He made a large donation to the city. With this donation, the agora and its surroundings were paved with marble. Although the exact content is unknown, some privileges were granted to the citizens of the city, including privileges such as tax exemption. Thanks to the emperor's generosity, it was decided to build the largest temple in ancient Asia Minor in Cyzicus. The temple was dedicated to the emperor and Zeus. Cassius Dio, who lived in the 3rd century AD, describes the temple as the largest and most magnificent of all temples. The construction of this temple took about forty years and was only completed during the reign of Emperor Marcus Aurelius. This study will address the debates on the date of the earthquake that occurred in the 120s AD, focusing on the region affected by the earthquake, the destruction and the Roman emperor's aid. In addition, this study aims to reveal a meaningful picture by analysing the information scattered in ancient literature.

Keywords: Earthquake, Emperor's Aid, Cyzicus, Temple of Zeus

1907 VE 1927 VİLÂYET SALNAMESİLERİNE GÖRE BALIKESİR'DE TÜTÜNCÜLÜK

Zümrüt TAŞ ÜSKÜL¹

² Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
zumrutuskul@gmail.com Orcid:0000-0002-8448-9899

ÖZ: Salnameler, bir yılın bütün olaylarını özet olarak bildirmek üzere her sene hazırlanan eserlere verilen addır. Osmanlı Devlet Salnameleri ilk defa 1847 yılında çıkarılmaya başlanmıştır. Salnameler, içerik bakımından yayınlandığı tarihten bir yıl öncesine ait devletin ve vilâyetlerin tarihi, coğrafyası, nüfusu, hukuku, idaresi, askeri teşkilatı, ekonomik durumu, eğitim yapısıyla ilgili bilgi veren önemli kaynaklar arasındadır. Dolayısıyla bu kaynaklarda vilâyetlerin coğrafi konumu, ziraatı, hayvancılığı, nüfusu, hizmet birimleri, siyasi olayları, yolları, okulları gibi birçok konu ile ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Balıkesir her türlü tarım ürününün yetiştirilmesine elverişli arazi ve iklim yapısına sahiptir. Bu sebeple Balıkesir'in ekonomisi genel olarak tarıma dayalıdır. Osmanlı Devleti'nin ekonomisi içerisinde önemli bir yere sahip olan tütün bitkisi devletin sınırlarına 1600-1605 yılları arasında İngiliz gemicileri aracılığıyla getirildiği tahmin edilmektedir. Bu yüzyıldan itibaren tütün, Anadolu'nun topraklarında yaygınlaşmış günümüze kadar üretimi ve tüketimi ile gelmiştir. Çalışmanın amacı; Osmanlı Devleti'nin önemli bir şehri olan Balıkesir'de yetiştirilen tütün bitkisinin üretimini, üretim ve tüketim alanlarını 1907 ve 1927 vilâyet salnameleri aracılığıyla açıklayarak; ekonomik, sosyal ve tarihsel sonuçları ile değerlendirilebilmektir. Bu bağlamda Balıkesir (Karesi) ili Hudavendigar Vilâyet Salnamesi içeriğinde bulunduğu için Hudavendigar Vilâyet sınırlarından başlanarak, genelden özele bir inceleme yapılacaktır. Çalışmanın ana kaynağını salnamelerin yanında Başbakanlık Osmanlı ve Cumhuriyet Arşiv belgeleri ve dönemin tarım istatistik raporları oluşturacaktır. Ayrıca yerel tarih araştırmalarını içeren basılı eser, makale ve tezleri içeren ikinci el kaynaklar da çalışmanın diğer kaynaklarını meydana getirecektir. Hazırlanacak çalışmada Balıkesir'in tütün üretim faaliyetleri incelendiğinden, tarım tarihimize yerel bazda katkısı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tütün, Karesi, Tarım, Tarım Tarihi, Tütüncülük

TOBACCO GROWING IN BALIKESİR ACCORDING TO 1907 AND 1927 PROVINCIAL YEARS

ABSTRACT: Yearbooks are the name given to works prepared every year to summarize all the events of a year. Ottoman State Yearbooks started to be published for the first time in 1847. In terms of content, yearbooks are among the important sources that provide information about the history, geography, population, law, administration, military organization, economic situation and educational structure of the state and provinces one year before the date of publication. Therefore, these sources contain information on many subjects such as the geographical location of the provinces, agriculture, animal husbandry, population, service units, political events, roads and schools. Balıkesir has a land and climate structure suitable for growing all kinds of agricultural products. For this reason, Balıkesir's economy is generally based on agriculture. It is estimated that the tobacco plant, which had an important place in the economy of the Ottoman Empire, was brought to the borders of the state between 1600 and 1605 by English sailors. Since this century, tobacco has become widespread in the lands of Anatolia and its production and consumption have continued until today. The purpose of the study; Explaining the production and production and consumption areas of the tobacco plant grown in Balıkesir, an important city of the Ottoman Empire, through the 1907 and 1927 provincial yearbooks; can be evaluated with its economic, social and historical consequences. In this context, since Balıkesir (Karesi) province is included in the Hudavendigar Province Yearbook, an examination will be made from general to particular, starting from the borders of Hudavendigar Province. The main source of the study will be the yearbooks, Prime Ministry Ottoman and Republic Archive documents and agricultural statistics reports of the period. In addition, second-hand sources including printed works, articles and theses containing local history research will constitute the other sources of the study. Since the study to be prepared examines the tobacco production activities of Balıkesir, it is thought that it may contribute to our agricultural history on a local basis.

Keywords: Tobacco, Karesi, Agriculture, History of Agriculture, Tobacco

ÜÇ ROMANDA BALIKESİR

Şaziye DURUKAN¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkiye,
saziyeayali@balikesir.edu.tr, 0000-0001-6649-3483

ÖZ: Balıkesir, coğrafi konumu, yer altı ve yer üstü zenginlikleri ve kültürel birikimiyle önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Şehrin, tarihi geçmişi çerçevesinde özellikle Millî Mücadele döneminde Kuva-yi Milliye ruhunun oluşturulduğu bir merkez olması büyük bir önem taşır. Bu bakımdan Balıkesir, romanlarımızda da önemli bir mekân olarak yerini alır. Metin Savaş'ın “Kuvayı Milliye'nin Hazinesi” romanını doğrudan Balıkesir'in romanı olarak değerlendirmek mümkündür. Roman bir tarih romanı değildir. Günümüz Türkiye'sinde Kuvayı Milliye ruhunu canlı tutmak gerektiği mesajını vermek isteyen bir romandır. Kuvayı Milliye isminin ilk kez Balıkesir Kongresi'nde kullanılması, zamanla Balıkesir'in Kuvayı Milliye karargâhı haline gelmesi nedeniyle yazar, Kuvayı Milliye ruhunu Balıkesir'de arar. Nitekim Kuvayı Milliye hazinesinin saklandığı yer Balıkesir'dir ve şifreler de Balıkesir'deki çeşitli yerlere gizlenmiştir. Roman çok yönlü arayışların olduğu bir roman olmasının yanı sıra tarihi ve kültürel değerleriyle Balıkesir'i anlatan bir eser olması bakımından da önemlidir. Yazarın “Zemheri Kuyusu” romanında ise mekân olarak net bir şekilde Balıkesir adı geçmese de biyografik kahraman olarak göze çarpan Fuat Çınaraltı'nın özlem duyarak anlattığı çocukluk mekânı, Metin Savaş'ın Balıkesir'de geçirdiği çocukluk yıllarındaki mekanları işaret eder. Romanda Balıkesir'le ilgili en açık gönderme “Tülütak Festivali” göndermesidir. Gerçek ile hayalin iç içe geçtiği romanda üstkurmaca, bilinç akışı, metinlerarasılık, tarihe yöneliş, geri dönüş gibi tekniklerin de hâkim olması sebebiyle romanda bahsi geçen mekânlardan Balıkesir'i işaret eden kısımları yazarın biyografisi çerçevesinde tespit edilmektedir. Akif Hasan Kaya'nın “Kehanetin İlk Günü” romanında ise yaşanan süreç içerisinde geçen Kepsut, Bandırma, Balıkesir gibi mekanlar ve bu mekanlardaki tipolojiler ele alınıp incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Roman, Mekân, Kültür, Tarih

BALIKESİR IN THREE NOVELS

ABSTRACT: Balıkesir is one of the important settlement centers with its geographical location, underground and aboveground riches and cultural heritage. It is of great importance that the city is a center where the spirit of Kuva-yi Milliye was created, especially during the War of Independence, within the framework of its historical past. In this respect, Balıkesir takes part as an important place in our novels. It is possible to evaluate Metin Savaş's novel “Kuvayı Milliye'nin Hazinesi” as a novel directly about Balıkesir. The novel is not a historical novel. It is a novel that wants to give the message that it is necessary to keep the spirit of Kuvayı Milliye alive in today's Turkey. Since the name Kuvayı Milliye was used for the first time at the Balıkesir Congress and Balıkesir became the headquarters of Kuvayı Milliye over time, the author searches for the spirit of Kuvayı Milliye in Balıkesir. As a matter of fact, the place where the Kuvayı Milliye treasure is hidden is Balıkesir and the passwords are hidden in various places in Balıkesir. In addition to being a novel with versatile quests, the novel is also important as it is a work that describes Balıkesir with its historical and cultural values. In the author's novel “Zemheri Kuyusu”, although Balıkesir is not clearly mentioned as a location, the childhood place described with longing by Fuat Çınaraltı, who stands out as the biographical hero, points to the places of Metin Savaş's childhood years in Balıkesir. The most obvious reference to Balıkesir in the novel is the reference to “Tülütak Festival”. In the novel, where reality and imagination are intertwined, techniques such as metafiction, stream of consciousness, intertextuality, turning to history, and flashback are dominant, so the parts of the novel that point to Balıkesir are identified within the framework of the author's biography. In Akif Hasan Kaya's novel “Kehanetin İlk Günü”, places such as Kepsut, Bandırma, Balıkesir, which take place during the period, and the typologies in these places will be discussed and examined.

Keywords: Balıkesir, Novel, Place, Culture, History

SÜLEYMAN BAKIRGANÎ'NİN HAC TASAVVURU

Nilüfer KARADAVUT¹

¹ Öğr. Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
nkaradavut@adu.edu.tr, 0000-0002-1214-9641

ÖZ: İslam'ın beş farzından biri olan ve dinî bir vecibe olarak ifa edilen hac ibadeti, Müslüman milletlerin edebiyatlarına çeşitli yönleriyle kaynaklık eden konulardan biridir. Türk edebiyatında da Klâsik Türk şiirinde ve özellikle dinî ve tasavvufî şiirlerde bir mazmun ve remiz olarak yer alan hac ibadeti, birçok şair tarafından çeşitli vesilelerle şiirlerde kullanılmıştır. Konusu hac ibadeti olan şiirlerden biri de Hakîm Süleyman Ata'ya aittir. Ölüm tarihinden (M. 1186) 12. yüzyılda yaşadığı anlaşılan ve Süleyman Bakırganî olarak da bilinen Hakîm Süleyman Ata, Ahmet Yesevî'nin üçüncü halifesidir. Yesevilik çevresinde yetiştiği için daha çok Yesevî tarzında hikmetler söylemiş ve şiirlerinde dinî-tasavvufî konuları dile getirmiştir. Bu hikmetler 12.-18. yüzyıllar arasında yaşamış farklı şairlere ait şiirlerle beraber *Bakırgan Kitabı*'nda toplanmıştır. Bu çalışmada, *Bakırgan Kitabı*'nda yer alan ilk manzume incelenecektir. Bu manzume, Hakîm Süleyman Ata'ya ait olup konusu hac ibadetidir. Şairin hacca gitmemiş olmasına rağmen hacca gitme arzu ve niyetini dile getirdiği manzumede, hac ve hac yolculuğu ile ilgili ifadeler değerlendirilecek; Kâbe, tavaf, Hacer'ül- Esved, zemzem, Arafat, Safa ve Merve gibi hac ibadetiyle ilgili unsurların nasıl ele alındığından hareketle metnin sosyal ve kültürel özellikleri, estetik değeri, şairin üslûp ve anlatım özellikleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hakîm Süleyman Ata, Bakırgan Kitabı, Hac, Hac-Nâme, Dil Ve Anlatım Özellikleri

SULEYMAN BAKIRGANÎ'S CONCEPTION OF PILGRIMAGE

ABSTRACT: The pilgrimage, which is one of the five obligations of Islam and performed as a religious obligation, is one of the subjects that source the literature of Muslim nations in various aspects. In Turkish literature, the pilgrimage, which takes place in Classical Turkish poetry and especially in religious and mystical poems as a mazmun and remiz, has been used by many poets in poems on various occasions. One of the poems with the pilgrimage as its subject belongs to Hakim Süleyman Ata. Hakim Süleyman Ata, also known as Süleyman Bakırganî, who is understood to have lived in the 12th century from the date of his death (1186 A.D.), was the third caliph of Ahmet Yesevi. Since he grew up around Yesevi, he wrote mostly in Yesevi style and expressed religious and mystical subjects in his poems. These wisdoms were collected in the Bakırgan Book together with the poems of different poets who lived between the 12th-18th centuries. In this study, the first verse in the Book of Bakırgan will be analysed. This verse belongs to Hakim Süleyman Ata and its subject is pilgrimage. In the verse, in which the poet expresses his desire and intention to go on pilgrimage although he has not been on pilgrimage, the expressions related to pilgrimage and pilgrimage journey will be evaluated; the social and cultural characteristics of the text, its aesthetic value, the poet's style and expression features will be emphasised on the basis of how the elements related to pilgrimage worship such as Kaaba, tawaf, Hajar'ul-Aswad, Zamzam, Arafat, Safa and Marwa are handled.

Keywords: Hakîm Süleyman Ata, Bakırgan Book, Pilgrimage, Pilgrimage-Nâme, Language And Expression Features

SİCİLYA İLK ÇEVİRİ OKULU'NDA ARAPÇADAN LATİNCE VE YUNANCAYA ÇEVİRİLEN ESERLER VE BATIDAKİ ETKİLERİ

Recep HATİPOĞLU¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu Türkiye, rhatipoglu@uludag.edu.tr, 0000-0002-7229-180X

ÖZ: Günümüzde yapay zekâ sayesinde bir metni çevirmek sıradan bir eylem haline gelmiş olsa da, geçmişte çeviri ve çevirmenler bilgi ve kültürün nesilden nesle aktarılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Yeryüzünde birbirinden habersiz medeniyetlerin yaşamış olduğu inkâr edilemez. Eski Amerika medeniyeti ile Avrupa'nın, eski Çin ile Yakındoğu'nun birbirleriyle temasının çok az olduğu ve bu nedenle birbirlerini etkilemeden geliştikleri ifade edilebilir. Ancak Akdeniz medeniyetini oluşturan halklar için durum farklıdır. Eski Mısır ve Mezopotamya ile Ege'nin sacayağına dayanarak şekillenen Akdeniz medeniyeti, Grekler aracılığıyla Roma ve Güney Avrupa'ya, Anadolu ve Mezopotamya vasıtasıyla da bir ara Hint'e kadar uzanmıştır. Ortaçağ'da İtalya'da özellikle de Sicilya'da ve İspanya'daki çeşitli çeviri okulları ve çeviri hareketleri sayesinde doğunun zengin kaynakları Batıya aktarılmıştır. Ortaçağ Sicilya'sında, 1140-1154 yılları arasında II. Roger ve ardından 1154-1166 yılları arasında da oğlu I. William tahtta kalmış olup bu dönemlerde yapılan çeviri faaliyetleri Sicilya İlk Çevirmenler Okulu (The First Sicilian School of Translators) olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde, Yunancadan Latinceye ve Arapçadan Latinceye ve Yunancaya çeviriler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Sicilya İlk Çevirmenler Okulu'nda Arapçadan Latinceye ve Yunancaya çevrilen eserler ile bu çevirilerin Batıdaki etkilerini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Çevirmen, Sicilya İlk Çeviri Okulu, Batı

THE WORKS TRANSLATED FROM ARABIC INTO LATIN AND GREEK AT THE FIRST TRANSLATION SCHOOL OF SCIENCES AND THEIR INFLUENCE IN THE WEST

ABSTRACT: Although translating a text has become an ordinary act today thanks to artificial intelligence, in the past, translation and translators have played a very important role in the transmission of knowledge and culture from generation to generation. It cannot be denied that there have been civilization on earth that were unaware of each other. It can be stated that ancient American civilization and Europe, ancient China and the Near East had little contact with each other and therefore developed without influencing each other. However, the situation is different for the peoples of the Mediterranean civilization. The Mediterranean civilization, which was shaped on the pillars of ancient Egypt, Mesopotamia and the Aegean, extended to Rome and Southern Europe through the Greeks, and to India through Anatolia and Mesopotamia. In the Middle Ages, the rich resources of the East were transferred to the West through various translation schools and translation movements in Italy, especially in Sicily and Spain. In medieval Sicily, Roger II reigned between 1140-1154, followed by his son William I between 1154-1166, and the translation activities carried out during this period are known as The First Sicilian School of Translators. During this period, translations were made from Greek into Latin and from Arabic into Latin and Greek. The aim of this study is to reveal the works translated from Arabic into Latin and Greek in the First Sicilian School of Translators and the effects of these translations in the West.

Keywords: Translation, Translator, The First Sicilian School of Translation, West

COVID-19 SÜRECİNDE BALIKESİR DENEYİMİNE BİYOPOLİTİK BİR PERSPEKTİF

Şeniz ANBARLI BOZATAY¹

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye, sanbarli10@gmail.com, 0000-0003-4690-9650

ÖZ: 2019 yılının sonlarına doğru başlayan Covid-19 salgını sürecinde virüsün yayılmasının önüne geçebilmek ve sağlık sistemindeki çökmeyi önlemek adına karantina ve dijital uygulamalar, sokağa çıkma yasakları, seyahat özgürlüklerinin kısıtlanması, maske, mesafe ve aşı gibi müdahaleler birçok araştırmaya konu olmuş, her bilim disiplini, kendi sistematigi çerçevesinde süreci değerlendirmiştir. Salgının yaratmış olduğu kriz yalnızca sağlık alanını değil, aynı zamanda siyasal, ekonomik ve sosyal tüm alanları da etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı, pandemi sürecini biyopolitika kavramı üzerinden ele alarak, virüsün yayılımının engellenmesi noktasındaki tüm tedbirlerin toplumsal kontrol ile olan bağlantısını, Balıkesir ili deneyimi çerçevesinde değerlendirmektir. Pandemi sürecinde, kamu otoritelerinin ulusal ve yerel düzeyde aldığı tüm tedbir ve kısıtlamalar, gelecekteki özgürlük için bugünkü özgürlükten fedakârlık etme boyutuyla da tartışılmaktadır. Özellikle büyükşehirlerde, sokağa çıkma yasakları, bu yasaklara uyum gösterme ya da ihlal, tam olarak biyopolitikanın kontrol ilişkisi üzerinde ilerlemiştir. Çalışmada, Covid-19 sürecinde biyopolitika ve kontrol ilişkisi, teorik açıklamalar ve Balıkesir iline dair uygulamaların değerlendirilmesine odaklanılmaktadır. Bu çerçevede biyopolitika teorik çerçevesi esas alınarak, Balıkesir Valiliği, Balıkesir'deki ilgili kamu kurumları, Balıkesir Barosu ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin uygulamaları noktasında, başta ilgili literatür olmak üzere, mevzuat, yazılı basın ve internet kaynaklarına dayalı bir analiz yapılacaktır. Balıkesir merkezli bu analizde, maske, mesafe, sokağa çıkma yasakları ve dijital gözetim uygulamalarının, bireysel beden ve toplumsal bedenin kontrolüne dair biyopolitik uygulamalar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyopolitika, Balıkesir Valiliği, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Barosu

A BIOPOLITICAL PERSPECTIVE ON THE BALIKESİR EXPERIENCE DURING THE COVID-19

ABSTRACT: During the Covid-19 epidemic that started towards the end of 2019, in order to prevent the spread of the virus and prevent the collapse in the health system, interventions such as quarantine and digital applications, curfews, restriction of travel freedoms, masks, distance and vaccination have been the subject of many studies, and each scientific discipline has its own evaluated the process within the framework of its systematic. The crisis created by the epidemic has affected not only the health field, but also all political, economic and social areas. The aim of this study is to consider the pandemic process through the concept of biopolitics and to evaluate the connection between all measures to prevent the spread of the virus and social control within the framework of the experience of Balıkesir province. During the pandemic process, all measures and restrictions taken by public authorities at national and local levels are also discussed in terms of sacrificing today's freedom for future freedom. Especially in metropolitan cities, curfews, compliance with or violation of these prohibitions have progressed exactly on the control relationship of biopolitics. The study focuses on the relationship between biopolitics and control, theoretical explanations and evaluation of practices in Balıkesir province during the Covid-19 process. In this context, based on the theoretical framework of biopolitics, an analysis will be made on the practices Governorship of Balıkesir relevant public institutions in Balıkesir, Balıkesir Bar Association and Balıkesir Metropolitan Municipality, based on the relevant literature, legislation, written press and internet sources. In this analysis based in Balıkesir, biopolitical practices regarding the control of the individual body and the social body will be evaluated, including masks, distance, curfews and digital surveillance practices.

Keywords: Biopolitics, Governorship of Balıkesir, Balıkesir Metropolitan Municipality, Balıkesir Bar Association

KENT PLANLAMA KURAMLARI

Muhammed Halid KAFADAR¹,

¹ *Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
muhammedhalidkafadar@gmail.com, ORCID 0000-0002-8995-3021*

ÖZ: Kent planlama kuramları, şehirlerin veya kentsel alanların gelişimi, düzenlenmesi ve yönetilmesiyle ilgili farklı teoriler ve yaklaşımları içeren bir alandır. Bu kuramlar, kentlerin fiziksel yapıları, sosyal dinamikleri, ekonomik faktörleri ve çevresel etkileri gibi çeşitli yönlerini ele alır. Kent planlama kuramları; şehirlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamak, yaşanabilirliklerini artırmak, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak, çevresel kaliteyi iyileştirmek ve ekonomik büyümeyi desteklemek gibi amaçlara odaklanır. Bu amaçları gerçekleştirmek için çeşitli stratejiler, politikalar ve planlama yöntemleri geliştirilir. Bu kuramlar, planlama süreçlerinde kullanılan farklı yaklaşımları ve modelleri kapsar. Her bir kent planlama kuramı, belirli bir perspektiften şehirlerin ve kentsel alanların gelişimini anlama ve yönetme yolunda farklı bir bakış açısı sunar. Bu çeşitlilik, kent planlamacılarına ve karar vericilere farklı durumlarda uygun stratejiler geliştirme ve uygulama imkânı sağlar. Bu yazımızda kent planlama kuramlarının gelişimini ve günümüz kentleşmesine etkisini incelemeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Kent Kuramları, Planlama

URBAN PLANNING THEORIES

ABSTRACT: Urban planning theories are a field that includes different theories and approaches regarding the development, organization and management of cities or urban areas. These theories address various aspects of cities, such as their physical structure, social dynamics, economic factors and environmental impacts. Urban planning theories; It focuses on objectives such as ensuring the sustainable development of cities, increasing their livability, reducing social inequalities, improving environmental quality and supporting economic growth. Various strategies, policies and planning methods are developed to achieve these goals. These theories cover different approaches and models used in planning processes. Each urban planning theory offers a different perspective on understanding and managing the development of cities and urban areas from a specific perspective. This diversity allows urban planners and decision makers to develop and implement appropriate strategies in different situations. In this article, we aimed to examine the development of urban planning theories and their impact on today's urbanization.

Keywords: Urbanization, Urban Theories, Planning

YEREL POLİTİKALARA KATILIMIN ARTIRILMASINDA KENT KONSEYLERİNİN ETKİNLİĞİ VE ÖNEMİ: BALIKESİR KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Ahmet UÇAR¹

¹ Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye, ahmet.ucar@cbu.edu.tr, 0000-0002-2533-7887

ÖZ: Yerel politikalar daha çok belediyelerde başkan ve meclis gibi karar organlarının aldığı kararlar sonucu oluşturulan politikalardır. Bu politikalar haliyle sadece o belde halkı için gerçekleştirilecek hizmet ve faaliyetleri kapsamaktadır. Bu açıdan yerel politikaların oluşumunda halkın ihtiyacına yönelik hizmet ve faaliyetleri belirlemede halkın görüşlerinin alınması ve halkın politikalara katılımı önemlidir. Demokrasi halk katılımı için en güzel ve önemli bir uygulamadır. Yerel politikaların oluşturulması ve bu politikalara katılım demokrasinin uygulanmasına en fazla olanak sağlayan uygulamalar olduğu söylenebilir. Çünkü yerel politikalar halkın yaşadığı kentin yönetimi tarafından oluşturulmakta ve halka en yakın mekânda oluşturulduğu için halkın en kolay ve çabuk katılabildiği politikalardır. Belediye yönetim sistemimize 2005 yılında çıkarılmış olan yeni 5393 sayılı Belediye Kanunu ile girmiş olan kent konseyleri yerel politikalara katılımı sağlamak ve artırmak için oluşturulan yeni bir uygulamadır. Demokrasinin uygulanabilirliğini ve katılımcılığı sağlamak için 2005 yılından bu yana bir kısım belediyeler kent konseylerini oluşturmuş ve yerel politikaları oluştururken kent konseylerinin görüşlerinden yararlanmaktadırlar. İşte bu kapsamda bu çalışmanın ana amacı genel olarak kent konseylerinin etkinliklerini araştırıp yerel politikalarda katılımcılığa olan katkılarını ortaya çıkarmak, özelde ise Balıkesir Kent Konseyinin faaliyetlerini inceleyerek katılımcılık açısından yaptıkları katkıları belirlemek olacaktır. Bu bağlamda elde edilen bilgi ve bulgular ışığında sonuç ve değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Yerel Politikalar, Kent Konseyleri, Balıkesir Kent Konseyi

THE EFFECTIVENESS AND IMPORTANCE OF CITY COUNCILS IN INCREASING PARTICIPATION IN LOCAL POLICIES: THE CASE OF BALIKESİR CITY COUNCIL

ABSTRACT: Local policies are mostly the policies created as a result of the decisions taken by decision-making bodies such as the mayor and the council in municipalities. These policies cover only the services and activities to be realized for the people of that municipality. In this respect, in the formation of local policies, it is important to take the views of the public and public participation in policies in determining services and activities for the needs of the public. Democracy is the best and most important practice for public participation. It can be said that the formation of local policies and participation in these policies are the most enabling practices for the implementation of democracy. This is because local policies are formulated by the administration of the city where the people live, and since they are formulated in the closest place to the people, they are the policies in which the people can participate most easily and quickly. City councils, which entered our municipal administration system with the new Municipal Law No. 5393 enacted in 2005, are a new practice created to ensure and increase participation in local policies. In order to ensure the applicability of democracy and participation, some municipalities have established city councils since 2005 and benefit from the opinions of city councils while formulating local policies. In this context, the main purpose of this study is to investigate the activities of city councils in general and to reveal their contributions to participation in local politics, and to examine the activities of Balıkesir City Council in particular and to determine their contributions in terms of participation. In this context, conclusions and evaluations will be made in the light of the information and findings obtained.

Keywords: Participation, Local Policies, City Councils, Balıkesir City Council

XVI. YÜZYILDAN XIX. YÜZYILA KEPSUD NAHİYESİ VAKIFLARI

Serkan SARI

Balıkesir Üniversitesi, Türkiye, serkan.sari@balikesir.edu.tr, 0000-0002-4919-6337

ÖZ: Türk-İslam medeniyetinin kimliğini oluşturan müesseselerden birisi olarak vakıf müessesesi ve işleyişi Osmanlı toplum yapısının şekillenmesinde önem arz etmektedir. İslam kültürünün geliştirdiği yardımlaşma ve dayanışma duygusunun, sistemli ve devamlılık arz eder bir şekilde müesseseleştirilerek uzun yıllarca İslam toplumunun ihtiyaçları bu müesseseler tarafından karşılanmıştır. İslam tarihi içerisinde vakıf müessesesinin en işlevli ve sistemli olarak geliştirildiği dönem Osmanlı Dönemi olmuştur demek mümkündür. Osmanlı devlet yapısı içerisinde vakıf müessesesinin işleyişi ve devamlılığı özellikle dikkat edilen ve özen gösterilen bir husus olarak dikkati çekmektedir. Vakıfların oluşturulması, sınırlandırılması, hangi şartlarla işleyeceği, faydalanacak hedef kitle ve vakfın nasıl idare olunacağı kayıt altına alınarak hem işleyişle ilgili problemlerin önüne geçilmiş hem de uzun soluklu olmaları sağlanmıştır. Çalışma, Osmanlı'nın klasik döneminden XIX. Yüzyıla kadar Kepsud Nahiyesinde bulunan vakıflarla ilgili olacaktır. Çalışmanın temelini Osmanlı arşiv kaynakları oluşturacaktır. Kayıtlar incelendiğinde bahsedilen zaman aralığı temel alınmış olmakla birlikte, kayıtlarda daha önceki dönemlerin izleri de görülecektir. Arşiv belgeleri tetkik edildiğinde Kepsud Nahiyesinde ulaşılan vakıflar, Medine-i Münevvere vakıfları, selatin vakıfları ve amme vakıfları olarak gruplandırılmış ve bahsedilen vakıflarla ilgili tahliller yapılmıştır. Çalışmanın temel kaynakları olarak Osmanlı arşiv kaynakları temel alınmış ve bahsedilen belgelerde Kepsut Nahiyesi vakıfları ile ilgili bilgiler ortaya çıkartılarak tetkik ve tahlil edilmiştir. Bahsedilen vakıflarla ilgili belgelerde bulunan bilgilerden hareketle Osmanlı dönemi Kepsud Nahiyesinin toplumsal yapısı, iktisadi ve idari yapısı ile alakalı yorumlamalara gitmek mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Kepsut, Balıkesir, Nahiye

FOUNDATIONS OF KEPSUD NAHIYE FROM THE XVITH OF THE XIXTH CENTURY

ABSTRACT: As one of the institutions that constitute the identity of Turkish-Islamic civilization, the foundation institution and its functioning are important in shaping the Ottoman social structure. The sense of solidarity and solidarity developed by Islamic culture was institutionalized in a systematic and continuous manner and the needs of the Islamic society were met by these institutions for many years. It is possible to say that the Ottoman period was the period in which the foundation institution was developed in the most functional and systematic way in Islamic history. The functioning and continuity of the waqf institution within the Ottoman state structure attracts attention as an issue that is paid particular attention and care. The establishment of foundations, their limitations, the conditions under which they would operate, the target group to benefit and how the foundation would be managed were recorded, preventing problems related to their functioning and ensuring their longevity. The study will be about the foundations in Kepsud Nahiye from the classical period of the Ottoman Empire until the XIXth century. The basis of the study will be Ottoman archival sources. When the records are examined, although the mentioned time period is taken as a basis, traces of earlier periods will also be seen in the records. When the archival documents are examined, the foundations found in Kepsud Nahiye are grouped as Medina-i Munevvere foundations, sultanate foundations and public foundations and analyzes are made about the mentioned foundations. The primary sources for this study are Ottoman archival documents, and information regarding the foundations of Kepsut Nahiye has been revealed, examined, and analyzed based on the mentioned documents. It will be possible to interpret the social, economic, and administrative structure of Kepsut Nahiye during the Ottoman period based on the information found in the documents related to these foundations.

Keywords: Foundation, Kepsut, Balıkesir, Nahiye

TARİH İNŞASINDA YEREL BASIN: KARESİ GAZETESİ IŞIĞINDA XIX. YÜZYIL SONLARINDA EDREMIT

Mustafa POLAT

*Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türkiye,
mustafa.polat@balikesir.edu.tr, 0000-0002-1818-0252*

ÖZ: XIX. yüzyıl Osmanlı şehir tarihini araştıranlar için, kadı sicilleri, temettuât defterleri, nüfus kayıtları ve salnamelerin yanı sıra 1865'ten itibaren çeşitli vilayetlerde yayımlanan vilayet gazeteleri de önemli birer kaynak niteliği taşımaktadır. Bu gazeteler, bulundukları şehirler için önemli veriler içermekte ve tarih araştırmalarına ışık tutmaktadır. Balıkesir'in basın tarihinde önemli bir yere sahip olan "Karesi" gazetesi özellikle dikkate değerdir. Karesi sancağı, başlangıçta Hüdavendigar vilayetine bağlı iken 1881 yılında bağımsız hale gelmiştir. Bir matbaa kurularak 17 Mart 1886 tarihinde vilayetle aynı adı taşıyan gazete yayın hayatına başlamış ve iki yıl boyunca düzenli olarak devam etmiştir. Ancak, 1888'de vilayet idari bir kararla mutasarrıflığa dönüştürülüp tekrar Hüdavendigar vilayetine bağlandığında gazetenin de basıldığı matbaa faaliyetine son verilerek Bursa'ya taşınmıştır. Böylece son sayısında herhangi bir açıklama yapılmadan, ani bir şekilde 11 Nisan 1888 tarihinde 105. sayı ile sona ermiştir. Gazetede, Balıkesir merkezi ve kazalarına dair geniş bir haber yelpazesi yer almaktadır. Gazete uzun bir aradan sonra, Hasan Basri Çantay'ın öncülüğünde 27 Nisan 1914'te aynı isimle yeniden yayına başlamıştır. Bildiri kapsamında, gazetenin ilk döneminde yer alan haberler üzerinden Edremit kazasına odaklanılarak tespit edilen yaklaşık yüz haber incelenmiş ve bu haberlerin tarih inşasına katkısı değerlendirilmiştir. Tütün ekimi, eğitim, madencilik, asker alımları, satış ilanları gibi çeşitli alanlarda yer alan haberlerin yanı sıra memurların kente geliş gidişleri, cülus törenleri münasebetiyle vilayette yapılan kutlamalar, yol yapımı gibi kent yaşamının çeşitli yönlerini kapsayan konular da incelenmiştir. Ayrıca, cemiyetlerdeki israf, vakıfların durumu, depremler, yangınlar, zehirlenmeler, tecavüz ve öldürme gibi önemli meseleler de haberlere yansımıştır. Derlenip yorumlanan bu haberler, Edremit'in tarihi ve sosyal dokusunu anlamak için değerli bilgiler içermektedir. Ayrıca kazanın tarihî gelişimine ve sosyal dokusuna ışık tutarak kent tarihini inşa etmek adına önemli katkılarda bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu tür bilgilerin geçmişi anlamak ve kent tarihini inşa etmek için kıymetli bir kaynak olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: XIX. Yüzyıl, Balıkesir, Edremit, Karesi gazetesi

THE ROLE OF THE LOCAL PRESS IN CONSTRUCTING HISTORY: EDREMIT IN THE LATE 19TH CENTURY WITHIN THE FRAMEWORK OF KARESİ NEWSPAPER

ABSTRACT: For those researching 19th-century Ottoman urban history, kadı registers, temettuât registers, population records and yearbooks, and provincial newspapers published in various provinces since 1865, are important sources. These newspapers contain important data about the cities in which they are located and shed light on historical research. "Karesi" newspaper, which has an important place in Balıkesir's press history, is especially noteworthy. While the Karesi sanjak was initially affiliated with the Hüdavendigar province, it became independent in 1881. A printing house was established and the newspaper with the same name as the province started publishing on March 17, 1886, and continued regularly for two years. However, in 1888, when the province was converted into a mutasarrifate by an administrative decision and was again connected to the Hüdavendigar province, the printing house where the newspaper was printed was terminated and moved to Bursa. Thus, the last issue ended abruptly, without any explanation, on April 11, 1888, with issue 105. The newspaper contains a wide range of news about Balıkesir centre and its districts. After a long break, the newspaper started publication again under the leadership of Hasan Basri Çantay on April 27, 1914, under the same name. Within the scope of the declaration, approximately one hundred news items were examined, focusing on the Edremit district, based on the news in the first period of the newspaper, and the contribution of this news to the construction of history was evaluated. In addition to news in various fields such as tobacco cultivation, education, mining, military recruitment, sales announcements, issues covering multiple aspects of city life such as the arrival and departure of civil servants in the city, celebrations held in the province on the occasion of the enthronement ceremonies of the sultans, and road construction were also examined. In addition, important issues such as waste in weddings, the state of foundations, earthquakes, fires, poisonings, rape and murder were also reflected in the news. This news, compiled and interpreted, contains valuable information to help you understand the historical and social texture of Edremit. It also makes important contributions to building the city's history by shedding light on the historical development and social texture of the district. Therefore, it can be stated that such information is a valuable resource for understanding the past and building the history of the city.

Keywords: XIX. Century, Balıkesir, Edremit, Karesi Newspaper

1916 YILI KARESİ LİVASI ZAHİRE KİTLİĞİNA DAİR MÜFETTİŞ RAPORLARI

Fatma KAYA DOĞANAY¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkiye, fatma.doganay@balikesir.edu.tr, 0000-0001-5199-9166

ÖZ: Birinci Dünya Savaşında Osmanlı Devleti bir taraftan İtilaf Devletleriyle mücadele ederken diğer taraftan birçok iç sorun ile karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunlardan birisi zahire kıtlığıdır. Zahire kıtlığı çekilen yerler arasında Karesi livası da bulunmaktadır. Devlet mülkiye müfettişleri aracılığıyla bu sorunu yerinde incelemiştir. Nitekim Karesi livasındaki zahire sıkıntısı için Mülkiye Müfettişleri Hamid ve Ahmed Muhtar Beyler rapor hazırlamıştır. Raporda Karesi livasının zahire ihtiyacının hasat zamanına kadar aylık üç milyon kilo buğday, iki milyon kilo arpa, yarımşar milyon kilo mısır ve çavdar olmak üzere toplamda 36 milyon kilo olduğu tespit edilmiştir. Keza raporda bu zahire ihtiyacının bir kısmının mahalli aşar ambarından karşılanması planlanırken geri kalanı için öneriler sunulmuştur. Müfettişler özellikle Balkan Harbi'nin son zamanlarında ordunun ihtiyacı için fedakarlıklar yapan livanın zahire sıkıntısına düşmesinin sebepleri üzerinde durmuştur. Ziraat müdüriyeti aracılığıyla aş'ar mültezimleri ve ziraatçılardan alınan bilgilere göre harp sebebiyle çiftçilerin layıkıyla işlerini yapamaması, çekirge tahribatına maruz kalınması, sel ve kırağı olması üretimi etkilemiştir. Ayrıca bu doğal şartlar dışında zahire ihtiyacını arttıran durumlar da söz konusudur. Bu durumlar arasında askeri kıtaların kendi tayinatları dışında hususî ekmek almaları, gelen muhacirlerin henüz iskân edilmeyenleri olduğu gibi çoğunluğunun fakir olması yer almaktadır. Bu çalışmada tarihsel yöntem benimsenmiş olup veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi seçilmiştir. Araştırmanın kaynaklarını Devlet Arşivinden alınan belgeler ve telif eserler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Balıkesir, Zahire, Mülkiye Müfettişleri, Birinci Dünya Savaşı

INSPECTOR REPORTS ABOUT 1916 KARESİ SHIRE GRAIN FAMINE

ABSTRACT: During the First World War, while the Ottoman Empire was fighting against the Allied Powers, it was also faced with many internal problems. One of these problems is grain famine. Karesi Shire is among the places where there is grain famine. The state searched this problem on site through civil inspectors. As a matter of fact, Civil Inspectors Hamid and Ahmed Muhtar Bey prepared a report regarding this grain famine in the Karesi Shire. In the report, it was determined that the grain requirement of the Karesi shire was 36 million kilos in total, including three million kilos of wheat, two million kilos of barley, half million kilos each of corn and rye, until the harvest time. Likewise, in the report, it is planned to meet some of this grain need from the local tithe warehouse, while suggestions are presented for the rest. Inspectors especially focused on the reasons why the shire, who made sacrifices for the needs of the army in the last days of the Balkan War, fell into the grain famine. According to the information received from Directorate of Agriculture through the taxmen and agriculturalists, farmers' inability to do their work properly due to the war, exposure to locust destruction, floods and frost affected production. Additionally, apart from these natural conditions, there were also situations that increased the need for grain. These situations include the fact that the military units got special bread outside their own appointments, and that the majority of incoming immigrants were poor, as well as who had not been settled yet. In this study, the historical method was adopted and document review was chosen as the data collecting technique. The sources of the research are documents and copyrighted works that taken from the State Archive.

Keywords: Ottoman Empire, Balıkesir, Grain, Civil Inspectors, World War I

CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ’NÜN BALIKESİR SEYAHATLERİ

Ahmet GÜLEN¹

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
ahmet.gulen@deu.edu.tr, 0000-0002-6585-0212

ÖZ: Yakın dönem Türk siyasal tarihinde önemli yeri olan vilayetlerimizden Balıkesir, Cumhurbaşkanlarının sıklıkla ziyaret ettiği illerin başında gelmiştir. Kurucu Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’le başlayan süreç halefi İsmet İnönü tarafından da devam ettirilmiştir. 11 Kasım 1938’de Atatürk’ün vefatı sonrasında İsmet İnönü, TBMM tarafından Cumhurbaşkanı seçilmiştir. İnönü’nün 1950’ye kadar süren Cumhurbaşkanlığı dönemi II. Dünya Savaşı yılları koşulları ve yeniden çok partili hayata geçiş şartları altında şekillenmiştir. Bu 12 senelik zaman sürecinde pek çok vilayeti dolaşarak vatandaşlarla temas halinde bulunan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün gezi programında yer alan illerden birisi de Balıkesir olmuştur. Çalışmada dönemin şartları içinde İsmet İnönü’nün Balıkesir kenti ziyaretleri ve temasları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsmet İnönü, İkinci Dünya Savaşı, Balıkesir

PRESIDENT İSMET İNÖNÜ’S TRAVELS TO BALIKESİR

ABSTRACT: Balıkesir, one of our provinces that has an important place in recent Turkish political history, is one of the provinces frequently visited by Presidents. The process that started with the founding President Mustafa Kemal Atatürk was continued by his successor İsmet İnönü. After Atatürk's death on November 11, 1938, İsmet İnönü was elected President by the Turkish Grand National Assembly. İnönü's presidency lasted until 1950. It was shaped under the conditions of the World War II and the transition to multi-party life. Balıkesir was one of the provinces included in the travel program of President İsmet İnönü, who traveled to many provinces and contacted citizens during this 12-year period. In the study, İsmet İnönü's visits and contacts to Balıkesir city will be discussed within the conditions of the period.

Keywords: İsmet İnönü, World War II, Balıkesir

BALIKESİR'DE BİR BASKİRESİM SANATÇISI: HATİCE BENGİSU

Duygu SABANCILAR İŞTİN¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye,
duygu.istin@balikesir.edu.tr, 0000-0002-4270-2815

ÖZ: Bu araştırmada, Türkiye’de baskı resim alanında hem bir sanatçı hem de bir eğitimci olarak önemli bir yere sahip Hatice Bengisu’nun ağaç baskı tekniği ile ürettiği çalışmalarına odaklanılacaktır. İnsana, insanın doğa ile olan ilişkisine, doğadaki ağaca ve ağacın doğa içindeki kendi serüvenine odaklanan Bengisu, ağacın doğal dokusunu, dikey ve yatay kesitlerden oluşturduğu kalıplarla ortaya çıkartmakta ve bu kalıplar üzerine yaptığı sanatsal müdahalelerle siyah beyaz baskı resimlerini oluşturmaktadır. Ağacın iç dokusuyla sanatsal bir yolculuğa çıkan Bengisu, sanatsal yolculuğunun yanında baskı resmin Türkiye’deki yolculuğunda da önemli katkılar sağlayan bir sanatçı ve eğitimci olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusal ve uluslararası birçok sergide yer alan ve birçok uluslararası ödüle sahip Bengisu, Balıkesirli bir sanatçı olarak 2005-2017 yılları arasında Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde öğretim üyesi olarak çalışmış ve 2010-2014 yılları arasında aynı fakültede dekanlık görevini yürütmüştür. 2007 yılında Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Baskı Sanatları Bölümü’nü kurulmasını sağlamıştır. Baskı resim alanını Balıkesir’e ve Balıkesir Üniversitesine kazandıran Bengisu, 2011 yılında ise Özgün Baskı Resim Sanatçıları Derneği’ni kurmuştur. Bu dernek ile Türkiye’deki baskı resim sanatçılarını bir çatı altında toplayarak birlik ve beraberliğe ortam hazırlamış ve gençler ile ustaların yan yana gelmesine olanak sağlamıştır. Bengisu’nun baskı resim alanına katkılarıyla birlikte, baskı resimlerindeki sanatsal ifade biçimi de bu araştırmanın ana eksenini oluşturarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hatice Bengisu, Baskı Resim, Balıkesir

A PRINTMAKING ARTIST IN BALIKESİR: HATİCE BENGİSU

ABSTRACT: This research will focus on the works of Hatice Bengisu, an artist and educator who holds an important place in the field of printmaking in Turkey, particularly her work with woodcut techniques. Bengisu emphasizes the relationship between humans and nature, the significance of trees in nature, and the journey of the tree within it. She reveals the natural texture of the wood through patterns created from vertical and horizontal sections, and these patterns serve as the foundation for her artistic interventions, resulting in black-and-white prints. Embarking on an artistic journey through the inner texture of wood, Bengisu is recognized not only for her artistic contributions but also for her significant role in the development of printmaking in Turkey. She has participated in numerous national and international exhibitions and has received many international awards. A native of Balıkesir, she worked as a faculty member at Balıkesir University’s Faculty of Fine Arts from 2005 to 2017 and served as the dean of the same faculty from 2010 to 2014. In 2007, she facilitated the establishment of the Printmaking Department within the Faculty of Fine Arts at Balıkesir University. By bringing printmaking to Balıkesir and the Balıkesir University, Bengisu also founded the Association of Original Print Artists in 2011. This association aimed to unite print artists in Turkey, fostering collaboration and providing opportunities for young artists and masters to come together. Alongside her contributions to printmaking, the artistic expression found in her prints will also be a central focus of this research.

Keywords: Hatice Bengisu, Printmaking, Balıkesir

KENTİN TİPOGRAFİK DENEYİMİ VE YENİDEN ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ

Öznur IŞIR¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye,
oisir@live.com, 0000-0002-7231-0329

ÖZ: Şehirler sadece binalar, sokaklar ve insanlardan ibaret değildir; onları karakterize eden ve kimliklerini oluşturan bir dizi görsel unsur bulunmaktadır. Bu görsel unsurlar arasında tipografi, şehirlerin kimliğini belirleyen en önemlilerinden birisidir. Bu çalışma kapsamında da grafik sanatlar öğrencilerine; tipografinin bir şehrin algılanmasındaki rolünü anlamayabilmeleri için yaşadıkları şehri eleştirel bir bakış açısıyla gözlemleyerek, bulgularını yaratıcı bir tasarım ürününe dönüştürme fırsatı sunulmuştur. Bu amaçla öğrenciler estetik bir uygulama olarak Balıkesir’i yürüyerek deneyimlemiş; yürüyüş sırasında şehrin mimari özellikleri ya da doğal unsurları gibi karakteristik yapılarını keşfetmişler ve keşiflerini şehri temsil edecek özgün tasarım ürünlerine dönüştürmüşlerdir. Proje sonunda öğrencilerle açık uçlu görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler tematik analize tabi tutulmuştur. Analizler sonucunda; eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesi ve görsel algılama yeteneklerinin artması, öğrenciler tarafından vurgulanan kazanımlar olarak karşımıza çıkmıştır. Kenti temsil eden görsel unsurlardan olan tipografinin, çevrelerini algılamalarında ne kadar önemli olduğunu fark etmeleri ise görüşmede ifade edilen bir diğer öğrenim kazanımıdır. Bu tür projelerin, öğrencilerin sanat ve tasarım yoluyla kentsel alanları keşfetmelerine olanak tanırken, aynı zamanda şehirlerin kültürel ve estetik zenginliğini daha iyi anlayarak çevrelerine duyarlı hale gelmelerine ve şehirleriyle olan bağlarını güçlendirmelerine katkı sağlaması açısından değerli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Tipografi, Balıkesir, Çevresel Grafik Tasarım

REPRODUCTION OF CITY EXPERIENCE VIA TYPOGRAPHY: CASE OF BALIKESİR

ABSTRACT: Cities are not just buildings or streets and people; there are a number of visual elements that characterise the cities and form their identity. Typography is one of the most important one among these visual elements that determine the identity of cities. Graphic arts students were given the opportunity to observe the city they live in from a critical point of view and transform their findings into a creative design product within the scope of this study in order to understand the role of typography in the perception of a city. Students experienced Balıkesir on foot for that purpose, as an aesthetic practice; during the walk, they discovered the city's characteristic structures such as architectural features or natural elements and transformed their discoveries into original design products to represent the city. Open-ended interviews were conducted with the students at the end of the project and the data obtained were subjected to thematic analysis. As a result of the analyses; the development of critical thinking skills and the increase in visual perception skills were the achievements emphasised by the students. Realising how important typography -which is one of the visual elements representing the city- is in their perception of their environment is another learning outcome expressed in the interview. While such projects allow students to explore urban spaces through art and design, they also help them to become sensitive to their environment by better understanding the cultural and aesthetic richness of cities, and to become more aware of the cultural and aesthetic richness of cities.

Keywords: Graphic Design, Typography, Balıkesir, Environmental Graphic Design

BALIKESİR KURTDERELİ MEHMED PEHLİVAN CAMİİ'NDE İKİ HAT LEVHASI

İsmail ÖZTÜRK¹

¹ Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye,
ismailozturk@comu.edu.tr, 0000-0001-7672-7431

ÖZ: Kurtdereli Mehmed Pehlivan ülkemizdeki en önemli spor dallarından biri olan yağlı güreşin tarihe geçmiş önemli temsilcilerinden biridir. Cihan pehlivanı lakabı ile bilinen Kurtdereli Mehmet şimdi Bulgaristan sınırları içinde kalan, Tırnova vilayetinin Selvi kasabasına bağlı Bukurova (Çobanköy) köyünde doğmuştur. 1876–1878 Osmanlı-Rus Harbi sırasında Türkiye'ye göçerek, Balıkesir'in Kurtdere Köyü'ne yerleşmiştir. Pehlivan 1906 yılında köyüne adının verildiği bir cami yaptırmıştır. Kurtdereli Mehmed Pehlivan Camii bir ibadet mekânı olarak cami tezyinat unsurlarını bünyesinde barındırması açısından önemli örneklerden biridir. Camilerin kapı, mihrap, minber, duvar gibi farklı unsurlarında sabit ve sabit olmayan hat sanatı uygulamaları ile bezeme geleneği söz konusu cami örneğinde de yer almaktadır. Yapılan araştırmada Kurtdereli Mehmed Pehlivan Camii için inşa edildiği dönemlerde camiye asılmak üzere iki adet menkul (taşınabilir) hat sanatı levhasının vakfedildiği tespit edilmiştir. Çalışmada hat levhalarının tespiti, belgelendirilmesi ve tanıtılmasını amaçlamaktadır. Devrin önde gelen hattatlarından Hatib Ömer Vasfi Efendi'nin imzasını taşıyan bu hat levhalarından biri celi sülüs yazı, diğeri ise celi talik yazı çeşidi ile yazılmıştır. Hat levhaları malzeme, teknik, hali hazırdaki durumları yönlerinden incelenmiş ve levhaların istiflerinin ilk örnekleri tespit edilerek kıyaslamalar yapılmıştır. Estetik değerleri açısından da incelenen hat levhalarının hat sanatı tarihindeki yerine temas edilmiştir. Aynı zamanda bu levhaların Kurtdereli Mehmed Pehlivan'ın Osmanlı toplumunda görmüş olduğu kıymet ve takdirin belgesi niteliğinde olduğu vurgulanmıştır. Kamusal alanlarda bulunan sanat eserlerinin varlığını devam ettirmesi ve gelecek nesillere salimen devri günümüzde önemli bir meseledir.

Anahtar Kelimeler: Kurtdereli Camii, Hat sanatı, Ömer Vasfi

TWO CALLIGRAPHY PLATES IN BALIKESİR KURTDERELİ MEHMED PEHLİVAN MOSQUE

ABSTRACT: Kurtdereli Mehmed Pehlivan is one of the important historical representatives of oil wrestling, one of the most important sports branches in our country. Kurtdereli Mehmet, known as the World Wrestler, was born in the village of Bukurova (Çobanköy) in the Selvi town of Tırnova province, which is now within the borders of Bulgaria. He migrated to Turkey during the 1876-1878 Ottoman-Russian War and settled in Kurtdere Village of Balıkesir. The wrestler had a mosque named after him built in his village in 1906. Kurtdereli Mehmed Pehlivan Mosque is one of the important examples in terms of incorporating mosque decoration elements as a place of worship. Fixed and non-fixed calligraphy applications and the tradition of decoration on different elements of mosques such as doors, mihrabs, pulpits and walls are also included in the example of the mosque in question. In the research conducted, it was determined that two portable calligraphy plates were dedicated to the Kurtdereli Mehmed Pehlivan Mosque to be hung in the mosque when it was built. The aim of the study is to identify, document and promote calligraphy plates. One of these calligraphy plates, bearing the signature of Hatib Ömer Vasfi Efendi, one of the leading calligraphers of the period, was written in celi thuluth script, and the other was written in celi talik script. The calligraphy plates were examined in terms of material, technique and current condition, and the first examples of the compositions of the plates were identified and comparisons were made. The place of the calligraphy plates, which were also examined in terms of their aesthetic values, in the history of calligraphy was touched upon. At the same time, it is emphasized that these plates are a document of the value and appreciation that Kurtdereli Mehmed Pehlivan received in the Ottoman society. The continued existence of works of art in public spaces and their safe transfer to future generations is an important issue today.

Keywords: Kurtdereli Mosque, Calligraphy, Omer Vasfi

BALIKESİR'İN SANAT GEÇMİŞİNDE İZİ OLAN SANATÇILAR

Pelin TOKTAŞ¹, Elif ÇİMEN²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
202112543013@ogr.balikesir.edu.tr, 0009-0000-8225-0350

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye,
elifcimen@balikesir.edu.tr, 0009-0003-4494-2358

ÖZ: Görsel Sanatlar insanlığın varoluşuyla beraber varlığını sürdürmüştür. Sanat hem insanlığın gelişimi hem de topluluk halinde yaşamaya başlayan ve daha sonra kentlerde yerleşen insanların mekânlarını geliştirmesi açısından da önemlidir. Kentlerdeki sanat ve sanata olan duyarlılık insanların yaşam kalitesini artırır.

Bu bağlamda bir kültür kenti olan Balıkesir'in güzel sanatlar aracılığıyla kente ve yaşayan insanlara neler kazandırdığı önemlidir. Balıkesir'de iz bırakmış önemli sanatçıların eserleri bu şehir için önemli bir kültür mirasıdır. Fikret Mualla, Balıkesir'de eğitim görmüş önemli sanatçılardan Prof. Dr. Mustafa Aslier, Hüseyin Gezer, Adnan Turani ve sanat sevgisini şehre aşılayan öğretmen ressam Sırrı Özbay'ı tanıtmak ve unutmamak önemlidir. Sırrı Özbay'ın öğrencilerinden Devrim Erbil ilk ve orta öğrenimini Balıkesir'de tamamlayarak sanat temellerini Balıkesir'de attığı görülmektedir. Balıkesirli ressam Mete Başgu'ya da Sırrı Özbay'ın bir öğrencisi olarak çalışmada yer verilmiştir. Balıkesir Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Müdürlüğü'nde görev yapmış ve sanata değerli insanlar katmış olan Özdemir Yemenicioğlu'da kentin gelişiminde önem teşkil eden bir diğer isimdir. 2005 yılında kurulan Güzel Sanatlar Fakültesi ile kentin sanat sürecinde yeni bir dönem başlamıştır.

Çalışmada Balıkesir'de izi olan, Balıkesir'de eğitim görmüş, yolu Balıkesir'den geçmiş ve sanat alanında Balıkesir'e katkıları olan sanatçılar araştırılmıştır. Şehre iz bırakmış sanatçılar anlatılarak unutulmamaları ve gençlere yol göstermeleri amaçlanmaktadır. Çalışmada Balıkesir'in sanat geçmişinde izi olan sanatçıların resimleri ve Balıkesir'le ilgili anılarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Sanat, Resim, Sırrı Özbay

ARTISTS WHOSE TRACES ARE FOUND IN THE ART HISTORY OF BALIKESİR

ABSTRACT: Visual Arts have existed alongside humanity since its inception. Art is important not only for the development of humanity but also for the improvement of the spaces inhabited by people who began to live in communities and eventually settled in cities. The art and sensitivity to art in cities enhance people's quality of life.

In this context, it is important to recognize what the cultural city of Balıkesir has contributed to the city and its residents through fine arts. The works of significant artists who have left their mark in Balıkesir represent an important cultural heritage for the city. It is essential to introduce and remember notable artists such as Fikret Mualla, Prof. Dr. Mustafa Aslier, Hüseyin Gezer, Adnan Turani, and the teacher-painter Sırrı Özbay, who instilled a love for art in the city. Sırrı Özbay's student, Devrim Erbil, completed his primary and secondary education in Balıkesir, laying the foundation of his art in the city. Mete Başgu, another painter from Balıkesir, is also included in this work as a student of Sırrı Özbay. Özdemir Yemenicioğlu, who served in the Balıkesir State Fine Arts Gallery and contributed significantly to art, is another important figure in the city's development. The establishment of the Faculty of Fine Arts in 2005 marked the beginning of a new era in the art process of the city.

This work investigates artists who have left their marks in Balıkesir, received education there, and contributed to the art scene in the city. By highlighting the artists who have made significant impacts on the city, the aim is to ensure they are not forgotten and to serve as a guide for the younger generation. The study features images of artists with a notable presence in Balıkesir's art history and includes their memories related to the city.

Keywords: Balıkesir, Art, Visual Art, Sırrı Özbay

BANDIRMA FÜZE KULÜBÜNDEN BAUN ROKET TAKIMINA

Ayhan İSTANBULLU ^{1,2}

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Türkiye

² Misya Havacılık ve Uzay Teknolojileri Topluluğu Akademik Danışmanı
iayhan@balikesir.edu.tr, 0000-0002-7066-4238

ÖZ: Ülkemizde amatör roket denemeleri, uzaya meraklı lise öğrencilerinin 1959 yılında kurdukları Bandırma füze kulübü ile başlamıştır. Kısıtlı imkanlar ile birçok başarılı roket atış denemesi yapılmıştır. Marmara 1 roketi ilk başarılı atış denemeleridir. Marmara 2 Roketi ile Uluslararası yarışmada 3.lük başarısını kazanmışlardır. Bandırma Füze kulübünün başarı hikayeleri filme de konu olmuş, başarı hikayeleri dönemin gazetelerinde duyurulmuştur. Balıkesir Üniversitesi adına roket yarışmasına katılan ilk ekip ise 2019 yılında Makine, Elektrik ve Bilgisayar Topluluğu (EBST) öğrencileri tarafından kurulan Jet10 takımıdır. Lagari isimli roketle Teknofest'e başvuran ve ön elemeyi geçen takım, pandemi nedeni ile uzaktan eğitime geçilmesi dolayısı ile yeterli çalışmaları yapamadığından elenmiştir. BAÜN Havacılık ve Uzay Teknolojileri Topluluğu, 2023 yılında Balıkesir Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, makine mühendisliği (3), Elk-Elektronik Müh (5), Bilgisayar Mühendisliğinden (1) öğrenci ile Misya Roket takımı kurulmuştur. BAÜN Mühendislik Fakültesi, laboratuvarlarında roket tasarım ve üretim çalışmaları başlamıştır. Teknofest 2023 orta irtifa kategorisine hazırlanarak ilk defa katılan yarışmada Türkiye 6. olma başarısı gösterilmiştir. Bu başarı ile üniversitede takdire mazhar olmuş, cazibe merkezi olarak bu yıl daha fazla öğrencinin teveccüh göstermesi ile yüksek irtifa kategorisine iki ve model uydu kategorisine bir ve diğer kategorilerle birlikte Teknofest 2024 yarışmalarına 7 takım ile rekor başvuru yapılmıştır. 2023'de tamamlanan ilk El Kapitan/ Kızılelma Roketi, yarışmada ilk atış denemesinde 2.600 metre irtifaya kadar çıkmış, görevini tamamlayarak sağlam olarak yere inmiştir. Roket içerisinde uydu görevleri, paraşütle kurtarma sistemleri, yer istasyonu ile haberleşme sistemleri vardır. Gövde cam elyaf malzemeden öğrenciler tarafından el işçiliği ile üretilmiştir. Temel mühendislik bilgileri üzerine, yapılan tasarımlarla mekanik, aviyonik sistemler oluşturulmuştur. Bütçeleme, problem çözme, takım halinde çalışma, zaman ve stres yönetimi kabiliyetini kazanıldığı görülmüştür. Ayrıca Kamu - özel sektör ve üniversite arasında işbirliğinin de arttığı gözlenmiştir. Bu çalışmada Bandırma Füze Kulübü ile BAUN Roket takımının ilham verici hikayeleri incelenerek elde edilen deneyimler paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bandırma Füze kulübü, Roket, Aviyonik, Havacılık ve Uzay

FROM BANDIRMA MISSILE CLUB TO BAUN ROCKET TEAM

ABSTRACT: Amateur rocket trials in our country started with the Bandırma missile club founded in 1959 by high school students interested in space. Many successful rocket firing attempts were made with limited means. Marmara 1 rocket is the first successful firing attempts. With the Marmara 2 Rocket, they won the 3rd place in the international competition. The success stories of the Bandırma Missile Club were also the subject of the film, and their success stories were announced in the newspapers of the period. The first team to participate in the rocket competition on behalf of Balıkesir University is the Jet10 team, founded in 2019 by the students of the Mechanical, Electrical and Computer Society (EBST). The team, which applied to Teknofest with the rocket named Lagari and passed the preliminary qualification, was eliminated due to the transition to distance education due to the pandemic. BAÜN Aviation and Space Technologies Community, Misya Rocket team was established in 2023 with students from Balıkesir University, Faculty of Engineering, Mechanical Engineering (3), Elk-Electronics Engineering (5), Computer Engineering (1). BAUN Faculty of Engineering, rocket design and production work has started in laboratories. The rocket was prepared for the Teknofest 2023 medium altitude category and participated in the competition for the first time, ranking 6th in Turkey. The El Kapitan / Kızılelma Rocket reached an altitude of 2,600 metres in the first firing attempt in the competition, completed its mission and landed safely on the ground. It has been observed that budgeting, problem solving, working in a team, time and stress management skills have been gained. It has also been observed that the cooperation between the public and private sectors and the university has increased. In this study, the inspiring stories of Bandırma Missile Club and BAUN Rocket team will be analysed and the experiences gained will be shared.

Keywords: Bandırma Missile Club, Rocket, Avionics, Aerospace

DOĞAYI KEŞFET MOBİL UYGULAMASI: BAÇEM ÖRNEĞİ

Cemre Nur CANDER¹, Ayhan İSTANBULLU²

¹ *Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Türkiye,
cemrecander@gmail.com, 0009-0007-5974-6594*

² *Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Türkiye,
iayhan@balikesir.edu.tr, 0000-0002-7066-4238*

ÖZ: Nesiller boyunca insanlar doğayı toplumun ihtiyaçlarına göre şekillendirmiştir. Bu eylemler sonucu ortaya çıkan çevre kirliliği, orman tahribatı, nüfus artışı gibi insanların yol açtığı sorunlar doğa üzerinde geri dönülemez etkiler yaratmıştır. Kentsel alanlara artan talep insanların doğadan uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bu etkileri azaltmak adına geliştirilen uygulama doğanın keşfi, doğa koruma ve sürdürülebilirlik bilincini artırma amacı taşımaktadır. Uygulama, doğa araştırmacılarının ve doğaseverlerin çevrelerindeki türlerini tanımalarına ve bu türler hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Kullanıcıların, telefon kamerasını doğrulttukları türleri tanımladıklarında başarılar kazanması ve farklı hedeflere ulaştıkça başarı rozetleri kazanarak motivasyon elde etmeleri planlanır. Endemik türler ve nesli tükenmekte olan türler daha fazla puan kazandıracaktır ve kullanıcıyı başarı sıralamasında üst sıraya taşıyacaktır. Ayrıca, kullanıcıların keşiflerini paylaşabilmeleri, topluluk oluşturabilmeleri ve bu şekilde doğa koruma farkındalığı yaratılması amaçlanmaktadır. Yöntem olarak, hazır veri kümelerinden faydalanılmıştır. BAÇEM (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Çiftçi Eğitim Merkezi)'de bulunan 200'ün üzerinde bitki türünün fotoğrafları çekilerek veri kümeleri oluşturulmuştur. Kullanıcı deneyimi, veri analizi, makine öğrenmesi ve yapay zekâ teknikleri kullanılarak mobil cihazlar ile tanınması planlanmaktadır. Görüntü tanıma için YOLO v7 ve uygulama geliştirme için Android Studio kullanılmıştır. Ekonomik, ticari ve sosyal alanda bir prototip geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türler, Yapay Zekâ, Mobil Uygulama

EXPLORE NATURE MOBILE APPLICATION: THE CASE OF BACEM

ABSTRACT: For generations, people have shaped nature according to the needs of society. The problems caused by people such as environmental pollution, forest destruction, population growth as a result of these actions have created irreversible effects on nature. The increasing demand for urban areas has caused people to move away from nature. The application developed to reduce these effects aims to increase the awareness of nature exploration, nature conservation and sustainability. The application helps nature researchers and nature lovers to recognise and learn about the species around them. It is planned that users will earn achievements when they identify the species they point their phone camera at and gain motivation by earning achievement badges as they achieve different goals. Endemic species and endangered species will earn more points and move the user up the achievement ranking. In addition, it is aimed that users can share their discoveries, create a community and thus create awareness of nature conservation. As a method, ready-made datasets were utilised. Datasets were created by taking photos of more than 200 plant species in BAÇEM (Balıkesir Metropolitan Municipality Farmer Training Centre). It is planned to recognise them with mobile devices using user experience, data analysis, machine learning and artificial intelligence techniques. YOLO v7 for image recognition and Android for application development. It is aimed to develop a prototype in the economic, commercial and social field.

Keywords: Species, Artificial Intelligence, Mobile Application

TÜRKLERDE GÜREŞ KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA BAŞPEHLİVAN GÜREŞÇİLERİNDEN KEPSUTLU ÇAKIR PEHLİVAN

İsmail OĞUZ¹, Şükran OĞUZ²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye,
ismailoguz70@gmail.com, 0000-0003-1073-0413

² Öğr. Gör. Dr., Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye,
sukranoguz71@gmail.com, 0000-0003-4692-1713

ÖZ: Geleneksel ata sporlarımız arasında en yaygın olanı güreştir. Türkler, güreşi savaşa hazırlık sporlarından biri olarak görmüşlerdir ve bu spora yağlı güreş stilini de katmışlardır. Böylece yağlı güreş, geleneksel Türk güreşinin çeşitlerinden biri olmuştur. Balıkesir, Türk spor tarihine yağlı güreşlerde pek çok isim kazandırmış önemli bir yöredir. Balıkesir’de icra edilen mahalli yağlı güreş müsabakalarında yetişen güreşçilerden bazıları, büyük bir başarı ile isimlerini ülkemizde ve dünyada duyurmuşlardır. Bu güreşçilerden biri de Balıkesir’in kadim yerleşim yerlerinden olan Kepsut nahiyesinde 19.yüzyılın ikinci yarısında dünyaya gelen Çakır Pehlivan’dır. Kepsutlu Çakır Pehlivan olarak ünlenen İsmail Pehlivan, cihan pehlivanı namı Kurtdereli Mehmet Pehlivan’ı yenebilmiş kudretli bir güreşçidir. Ancak, yaptığımız taramada ata sporumuz yağlı güreşlerin bir değeri olan Çakır İsmail Pehlivan hakkında yapılmış bilimsel bir çalışmaya tesadüf edemedik. Bu durum, çalışmamızın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu çalışmada, Çakır İsmail Pehlivan’ın biyografisi ortaya konularak, onu yerel ve ulusal açıdan tanıtmak amaçlanmıştır. Osmanlı Devleti’nin son yılları ile erken Cumhuriyet dönemlerinin önde gelen yağlı güreşçilerinden olan Çakır İsmail Pehlivan’ın bıraktığı izler; doküman incelemesi, sözlü tarih çalışması ve yerel tarih araştırması yöntemleri kullanılmak suretiyle tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çakır İsmail Pehlivan, Ata Sporu, Yağlı Güreş, Kepsut

ÇAKIR PEHLİVAN FROM KEPSUT, ONE OF THE CHIEF WRESTLERS WITHIN THE SCOPE OF WRESTLING CULTURE IN TURKS

ABSTRACT: The most common among our traditional ancestral sports is wrestling. The Turks considered wrestling as one of the sports of preparation for war and added the oil wrestling style to this sport. Thus, oil wrestling became one of the varieties of traditional Turkish wrestling. Balıkesir is an important region that has brought many names to Turkish sports history in oil wrestling. Some of the wrestlers trained in local oil wrestling competitions held in Balıkesir have made their names known in our country and in the world with great success. One of these wrestlers is Cakir Pehlivan, who was born in the second half of the 19th century in Kepsut district, one of the ancient settlements of Balıkesir. İsmail Pehlivan, known as Cakir Pehlivan from Kepsut, is a mighty wrestler who was able to defeat the world champion Kurtdereli Mehmet Pehlivan. However, we could not come across a scientific study about Cakir İsmail Pehlivan, who is a value of our ancestral sport of oil wrestling. This situation constituted the starting point of our study. In this study, it is aimed to introduce Cakir İsmail Pehlivan's biography and to introduce him locally and nationally. The traces left by Cakir İsmail Pehlivan, one of the leading oil wrestlers of the last years of the Ottoman Empire and the early Republican period, were determined by using document analysis, oral history study and local history research methods.

Keywords: Cakir İsmail Pehlivan, Ancestral Sport, Oil Wrestling, Kepsut

DEPREM TAHMİNİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM: RASTGELE ORMAN REGRESYONU YÖNTEMİ İLE BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ

İsmahan ERMİŞ¹

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, ermisismahan@hotmail.com, 0009-0007-7899-645X

ÖZ: Depremler, çok büyük can ve mal kayıplarına yol açmaktadır. Depremlerin nerede, ne zaman ve ne büyüklükte olacağı, günümüz teknolojileri ile henüz tam olarak tespit edilememektedir. Hal böyle iken deprem felaketlerine karşı erken uyarı sistemleri geliştirilmesine yönelik çabaların son dönemde arttığı bilinmektedir. Bu çalışmada Rastgele Orman Regresyonu (Random Forest Regression) yöntemi ile Balıkesir ili depremselliği üzerine bir analiz yapılmış ve tahminde bulunulmuştur. Bir depremin konumu (enlemi, boylamı), büyüklüğü (magnitüd) ve derinliği gibi verilerin tahmini Rastgele Orman Algoritması (Random Forest Algoritmi) kullanılarak günümüzdeki çalışmalara konu olmuştur. Çalışmadaki veri kaynağı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) üzerinden elde edilmiştir. Balıkesir ili için 4.0 ve üstü büyüklükteki 967 adet deprem verisi kullanılmıştır. Veriler 1900 – Günümüz (23.04.2024) tarih aralığına aittir. 967 adet verinin %70'i eğitim için, %30'u ise test verisi olarak ayrılmıştır. Verilerin işlenmesinde ve sonuçların elde edilmesinde Python yazılımı kullanılmıştır. Sonuçlar, Destek Vektör Regresyonu (SVR - Support Vector Regressor) ve Rastgele Orman Regresyonu (RFR – Random Forest Regressor) analizlerine tabi tutulmuştur. Böylece iki analiz yöntemi sonucunda elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İlk aşamadan son aşamaya kadar üretilen bütün veriler görselleştirilmiştir. Tahminler sonucunda, %30'luk test verisi üzerinde yapılan uygulamada hata değerlerine bakılarak oluşturulan grafiklerde Random Forest Regresyonu, Destek Vektör Regresyonu (SVR)'na kıyasla büyüklük (magnitüd) tahmininin yüksek oranda tutarlı olduğu görülmüştür. 4.0 – 5.8 aralığındaki depremlerin çoğunda doğru tahminlere ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçta, SVR modelinde R² (R-Squared) değeri, -0.08 iken Random Forest Regresyonu'nda 0.85 olarak ölçülmüştür. Depremler Balıkesir için 27°75' - 28°00' Doğu boylamı; 39°40'-39°80' Kuzey enlemlerinde diğer alanlara kıyasla daha yoğun olduğu görülmüştür. Rastgele Orman Regresyonu (RFR) genellikle tercih edilen bir algoritma olarak önerilirken, Destek Vektör Regresörü (SVR) deprem konusunda iki veri kümesinin karşılaştırılmasıyla daha iyi sonuçlar verebileceği düşünülmektedir. Tercih ve uygulanabilirlik, veri seti ve analiz hedeflerine bağlı olduğu için depremler konusundaki yapılacak çalışmalarda Rastgele Orman Regresyonu (RFR) kullanılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rastgele Orman Regresyonu, Coğrafya, Deprem, Makine Öğrenimi, Tahmin

A NEW APPROACH IN THE EARTHQUAKE PREDICTION: BALIKESİR PROVINCE EXAMPLE WITH RANDOM FOREST REGRESSION METHOD

ABSTRACT: Earthquakes cause significant loss of life and property, and predicting their occurrence, location, and magnitude remains challenging with current technology. However, there have been recent advancements in early warning systems. This study focuses on analyzing and estimating the seismicity in Balıkesir province using the Random Forest Regression method. The earthquake data, which includes location (latitude, longitude), magnitude, and depth, was sourced from the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD). The study used data from 967 earthquakes with magnitudes of 4.0 and above, recorded from January 11, 1900 to April 23, 2024. For analysis purposes, 70% of the data was allocated for training, and 30% for testing. Python software was utilized to process the data, which was then analyzed using both Support Vector Regression (SVR) and Random Forest Regression (RFR). A comparative analysis of the results from these two methods was conducted, with each stage of the process being visualized. The findings indicated that the Random Forest Regression model provided a highly consistent magnitude prediction compared to the SVR model, based on the error values from the 30% test data. Specifically, the majority of earthquakes in the 4.0 – 5.8 magnitude range were accurately predicted. The study also identified a higher density of earthquakes in the coordinates 27°75' - 28°00' East longitude and 39°40' - 39°80' North latitude for Balıkesir. The R-Squared value was recorded at -0.08 for the SVR model and 0.85 for the Random Forest Regression model. While Random Forest Regression is generally recommended for its reliability, the SVR model can still be effective depending on the dataset and the specific objectives of the analysis. Consequently, the study suggests that Random Forest Regression is a suitable method for future earthquake-related research, but the choice of model should consider the dataset and analysis goals.

Keywords: Random Forest Regression, Geography, Earthquake, Machine Learning, Prediction

TÜRKİYE’DE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ UYGULANMASINDA YAŞANAN GÜÇLÜKLERLE İLGİLİ YAYINLANMIŞ TEZLERİN İNCELENMESİ (2018-2024)

Ramazan KAYA¹, Nihat UYANGÖR²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye,

ramazankaya.10@hotmail.com, 0000-0001-8652-3846

² Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkiye,

nuyangor@balikesir.edu.tr, 0000-0002-4814-3866

ÖZ: Bu araştırma, 2018-2024 yılları arasında Türkiye’de eğitim bilimleri alanında öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan güçlükler üzerine yapılmış tezlerin eğilimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurumu’na (YÖK) ait Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan ve 2018-2024 yılları arasında tamamlanmış toplam 72 tez analiz edilmiştir. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplamak için bir değerlendirme formu geliştirilmiş ve elde edilen tezler bu form doğrultusunda incelenmiştir. Değerlendirme formunda, tez bilgileri (yıl, üniversite, eğitim kademesi), kullanılan yöntem ve model, veri toplama araçları ve örneklem/çalışma grubu gibi alt başlıklar yer almaktadır. Araştırma bulguları, öğretim programlarının güncellendiği 2018 yılından itibaren, uygulamada karşılaşılan güçlüklerin tespitine yönelik tezlerin en çok 2019 yılında yayınlandığını göstermektedir. Konuyla ilgili 39 üniversitede tez çalışması yapıldığı, tezlerin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde olduğu ve en fazla tezin Gazi Üniversitesi’nde (7 adet) üretildiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında tezlerde elde edilen verilerin en çok nitel araştırma yöntemiyle ve öğretmenlerden oluşan örneklem/çalışma gruplarından elde edildiği belirlenmiştir. Bu bağlamda incelenen tezler, kriterlere göre değerlendirilerek ortak ve farklılaşan sonuçlara çalışmada yer verilmiştir. Öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerin tespitine yönelik gelecekteki araştırmalar için araştırmacılara bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Program Değerlendirme, Programa Bağlılık, Uygulamada Güçlükler

AN EXAMINATION OF THESES RELATED TO THE DIFFICULTIES EXPERIENCED IN THE IMPLEMENTATION OF CURRICULA IN TÜRKİYE (2018-2024)

ABSTRACT: This study aims to examine the trends of theses on the difficulties experienced in the implementation of curricula in the field of educational sciences in Türkiye between 2018 and 2024. In this context, a total of 72 graduate theses in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) completed between 2018 and 2024 were analysed. This study was conducted as a case study, one of the qualitative research designs. A descriptive analysis technique was used to analyse the data. An evaluation form was prepared to be used within the scope of the research, and the theses accessed were analysed according to this form. The subheadings in the form consist of information about the thesis (year, university, level of education), method and model used, data collection tools, and sample/study group. According to the findings of the research, it was determined that the theses on the implementation of curricula from 2018, when the curricula were updated, were mostly published in 2019, thesis studies were conducted in 39 universities on the subject, theses were mostly published at the master's level, and the most theses were produced at Gazi University (7). Within the scope of the research, it was determined that the data obtained in the theses were mostly obtained by qualitative research method and from samples/study groups consisting of teachers. In this context, theses examined were evaluated according to the criteria, and common and differentiating results were included in the study. Some suggestions were made to researchers for future studies to examine the difficulties experienced in the implementation of curricula.

Keywords: Curriculum Evaluation, Adherence to Curriculum, Difficulties in Implementation

DEĞER'LENİYORUM

Beyhan SOLGUN¹

¹ Öğretmen, Balıkesir Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Türkiye,
beyhansolgun11@gmail.com, 0009-0001-8538-8635

ÖZ: Araştırmamızın evrenini eTwinning platformunda yapmış olduğumuz, "Değerlerimizle Öğreniyoruz" projemiz oluşturmaktadır. Projemizde değerler eğitimi kapsamında her ay seçilen konu ile ilgili etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almalarını sağlayarak milli ve manevi değerlerimizi gelecek nesillere aktarmak amaçlanmıştır. Bunun için öncelikle projede ulaşılmak istenen amaçlar belirlenmiştir. Projenin başlangıcında öğrencilerimizin hazır bulunuşluklarına ölçmek amacıyla ön anket yapılmıştır. Anketlerdeki belirlenen istekler dikkate alınarak etkinliklerin planlanması yapılmıştır. Etkinlikler sırasında otuz civarında web 2.0 aracı kullanılmıştır. Eskiye oranla daha fazla ekranda vakit geçiren 12-18 yaş aralığı öğrencilerin teknolojiyi faydalı yönde kullanması için web 2.0 araçları çok önemli materyaller içermektedir. Etkinlikler dijital platformda beyin fırtınası, görüşme, problem çözme, altı şapka tekniği, soru cevap tekniğiyle yapılmıştır. e kitaplar, dergiler, logo ve afişler, çizgi romanlar, karikatürler, Akrostiş şiirler oluşturulmuş. Yine farklı web 2.0 araçlarıyla keyifli yarışmalar yapılmıştır. Öğrencilerimizin ve öğretmenlerimizin değerler konusunda farkındalık kazanmaları sağlanmıştır. Projemizin yaygınlaştırma faaliyetleri yapılarak geniş kitlelere ulaşılmaya çalışılmış değerler konusunda toplumda bilinç uyandırmaya çalışılmıştır. Öğretmen, öğrenci ve veli memnuniyet anketleri ön ve son test sonuçları analizinden hareketle araştırmanın başarıya ulaştığı görülmüştür. Proje kalite etiketiyle ödüllendirilmiş bundan sonraki yapılacak çalışmalar için yol gösterici bir rehber niteliği yüklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, eTwinning, Web 2.0

I'M VALUED

ABSTRACT: The universe of our research is our 'We Learn with Our Values' project on the eTwinning platform. In our project, it is aimed to transfer our national and spiritual values to future generations by enabling students to take an active role with activities related to the subject chosen every month within the scope of values education. For this, firstly, the objectives to be achieved in the project were determined. At the beginning of the project, a preliminary survey was conducted to measure the readiness of our students. The activities were planned by taking into account the requests determined in the questionnaires. Around thirty web 2.0 tools were used during the activities. Web 2.0 tools contain very important materials for students between the ages of 12-18, who spend more time on the screen than before, to use technology in a beneficial way. Activities were carried out on the digital platform with brainstorming, interview, problem solving, six hat technique, question and answer technique. e-books, magazines, logos and posters, comics, cartoons, acrostic poems were created. Again, enjoyable competitions were held with different web 2.0 tools. It was ensured that our students and teachers gained awareness about values. The dissemination activities of our project were carried out to reach large masses and to raise awareness in the society about values. Based on the analysis of the pre and post test results of teacher, student and parent satisfaction surveys, it was seen that the research was successful. The project has been awarded with a quality label and has become a guiding guide for future studies.

Keywords: Values, eTwinning, Web 2.0

HASAN BASRİ ÇANTAY'IN YAŞAMINDA YER ALAN AHLAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ ALGILARI

Beyhan SOLGUN¹

¹ Öğretmen, Balıkesir Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Türkiye, beyhansolgun11@gmail.com, 0009-0001-8538-8635

ÖZ: Bu çalışmamızda Balıkesir tarihinde çok önemli yeri olan Hasan Basri Çantay'ı ele aldık. Nitel bir araştırma olan çalışmamızda doküman incelemesi yöntemini kullandık. Hasan Basri Çantay hakkında yapılmış araştırmalar, onun gazetelerde yazmış olduğu yazılar ve eserlerinde yer alan bilgilerden hareketle, "Hasan Basri Çantay'ın Yaşamında Yer Alan Ahlakî Değerlerin İncelenmesi Algıları" isimli bildirimizi oluşturduk. Araştırmamızın ana problemini, "Hasan Basri Çantay'ın yaşamında hangi ahlakî değerler yer almaktadır?" sorusu oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemi ve doküman incelemesi yöntemi kullanarak yapmış olduğumuz çalışmamızda elde ettiğimiz verilerden hareketle, Ahlakî değerler Hasan Basri Çantay'ın yaşamında tüm canlılığı ile yer almaktadır. Bu yönüyle Hasan Basri Çantay değerlerin aktarılmasında ve benimsetilmesinde önem arz etmektedir. Yaptığımız çalışmalar göstermektedir ki Hasan Basri Çantay'ın yaşamı ahlakî değerler yönünden çok zengindir. Onun dostlarına vefası bu vefayı en güzel şekilde İstiklal Marşı şairimiz Mehmet Akif ile arasındaki dostlukta görmekteyiz. Onun çalışkanlığı vatani ve milleti için dur durak bilmeden çabalaması bu uğurda sağlığından olması yine de bu güzel hasletinden ödün vermemesi. Vatanseverliği, vatani ve milleti için gazetelerde yer alan yazıları bunun en bariz örneğini teşkil etmektedir. Onun ahlakî sadece bu değerlerle sınırlı değildir. Sevgi, merhamet, sabır, adalet, dürüstlük, hoşgörü, kardeşlik gibi değerleri yaşamında en güzel şekilde sergilemiştir. Hasan Basri Çantay sorumluluk değeriyle de bezeli büyük bir şahsiyettir. Ahlakî değerleri sadece kendisi yaşamakla yetinmemiş kaleme aldığı yazıları ile toplumu bu konuda bilinçlendirmiştir. Söylediği bir sözden yola çıkarak, Çantay, ahlakî değerleri sözde değil özde yaşamıştır. Hasan Basri Çantay, Gençlere çok önem atfetmiş toplum için gençlerin ahlakî gelişimlerinin önemine dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgulardan hareketle ahlakî değerler yönünden zengin bir yaşam sergileyen Hasan Basri Çantay, nesiller boyunca sürekli aktarılması gereken önemli bir kaynaktır.

Anahtar Kelimeler: Hasan Basri Çantay, Ahlakî Değerler

THE PERCEPTIONS OF ANALYSING THE MORAL VALUES IN THE LIFE OF HASAN BASRİ ÇANTAY

ABSTRACT: In this study, we have discussed Hasan Basri Çantay, who has a very important place in the history of Balıkesir. In our study, which is a qualitative research, we used the document analysis method. Based on the researches about Hasan Basri Çantay, the articles he wrote in newspapers and the information contained in his works, we have created our paper titled 'Perceptions of Examining the Moral Values in Hasan Basri Çantay's Life'. The main problem of the research is the question 'Which moral values are included in the life of Hasan Basri Çantay?'. Based on the data we have obtained in our study using qualitative research method and document analysis method, moral values take place in Hasan Basri Çantay's life with all its vitality. In this respect, Hasan Basri Çantay is important in the transfer and adoption of values. Our studies show that Hasan Basri Çantay's life is very rich in terms of moral values. His loyalty to his friends is best seen in his friendship with Mehmet Akif, the poet of the National Anthem. His industriousness, his unceasing endeavour for his homeland and nation, his health for this cause, and yet he did not compromise on this beautiful trait. His patriotism, his writings in newspapers for his homeland and nation constitute the most obvious example of this. His morality is not limited to these values. He exhibited values such as love, compassion, patience, justice, honesty, tolerance and brotherhood in the most beautiful way in his life. Hasan Basri Çantay is a great personality with the value of responsibility. He not only lived moral values himself, but also raised awareness of the society on this issue with his writings. Based on a word he said, Çantay lived moral values not in words but in essence. Hasan Basri Çantay attributed great importance to young people and drew attention to the importance of the moral development of young people for the society. As a result, Hasan Basri Çantay, who exhibits a rich life in terms of moral values based on the findings obtained, is an important source that should be transferred continuously for generations.

Keywords: Hasan Basri Çantay, Moral Values

BİR BİRLİKTE ÖĞRENME PRATİĞİ OLARAK SANAT YÖNETMENLİĞİ DERSİ

Serdar YILMAZ¹, Öznur IŞIR²

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye, Seryil71@hotmail.com, 0000-0003-3773-3067

² Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye, oisir@live.com, 0000-0002-7231-0329

ÖZ: Sanat Yönetmenliği dersi; Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde ve İletişim Fakülteleri'nde, Sinema, Grafik, İletişim Tasarım, Görsel İletişim ve Tasarım bölümlerinde yürütülen teorik ve uygulamalı bir derstir. Bu derste öğrenciler, resim, grafik, sinema, fotoğraf, edebiyat, mimari, tiyatro gibi sanat disiplinleri ile ilişki kurabilmelidir. Sanat Yönetmenliği dersi senaryo ve metinsel bir çalışma ile başlayan, eskizler, taslaklar, storyboardlarla görsel tasarımlarla süreç devam etmektedir. Dersin işleme sürecinde, mimari mekânların sinemasal mekâna dönüşerek fotoğraf ve film çekimlerinin yapılarak kurgu ve post-produksiyon ve filmlerin gösterim süreçleriyle tamamlanmaktadır. Araştırma problemlerinden biri, mimari mekânların nasıl sinematik mekânlara dönüştürüldüğü ve bu dönüşümün ders içeriğinin nasıl bir parçası haline geldiğidir. Bir diğer sorgulama ise ders içeriğinin hem öğrencileri hem de eğitmenleri nasıl dönüştürebildiğidir. Pandemi döneminde aktif hale gelen ve ilk öğrencilerini alan Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Sanatlar Bölümüne tahsis edilen, farklı bir amaçla inşa edilmiş binanın atölyelere uygun olarak dönüştürülme süreçlerinin olumsuz etkilerini nasıl yaratıcı bir süreçle yaşama, üretme alanlarına çevrilebileceği ise çalışmanın ana sorgulamalarından bir diğeridir. Tüm bu sorgulamalar için uygun bir alan sağladığına inanılan Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Sanatlar Bölümü, Sanat yönetmenliği dersinde gerçekleşen yeni sorgulama, yaratım ve uygulama süreçlerinin öğrenciler ve ders yürütücüleri açısından nasıl gerçekleştiğinin a/r/tografi yöntemi kullanılarak araştırılması bu çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Yönetmenliği, Film Tasarımı, A/r/tografi, Sanat Eğitimi

ART DIRECTING LESSON AS A COLLOBRATIVE LEARNING PRACTICE

ABSTRACT: Art Directing course; it is an interdisciplinary class offered in Faculties of Fine Arts and Faculties of Communication, aimed at students studying Cinema, Graphic Design, Communication Design, Visual Communication, and Design. In the Art Direction course, students should be able to connect with various art disciplines such as painting, graphic design, cinema, photography, literature, architecture, and theater. The course starts with script and textual work, continuing with sketches, drafts, and storyboards through visual designs. Throughout the course, architectural spaces are transformed into cinematic spaces, with photography and film shootings, followed by editing and post-production processes, and ultimately the screening of films. One of the research problems is how architectural spaces are converted into cinematic spaces and how this transformation becomes a part of the course content. Another inquiry is how the course content can transform both students and instructors. During the pandemic, the newly established Graphic Arts Department at Balıkesir University, Faculty of Fine Arts, was assigned a building originally constructed for a different purpose. The main inquiry of this study is how the negative effects of converting this building into suitable workshops can be turned into living and productive spaces. In this context, the creation, questioning, and application processes in the Art Directing course of Balıkesir University, Faculty of Fine Arts, Department of Graphic Arts, have been examined using the a/r/tography method from the perspectives of both students and course instructors.

Keywords: Art Directing, Production Design, A/r/tography, Art Education

BAK GÖR ÇEK BİR KISA FİLM PROJESİ KAPSAMINDA BALIKESİR KENT ALGISI: KUTUDA KENT

Batuhan GÖRKER¹

² *Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
kelestesworkshop@gmail.com, 0009-0000-4575-1519*

ÖZ: Bu çalışmada; bir kısa film projesi olarak Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi'nin öncülüğünde fakültelerin lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik Balıkesir Kent Konseyi ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi iş birliği ile 2022'de ilk kez düzenlenen, "Bak Gör Çek: Balıkesir'de Kent Algısı." başlıklı kısa film proje yarışması ve çalıştay kapsamında, birincilik derecesi alan "Kutuda Kent" kısa filmi ve bu kısa filmin çekim süreci üzerinden Balıkesir'in kent algısına dair bir inceleme yapılmak istenmiştir. Bu kısa film aracılığıyla hem Balıkesir'in hem de Balıkesir'deki kent algısının, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi lisans öğrencilerinden oluşan altı kişilik bir grup tarafından sanat ortak noktasında buluşarak nasıl ele alındığı ve nasıl yansıtıldığı incelenmiştir. Bu proje kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylar, öğrencilere teorik bilgilerini pratiğe dökme ve kentsel mekânları ve hikayeleri sanatsal bir bakış açısıyla yorumlama fırsatı vermiştir ve öğrencilerin yeni deneyimler edinmesinde katkıda bulunmuştur. Bu çalışmanın amacı; Güzel Sanatlar ve Mimarlık fakültesi lisans öğrencilerinden oluşan altı kişilik grubun bir üyesi olarak proje kapsamında dahil olduğum çalıştay ve kısa film çekim deneyimi üzerinden "Bak, Gör, Çek" projesinin öğrencilere kazandırdığı yeni bakış açıları ve olanakları ile birlikte hem Balıkesir kent algısını hem de projenin Balıkesir'e ve Balıkesir Üniversitesi'ne olan katkısının aktarılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Sanat, Kısa Film, Bak Gör Çek

BALIKESİR CITY PERCEPTION IN THE SCOPE OF A SHORT FILM PROJECT BAK, GÖR, ÇEK: CITY IN A BOX

ABSTRACT: This study aims to examine the perception of the city of Balıkesir through the lens of a short film project titled "Bak, Gör, Çek: Balıkesir' de Kent Algısı," which was first organized in 2022 by the Faculty of Fine Arts and the Faculty of Architecture at Balıkesir University, in collaboration with the Balıkesir City Council and Balıkesir Metropolitan Municipality, targeting undergraduate and graduate students of the faculties. The focus is on the short film "Kutuda Kent," which received the first prize, and the shooting process of this film. The study investigates how both Balıkesir itself and the perception of the city in Balıkesir were approached and reflected upon by a group of six undergraduate students from the Faculty of Fine Arts and the Faculty of Architecture. The workshops conducted within the scope of this project provided students with the opportunity to translate their theoretical knowledge into practice and to interpret urban spaces and stories from an artistic perspective, thus contributing to their acquisition of new experiences. The aim of this study is to convey the new perspectives and opportunities gained by the six-member group of undergraduate students, of which I was a part, through the workshop and short film shooting experiences within the "Look, See, Shoot" project, as well as to share the contributions of the project to the perception of the city of Balıkesir and its impact on Balıkesir University.

Keywords: Balıkesir, Art, Short-Film, Bak Gör Çek

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN 2018-2023 YILLARI ARASINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA YERLEŞME DURUMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (BALIKESİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)

Derya AVCI¹,

¹ Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
deryaefehan@gmail.com, 0000-0002-0493-544X

ÖZ: Güzel Sanatlar Liseleri mesleki alanda eğitim veren ortaöğretim kurumlarından biridir. Müzik alanında verilen lise öğrenimi ile yüksek öğrenim kurumlarına çok sayıda öğrenci gönderilmektedir. Bu kurumlar, öğrencilere güzel sanatlar ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırarak güzel sanatlar alanlarında nitelikli insan yetiştirilmesinde kaynaklık etmek amacıyla açılan, öğretim süresi 4 yıl veya hazırlık+4 yıl olan okullardır. Güzel sanatlar liselerinde; görsel sanatlar (resim), müzik, Türk halk müziği, Türk sanat müziği ile tiyatro alanlarında eğitim verilmektedir (MEB ,2023). Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı günden güne çoğalmaktadır. 1989 yılında İstanbul'da açıldığı günden bu yana 1999' da bu sayı 30' a, 2005'te 53'e, 2016'da 78'e, 2018'de bu sayı 82'ye yükselmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı son verilere göre ise bu sayı ülkemizin 81 ilinde olup 105'e ulaşmıştır (MEB ,2023). Güzel Sanatlar Lisesi müzik bölümlerinden mezun olan öğrenciler çoğunlukla üniversitelerin bünyesinde bulunan Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Devlet Konservatuarları ve Milli Savunma üniversitesi Bando Astsubaylığı meslek yüksek okullarına açmış olduğu özel yetenek sınavlarına katılmaktadırlar. Bu çalışma Güzel Sanatlar Liselerinden 2018-2023 yılları arası mezun olmuş öğrencilerin yüksek öğretim kurumlarına bağlı müzik alanlarına yerleşme oranlarının tespiti ve öğrencilerin ilgili alana ilişkin hangi üniversite ve hangi bölümleri tercih ettiğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada 'Tarama Yöntemi' kullanılmış olup çalışmanın katılımcı grubu Balıkesir Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi (T.C.Z.B.G.S.L.) müzik bölümü olarak belirlenmiş ve araştırma için gerekli olan verilere kurumun mezun bilgi sistemi üzerinden, kuramsal bilgilere ise konuya ilişkin yazılı kaynaklar taranarak ulaşılmıştır. Elde edilen verilere dair analizler yapılarak sonuçlar tablo haline getirilip yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, Balıkesir T.C.Z.B.G.S.L. öğrencilerinin 2018-2023 yılları arasında Yüksek öğretim kurumlarına bağlı müzik programlarına yerleşme oranları belirlenmiş, sonuçlarına dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Müzik, Yüksek Öğretim.

A RESEARCH ON THE PLACEMENT STATUS OF FINE ARTS HIGH SCHOOL MUSIC DEPARTMENT STUDENTS TO HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BETWEEN 2018-2023 (BALIKESİR REPUBLIC OF TURKEY ZİRAAT BANKASI FINE ARTS HIGH SCHOOL EXAMPLE)

ABSTRACT: Fine Arts High Schools are one of the secondary education institutions that provide vocational training. Many students are sent to higher education institutions with high school education provided in the field of music. These institutions, which aim to train qualified individuals in the field of fine arts by providing students with basic knowledge and skills related to fine arts, are schools with a teaching period of 4 years or preparatory + 4 years. In fine arts high schools; education is provided in the fields of visual arts (painting), music, Turkish folk music, Turkish classical music, and theater. The number of Fine Arts High Schools in Turkey is increasing day by day. Since its opening in Istanbul in 1989, this number increased to 30 in 1999, 53 in 2005, 78 in 2016, and 82 in 2018. According to the latest data published by the Ministry of National Education, this number has reached 105 in all 81 provinces of our country. Students graduating from the music departments of Fine Arts High Schools mostly participate in the special talent exams held by the Faculties of Education, Faculties of Fine Arts, State Conservatories, and the Vocational Schools of Band Non-Commissioned Officer of the National Defense University. This study was conducted to determine the placement rates of students graduating from Fine Arts High Schools in the years 2018-2023 in music fields of higher education institutions and to identify which universities and departments the students prefer in the related field. The 'Survey Method' was used in the research, and the participant group of the study was determined as the music department of Balıkesir Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi (T.C.Z.B.G.S.L.), and the necessary data for the research were obtained from the institution's graduate information system and written sources related to the subject were reviewed for theoretical information. The data obtained were analyzed, and the results were presented in tables and interpreted. As a result of the research, the placement rates of Balıkesir T.C.Z.B.G.S.L. students in music programs of higher education institutions between 2018-2023 were determined, and suggestions were made based on the results.

Keywords: Fine Arts, Music, Higher Education

TAM METİN BİLDİRİLER

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BALIKESİR'DE MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ

İbrahim ŞAHİN¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Türkiye, ibrahim.sahin@deu.edu.tr, 0000-0002-1751-808X.

ÖZ: Demokrat Parti (DP) 7 Ocak 1946'da kurulmuş ve aynı yıl katıldığı seçimlerde muhalefet partisi olarak meclise girebilmiştir. Türkiye'de çok partili hayata geçildiği bu dönemde, pek çok ilde DP'ye olan ilginin de gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu iller arasında Balıkesir, önemli bir yer tutmaktadır. DP teşkilatının Balıkesir'de ilk kuruluş çalışmalarını başlatan isimlerse, Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, İsmail İlşekerci'dir. 1946-1950 yılları arasındaki dönemde kentte siyasal hareketliliğin oldukça yoğun olduğu görülmektedir. DP'nin iktidarda olduğu 1950-1960 yılları arasında ise üç genel seçim gerçekleşir. DP'nin iktidara geldiği ilk seçim 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmıştır. 1950 seçimleri 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidarına son veren, iktidarın ilk kez el değiştirdiği seçimdir. 1950 seçimlerinde Balıkesir'de DP birinci parti olarak çıkmış ve sonraki 1954 ve 1957 seçimlerinde de kentten beklediği ilgiyi fazlasıyla görmüştür. Ayrıca DP adına geneldeki başarı yerel seçimlerde de sürdürülmüştür. 1950 seçimlerinden sonra yapılan ilk belediye seçimlerinde Tevfik Yoldemir Demokrat Parti'den Balıkesir Belediye Başkanı olarak seçilmiştir. DP'nin iktidarı döneminde Balıkesir'e önemli hizmetlerin yapıldığı da görülmektedir. Bunlar arasında; Pamuklu Dokuma Sanayi'nin kurulması, Ziraî Donatım Kurumu ve Sümerbank'ın açılışı, Ziraat Bankası binasının yenilenmesi, Yeni Çimento Fabrikası, fidanlık ve şehir ormanı kurulması vb. gibi hizmetler yer almaktadır. Sonuç olarak; söz konusu on yıllık süreçte Balıkesir ve Balıkesirlilerin DP dönemindeki siyasî parti çalışmalarındaki etkinliği çok önde ve ülke düzeyinde olmuştur. Balıkesirlilerin "Demokrat Parti Kaleliği"ni bu parti tarihe karıştıktan sonra da sürdürdükleri görülmüş, 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra da DP'nin mirasçısı partiler etrafında toplanmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Demokrat Parti, Seçim

PARLIAMENTARY ELECTIONS IN BALIKESİR DURING THE DEMOCRATIC PARTY PERIOD

ABSTRACT: The Democratic Party (DP) was founded on January 7, 1946 and was able to enter the parliament as an opposition party in the elections it participated in the same year. In this period of transition to multi-party life in Turkey, it is seen that the interest in DP is increasing day by day in many provinces. Among these provinces, Balıkesir has an important place. The names that initiated the first establishment efforts of the DP organization in Balıkesir were Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, İsmail İlşekerci. It is seen that political activity was quite intense in the city in the period between 1946 and 1950. Three general elections took place between 1950 and 1960, when the DP was in power. The first election in which DP came to power was held on May 14, 1950. The 1950 elections were the elections that ended the 27-year rule of the Republican People's Party (CHP) and were the first time that power changed hands. In the 1950 elections, DP emerged as the first party in Balıkesir, and in the subsequent 1954 and 1957 elections, it received more than the attention it expected from the city. In addition, the general success of the DP continued in the local elections. In the first municipal elections held after the 1950 elections, Tevfik Yoldemir was elected as the Mayor of Balıkesir from the Democratic Party. It is also seen that important services were provided to Balıkesir during the DP's rule. Among these; The establishment of the Cotton Weaving Industry, the opening of the Agricultural Equipment Institution and Sümerbank, the renovation of the Ziraat Bank building, the establishment of the New Cement Factory, a nursery and a city forest, etc. Services such as. In conclusion; During the ten-year period in question, the effectiveness of Balıkesir and its people in political party activities during the DP period was very prominent and at the country level. It was seen that the people of Balıkesir continued their "Democratic Party Stronghold" even after this party disappeared into history, and after the May 27, 1960 coup, they gathered around the parties that were the heirs of the DP.

Keywords: Balıkesir, Democratic Party, Election

1. Giriş

Balıkesir, yakın tarihimizde Ulusal Kurtuluş Savaşı yıllarında Kuvay-ı Milliye örgütlenmesiyle tanınan ve aynı zamanda çok partili demokratik rejime geçiş sürecinde de Türk siyasal hayatına yön veren önemli şehirlerden biri olmuştur. Demokrat Parti (DP) hareketinin ilk doğuş günlerinde Balıkesir, öncü şehirlerden ve sonraki dönemde de adeta partinin önemli kalelerinden biri olur.

DP'nin ilk kuruluş sürecinde, partinin ülke genelinde teşkilatlanma çalışmaları devam ederken, DP Genel Başkanı Celal Bayar, Balıkesir'in önemli sanayici ve iş adamlarından Muharrem Hasbi Koray'a bir mektup gönderir. Mektubunda Celal Bayar; ülke genelinde "Demokrat Parti" adıyla yeni bir parti kurma çalışması başlattıklarını, Balıkesir'de bu partinin kuruluş ve örgütlenme çalışmaları için kendisinin görev almasını ve yardımcı olmasını rica etmiştir. Fakat Muharrem Hasbi Koray, Celal Bayar'a yazdığı yanıt mektubunda hem yaşı hem de işi gereği böyle bir görevi üstlenemeyeceğini söyledikten sonra, "Ama Balıkesir'de bu görevi üstlenebilecek genç, dürüst, namuslu evlatlarımız vardır. Ben size bu isimleri tavsiye edeyim. Siz bu isimlerle irtibata geçip Balıkesir'de çalışmalarınızı onlarla sürdürün" demiştir. Bu isimlerse Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, İsmail İlşekerci'dir. Sonrasında da Muharrem Bey'in önerdiği bu isimler tarafından DP Balıkesir teşkilatı kurulur (Şeremetli, 2006: 23-24).

1946 yılı ilk çok partili genel seçimlerin yapıldığı yıldır. Dolayısıyla DP tam olarak teşkilatlanmasını tamamlamadan seçime girmek durumunda kalmıştır. Bu seçim öncesinde partiler propagandalarında farklı konular üzerinde durmuş ve seçmenlerin ilgisini kendi üzerlerinde toplamaya çalışmışlardır. İktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), daha çok demokratikleşmeye katkıları ve II. Dünya Savaşı yıllarında uyguladığı politikanın olumlu sonuçları üzerinde dururken, DP, demokrasi, özgürlük ve hayat pahalılığı vurgusu yapmıştır. Milletvekili seçimleri ise 21 Temmuz 1946'da gerçekleşir. Yerel seçimlere göre katılımın oldukça yüksek olduğu bu seçimler tek dereceli olarak yapılan ilk seçimdir. Ayrıca bu seçim açık oy- gizli tasnif sistemine göre yapılır. Bu durum seçimi şaibeli hale getirecek, seçim sonucunda muhalefet partisi olarak meclise giren DP, pek çok yerde seçime itirazlarda bulunacaktı (Çufalı, 2004: 78-79).

1946 seçim sonuçlarına göre; 395 CHP adayı, 66 DP adayı, 4 Bağımsız aday meclise girdi (Cumhuriyet, 1946: 1). Seçim sonuçlarına yönelik itirazların ve protestoların yapıldığı günlerde 29 Temmuz Pazartesi günü Balıkesir'de de büyük bir miting gerçekleşti. Yaklaşık 15.000 kişinin katıldığı bu mitingde Balıkesir DP İl başkanı Sıtkı Yırcalı, eski Milletvekili Hasan Basri Tamtay gibi isimler konuşma yaptı (Cumhuriyet, 1946: 1). Fakat tüm bu itirazlar sonuçsuz kaldı. Basında seçim eleştirileri yasaklandı. İktidarın bu tutumu ilerleyen günlerde iktidar ve muhalefet ilişkilerinin giderek sertleşmesinin önemli nedenlerinden biri oldu (Çufalı, 2004: 82-83).

2. 1950 Seçimleri ve Balıkesir

1946 seçimlerinden sonra ülke genelinde olduğu gibi Balıkesir'de de 1950 seçimlerine yönelik çalışmalar hızlandırıldı. Balıkesir teşkilatı kentin tüm köy ve ilçelerini gezerek parti propagandası yapıyordu. O dönemde istasyona inen caddede bulunan parti binası, il ve ilçe teşkilatları tarafından ortak kullanılmıştı. Tanıkların aktarımına göre; bu toplantılarda sadece parti yöneticileri konuşmaz, halk da burada düşüncelerini dile getirebilme imkânı bulabiliyordu. Bu durum DP'nin halk arasında gördüğü ilginin artmasını sağlamıştı. Kentte yapılan bu yoğun çalışma sonucunda da Balıkesir, Türkiye genelinde parti teşkilatlanması adına en başarılı çalışmaları sürdüren illerden biri olmuştu. Ayrıca, bu dönemde Balıkesir DP yönetiminde yer alan Sıtkı Yırcalı ve Esat Budakoğlu sadece Balıkesir'de değil tüm Ege'de partinin toplantı ve mitinglerinde konuşmacı olarak yer alan isimlerdi (Şeremetli, 2006: 119-120).

25 Nisan'da DP aday listesi basında yer aldı. DP'nin yayın organı *Zafer* gazetesi haberi; "*DP listesinde memleketin en mümtaz şahsiyetlerinin yer aldığı görülüyor*" şeklinde duyurdu. Yine haberin devamında DP'nin bu liste ile 14 Mayıs seçimlerini muhakkak kazanacağı ifade edilmişti (Zafer, 1950, 1). Balıkesir'de DP listesinin başındaki isim partinin kurucularından Refik Koraltan'dı. Listede yer alan diğer isimlerse şunlardı: Sıtkı Yırcalı (Avukat, DP Genel Kurul Üyesi), Esat Budakoğlu (Avukat, DP İl Başkanı), Dr. Muharrem Tunçay (Hekim, DP Edremit İlçe Başkanı), Enver Güreli (İstanbul Ticaret Ofisi Müdürü), Salahattin Başkan (Muharrir), Arif Kalıpsızoglu (Çiftçi, Erdek DP İlçe Başkanı), Muzaffer Emiroğlu (Tüccar, Bigadiç DP İlçe Başkanı), Ahmet Kocabıyıkoglu (Çiftçi), Yahya Pehlivan (Manisa Lisesi Tarih Öğretmeni), Vacit Asena (Avukat, DP Ayvalık İlçe Başkanı), Müfid Erkuyumcu (İstanbul İkinci Ticaret Mahkemesi Başkanı), Ali Fahri İşeri (Tüccar) (Zafer, 1950, 3).

Seçim öncesi CHP, Nisan ayında Burhaniye'de bir toplantı gerçekleştirmiş, bu toplantıda ilk olarak Dr. Nureddin Sandıkçioğlu tarafından bir konuşma yapılmış onu Ayvalık İlçe Başkanı Nejat Sarlıcalı, Havran'dan Necip Cansever, Burhaniye'den Mustafa Çakıroğlu ve Hüseyin Savaş'ın konuşmaları takip etmişti. CHP'liler konuşmalarında;

DP'nin bugünkü takip ettiği yolu millet ve memleket hayrına görmediklerini belirtmişlerdi (Ulus, 1950, 4). 23 Nisan günü de CHP'nin milletvekili aday listesi Genel Başkanvekili Hilmi Uran'ın beyannamesiyle basında yer aldı. CHP'nin aday listesinde ise şu isimler bulunuyordu: Abdi Ağabeyoğlu, Muzafer Akpınar, Esat Altan, Hasan Cemil Çambel, Süreyya Örgüven, Esat Baykal, Mustafa Çakıroğlu, Sami Duyum, Niyazi Gürer, Nejat Sarıcalı, Tuğrul Tamer, Cemil Topçu, Muammer Yasa (Ulus, 1950, 5).

DP Balıkesir mitingi ise 3 Mayıs günü gerçekleşti. Cumhuriyet Meydanı'nda yapılan mitingde konuşma yapan Refik Koraltan: "*Milletin ıstıraplarını duymayanların idaresine son verilecektir*" diyordu (Zafer, 1950, 3).

Seçimler 14 Mayıs 1950 Pazar günü gerçekleşti. Bu seçimlerin önceki seçimin aksine çok daha demokratik bir ortamda gerçekleştiği söylenebilir. Katılım oranı da % 80'i aşmıştı (Timur, 2003: 125). İlk neticeler alındığında seçimi DP'nin kazanacağı anlaşıyordu. Balıkesir'de de %90'larda bir katılım olmuştu (Zafer, 1950, 1-6). Ülke genelinde yaklaşık sekiz buçuk milyon seçmenin oy kullandığı seçim sonuçlarına göre; yirmi yedi yıllık CHP iktidarı sona eriyor ve DP tek başına iktidar oluyordu (Ulus, 1950, 1). DP'nin tam liste olarak kazandığı iller arasında Balıkesir de yer aldı. Milletvekili sayıları ile birlikte DP'nin tam liste kazandığı iller ise şunları: Afyon 9, Ankara 18, Antalya 7, Aydın 7, Balıkesir 13, Bolu 7, Bursa 12, Çanakkale 8, Çankırı 5, Çorum 8, Denizli 8, Edirne 5, Eskişehir 6, Gaziantep 7, Giresun 8, İçel 7, Isparta 5, İstanbul 27, İzmir 17, Kayseri 9, Kırklareli 5, Kocaeli 11, Konya 17, Manisa 12, Muğla 6, Ordu 8, Niğde 6, Samsun 10, Seyhan 11, Sivas 12, Tekirdağ 5, Zonguldak 10, Amasya 4, Bilecik 4, Burdur 3, Muş 2 (Cumhuriyet, 1950, 3).

1950 seçim sonuçlarına göre parlamentoya girmeye hak kazanan partilerin aldıkları oy sayısı, oranı ve milletvekilliği sayıları ise şöyleydi: DP 4.391.694 oy sayısı-%55,2 oy oranı- 416 milletvekilliği, CHP 3.148.626 oy sayısı- %39,6 oy oranı-69 milletvekilliği, Millet Partisi (MP) 368.537 oy sayısı-%4,6 oy oranı-1 milletvekilliği (Tuncer, 2010; 117).

Balıkesir'den milletvekili seçilenler ise şu isimlerdi: Vacid Asena, Salâhattin Baskan, Esat Budakoğlu, Muzafer Emiroğlu, Müfit Erkuyumcu, Enver Güreli, Ali Fahri İşeri, Arif Kalıpsızoglu, Ahmet Kocabıyıkoglu, Yahya Pehlivan, Muharrem Tunçay, Sıtkı Yırcalı (Tuncer, 2010; 341).

3. 1954 Seçimleri, Balıkesir Adayları ve Seçim Sonuçları

11 Şubat 1954 tarihli DP grup toplantısında seçime gidilmesine yönelik karar alındı. Hulusi Köymen'in başkanlığında yapılan toplantı bir saat kadar sürmüş ve Başbakan Adnan Menderes'in 2 Mayıs'ta seçime gidilmesi yönündeki prensip kararı parti grubu tarafından da onaylanmıştı (Cumhuriyet, 1954, 1). Ardından da mecliste yapılan 12 Mart günkü toplantıda 2 Mayıs 1954'te genel seçimlerin yapılması kararı oybirliği ile alındı (Cumhuriyet, 1954, 1).

1954 seçimleri için DP aday listesi yayınlandığında önemli değişikliklerin yapıldığı göze çarpıyordu. Mevcut vekillerin 150'si liste dışı bırakılmıştı. Ayrıca Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay, Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Nadir Nadi gibi isimler yeniden aday vekiller arasında yer alıyordu (Turan, 1999: 88). DP Balıkesir aday listesinde de değişiklikler vardı. Mevcut vekillerin bir kısmının yerine, Halil İmre (önceki seçim Sivas milletvekili), Sırrı Yırcalı (DP İl Başkanı (Tüccar), Ahmet Karagür (Doktor), Mekki Sait Esen (Muharrir), Haluk Demirtaş (İktisat ve Ticaret Vekaleti İç Ticaret Umum Müdürlüğünde Müşavir), Balıkesir'den aday gösterildi (Zafer, 1954, 4).

CHP'de ise adayların tümü önseçimle belirlenmişti. CHP bütün illerde seçime katılmış 541 milletvekilliği için aday gösterilmişti. Fakat bazı adayların iki ayrı seçim bölgesinden aday gösterilmelerinden dolayı gerçekte aday sayısı 523'tü (Tuncer, 2011; 80). 2 Mayıs 1954 Pazar günü gerçekleşen seçim sonuçlarına göre DP oylarını arttırarak yeniden tek başına iktidar oldu. DP bu seçimde 503 milletvekilliği kazanırken CHP 31 vekillik elde edebildi (Zafer, 1954, 1). Parlamentoda temsil hakkı kazanan partilerin bu seçimde aldıkları oy sayısı ve oranları şu şekildeydi: DP 5.313.659 oy sayısı ile %58,4, CHP 3.193.471 oy sayısı ile 35,1 ve Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) 480.249 oy sayısı ile 5,3 oy oranına sahip olurken 5 milletvekilliği kazandı (Tuncer, 2011; 95).

Balıkesir'de de DP büyük bir oy farkı ile birinci parti çıktı. Balıkesir'de partilerin aldığı oy sayısı ise şöyleydi: DP 151.898, CHP 79.362. Buna göre DP, Balıkesir'de yine tam liste halinde seçimi kazanmıştı. (Zafer, 1954, 4). 1954 seçim sonuçlarına göre Balıkesir'den seçilen milletvekilleri şu isimlerdi: Vacid Asena, Esat Budakoğlu, Mekki Said Esen, Enver Güreli, Mücteba Iştın, Halil İmre, Arif Kalıpsızoglu, Ahmet Karagür, Ahmet Kocabıyıkoglu, Yahya Pehlivan, M. Haluk Timurtaş, Muharrem Tunçay, Sırrı Yırcalı, Sıtkı Yırcalı (Tuncer, 2011; 323).

DP için artık tarihi bir önemi olan 14 Mayıs günü, TBMM ilk toplantısını yaptı. Celal Bayar yeniden Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, yeni hükümeti kurmakla tekrar Menderesi görevlendirmişti. Refik Koraltan da meclis başkanı seçildi. Muhalefet ise gerek başkanlık gerekse başkanlık divanı seçimlerine katılmadı (Cumhuriyet, 1954, 1).

Başbakan Adnan Menderes'in yeni kabinesi 17 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı. Yeni kabinede yedi yeni isim yer alırken, yedi isim de yerlerini korudu, dört isimse yer değiştirmişti. Balıkesir'den Sıtkı Yırcalı kabinede Ticaret Vekili olarak yer aldı (Cumhuriyet, 1954, 1).

4. 1957 Seçimleri ve Balıkesir'de Seçim Sonuçları

1957 Seçimleri DP'nin giderek güç kaybettiği bir dönemde gerçekleşti. Seçim takvimine göre 1958 bahar aylarında yapılması gereken seçimler, daha fazla oy kaybı ihtimali düşünülerek erkene çekilip, 27 Ekim 1957 tarihine alınmıştı. Aynı zamanda 1954 seçimlerinden bu yana hükümete yönelik artarak devam eden sert eleştirilerin bir seçim zaferi ile susturulması amaçlanmıştı (Demirel, 2011: 275). Ayrıca bu seçim öncesinde muhalefet de "güç birliği" oluşturmaya çalıştı. Buna yönelik olarak hükümet, muhalefetin birleşmesini önleyecek düzenlemeler yoluna gitmişti. Dolayısıyla 1957 seçim kampanyaları, iktidar ve muhalefet ilişkileri açısından en sert geçen seçim propagandalarının ortaya çıkmasına neden oldu (Demirel, 2011: 275-276).

11 Eylül 1957'de meclis seçim kararı almış ve seçim kanununda değişiklik yapmıştı (Cumhuriyet, 1957, 1). Bu yapılan değişiklik 1950'den bu yana yapılan üçüncü seçim kanun değişikliği oluyordu. Düzenleme, muhalefetin seçime bir ittifak ile girmesini önlemek için yapılmış, bu doğrultuda DP de isteğini elde ederek muhalefetin seçime birleşme olmadan girmesini sağlamıştı (Karpaz, 2015: 95-96).

Seçim kampanyasında muhalefetin söylemleri hayat pahalılığı ve demokrasi üzerine yoğunlaşıyordu. Fakat seçime giren muhalefet partileri arasında ulusal çapta taraftarı olan CHP, geniş halk kesimleri tarafından hala yeterli desteği bulamıyordu. Bunun en önemli nedenlerinden biri, dile getirdiği sorunlara etkin bir çözüm önerisi sunamamasıydı. Ayrıca otoriter imajını silmemiş ve halkın güvenini kazanamamıştı. DP ise bu seçimde de avantajını koruyordu. Seçim öncesinde halkın büyük bir çoğunluğunu oluşturan köylü kesimin desteğini sürdüreceği uygulamaları devreye soktu. Tarım ürünlerine yüksek fiyat ödemek ve çiftçi borçlarını ertelemek, DP'nin kırsalda oy kaybını önlemek için başvurduğu yolları (Ahmad, 2015: 75).

2 Ekim'de DP 30 ilde aday yoklamaları yaptı. Balıkesir'de aday yoklamalarında kazanan şu isimlerdi: Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu, Faik Ocak, Ahmet Kocabıykoğlu, Sırrı Yırcalı, Mücteba İştin, Vacit Asena, Ali İleri, Muzaffer Emiroğlu, Halil İmre, Fuad Onat, Arif Kalıpsızozlu (Cumhuriyet, 1957, 1-5). Ülke geneline bakıldığında DP aday listesinde önceki dönem vekillerden 140 ismin yer almadığı görülmüyordu. (Cumhuriyet, 1957, 1).

7 Ekim'de bütün partilerin aday listesi tamamlandı. CHP dışındaki diğer muhalefet partilerinden Hürriyet Partisi (HP) 530 adayla 56 ilde seçime girerken, Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) bütün iller için aday gösterdi (Cumhuriyet, 1957, 1).

1957 seçim kampanyasında liderlerin son durağı Balıkesir olmuştu. 22 Ekim'de CHP ve Hürriyet Partisi, mitinglerini gerçekleştirdi. İnönü'nün Balıkesir'deki konuşması en sert nutuklarından biri oldu. İnönü burada yaptığı konuşmasında: *"Uyanık olmazsanız, seçim emniyeti o hale gelmiştir ki her fenalık yapılabilir"* dedi. İnönü'nün son seçim durağı olan Balıkesir'de sert bir üslup kullanmasının nedeni ise, o süreçte DP yöneticilerinin şahsına yönelik dile getirdikleri sert eleştirilerden kaynaklıydı (Cumhuriyet, 1957, 1-5).

1957 Seçimleri 27 Ekim Pazar günü gerçekleşti. Yaklaşık 25 milyonu aşan nüfusun seçmen sayısı ise 12.077.413 olarak belirlendi. Oy kullanan seçmen sayısı ise 9.230.814 oldu. Dolayısıyla seçimlere katılım oranı %76,43'tü (Turan, 1999: 133).

Seçim sonuçlarına göre: DP %48,6 oy ile 424 milletvekili kazanarak yeniden tek başına iktidar oldu. CHP %41,4'lük oy oranı ile 178 milletvekilliği, CMP %6,5, HP %3,5 oy oranları ile 4'er vekillik elde etti. Buna göre seçime giren beş partiden, Vatan Partisi (VP) dışında, dördü parlamentoya girmiş oluyordu. DP ise %48,6 oy oranı ile ilk kez yüzde ellinin altına düşmüştü. Diğer yandan CHP de ilk kez %40'ın üzerinde oy almıştı (Tuncer, 2012: 111).

Balıkesir'de ise seçim sonuçları şöyleydi: DP %54,7, CHP %35,1, CMP %1,6, HP %8,6. DP, Balıkesir'de yeniden tam liste halinde seçimi kazandı (Tuncer, 2012: 269). Parlamentoya DP Balıkesir milletvekili olarak giren isimler şunlardı: Vacit Asena, Esat Budakoğlu, Muzaffer Emiroğlu, Mekki Said Esen, Ali İleri, Arif Kalıpsızozlu, Halil İmre, Mücteba İştin, Ahmet Kocabıykoğlu, Faik Ocak, Fuat Onat, M. Haluk Timurtaş, Muharrem Tunçay, Sırrı Yırcalı, Sıtkı Yırcalı (Tuncer, 2012: 281).

Seçimden sonra CHP ‘nin on bir ilde seçim sonuçlarına itiraz etti. İnönü yaptığı açıklamada: “*İstanbul seçimlerinin yenilenmesi, radyo mesulleri hakkında takibat yapılması, seçim huzursuzluklarını gidermek için ilk tedbirlerdir*” diyerek sonuçlara yönelik İstanbul başta olmak üzere bazı illerde seçimlerin yenilenmesini ve daha seçimler devam ederken radyodan yapılan maksatlı yayınların soruşturulmasını istemişti (Cumhuriyet, 1957, 1-5).

1957 seçimlerinden sonra yeniden başbakanlığa gelen Adnan Menderes yeni hükümetini seçimden 25 gün sonra kurabildi. Bu durum muhalefetin yoğun eleştirilerine neden olmuştu. Menderes’in yeni kabinesinde önceki dönemden farklı olarak Ulaştırma Bakanı Arif Demirel ile Sağlık Bakanı Dr. Nafiz Körez yer almıyordu. Kabineye yedi yeni bakan girmişti. Önceki dönem Ticaret Bakanı olarak yer alan Sıtkı Yırcalı ise dördüncü Menderes hükümetinde Basın-Yayın ve Turizm Bakanı olarak görev aldı (Cumhuriyet, 1957, 1).

1957 seçimlerinden ihtilalin gerçekleştiği 27 Mayıs 1960 tarihine kadar olan dönem DP’nin son iktidar dönemi idi. Bu dönemde Vatan Cephesi ve geniş yetkilerle Tahkikat Encümeni gibi oluşumlar meydana gelmişti. Bu uygulamalara DP içerisinde yer alan vekillerden de karşı çıkanlar oluyordu. Balıkesir özelinde bakıldığında bu tür antidemokratik uygulamalara karşı bir duruş sergileyenlerin olduğu görülmüyordu. Örneğin, Balıkesirli gazeteci Reşit Kıpçak’ın aktarımına göre; Sıtkı Bey, Esat Bey ve diğer vekillerin katıldığı bir Çamlık toplantısında memleketin iyiye gitmediğini, yakında beklenmedik birtakım şeylerin olabileceğinin konuşulduğunu, Sıtkı Bey ve arkadaşlarının “İlmîlîlar” grubunda yer aldığını belirtmiştir (Şeremetli, 2006: 245).

On yıllık DP iktidarı döneminde Balıkesir’e önemli hizmetlerin yapıldığı da görülmektedir. Bunlar; Pamuklu Dokuma Sanayi, Ziraat Donatım Kurumu, Sümerbank’ın kurulması, Ziraat Bankası binasının yenilenmesi, Yeni Çimento Fabrikası, Susurluk Şeker Fabrikasının kuruluşu, fidanlıklar ve şehir ormanı kurulması vb. gibi hizmetler yer almaktaydı (Şeremetli, 2006: 106-107). Doğal olarak, bu hizmetler Balıkesir’de DP’ye yönelik yoğun ilginin önemli nedenlerinden biriydi. Söz konusu on yıllık süreçte Balıkesir ve Balıkesirlilerin DP dönemindeki siyasî parti çalışmalarındaki etkinliği çok önde ve ülke düzeyinde olmuştu. Balıkesirlilerin “Demokrat Parti Kaleliği”ni bu parti tarihe karıştıktan sonra da sürdürdükleri görülmüş, 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra da DP’nin mirasçısı partiler etrafında toplanmışlardır.

5. Sonuç

Balıkesir, çok partili demokratik rejime geçiş döneminde Türk siyasal hayatına yön veren önemli şehirlerden biri olmuştur. DP hareketinin ilk ortaya çıkış sürecinde Balıkesir teşkilatlanma anlamında öncü şehirlerden ve sonraki dönemde de partinin önemli kalelerinden biri olur.

1946 seçimlerinden sonra kentte yoğun bir teşkilatlanma çalışması görülmektedir. Tanıkların aktarımına göre; DP binasında geceler boyu süren toplantılar gerçekleşmiştir. Balıkesir’de bu dönemde ön plana çıkan isimlerse daha önce CHP teşkilatında görev almış olan ve Muharrem Hasbi Koray’ın önerisiyle DP Balıkesir teşkilatını kuran Sıtkı Yırcalı, Esat Budakoğlu ve İsmail İlşekerci’dir. Özellikle Sıtkı Yırcalı DP döneminde ön plana çıkan ve önemli bakanlıklarda görev alan bir isim olur. Ayrıca bu isimler sadece Balıkesir’de değil, Ege bölgesinde de gerçekleşen toplantı ve mitinglerde güçlü hitabetleri nedeniyle konuşmacı olarak yer almışlardır.

Yoğun teşkilatlanma çalışmaları sonucunda 1950 seçimleriyle birlikte DP tek başına iktidara gelmiştir. Bilindiği gibi 1950 seçimleri Türk siyasî tarihinin en önemli seçimlerinden biridir. 27 yıllık CHP iktidarı sona ermiş ve artık DP dönemi başlamıştır. Bu seçimde DP, Balıkesir’de de birinci parti olarak çıkmış ve tam liste halinde seçimi kazanmıştır. Balıkesir’den milletvekili olarak parlamentoya giren isimlere bakıldığında çeşitli meslek gruplarından oldukları görülmektedir. Sonraki dönem seçimlerde de milletvekili listelerinde bazı isimler dışında büyük oranda bir değişikliğin yapılmadığı görülmektedir.

DP, on yıllık iktidarı döneminde girdiği tüm seçimlerde Balıkesir’de birinci parti olarak çıkmayı başarmıştır. Ayrıca yerelde de yine DP belediye başkan adaylarının seçimleri kazandıkları görülmektedir. DP’nin en çok oy kaybettiği 1957 seçimlerinde dahi Balıkesir’de DP yüzde ellinin üzerinde oy almıştır. Dolayısıyla DP için en zor seçimlerden biri olan 1957 seçimlerinde Balıkesir yüzde elliyi aşabilen nadir illerden biri olur.

DP’nin Balıkesir’de yoğun ilgi görmesinde teşkilatlanma çalışmalarının yanısıra kente yapılan hizmetlerin etkisi de büyük olmuştur. Sanayiye geliştirecek adımların atılması, yapılan yatırımlar ve bununla birlikte yeni istihdam sahalarının açılmış olması DP’ye Balıkesir halkının destek vermesinde şüphesiz etkili olan faktörlerdir.

DP’nin son üç yılı artık iktidar ve muhalefet ilişkilerinin oldukça sertleştiği, liderlerin siyaset dilinin ve uygulamaların halk arasında kamplaşma yarattığı bir dönemdir. Bu dönemde Balıkesir’de DP’ye yönelik destek

sürerken, Balıkesirli bazı siyasilerin ise antidemokratik uygulamalara karşı bir duruş sergiledikleri de bilinmektedir. DP içerisinde dahi parti içi muhalalefetin arttığı bu dönemde, hükümete yönelik çeşitli kesimlerden tepkiler gün geçtikçe artmıştır. Artık ülke adım adım bir askeri müdahaleye sürüklenmektedir. 27 Mayıs 1960 günü gerçekleşen ihtilalin etkisi de çok ağır olacaktır. Bu etki Ankara ve diğer illerde ne kadar ağır hissedilmişse, Balıkesir merkezinde, ilçe ve köylerinde de o derece ağır hissedildiği bilinmektedir.

Kaynakça

- Ahmad, F. (2015). *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*. Hil Yayın.
- Cumhuriyet*, (16 Mayıs 1950). DP tam liste halinde hangi illerde kazandı?. s. 1-3.
- Cumhuriyet*, (12 Şubat 1954). D. Parti Meclis Grubunun seçime dair kararları. s. 1.
- Cumhuriyet*, (13 Mart 1954). Meclis Yeni Seçime Karar Vererek Dağıldı. s. 1.
- Cumhuriyet*, (15 Mayıs 1954). Onuncu Millet Meclisi Dün İşe Başladı. s. 1.
- Cumhuriyet*, (18 Mayıs 1954). Yeni Menderes Kabinesi Dün Teşekkül Etti. s. 1.
- Cumhuriyet*, (12 Eylül 1957). Meclis Dün Seçimi Yenileme Kararını Verirken Kavgalı Bir Oturum Yaptı. s. 1.
- Cumhuriyet*, (3 Ekim 1957). Dün 30 İlde DP Aday Yoklamaları Yapıldı. s. 1-5
- Cumhuriyet*, (4 Ekim 1957). 140 Milletvekili DP listesine giremiyor. s. 1.
- Cumhuriyet*, (8 Ekim 1957). Dün Bütün Partilerin Adayları İlân Edildi. s. 1.
- Cumhuriyet*, (23 Ekim 1957). Seçim Kampanyası Bu Akşam Sona Eriyor. s. 1-5.
- Cumhuriyet*, (29 Ekim 1957). CHP'nin 11 ilde seçim neticelerine itirazları. s. 1-5.
- Cumhuriyet*, (26 Kasım 1957). Yeni Hükümet Dün İlân Edildi. s. 1.
- Çufalı, M. (2004). *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945-1950)*. Babil Yayıncılık.
- Demirel, T. (2011). *Türkiye'nin Uzun On Yılı Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Karpat, H. K. (2015). *Türk Siyasî Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi*. Timaş Yayınları.
- Şeremetli, S. (2006). *1946-1960 İktidardan-İhtilale Balıkesir'de Demokrat Parti Hareketi*. Liva Yayınevi.
- Timur, T. (2003). *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*. İmge Kitabevi.
- Tuncer, E. (2010). *1950 Seçimleri*, Tesav Yayınları.
- Tuncer, E. (2011). *1954 Seçimleri*, Tesav Yayınları.
- Tuncer, E. (2012). *1957 Seçimleri*, Tesav Yayınları.
- Turan, Ş. (1999). *Türk Devrim Tarihi IV Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (İkinci Bölüm) (14 Mayıs 1950- 27 Mayıs 1960)*. Bilgi Yayınevi.
- Ulus*, (3 Nisan 1950). CHP'lilerin Burhaniye Toplantısı. s. 4.
- Ulus*, (23 Nisan 1950). CHP Milletvekilleri aday listesi ilân edildi. s. 5.
- Zafer*, (25 Nisan 1950). Demokrat Partinin Aday Listesi. s. 1.
- Zafer*, (25 Nisan 1950). Demokrat Partinin Aday Listesi. s. 3.
- Zafer*, (4 Mayıs 1950). Balıkesir'de DP'nin Büyük Mitingi. s. 3.
- Zafer*, (15 Mayıs 1950). Dünkü Seçimlerin İlk Neticeleri Alındı D. Parti Zafer Yolunda. s. 1.
- Zafer*, (16 Mayıs 1950). CHP İktidarı devrediyor. s. 1.
- Zafer*, (13 Nisan 1954). DP Namzet Listesi İlân Edildi. s. 4.

Zafer, (3 Mayıs 1954). Muazzam ve müstesna neticenin son rakamları. s. 1.

Zafer, (5 Mayıs 1954). Demokrat Parti 504 mebusluk kazandı. s. 1.

YİYECEK İÇECEK İŞLETMELERİNDE ATIKSIZ MUTFAĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ¹

İrem Zeliha TAVUS¹, Alper KURNAZ²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, iremzelihatavus@hotmail.com, 0009-0009-1205-0674

² Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye, alperkurnaz@ibu.edu.tr, 0000-0001-5288-0706

ÖZ: Yiyecek ve içecek işletmelerinde atıksız mutfak uygulamaları, sürdürülebilirlik ve çevresel etki azaltma hedefleri doğrultusunda atık üretimini en aza indirerek ve kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırma, İstanbul'daki yiyecek ve içecek işletmelerinin atıksız mutfak uygulamalarına yönelik tutumlarını anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma, yiyecek ve içecek işletmeleri şefleri veya yöneticileri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel verilere dayanmaktadır. Toplamda 27 adet yiyecek ve içecek işletmesine yöneltilen 9 soruyla yapılan görüşmelerin verileri, MAXQDA programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde, görüşmelerden elde edilen veriler temalara, kodlara ve alt kodlara ayrılarak, işletmelerin atıksız mutfak uygulamalarına yönelik tutumları ortaya çıkarılmıştır. Sonuçlar, işletmelerin atıksız mutfak uygulamalarına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik önemli bir kavrayış sunmaktadır. İşletmelerin sıfır atık uygulamalarında kaynağında ayrıştırma yöntemlerini sıklıkla tercih ettiği ve akıllı tartı ile çevrimiçi denetim sistemleri gibi teknolojik destekli yaklaşımları benimsediği gözlemlenmiştir. Mutfak atıklarının değerlendirilmesinde ise atıkların başka bir tabakta veya üründe değerlendirilme pratiğinin yaygın olduğu, özellikle organik atıkların mutfak operasyonlarında en fazla üretildiği, özellikle alakart soğuk bölümünde atıkların yoğunlaştığı tespit edilmiştir. İşletmelerin mevcut ekipmanlarını kullanarak yeni ekipmanlar almak yerine sıfır atık sistemini entegre ettikleri belirlenmiştir; tabak atıklarının ise hayvan barınaklarına yönlendirildiği görülmüştür. Bununla birlikte, tedarikçilerin sıfır atık uygulamalarının işletme süreçlerinde yeterince dikkate alınmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atıksız Mutfak, Sıfır Atık, Atık

EVALUATION OF WASTE-FREE KITCHEN IN FOOD AND BEVERAGE ESTABLISHMENTS: THE CASE OF İSTANBUL PROVINCE

ABSTRACT: Waste-free kitchen practices in food and beverage businesses play an important role by minimising waste production and ensuring more efficient use of resources in line with sustainability and environmental impact reduction goals. In this context, this research was conducted to understand the attitudes of food and beverage businesses in Istanbul towards waste-free kitchen practices. The research is based on qualitative data obtained from semi-structured interviews with chefs or managers of food and beverage establishments. The data of the interviews, which were conducted with 9 questions directed to 27 food and beverage establishments in total, were analysed using MAXQDA software. In this analysis process, the data obtained from the interviews were divided into themes, codes and sub-codes, and the attitudes of the enterprises towards waste-free kitchen practices were revealed. The results provide an important insight into the attitudes of enterprises towards waste-free kitchen practices. It has been observed that enterprises frequently prefer separation at source methods in zero waste practices and adopt technologically supported approaches such as smart scales and online control systems. In the utilisation of kitchen wastes, it has been determined that the practice of utilising the wastes in another plate or product is common, especially organic wastes are produced most in kitchen operations, and wastes are concentrated especially in the a la carte cold section. It was determined that the enterprises integrated the zero waste system instead of purchasing new equipment by using their existing equipment, and it was observed that plate waste was directed to animal shelters. However, it was concluded that the zero waste practices of the suppliers were not sufficiently taken into consideration in the business processes.

Keywords: Waste-Free Kitchen, Zero Waste, Waste

¹ Bu çalışma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı'nda İrem Zeliha Tavus tarafından yazılan "Yiyecek İçecek İşletmelerinde Atıksız Mutfağın Değerlendirilmesi: İstanbul İli Örneği" adlı henüz yayınlanmamış Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Endüstrileşme dönemindeki küreselleşme, toplumlarda büyük değişime yol açarak; endüstriyel faaliyetlerin artmasıyla rekabet üstünlüğü, kalkınma ve dışa bağımlılık gibi konulara odaklanmış olsa da, doğaya egemenlik kurma amaçlı bakış açısı; çevre tahribatı, artan atık miktarı, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi pek çok olumsuzluğu da beraberinde getirmiştir (Ergülen ve Baştan Töke, 2020). Dünya nüfusundaki hızlı artış, yiyecek ve içecek sektörlerini etkilemektedir, bu da sürdürülebilirlik kavramının aşırı üretim ve tüketim kaynaklı sorunlarla ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Yiyecek içecek işletmelerinde artan üretim ve tüketim ise çevre atıkları, aşırı su tüketimi ve enerji kullanımı gibi konuları da beraberinde getirmektedir (Aslan, 2022).

Bu çalışmanın temel hedefi, yiyecek ve içecek işletmelerinde giderek artan öneme sahip olan atıksız mutfak uygulamalarına yönelik tutumlarının derinlemesine incelenmesidir. Araştırma kapsamında, yiyecek içecek işletmelerinde sıfır atık ve atıksız mutfak konseptlerinin stratejik önemi vurgulanmakta, işletmelerin günlük operasyonlarında mutfak atıklarını nasıl ele aldığı titizlikle değerlendirilmektedir. Yiyecek ve içecek sektöründe sıfır atık yönetimi uygulamalarının büyük bir çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir.

Mutfaktaki atıkların etkili bir şekilde yönetilmesi ve sıfır atık politikalarının benimsenmesi, yiyecek içecek işletmelerinin atık azaltma çabalarını ve sürdürülebilirlik hedeflerini korumada hayati bir rol oynamaktadır. Atıksız mutfak yaklaşımı, işletmelerin çevresel etkilerini azaltırken aynı zamanda maliyetleri düşürme, kaynak verimliliğini artırma ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme fırsatı sunmaktadır. Yiyecek içecek işletmelerinin atıksız mutfak uygulamalarının benimsenmesi, müşterilerin çevre dostu ve sürdürülebilir işletmeleri tercih eğilimlerini ve müşteri sadakatini arttırabilmektedir. Bu bağlamda, atıksız mutfak uygulamalarının benimsenmesi, işletmelerin sadece çevresel sürdürülebilirlikleri için değil aynı zamanda finansal/operasyonel verimlilikleri ve rekabet avantajı elde etmeleri için de önemli bir stratejik adımı temsil etmektedir.

2. Literatür Taraması

2.1. Yiyecek İçecek İşletmeleri

Yiyecek ve içecek işletmeleri, yapısı, teknik donatımı, konforu ve bakım durumu gibi maddesel, sosyal değeri ve personelin hizmet kalitesi gibi niteliksel elemanları ile kişilerin beslenme ihtiyaçlarını karşılamayı meslek olarak kabul eden ekonomik, sosyal ve disiplin altına alınmış işletmelerdir (Sökmen, 2010, s. 1). Ev dışında bulunan bireylerin bir araya gelerek yemek yiyebilmelerini sağlayacak fiziksel alt yapıya sahip tesislerdir (Türksoy, 2015). Bireyler, yeme içme ihtiyaçlarını karşılamak için işletmeleri seçerken; kolaylık, çeşitli tatlar, hizmet kalitesi, sosyal statü, kültürel etkileşim ve tesadüfi faktörler gibi açıkça belirtilmeyen nedenlerden dolayı yiyecek ve içecek işletmelerini tercih edebilmektedirler (Kılınç ve Çavuş, 2010).

Yiyecek içecek işletmeleri, çeşitli operasyonlarıyla tüketicilere yiyecek ve içecek ürünleri temin etmeyi içeren çok çeşitli operasyonları kapsamaktadır (Chandrasekaran, ve diğerleri, 2015). Bu işletmeler çeşitli hammadlerin işlenmesiyle küresel nüfusun taleplerini karşılamada önemli rol oynamaktadır (Upe ve Aswan, 2022). Uluslararası yiyecek ve içecek hizmetleri endüstrisi, çeşitli yiyecek hizmeti operasyonlarında günde milyonlarca öğün hizmeti vermektedirler (Cousins ve diğerleri, 2019). Yiyecek içecek işletmeleri kaliteli hizmet, menü çeşitliliği ve müşteri memnuniyetine odaklanıp olumlu bir yemek deneyimi sağlayarak işletmenin başarısına katkıda bulunmaktadır.

Yiyecek-içecek işletmelerinin sınıflandırılması, çeşitli ölçütlere göre yapılmaktadır. İşletmenin büyüklüğüne, mülkiyetine, hukuki yapılarına ve işletmenin amaçlarına göre sınıflandırma yapmak mümkündür. Yiyecek-içecek işletmeleri ticari amaç taşıyıp taşımadıklarına göre iki başlıkta yer almaktadır. Bu bakımdan ticari yiyecek-içecek işletmeleri kamu ya da özel mülkiyetli olabilmektedir. Ayrıca işletmeler, yiyecek-içeceğin asıl faaliyet alanı olarak kabul edildiği yerler (bağımsız restoran, kafeterya, bar vb.) olabildiği gibi yiyecek-içeceğin ikincil faaliyet alanı olarak kabul edildiği yerler de (tiyatro, alışveriş merkezi, eğlence merkezi vb.) olabilmektedir (Benli, 2019, s. 5-6).

2.2. Yiyecek İçecek İşletmelerinde Atıksız Mutfak

Yiyecek içecek endüstrisinden kaynaklanan atıklar mutfak atıkları da dahil olmak üzere, doğru bir şekilde yönetilmediğinde çevresel riskler ortaya çıkarmaktadır. Uygun olmayan bertaraf yöntemleri toprak ve suyu kirliliğine, hava kirliliğine ve sağlık sorunlarına neden olan ayrışma kokuları ve su kaynaklarının kirlenmesine sebep olabilmektedir (Yi ve Qijang, 2019). Yiyecek içecek işletmelerinde atıklar, satın alma ile hazırlık arasında, hazırlık

ile servis arasında ve tabak israfında olmak üzere üç aşamada çıkmaktadır (Pekcan ve diğerleri, 2005). Yiyecek içecek işletmeleri, atık oluşumunun nedenleri tedarik zincirinin çeşitli aşamalarından kaynaklanan bozulma, aşırı stoklama, tabak atıkları ve artan porsiyon boyutları gibi faktörlerle birlikte uygunsuz kullanım, paketleme ve taşıma gibi unsurları içermektedir. (Pérez-Marroquín ve diğerleri, 2023).

Gıda kaybı, üretimden tüketime kadar olan gıda sinziciri boyunca insan tüketimi için üretilen gıda miktarının azalmasıdır (Pandarkar ve diğerleri 2022). Bu sorun, küresel gıda üretiminin üçte birinden fazlasının kaybolması veya israf edilmesi nedeniyle ortaya çıkan ve gıda/beslenme güvenliği ile birlikte gıda sisteminin sürdürülebilirliğini de olumsuz etkileyen önemli bir küresel endişe kaynağıdır (R, Ragu, Muruges, Spraveenjayan ve K, 2021). Yiyecek içecek işletmelerinde satın alınan gıdanın %25-%35'i kaybedilmektedir. Bu kayıp, mutfakta %5-%10 önlenabilir gıda kaybı ve %10 kaçınılmaz gıda kaybı (çekirdekler vb.) ile tüketici/müşteride %10-15 önlenabilir gıda kaybı (israfi) şeklinde dağıtılmaktadır. Yiyecek içecek işletmelerinde satın alınan gıdanın %15-25'i önlenabilir gıda kaybı olarak nitelendirilmektedir (Eppink, Soethoudt ve Timmermans, 2010).

Atıksız mutfak; mutfak atıklarının, yabancı maddelerin, yağ-su karışımlarının ve çeşitli atık malzemelerin verimli bir şekilde yönetildiği, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmeyi ve kirliliği en aza indirmeyi amaçlayan bir mutfak ortamını ifade etmektedir (Huanwu vd., 2016). Sektörde artan atık üretimiyle başa çıkabilmek için gelişmiş teknikler ve atık yönetim sistemlerinin kullanılması; çevresel etkilerin azaltılması ve işletme meliyetlerinin düşürülmesini sağlamaktadır (Zhang, 2018). Atıksız mutfak prensibine dayalı bir mutfak, atık oluşumunu en aza indirgeyerek ve kaynak verimliliğini en yüksek seviyede sağlamayı amaçlamaktadır. Yiyecek içecek işletmelerinde mutfak atık yönetimi; atıkların kaydedilmesi, kaynağında ayrıştırılması, azaltılması veya yeniden kullanımı, geri dönüşümü ve bertaraf edilmesi süreçlerini içeren uygulamalardan oluşmaktadır.

2009'da Birleşik Krallıkta WRAP tarafından yayımlanan raporda, mutfak atıkları üç kategoriye ayrılmıştır: önlenebilir, muhtemelen önlenebilir ve kaçınılmaz. Önlenebilir atıklar, yiyecek ve içeceklerin tüketilmeden önce yenilebilir nitelikte olanlar olarak tanımlanırken, muhtemelen önlenebilir atıklar ekmek kabukları, patates kabukları gibi atıkları içermektedir. Kaçınılmaz atıklar ise normal koşullarda tüketilemeyen ve tüketilmemiş gıdaların hazırlanmasından kaynaklanan atıkları ifade etmektedir (WRAP, 2009). Yiyecek ve içecek işletmeleri, atık azaltma stratejileriyle birleştirilmiş verimli atık arıtma sistemleri ve kolaylaştırılmış yönetim süreçleri kullanarak sürdürülebilirliği ve maliyet tasarrufunu teşvik ederken atıksız mutfaklar elde etmek için çalışmaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışmada, İstanbul ilindeki yiyecek içecek işletmeleri yöneticileri, mutfak şefleri ve mutfak şef yardımcıları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplamda 27 işletme ile görüşme yapılmış olup, bu işletmelerin 8'i bağımsız restoranlar ve 19'u otel işletmeleridir. Görüşme soruları 2017 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Yönetim Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Sıfır Atık El Kitapçığı'ndan esinlenerek oluşturulmuştur. Görüşme soruları, literatür taraması sonucunda belirlenmiş ve uzman görüşlerine sunularak geliştirilmiştir. Görüşme protokolü esnek tutulmuş ve katılımcıların yanıtlarına göre soruların içeriği ve sıralaması ayarlanmıştır. Veri toplama sürecinde, işletme türü ve pozisyonlarına göre örnekleme yapılmıştır. Bu şekilde, farklı perspektiflerden gelen verilerin karşılaştırılması ve analizi mümkün kılınmıştır. Elde edilen görüşmeler MAXQDA yazılımı kullanılarak analiz edilmiş ve tematik analizler yapılarak araştırmanın bulguları ortaya konmuştur. Bu çalışmada kullanılan örnekleme yöntemleri, çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliğini artırmak için veri kaynaklı üçgenleme yöntemi ile desteklenmiştir. Sonuç olarak, farklı işletme türleri ve pozisyonlardan gelen verilerin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi, çalışmanın metodolojik temelini oluşturmuştur. Çalışma kapsamında değerlendirilen yiyecek ve içecek işletmelerinin içinde 8 tanesi bağımsız restoranlar iken, 19 tanesi otel işletmeleridir. Bu işletmeler, sektörde farklı ölçeklerde ve işletme yapılarında temsil edilmektedir. Yiyecek içecek işletmeleri ile görüşmeleri nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının önceden hazırladığı soruları içeren bir görüşme protokolüyle başlamaktadır. Ancak görüşmenin gidişatına göre, araştırmacı alternatif yan sorularla veya alt sorularla katılımcının yanıtlarını derinleştirebilmekte ve görüşmenin yönünü değiştirebilmektedir (Türnüklü, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, tam yapılandırılmış görüşmelerin sıkı disiplinini gerektirmezken yapılandırılmamış görüşmelerin esnekliğini de sağlamaz; bu nedenle, bu iki uç arasında bir denge oluşturur. Araştırmacı, bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine başvurmuştur (Altunay, Oral ve Yalçınkaya, 2014). Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme soruları için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu 09.04.2023 tarihli ve 2023/03 toplantısında etik onayı alınmıştır. Çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular şunlardır;

- İşletmenizde mutfakta sıfır atık sistemine yönelik uygulamalarınız nelerdir?
- İşletmenizde mutfakta oluşan atıkları nasıl değerlendiriyorsunuz? Atık toplama veya değerlendirme uygulamalarınız nelerdir?
- İşletmenizde mutfakta en çok açığa çıkan atık türleri, miktarı ve atıkların kaynakları nelerdir?
- İşletmenizde mutfakın en çok hangi bölümünde atık çıkmaktadır?
- İşletmenizde sıfır atık sistemine uygun ekipmanlar var mı? Nelerdir?
- İşletmenizde menü planlarken ve tabak porsiyonlamaları yapılırken sıfır atık sistemine dikkat ediyor musunuz?
- İşletmenizde oluşan tabak atıklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Tedarikçilerinizi belirlerken benimsedikleri sıfır atık uygulamalarını değerlendirmeye alıyor musunuz?
- Tedarikçilerinizden ambalajlı ürün yerine dökme ürün tercih ediyor musunuz?

Yiyecek içecek işletmeleri ile görüşmeler yapıldıktan sonra toplanan verilerin deşifresi bilgisayar ortamında yapılmış ve MAXQDA programına yüklenmiştir. Program kullanılarak kod, alt kod ve temalar oluşturularak tablo haline getirilmiştir. Görüşme sorularından elde edilen veriler üzerinden içerik analizi yapılarak değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara K1, K2, K3 şeklinde rastgele numaralandırılarak analiz yapılmıştır. Yapılan analizler programın “Görsel Araçlar” sekmesinde görselleştirilerek ve “Kodlar” sekmesinde bulunan “Kod Modeli” sekmesi kullanılarak bulgular kısmında yorumlanmıştır.

Verilerin analizinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşmeler 20-30 dakika süre zarfında gerçekleşmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda veriler bilgisayar ortamında deşifre edilerek metin formatına çevrildikten sonra MAXQDA nitel veri analizi programına yüklenerek analizi yapılmıştır. Görüşme metinlerinde bulunan sorular ayrı ayrı incelenerek detaylı temalar oluşturulmuş ve kodlamaları yapılmıştır. Yapılan kodlamalar uzmanlar tarafından kontrol edilerek yeniden şekillendirilmiştir. Oluşturulan tema, kod ve alt kodlar yorumlanmıştır. Bulgular kısmında oluşturulan temalar, kod ve alt kodlar sunulmuştur.

Veri toplama aşamasında elde edilen metin belgeleri, MAXQDA yazılımı kullanılarak kodlama sürecine tabi tutulmuştur. Kodlama süreci, araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş olup, verilerin tematik analizini yapabilmek amacıyla başlatılmıştır. İlk olarak, veriler belirli anahtar kavramlar etrafında kodlanmış ve segmentlere ayrılmış, daha sonra bu kodlar ağaç yapısı içinde düzenlenmiştir. Kodlama süreci boyunca, verilerin içerdiği farklı tema ve motiflerin tanımlanması ve analiz edilmesi hedeflenmiştir. MAXQDA'nın analitik esnekliği, araştırmanın veri analiz sürecine önemli katkılar sağlamış ve teorik çerçevesini güçlendirmiştir. Araştırma sürecinde, katılımcıların kartopu örnekleme yöntemiyle birbirlerine yönlendirmesi ve mutfak şefleri ile yöneticilerle yapılan görüşmelerde pozisyon ve sektörel denetim kriterlerine dayanan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

4.1. Katılımcılarla İlgili Bilgiler

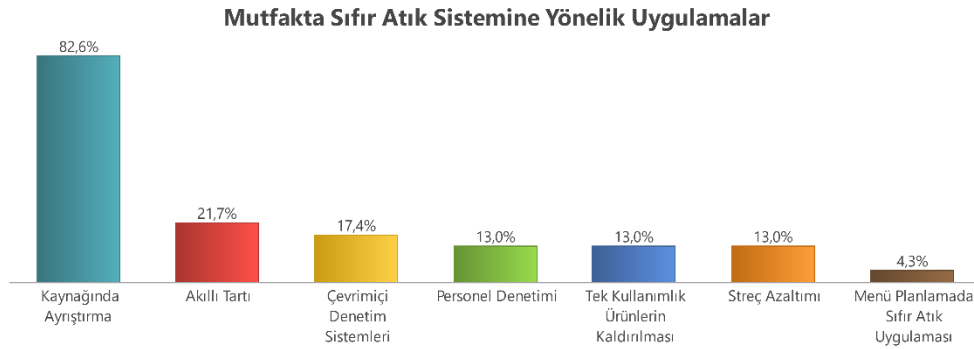
Katılımcılar ile ilgili sosyodemografik bilgiler Tablo 1' de sunulmuştur. Araştırmaya katılan yiyecek içecek işletmeleri katılımcılarına ait cinsiyet ve meslek ünvanı olarak kategorilendirilen sosyodemografik dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur. Katılımcıların %96'sı erkek %4'ü ise kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların meslek ünvanı dağılımları 14'ü (%51,85) Executive Chef, 5'i (%18,51) Sous Chef, 4'ü (14,81) Chef de Cuisine, 2'si (%7,40) Head Chef, 1'i (%3,70) Pastry Chef, 1'i (%3,70) Sürdürülebilirlik Müdürü şeklindedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri

Değişken	Kategori	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	1	4
	Erkek	26	96
Meslek Ünvanı	Executive Chef	14	51,85
	Sous Chef	5	18,51
	Chef de Cuisine	4	14,81
	Head Chef	2	7,40
	Pastry Chef	1	3,70
	Sürdürülebilirlik Müdürü	1	3,70

4.2. Mutfakta Sıfır Atık Sistemi Uygulamaları

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Streç Azaltımı”, “Menü Planlamada Sıfır Atık Uygulamaları”, “Personel Denetimi”, “Çevrimiçi Denetim Sistemleri”, “Akıllı Tartı”, “Tek Kullanımlık Ürünlerin Kaldırılması”, “Atık Toplama Uygulamalarının Yetersizliği”, “Kaynağında Ayırıştırma” olmuştur. Şekil 1’ de görüşmelerdeki kodların metin içerisindeki yüzdelik dağılımlarını gösterilmektedir. Her bir görüşme metnindeki kodun yüzdelik oranlarda kodlanması, hacimsel olarak belirlenmektedir.

Şekil 1. Mutfakta Sıfır Atık Sistemine Yönelik Uygulamalar Teması Kod Frekansları

Şekil 1 incelendiğinde görüşmeler sonucunda yedi adet kod farklı kod ortaya çıkmıştır. Görüşmecilerin kaynağında ayırtırmaya vurgu yaptığı görülmektedir. Diğer kodlar incelendiğinde, işletmelerin atıksız mutfak sistemine yönelik uygulamalar arasında akıllı tartı sistemleri, çevrimiçi denetim sistemleri, personel denetim uygulamaları, tek kullanımlık ürünlerin kaldırılması, streç azaltımı uygulamaları ve menü planlama sürecinde sıfır atık uygulamaları olduğu görülmektedir. İşletmelerin mutfakta sıfır atık sistemine yönelik çeşitli uygulamaları tercih ettiği belirlenmiştir. Bu uygulamalar arasında, kaynağında ayırıştırma yöntemlerinin sıkça tercih edildiği belirlenmiştir. Ancak bazı işletmeler mutfak atıklarını ayırtırdığını fakat belediyeler tarafından aynı çöp kamyonunda toplandığını belirtmiştir. Bu bulgu, mevcut atık yönetimi uygulamalarının etkinliğini sorgulamakta, atık toplama uygulamalarında yetersizliklerin olduğu görülmektedir. Kılınc Şahin’in ve Bekar’ın 2018’de yaptığı çalışma da bu noktada dikkat çekicidir, atıkların belediyeler tarafından toplanması sırasında atıklar ayrıştırılmış olsa bile karışık olarak toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çalışmadaki sonucu destekler niteliktedir. Katılımcılardan bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Yapay zekalı bir tartı sistemi kuruldu. Sıfır atık sistemini nasıl takip ederiz, hangi ürünü nerelerde daha iyi değerlendiririz, hangi ürünlerde zayıf var bu ürünü menüden çıkartıp yerine alternatif ne konulabilir diye bu gibi çalışmaları sürdürüyoruz. Haftalık toplantılarda bu cihazın raporlarını değerlendiriyoruz (K26, Akıllı Tartı Kodu).”

“Atığı azaltmak için streç yerine kapaklı gastronomlar kullanıyoruz (K22, Streç Azaltımı Kodu).”

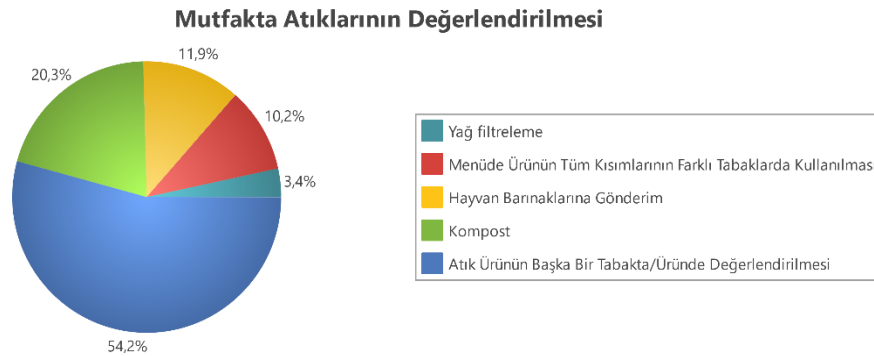
Yukarıdaki kodlama sistemine uymayıp dışında kalan “Atık Toplama Uygulamaları Yetersizliği” kodu oluşturulmuştur. Görüşmecilerden altısı, işletmelerinde atık ayrıştırdıklarını ancak atıkların toplanırken bir çöp kamyonunda bir arada toplandığını belirtmiştir. Kod ile ilgili alıntı aşağıda sunulmuştur.

“Çöpleri işletmemizde kaynağında ayrıştırıyoruz fakat atıklar toplanırken bir çöp kamyonunda alınıp gidiliyor (K9, Atık Toplama Uygulamaları Yetersizliği kodu).”

4.3. Mutfak Atıkları Değerlendirme Ve Atık Toplama Uygulamaları

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Atık Ürünün Başka Bir Tabakta/Üründe Değerlendirilmesi”, “Kompost”, “Hayvan Barınaklarına Gönderme”, “Menüde Ürün Tüm Kısımlarının Farklı Tabaklarda Kullanılması”, “Yağ Filtreleme” olmuştur. Şekil 2’ de görüşmelerdeki kodların metin içerisindeki yüzdelik dağılımlarını göstermektedir. Her bir görüşme metnindeki kodun yüzdelik oranlarda kodlanması, hacimsel olarak belirlenmektedir.

Şekil 2. Mutfakta Atıkların Değerlendirilmesi Teması Kod Frekansları

Şekil 2 incelendiğinde işletmelerde mutfak atıklarının yönetimi için benimsenen uygulamaların dağılımı gösterilmektedir. En yaygın uygulamayı %54,2 oranında görülen “Atık Ürünün Başka Bir Tabakta/Üründe Değerlendirilmesi” kodu göstermektedir. “Kompost” kodunun %20,3 oranında olması, organik atıkların kompost olarak değerlendirilmesinin yaygın olmadığını ve çevresel sürdürülebilirlik açısından ciddi bir potansiyel kaybın olduğunu göstermektedir. “Hayvan Barınaklarına Gönderim” kodunun %11,9 oranında olması, atık ürünlerin sosyal sorumluluk bilinciyle değerlendirilmediğini ve bu alanda fırsatların atlanmış olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca, “Menüde Ürünün Tüm Kısımlarının Farklı Tabaklarda Kullanılması” kodunun %10,2 oranında olması da atık azaltımı ve kaynakların etkin kullanımı konusunda yetersizliği ortaya koymaktadır. Son olarak, “Yağ Filtreleme” kodunun düşük oranda (%3,4) tekrarlanması, yağ atıklarının yönetimi konusunda önemli bir eksiklik olduğunu ve atık yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu bulgular, endüstrinin atık yönetimi konusunda ciddi bir iyileşme potansiyeline sahip olduğunu ancak mevcut durumda etkinlik düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Çirişoğlunun 2019’da yapmış olduğu çalışmada ise gıda atıkları değerlendirme uygulamalarının biyodizel, yeniden yiyecek üretim, bağış, çok yönlü ürün kullanımı, süsleme, renklendirici olduğu sonucuna ulaşmıştır. İki çalışmada elde edilen sonuçlarda kısmen benzerlik görülse de yapılan çalışmada ortaya çıkan sonuçlarda farklılık görülmektedir. Aşağıda kodlar ile ilgili bazı alıntılar sunulmuştur.

“Sebze ve meyve kabuklarını kurutup toz haline getirip tabak prezantasyonlarında kullanıyoruz (K18, Atık Ürünün Başka Bir Tabakta/Üründe Değerlendirilmesi kodu).”

“Bonfileyi ham olarak alıyoruz istediğimiz porsiyonlamaları yaparken geride kalan parçaları başka tabakta değerlendirebiliyoruz (K23, Atık Ürünün Başka Bir Tabakta/Üründe Değerlendirilmesi kodu)”

“Levreğin sadece sırt kısmını kullanıyoruz biz. İç kısmından ise yine menüden olan balık kek yapımında kullanıyoruz. Tüm ürünü aynı menüde farklı tabaklarda kullanmaya çalışıyoruz (K11, Menüde Ürünün Tüm Kısımlarının Farklı Tabaklarda Kullanılması Kodu)”

4.4. En Çok Çıkan Atık Türleri

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Plastik”, “Ambalaj”, “Kağıt”, “Organik Atık”, “Cam” olmuştur. Şekil 3’teki kod bulutu kodların toplam frekans değerlerini vermektedir. Kod bulutunda, sık tekrarlanan kodlar daha büyük yazı puntosuyla ve daha belirgin renkle Şekil 3 ‘te sunulmuştur.

Şekil 3. En Çok Çıkan Atık Teması Kod Frekansları

Şekil 3’te kod bulutu incelendiğinde işletmelerde en sık organik atıkların çıktığı görülmektedir. Ardından, en sık tekrarlanan kodların sırasıyla plastik ve ambalaj atığı olduğu belirlenmiştir. Bu iki kodu takip eden ise sırasıyla kağıt ve cam atıklardır. Organik atıkların işletmelerde en sık açığa çıkan atık türü olması atık yönetimi stratejilerini gözden geçirmenin önemini vurgulamaktadır. İşletmelerde mutfaktaki organik atıkların yaygın görülme sıklığı atık yönetimi stratejilerinin ve uygulamalarının gözden geçirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte mutfaktaki plastik ve ambalaj atıkları dikkate değerdir ve bu atıklarda gözden geçirilmelidir. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

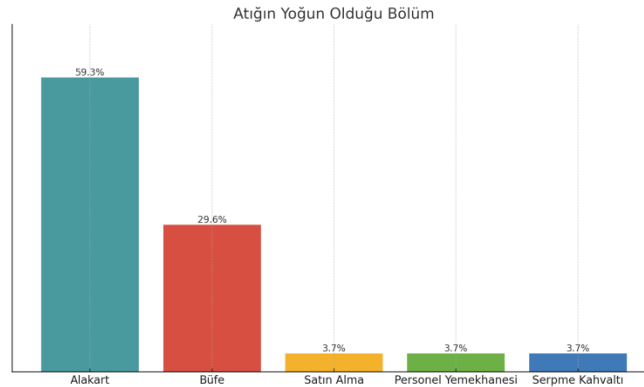
“Kilo bazında bakıldığında yiyecek atıkları elbette ağır basar (K18, Organik Atık Kodu).”

“Gıda ambalaj atıkları da çok fazla çıkan atıklar arasında (K10, Ambalaj Kodu).”

4.5. Atığın En Çok Çıktığı Bölüm

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Satın Alma”, “Personel Yemekhanesi”, “Serpme Kahvaltı”, “Alakart”, “Büfe” alt kodlar ise “Sıcak” ve “Soğuk” olmuştur. Şekil 4’te görüşmelerdeki kodların metin içerisindeki yüzdelik dağılımlarını gösterilmektedir. Her bir görüşme metnindeki kodun yüzdelik oranlarda kodlanması, hacimsel olarak belirlenmektedir.

Şekil 4 . Atığın Yoğun Olduğu Bölüm Teması Kod Frekansları

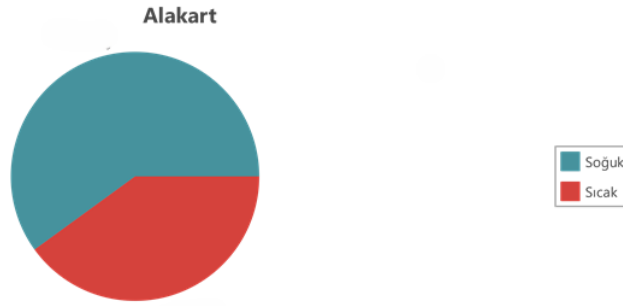

Şekil 4 incelendiğinde “Alakart % 59,3” , “Büfe %29,6” ,” “Satın Alma %3,7” , “Personel Yemekhanesi %3,7”, “Serpme Kahvaltı %3,7” oranında kodlanmıştır. Alakart bölümünde önemli oranda kodlamanın olması hazır ve taze pişmiş yemeklerin sunulduğu alanlarda atık oluşumunun yüksek olduğunu işaret etmektedir. Bununla birlikte, “Satın Alma”, “Personel Yemekhanesi”, “Serpme Kahvaltı” gibi bölümlerin daha düşük oranlarda kodlanması, bu alanlarda atık oluşumunun daha az olduğunu ve bu bölümlerin atık yönetimi stratejilerinde daha az öncelikli olabileceğini göstermektedir.

İşletmelerde atığın yoğun olduğu bölümlerin farklılık gösterdiği görülmektedir. Alakart bölümünde atığın en çok olduğu tespit edilmesi hazır ve taze pişmiş yemeklerin sunulduğu alanlarda atık miktarının belirgin ve bir şekilde yüksek olduğuna işaret etmektedir. Alakart kısmında soğuk bölümünde atığın çok olması yeşilliklerin çabuk bozulması ve sık sık yenilenmesi zorunluluğu gibi nedenlerden kaynaklandığını göstermektedir. Bu durum, bu bölümde atık yönetim stratejilerinin önceliklendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Diğer yandan büfe organizasyonlarında da atığın yoğun olması yemeklerin açık bir şekile sunulması ve müşterilerin istediği kadar alması nedeniyle atık malzeme miktarının kontrol edilmesinin zorluğunu yansıtmaktadır. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur.

“Büfede çok fazla atık çıkıyor. Bir kişi bile kahvaltı bitme saatine yakın gelse umurunda değil çünkü o parayı vermiş hizmet görmek istiyor. Dünya bitsin bugün bana ver yarın önemli değil diyor (K24, Büfe kodu).”

Şekil 5. Alakart Bölümü Atık Dağılımı

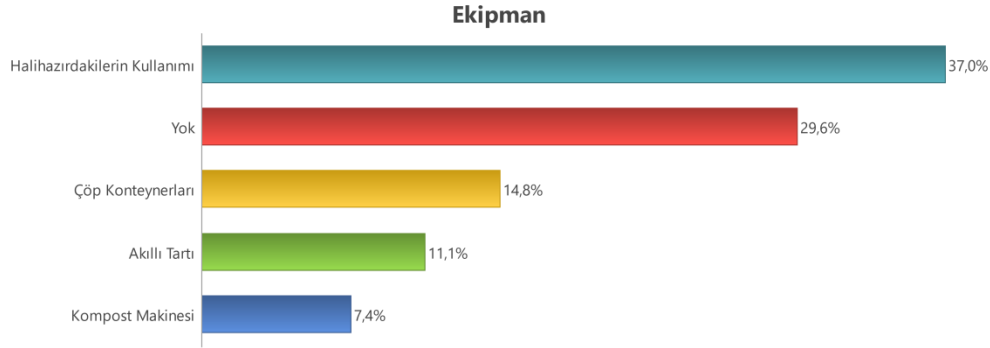
Şekil 5 incelendiğinde Alakart kodundan 2 adet alt kod oluşturulmuştur. “Soğuk” alt kodu %36 oranında, “Sıcak” alt kodu %24 oranında kodlanmıştır.

“Soğuk bölümünde. Taze ürün çok olduğu için atık çok fazla oluyor (K20, Soğuk kodu).”

4.6. Atıksız Mutfak Sistemine Uygun Ekipman Varlığı

Bu tema altında kodlar; “Halihazırdakilerin Kullanımı”, “Çöp konteynırları”, “Akıllı Tartı”, “Kompost Makinesi” ve “Yok” olmuştur. Şekil 6’da görüşmelerdeki kodların metin içerisindeki yüzdelik dağılımlarını gösterilmektedir. Her bir görüşme metnindeki kodun yüzdelik oranlarda kodlanması, hacimsel olarak belirlenmektedir.

Şekil 6. Ekipman Teması Frekansları

Şekil 6 incelendiğinde “Halihazırdakilerin Kullanımı” kodu %37,0 oranında yoğun olarak tekrar edilmesi işletmelerin atıksız mutfak hedeflerine ulaşmak için mevcut ekipmanları aktif olarak kullandıklarını göstermektedir. “Çöp konteynerları” kodunun %14,8 oranında olması, çöp konteynerları gibi geleneksel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. “Akıllı Tartı” kodu % 11,1 oranında, “Kompost Makinesi” kodu %7,4 oranında kodlanmıştır. Bu bulgular, işletmelerin sıfır atık stratejilerini uygularken mevcut ekipmanları tercih ettiğini ancak daha yenilikçi ekipmanların kullanımının henüz yaygınlaşmadığını göstermektedir. “Yok” kodunun tekrar edilmesi işletmelerin yenilikçi çözümlere yönelmeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır. Atık yönetiminde çöp konteynerlarının yaygın olarak kullanılması olumlu bir sonuçken aynı zamanda atıksız mutfak sistemlerinin tam olarak benimsenmediği ve bazı işletmelerin geleneksel atık yönetimine bağlı kaldığını göstermektedir. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur.

“Sıfır sıfır atık için alınmış özel bir makine yok. Elimizdeki işleyişte olan makinelerle bunu çözmeye çalışıyoruz (K4, Halihazırdakilerin Kullanımı kodu).”

“Akıllı tartımız var. Hazırlık sürecinde çıkan atıklarımızı tartıyoruz ve tartının ekranından seçiyoruz. Sistem bize bunları saklıyor ve yıllık aylık şeklinde hesaplıyor. Böylece hangi alanlarda ne kadar açık çıkarttığımızı ve onlarla hangi alanda neler yapabileceğimizi daha iyi gösteriyor (K6, Akıllı Tartı kodu).”

“Çöp konteynerları var. Mutfaklarda ayrı çöp konteynerları var. Onun dışında yok (K23, “Çöp Konteynerları kodu”).”

4.7. Tabak Atıkları Değerlendirme

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Çöp”, “Organik Atık”, “Hayvan Barınakları” olmuştur. Kod Matris Tarayıcısında oluşturulan kodların bir katılımcı tarafından kaç kez kullanıldığı aşağıda sunulmuştur.

Şekil 7. Tabak Atıklarının Değerlendirilmesi Kodu Belgeler İçi Dağılımı, Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	K26	K27	TOPLAM
Tabak Atıklarının Değerlendirilmesi																												0
Çöp																												5
Organik Atık																												9
Hayvan Barınakları																												11
TOPLAM	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	25

Şekil 7 incelendiğinde işletmelerin tabak atıklarının değerlendirilmesine dair çeşitli bulgular ve kodlar ortaya çıkmıştır. “Çöp” kodu 5 kez, “Organik Atık” kodu 9 kez, “Hayvan Barınakları” kodu 11 kez kodlanmıştır. Yukarıda kodlara uygun olmadığı için ayrı kodlanan “Tabak Atığı Yok” kodu ise 2 işletme tarafından kodlanmıştır. Bu iki işletme tabaklarında porsiyonların yeteri kadar olması nedeniyle tabak atıklarının olmadığını belirtmiştir. Tabak

atıklarını çöpe attığını belirten işletmeler ise atık ayırma işlemi yapmayan işletmelerdir. Tabak atıklarının değerlendirilmesi uygulamalarını işletmelerin etkin bir şekilde kullandığı ve atıkları yönetmek için çeşitli uygulamalara başvurdukları görülmüştür. İşletmeler misafirden dönen tabakların atıklarını hayvan barınaklarına veya komposta göndererek atıkları değerlendirmektedirler. İşletmelerde tabak atıklarını değerlendirme uygulamalarının yalnızca iki seçenekle sınırlı olduğu ve bu seçeneklerin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur.

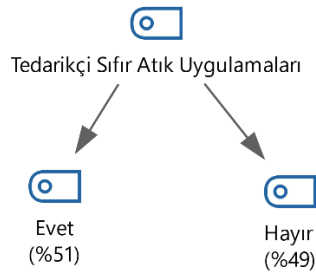
“Misafirden dönen yemekler çok oluyor. Herkes yemeği yemek için söylemiyor. Fotoğraf çekmek için söyleyen, fazla geleni vs. bunun bir türlü farklı çeşidi var. Fazla gelen tabakları küçülttüğümüzde de şikayetler geliyor. Gelen tabaklar çöpe atılıyor ayrıştırmıyoruz (K16, Çöp kodu).”

“Porsiyonlarımız çok limitli ve küçük olduğu için genelde tabak atıkları çıkarmıyoruz. Hatta misafirler bu konuda tabak porsiyonları az diye şikayet eder. Fakat tabaklar üzerinde çalışılmış fine dininge ve sıfır atığa uygun tabaklardır. Biz tabakta bir şey geri döndüğünde sorgularız tabaktaki her şeyin bitmesini isteriz. Bir sorun mu varmış, çok mu gelmiş, yoksa yemekte bir problem mi varmış hep onun üzerinden gideriz (K9, Tabak Atıkları Yok kodu).”

4.8. Tedarikçilerin sıfır atık uygulamalarını dikkate alma

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Evet” ve “Hayır” olmuştur. Hiyerarşik kod-alt kod modeli ile kodlar ve frekanslar Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. Tedarikçilerin Sıfır Atık Uygulamalarını Dikkate Alma Teması ve Kodları

Şekil 8 incelendiğinde, işletmelerin %51’i (14 işletme) tedarikçi seçerken sıfır atık uygulamalarını dikkate aldığını belirtmiştir. Diğer yandan, %49’u (13 işletme) bu uygulamaları dikkate almadığını ifade etmiştir. Bu bulgu, yiyecek içecek işletmelerinin tedarik zincirlerini değerlendirirken sürdürülebilirlik unsurlarını ne ölçüde önemsediklerini göstermektedir. Sıfır atık uygulamalarının tedarikçi seçiminde dikkate alınması, işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik ve atık yönetimi konusundaki farkındalığını göstermektedir. Ancak, bu uygulamaları göz ardı eden %49’luk bir oran, çevresel duyarlılık ve atık azaltma konusundaki eksiklikleri vurgulamaktadır. Atık yönetimi ve sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi konularında daha fazla farkındalık oluşturulması ve işletmelerin daha etkin politikaları benimsemesi önemlidir. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur.

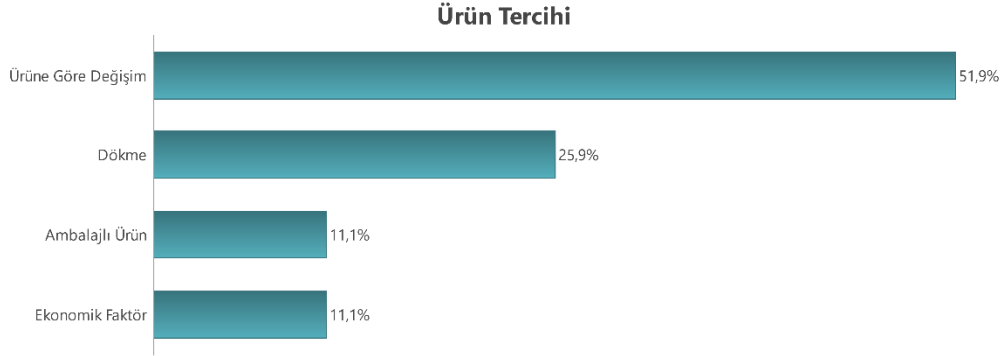
“Tabiki önemli. Bu konuda onları denetliyoruz. Dönem dönem tedarikçileri ziyaret edip ürünlerin üretildiği yerleri görüyoruz. Biz nasıl sıfır atık için çalışıyorsak onlar da bu sistemin içine dahil ediyoruz (K5, Evet kodu).”

“Almıyoruz. İnanın sıfır atık kimsenin umurunda değil bunların hepsi bana palavra geliyor (K16, Hayır).”

4.9. Ambalajlı / dökme ürün tercihi

Bu tema altında oluşturulan kodlar; “Ürüne Göre Değişim”, “Dökme”, “Ambalajlı Ürün”, “Ekonomik Faktör” olmuştur. Şekil 9’da görüşmelerdeki kodların metin içerisindeki yüzdelik dağılımlarını gösterilmektedir. Her bir görüşme metnindeki kodun yüzdelik oranlarda kodlanması, hacimsel olarak belirlenmektedir.

Şekil 9. Ürün Tercihi Teması Kod Frekansları

Şekil 9 incelendiğinde “Ürüne Göre Değişim” kodunun %51,9 oranında olması işletmelerin ürünlerin taşınma sırasında zarar görmemesi ve hijyenik standartların korunması gibi nedenlerle esnek bir yaklaşım benimsemeyi tercih ettiklerini göstermektedir. “Dökme” ürünleri tercih eden işletmelerin oranı %25,9’dur, bu da işletmelerin ambalaj kullanımını en aza indirme veya atık azaltma eğiliminde olduklarına işaret etmektedir. “Ambalajlı Ürün” kodu %11,1 oranında olması işletmelerin ürünlerin ambalajlanmasını tercih ettiğini göstermektedir. “Ekonomik Faktör” kodu %11,1 oranında olması işletmelerin tedarik maliyetleri ve ekonomik etkenleri önemseydiğini göstermektedir. Atıksız mutfak uygulamalarının tedarikçi seçimindeki rolü, çevresel sürdürülebilirlik ve atık yönetimi açısından önemli bir boyutta vurgulanmaktadır. Ancak, bu önemi göz ardı eden işletmelerin varlığı, sektör genelinde çevresel duyarlılık ve atık azaltma konularında belirgin bir eksiklik olduğunu işaret etmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin sürdürülebilirlik politikalarını revize etmeleri ve daha etkili atık yönetim stratejilerini benimsemeleri gerekmektedir. Kodlar ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur.

“Sadece ekonomik faktörler etkili oluyor (K22, Ekonomik Faktör Kodu).”

“Bazı hasas ve pahalı ürünleri korunması gereken ürünleri ambalajlı almadığınız zaman o ürün zarar görüyorsa daha çok atık çıkartıyorsunuz (K13, Ambalajlı Ürün kodu).”

5. Sonuç ve Öneriler

Yiyecek içecek işletmelerinde atıksız mutfak sistemine yönelik uygulamalar giderek önem kazanmaktadır. Atıksız mutfak hedeflerine ulaşmak için daha geniş kapsamlı bir yaklaşım benimsenmelidir. Ancak, mevcut çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar bağlamında yiyecek içecek işletmelerinin mutfakta mevcut atık yönetimi stratejilerinin yeterli olmadığı, mutfak atıklarının etkin bir şekilde yönetilmesi için daha kapsamlı bir yaklaşım benimsenmeleri gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle işletmelerin daha etkin atık yönetim politikaları geliştirilmesi ve uygulaması gerekmektedir. Atık yönetimi stratejilerini güçlendirmek için teknolojik yeniliklerden yararlanmalı, kompost uygulamaları artırılmalı, geri dönüşüm ve yeniden kullanım teşvik edilmelidir.

Ayrıca işletmeler arası işbirlikleri ve ortak girişimlerin oluşturulmasıyla sıfır atık uygulamaları teşvik edilmelidir. Atık maliyetlerinin yüksek olduğu yiyecek içecek işletmelerinde atık azaltma ve geri dönüşüm stratejileri işletme maliyetlerini en aza indirerek sürdürülebilirliği destekleyebilir. Mutfak atıkları yönetimi için kullanılan ekipmanların kısa vadeli maliyetleri yüksek olsa da uzun vadede işletmeler için önemli tasarruflar ve getiriler sağlayacaktır. Bu tür sürdürülebilir uygulamaların başarılı olabilmesi için işletmeler atık yönetimi için bütçe ayırmaları ve uzun vadeli yatırımlar yapmalıdır.

Bu çalışmanın ve sonuçların, yiyecek ve içecek işletmeleri mutfaklarında atıksız mutfak uygulamalarına katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Araştırma İstanbul ili içerisinde sınırlı bir örnekleme gerçekleştirildiği için bu durum çalışmanın kısıtlarını yansıtmaktadır. İstanbul ili içerisinde yapılacak olan olası araştırmalarda daha büyük örneklemle çalışılması, mevcut çalışma ile karşılaştırma yapabilme imkanı sunarak ilgili literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Altunay, E., Oral, G., & Yalçınkaya, M. (2014). Eğitim Kurumlarında Mobbing Uygulamalarına İlişkin. *Sakarya University Journal of Education*(4/1), 62-80.
- Aslan, E. (2022). Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul'da Bulunan Bağımsız Restoranların Sürdürülebilir Gastronomi Açısından İncelenmesi*. İstanbul.
- Benli, S. (2019). *Yiyecek İçecek Sektörü*. Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Chandrasekaran, M., Basheer, S. M., Chellappan, S., Krishna, J. G., & Beena, P. (2015). M. Chandrasekaran (Dü.) içinde, *Enzymes in Food and Beverage Production: An Overview* (s. 133-154). CRC Press. doi:10.1201/B19408-12
- Cousins, J., Foskett, D., Graham, D., & Hollier, A. (2019). Food and Beverage Operations Management. *Food and Beverage Management 5e* (s. 1-31). içinde Oxford: Oxford: Goodfellow Publishers.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü. (2017). *Sıfır Atık El Kitapçığı*. Ankara: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı .
- Çirişoğlu, E. (2019). Restoranlarda Oluşan Gıda atıklarının Belirlenmesi: İstanbul İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Eppink, M., Soethoudt, H., & Timmermans, T. (2010). *Waste Free Restaurant Reststromen* . 1144. Wageningen: Wageningen UR Food & Biobased Research .
- Ergülen, A., & Baştan Töke, L. (2020). Küreselleşmeyle Oluşan Atık Sorununu Çözmeye Yönelik Yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24(2), 201-215.
- Huanwu, W., Chongliang, Z., Yanjun, L., Chuantao, S., Xuefen, X., & Shun, Z. (2016, 05 04). *Patent No. CN105540115A*.
- Kılınç Şahin, S., & Bekar, A. (2018). Küresel Bir Sorun “Gıda Atıkları”: Otel İşletmelerindeki Boyutları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4), 1039-1061.
- Kılınç, O., & Çavuş, Ş. (2010). Yiyecek-İçecek Sektörüne Genel Bakış. M. Sarıışık, Ş. Çavuş, & K. Karamustafa içinde, *Profesyonel Restoran Yönetimi İlkeler, Uygulamalar ve Örnek Olaylar* (s. 7). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Pandarkar, P., Nimbalkar, A., Kurumkar, S., & Molak, M. (2022). Food Waste Management System. *International Journal For Science Technology And Engineering*, 10(11), 975-981.
- Pekcan, G., Köksal, E., Küçükdönmez, Ö., & Özel, H. (2005). Household Food Wastage in Turkey.
- Pérez-Marroquín, X., Estrada-Fernández, A., García-Ceja, A., Aguirre-Álvarez, G., & León-López, A. (2023). Agro-Food Waste as an Ingredient in Functional Beverage Processing: Sources, Functionality, Market and Regulation. *Foods*, 12(2), 1583. doi:https://doi.org/10.3390/foods12081583
- R, V., Ragu, A., Muruges, B., Spraveenjayan, P. K., & K, S. (2021). A Survey on Food Waste Management System. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(2), 2610-2615.
- Sökmen, A. (2010). *Yiyecek İçecek Hizmetleri Yönetimi ve İşletmeciliği* (5 b.). Ankara: Deytay Yayıncılık.
- Türksoy, A. (2015). *Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türnüklü, A. (2015). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. (24), 543.
- Upe, J. A., & Aswan, A. (2022). Internal factors improving viability of small food and beverage businesses: The case of Indonesia. *Problems and perspectives in management*, 20(1), 117-127.
- WRAP. (2009). Household food and drink waste in the UK. Banbury.
- Yi, Z., & Qijang, C. (2019). Kitchen Remains Food Waste Processing System.
- Zhang, X. (2018). Kitchen Food Waste Disposer.

YEREL HALKIN BALIKESİR KAHVALTISINA YÖNELİK BAKİŞ AÇISININ BELİRLENMESİ

Berre Zeynep UÇAN KAYAALP¹, Düriye BOZOK²

¹ Öğr. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
berrezeynepucankayaalp@gmail.com, 0000-0003-1180-3100

² Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye,
dbozok@balikesir.edu.tr, 0000-0002-3703-6918

ÖZ: Bölge mutfağı incelendiğinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri dolayısıyla zengin bir mutfak kültürüne sahip Balıkesir'in geniş bir kahvaltılık ürün yelpazesine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Balıkesir'in bu potansiyelinin destinasyon pazarlamasında kullanılması için çeşitli faaliyetler başlatılmıştır. Ancak gerçekleştirilen faaliyetlerin başarıya ulaşmasında yerel halkın olumlu bir bakış açısına sahip olması önemli etkenlerden biridir. Çünkü turistler ziyaretleri sırasında yerel halk ile direkt olarak iletişim kurmakta ve deneyimleri aracılığıyla yerel halkın yaşam biçimini yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Bu çalışmanın amacı Balıkesir kahvaltısına dair yerel halkın bakış açısının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda “sosyo-kültürel”, “ekonomik”, “çevresel”, “tutum” ve “tanıtım yeterliliği” boyutları altında 29 soruluk anket, Balıkesir'in Merkez ilçelerindeki (Karesi ve Altıeylül) yerel halka uygulanmış ve amaçlı (kasti) örnekleme yöntemiyle 384 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Yerel halkın demografik özelliklerine göre Balıkesir kahvaltısına bakış açılarının farklılık gösterip göstermediği SPSS 26 programı aracılığıyla bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi testlerine tabii tutulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre yaş, eğitim, meslek, Balıkesir kahvaltısını deneyimleme ve Balıkesir Kahvaltı Festivali'ne katılma değişkenleri açısından yerel halkın Balıkesir kahvaltısına dair bakış açılarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kahvaltı, Balıkesir Kahvaltısı, Yerel Halk

DETERMINATION OF LOCAL PEOPLE'S PERSPECTIVES TOWARDS BALIKESİR BREAKFAST

ABSTRACT: When the regional cuisine is examined, it is noted that Balıkesir, with its agricultural and livestock activities, has a rich culinary culture and a wide range of breakfast products. Various activities have been initiated to utilize this potential of Balıkesir in destination marketing. However, one of the important factors in the success of these activities is the local people's positive perspective. Because tourists directly interact with the local people during their visits and have the opportunity to closely understand the lifestyle of the local people through their experiences. The aim of this study is to determine the perspective of the local people on Balıkesir breakfast. For this purpose, a 29 question survey under the dimensions of "socio-cultural", "economic", "environmental", "attitude" and "promotional adequacy" was applied to local people in the central districts of Balıkesir (Karesi and Altıeylül) and purposeful (deliberate) sampling was conducted. Data was obtained from 384 participants using the method. Whether the perspectives of the local people on Balıkesir breakfast differ according to their demographic characteristics was tested through independent sample t-test, and one-way variance analysis tests using SPSS 26 software. According to the obtained results, it was determined that the perspectives of the local people on Balıkesir breakfast significantly differed in terms of age, education, occupation, experiencing Balıkesir breakfast, and participation in the Balıkesir Breakfast Festival.

Keywords: Breakfast, Balıkesir Breakfast, Local People

1. Giriş

Doğal ve tarihi unsurların yanı sıra gastronomi de son yıllarda turistlerin destinasyon seçiminde önemli bir rol oynamaktadır (Özdemir ve Dülger Altın, 2019). Gastronomi, bir bölgenin yemek kültürü, yerel malzemeleri, geleneksel yemekleri ve bu yemekleri hazırlama yöntemleri ile ilgili olan ve bölgenin sosyo-kültürel dokusunu yansıtan bir kavramdır. Bir destinasyonun yemekleri ve yeme-içme kültürü, o bölgenin kimliğini, tarihini ve toplumsal yapısını yansıtmaktadır (Bekar ve Belpınar, 2015). Ayrıca gastronomi, sadece bir destinasyonun turist çekme potansiyelini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda yerel ürünlerin tanıtımı, yerel işletmeleri desteklenmesi ve geleneksel lezzetleri korunması gibi faydalar sağlayarak yerel ekonomiye katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla gastronomi turizmi sadece yemek yemekten öte bir destinasyonun kültürel ve tarihi derinliklerini deneyimlemeyi içermektedir. Bu deneyimi edinen turistler, bölge halkının yaşam biçimini yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Özellikle bölge gastronomisi aracılığıyla turistlerin yerel halk ile bağ kurması, turizm de yerel halkın önemini ortaya çıkarmaktadır (Sabur ve Güneş, 2023). Çünkü yerel halk, destinasyon pazarlamasında doğal bir elçi rolü üstlenmektedir. Turistlerin ilgisini çekmek ve onları memnun etmek için yerel halkın yerel lezzetleri tanıtması, gelenekleri ve kültürü hakkında bilgi vermesi gerekmektedir. Böylece turistler, destinasyonu daha derinlemesine keşfetme ve gerçek bir deneyim yaşama fırsatı bulmaktadır. Bu nedenle yerel halkın turizme karşı tutum ve bakış açısı destinasyon başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Yerel halkın turizmi benimsemesi ve desteklemesi, destinasyonun pazarlama çalışmalarında bir avantaj oluşturmaktadır (Hançer ve Mancı, 2017). Yerel halkın turistlere karşı hoşgörülü ve misafirperver bir yaklaşım sergilemesi, destinasyonun turizm potansiyelini geliştirirken, turizm faaliyetlerine katılımı arttıkça, turizm gelirinin yerel ekonomiye olan katkısı da artmakta ve toplumun refah düzeyi yükselmektedir (Nunkoo ve Ramkissoon, 2010).

Kahvaltı hem bir gastronomi unsuru olması hem de içinde bir kültürü barındırması dolayısıyla bir destinasyonun turizm potansiyelini artırmada belirleyici bir rol oynamaktadır. Türk mutfağı kahvaltı kültürü açısından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Ege bölgesinin Marmara Denizi kıyısında yer alan Balıkesir'in de zengin tarım ve hayvancılık özellikleriyle kahvaltılık ürünlerde ön plana çıktığı görülmektedir. Balıkesir, peynir çeşitlerinden zeytin ve zeytinyağına; buna ek olarak bal, pekmez, tahin gibi tatlı kahvaltılık grubu; salatalık, domates gibi sebze ürünlerinin üretildiği bir bölgedir (Bozok ve Karaman, 2015). Bu potansiyelin farkındalığı ile "Balıkesir Kahvaltısı Festivali" düzenlenmiş ve Balıkesir'in kahvaltılık ürün üretmedeki gastronomik değerinin ön plana çıkarılarak destinasyon çekicilik unsuru olması hedeflenmiştir (Doğdubay ve Şahin, 2023).

Bu çalışmanın amacı Balıkesir kahvaltısına yönelik olarak yerel halkın bakış açısının belirlenmesidir. Bölgenin destinasyon pazarlamasında bir çekicilik unsuru olması planlanan Balıkesir kahvaltısının, hedeflenen amaca ulaşması açısından yerel halkın tutumunun anlaşılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

2. İlgili Alanyazın

Sabah saatlerinde tüketilen ve vücudun gün içinde ihtiyaç duyacağı enerjiyi karşılayarak vücudu güne hazırlayan kahvaltı, günün en önemli öğünü olarak kabul edilmektedir (Çetik Yıldız, 2020). Kelime itibarıyla "aç kalmak" anlamına gelen kahvaltı kelimesinin ilk kez Osmanlı döneminde kullanıldığı düşünülmektedir. Kahve kültürünün Osmanlı'da yaygınlaşmasıyla sabahları kahve içiminden önce tüketilen yiyecekler için "kahve" ve "altı" kelimelerinin birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde Türk mutfağına ve dile kazandırılan kahvaltı kavramı, yaygın olarak kullanılan bir terim haline gelmiştir. Her ne kadar terim olarak kullanımı Osmanlı'ya dayansa da aslında kahvaltı kültürünün kökenleri Orta Asya'ya dayanmaktadır. Orta Asya Türkleri ürettikleri çeşitli ürünler ile ilk kahvaltı kültürü geleneğini başlatmış ve Türk kahvaltısının temellerini atmışlardır (Say ve ark., 2018).

Türk kahvaltı kültürü, zengin çeşitliliği ile oldukça dikkat çekmektedir. Türk kahvaltı geleneği, genellikle sağlıklı ve dengeli beslenmeyi de ön planda tutmaktadır. Kahvaltıda tüketilen besinler genellikle doğal ve besleyici malzemelerden oluşmaktadır (Dönmez, 2023). Zeytin, peynir, yoğurt gibi probiyotikler, omega-3 yağ asitleri içeren tahin ile pekmez gibi enerji verici besinler kahvaltı sofralarında sıklıkla yer almaktadır. Genellikle sabahları yapılan Türk kahvaltısının en önemli geleneklerinden biri aile bireyleri veya dostları bir araya getirerek uzun sohbet ortamları oluşturmalarıdır. Ayrıca reçel ya da menemen harcı gibi kışık hazırlıkların Anadolu'da halen imece usulü hazırlanması, sosyal bağların korunmasında ve güçlenmesinde etkili olmaktadır (Yolcu, 2018). Bu durum Türk kahvaltısının sosyal yönünü de ortaya koymaktadır.

Türk kahvaltısı spesifik olarak incelendiğinde tarımsal, iklimsel ve tarihsel miras etrafında bölgelerin kahvaltı alışkanlıkları şekillendiği görülmektedir. Örneğin Doğu Anadolu bölgesinde kahvaltılarda yoğurt, ayran, tereyağı ve kavurma gibi ürünlerin tüketilmesi hayvancılık kültürüyle ilişkilidir. İç Anadolu bölgesinde pastırma, sucuk ve

hamur işi, Karadeniz bölgesinde mısır unundan yapılan ekmek ve kuymak, Ege bölgesinde taze otlardan yapılan omlet, salata gibi ürünler tüketilmesi yine bölgelerin kültürel ve coğrafi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Genel itibarıyla bakıldığında Türk kahvaltı sofralarında peynir çeşitleri, zeytin, domates, salatalık, tereyağı, bal, reçel, yumurta, sucuk, pastırma gibi ürünler bulunmaktadır. Bunların yanı sıra çeşitli ekmek, börek çeşitleri, simit, gözleme gibi hamur işleri ve çeşitli içecekler de kahvaltı sofralarında önemli bir yer tutmaktadır. Ancak ince belli bardakta ve tavşan kanı içme gibi ritüelleri bulunan çay, Türk kahvaltı sofralarının en önemli eşlikçisi olarak kabul görmektedir (Çekal ve Doğan, 2021).

Tarih boyunca Hititlerden Lidyalılara, Perslerden Romalılara kadar çeşitli medeniyete ev sahipliği yapmış Balıkesir'in bu zengin tarihi mutfağına da yansımıştır. Ayrıca coğrafi konumu dolayısıyla verimli tarım arazilerine sahip olması ve hayvancılığın gelişmesi, bölge mutfağının temelini oluşturmuştur. Ege bölgesinde yer alan Balıkesir, zeytin ve zeytinyağı ile ünlüdür. Madra ve Kazdağları'nın iklimi ve toprağı, zeytin ağaçları için ideal bir ortam sunarken, zeytinyağı üretiminde Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Edremit gibi ilçelerde yetiştirilen zeytinler, bölgenin en önemli tarımsal ürünlerini oluşturmaktadır. Balıkesir mutfağının önemli bir parçası da peynir çeşitleridir. Beyaz peynir, tulum peyniri, lor peyniri gibi çeşitler kahvaltı sofralarının vazgeçilmezlerindendir. Ayrıca, köy peyniri, örgü peyniri gibi yöresel lezzetler de Balıkesir mutfağının öne çıkan peynirleri arasındadır. Balıkesir'in zengin bitki örtüsü, arıcılık için de ideal bir ortam sunmaktadır. Meşe-çam salgı balı, çiçek balı gibi çeşitlerdeki bal, Balıkesir'in doğal ve sağlıklı tatlarını sofralara taşımaktadır (Bozok ve Karaman, 2015). Ayrıca bu ürünlerden birçoğu, bölgeye özgü nitelikler taşıması dolayısıyla coğrafi işaret almaya hak kazanmıştır. Genel itibarıyla Balıkesir'e ait coğrafi işaret tescili alan 30 üründen 25'i gıda ürünüken, bu ürünlerden Ayvalık zeytinyağı, Balya tereyağı, manda kaymağı, Burhaniye zeytinyağı, Edincik zeytini, Edremit. Körfezi yeşil çizik zeytini, Edremit zeytinyağı, Manyas kellepeyniri, Savaştepe mihaliç peyniri, Savaştepe seferberlik çöreğı, Susurluk tostu kahvaltılık ürünler arasında yer almaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2024).

Balıkesir'in kahvaltılık ürünler üretmedeki potansiyeli ile ilki 02-05 Haziran 2022 (Bandırma Kaymakamlığı, 2022), ikincisi 20-22 Ekim 2023 tarihinde düzenlenen Balıkesir Kahvaltı Festivali (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2024), Balıkesir kahvaltısının bir marka kimliği haline getirilmesi amacıyla düzenlenmiştir (Balıkesir Valiliği, 2022). Festivalde tanıtılması planlanan Balıkesir kahvaltısının içerisinde yer alacak ürünler bir ekip liderliğinde dört ay süren çalışmalar neticesinde belirlenmiştir. Çalışma sırasında Balıkesir kahvaltı konseptine dahil edilecek ürünler (Doğdubay ve Şahin, 2023),

- Teminde sıkıntı yaşanmaması ve üretimin il sınırları içerisinde gerçekleşmesi ön koşulu ile “üretim dinamiği”,
- Balıkesir'in geniş coğrafyası göz önünde bulundurularak ürünlerin Balıkesir'in çeşitli yerlerinden seçilmesi ön koşulu ile “farklı coğrafyaları temsil etme”,
- Menüde yer alacak ürünlerin hazırlanmasında yerel halkın ürün hazırlama yöntemlerinin benimsenmesi ön koşulu ile “alışkanlıklar ve geleneksel tarifler”,
- Seçilen ürünlerin Türk kahvaltı kültürünü yansıtmaya rağmen farklı bölgelerde bulunan ürünleri tekrar etmeme ön koşulu ile “fark yaratma”,
- Farklı zamanlarda aynı üreticiden ürünlerin temin edilmesinin ardından ürünlerin lezzet kalite özelliklerinin aynı olması ön koşulu ile “standart temin edilebilirlik”,
- Farklı işletmelerde aynı kalite, lezzet ve sunum özelliklerine sahip olması ön koşulu ile “işletmelerde standart uygulanabilirlik”,
- Seçilen ürünlerin halk tarafından beğenilmesi ön koşulu ile “Türk damak yapısına uygunluk”,
- Oluşturulacak Balıkesir kahvaltısı, menüsünde yer verecek olan işletmelerin teşvik edilmesi ön koşulu ile “sürdürülebilirlik ve kahvaltıyı sunan işletmeye değer katma” kriterleri baz alınarak seçilmiştir.

Ayrıca bu kriterlere uyulup uyulmadığının kontrol edilmesi için bir denetim ekibi oluşturulmuştur. Bununla birlikte “www.balikesirkahvaltisi.com” ve www.kahvaltifest.com” web siteleri kurularak hem bu kahvaltıyı sunan veya kahvaltıda bulunan ürünlerin satışını yapan işletmeler dair bilgilere hem de festival ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde ise Balıkesir kahvaltısında üç sütlü Balıkesir beyaz peyniri, üç sütlü Balıkesir tulum peyniri, Manyas kelle peyniri, Ayvalık saganaki peyniri, keçi topak peyniri, kirli hanım peyniri, fakir sucuğu şeklinde içeriği bulunan “peynirler”, doğal süzme bal, karadut reçeli eşliğinde Savaştepe kaymak loru, zeytin reçeli, Havran mandalina reçeli, Gönen patlıcan reçeli, acı biber reçeli şeklinde içeriği bulunan “bal-reçel”, sahanda zeytinyağlı yumurta veya zeytinyağlı kekikli haşlanmış yumurta, ekşi mayalı köy ekmeğı, Havran yağlı pidesi, Savaştepe seferberlik çöreğı, susamlı patates, Balıkesir lokması şeklinde içeriği bulunan “sıcaklar ve hamur işleri”, Edremit Körfezi yeşil kırma zeytin, Edremit Körfezi yeşil çizme zeytin, Edremit Körfezi siyah çevirme zeytin veya

Erdek sofralık zeytin, yöresel erken hasat, soğuk sıkım zeytinyağı şeklinde içeriği bulunan “zeytin ve zeytinyağı”, Balya tereyağı, manda kaymağı, lorlu biber turşusu, cevizli salçalı kahvaltılık sos, mevsimlik söğüs tabağı şeklinde içeriği bulunan “diğer lezzetler”, zeytin yapraklı kekikli çay, Bigadiç helvası eşliğinde mercan köşklü ya da İtır otlı Türk kahvesi şeklinde içeriği bulunan “yöresel içecekler”; balıkesir sucuğu ve yumurtalı Balıkesir kuzusu kavurması şeklinde içeriği bulunan “ekstralar” olarak 7 ana kategoride yer almak üzere ürünler belirlenmiştir (Kahvaltifest, 2024).

3. Yöntem

Yerel halkın Balıkesir kahvaltısına yönelik bakış açılarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanmıştır. Anketin oluşturulmasında Yıldırım ve ark. (2016), Hançer ve Mancı (2017), Işık ve Turan (2018), Soydaş ve Güler (2019), Akpulat ve Polat-Üzümcü (2019) çalışmalarından yararlanılmıştır. Ankette “sosyo-kültürel”, “ekonomik”, “çevresel”, “tutum” ve “tanıtım yeterliliği” boyutları altında 29 soruya yer verilmiştir. Ayrıca anketin ilk kısmında katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, medeni hali, meslek Balıkesir kahvaltısını deneyimleme ve Balıkesir kahvaltısına katılma durumlarına yönelik sorulara yer verilmiştir. Oluşturulan anketin ilk olarak pilot teste ile güvenilirliği analiz edilmiştir. 50 katılımcıdan toplanan verilerin toplam Cronbach’s Alpha değeri 0,941 olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Cronbach’s Alpha değerinin en az 0,7 değerinde olmak üzere 0-1 arasında bir değer alması gerektiği belirtilmektedir (Sekaran, 2003). Bu doğrultuda pilot test sonucunda anketin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 1. Yerel Halkın Balıkesir Kahvaltısına Bakış Açısına Etki Eden Faktörlerin Güvenirliği

Faktörler	Faktör Soru Sayısı	Cronbach’s Alpha Değeri
Sosyo-kültürel	7	0,885*
Çevresel	4	0,733*
Ekonomik	7	0,888*
Tutum	5	0,807*
Tanıtım Yeterliliği	6	0,814*
Genel	29	0,941*

*p<0.05

Oluşturulan anket, 5-11 Mayıs 2024 tarihleri arasında çevrim içi olarak Balıkesir’in Merkez ilçesinde bulunan 384 katılımcıya uygulanmıştır. Cevaplar 5’li Likert tipi (1: hiç katılmıyorum; 5: kesinlikle katılıyorum) ölçek ile toplanmıştır. Balıkesir Kahvaltı Festivali’nin Balıkesir’in Merkez ilçesinde düzenlenmesi dolayısıyla örneklem olarak Balıkesir’in yalnızca Merkez ilçelerindeki (Karesi ve Altıeylül) yerel halka uygulanmış ve amaçlı (kasti) örnekleme yöntemiyle veriler toplanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 26 programında analiz edilmiştir. Bunun için ilk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilerek, verilerin parametrik testlere uygunluğu analiz edilmiştir. Yapılan analizler neticesinde verilerin çarpıklık-basıklık değerlerinin +1.50 ve – 1.50 arasında olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle verilerin normal dağıldığı söylenebilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Veriler frekans, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi testlerine tabii tutulmuştur.

4. Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılmış olan yerel halkın demografik özellikleri incelendiğinde çoğunluğunun erkek (%53.39), 31-40 yaş aralığında (%26.83), lisans derecesinde (%22.94) eğitime sahip, bekar (%51.31) ve gelir seviyesinin 25.0001 ve 35.000 arasında (%28.12) olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan yerel halkın çoğunluğunun Balıkesir kahvaltı festivaline katıldığı (%52.35) ancak Balıkesir kahvaltısını deneyimlemediği (%61.72) belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Bulguları

Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	179	46.61
	Erkek	205	53.39
Yaş	20 yaş ve altı	94	24.48
	21-30 yaş	87	22.66
	31-40 yaş	103	26.83
	41-50 yaş	52	13.54
	51 yaş ve üstü	48	12.49
Eğitim	İlkokul	41	10.67
	Orta Okul	56	14.58
	Lise	78	20.31
	Ön Lisans	69	17.96
	Lisans	88	22.94
	Lisansüstü	52	13.52
Meslek	Ev Hanımı	92	23.95
	Öğrenci	59	12.77
	Emekli	97	25.27
	Kamu Çalışanı	96	27.61
	Özel Sektör Çalışanı	40	10.41
	İşsiz	0	-
Medeni Durum	Evli	187	48.69
	Bekar	194	51.31
Gelir Durumu	17.002 tl ve altı	62	16.14
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	27.08
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	28.12
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	15.11
	45.001 tl ve üstü	52	13.55
Balıkesir Kahvaltısını Deneyimleme	Evet	147	38.28
	Hayır	237	61.72
Balıkesir Kahvaltı Festivaline Katılma	Evet	201	52.35
	Hayır	183	47.65

Araştırma kapsamında yerel halkın Balıkesir kahvaltısına bakış açısına etki eden faktörlerin anlaşılması amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinin yapılabilmesi için ilk olarak elde edilen verilerin teste uygunluğu ölçülmüştür. Bu amaçla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılmış ve 0,879 olarak belirlenen KMO değeri, verilerin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir. Ayrıca madde yükleri incelendiğinde maddeler arasında 0,69 yük değeri altı madde bulunmadığı ve faktör yüklerinin 0,691 ve 0,932 düzey aralığında olduğu saptanmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda yerel halkın Balıkesir kahvaltısına bakış açısı üzerinde “sosyo-kültürel”, “çevre”, “ekonomik”, “tutum” ve “tanıtım yeterliliği” olarak adlandırılmış 5 değişkenin etkili olduğu belirlenmiştir. Faktörlerin toplam açıkladıkları varyansın %87,787 olduğu (%50>), hiyerarşik olarak ise en üstte sosyo-kültürel faktörünün yer aldığı görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Boyutlara İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi

İfadeler	Faktör Yükleri					Özdeğer	Açıklanan Varyans
	1	2	3	4	5		
Sosyo-Kültürel Değişken							
Balıkesir Kahvaltısı kültürel korumaya ve gelişmeye katkıda bulunur.	,863						
Balıkesir Kahvaltısı yerel halka sosyal etkileşim fırsatı yaratır.	,856						
Balıkesir Kahvaltısı, Balıkesir'in tanıtılmasına katkıda bulunur.	,801					3,875	20,012
Balıkesir Kahvaltısı, yerel halk ile turistlerin iletişim kurmasına olanak tanır.	,798						
Balıkesir Kahvaltısı, Balıkesir'in kültürünü yansıtmaktadır.	,781						
Balıkesir Kahvaltısı, yerel halka becerilerini sergileme fırsatı sağlamaktadır.	,777						
Balıkesir Kahvaltısı, kültürel yozlaşmaya neden olmaktadır.	,757						
Çevre Değişkeni							
Balıkesir Kahvaltısı, bölgede çevre kirliliğine neden olmaktadır		,849					
Balıkesir Kahvaltısı, bölgede trafik, kalabalıklaşma, gürültü kirliliği gibi problemler yaratmaktadır.		,710				3,237	19,189
Balıkesir Kahvaltısı, bölgedeki doğal çevrenin korunması ve gelişimini desteklemektedir.		,701					
Balıkesir Kahvaltısı, gelecek nesiller için bölgenin çevre kalitesini iyileştirmektedir.		,694					
Ekonomik Değişken							
Balıkesir Kahvaltısı bölgenin turizmini canlandırır.			,932				
Balıkesir Kahvaltısı bölgede istihdam olanağını artırır.			,904				
Balıkesir kahvaltısı için yatırım yapılmalıdır			,901				
Balıkesir Kahvaltısı bölge halkının ekonomisine katkıda bulunur.			,892			3,156	18,368
Balıkesir Kahvaltısı, geleneksel ürünlerin üretimini sağlamaktadır.			,801				
Balıkesir Kahvaltısı,			,787				

ürünlerin fiyatlarını artırmaktadır. Balıkesir Kahvaltısı, bölgede hayat pahalılığına neden olmaktadır.

,725

Tutum Değişkeni

Balıkesir Kahvaltısı'nda yer alan ürünleri yeterli buluyorum.

,874

Balıkesir Kahvaltısı'nda yer alan yiyecekleri beğendim.

,839

Balıkesir Kahvaltısı'nda yer alan içecekleri beğendim.

,839

2,951

17,145

Balıkesir Kahvaltısı'nda yer alan ürünlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

,811

Balıkesir Kahvaltısı'nda yer alan ürünler içerisinde Balıkesir'e ait olmayan ürünler bulunmaktadır.

,783

Tanıtım Yeterliliği Değişkeni

Balıkesir Kahvaltısı'nın tanıtımına yönelik yapılan festivali yararlı buluyorum.

,832

Balıkesir Kahvaltısı'nın tanıtımına yönelik yapılan festival etkinliklerini beğendim.

,783

2,762

13,073

Balıkesir Kahvaltısı'na yönelik yapılan tanıtımlar yeterli düzeydedir.

,749

Balıkesir Kahvaltısı'nın web sitesinde yer alan bilgiler yeterlidir.

,702

Balıkesir Kahvaltısı'na yönelik tanıtımlar için yeterli çalışma yapılmamaktadır.

,699

Balıkesir Kahvaltısı'nın tanıtımı için daha çok etkinlik planlanmalıdır.

,691

Genel

87,787

Araştırmaya katılan yerel halkın Balıkesir kahvaltısına bakış açısında cinsiyet ve medeni duruma göre farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan yerel halkın yaş özelliğinin, Balıkesir kahvaltısına bakış açısına etkisinin anlaşılması için yapılan analiz sonucunda, yaşa göre farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Çevresel faktörde yaşa göre farklılaşma olmadığı ve 40 yaş üstü katılımcıların ekonomik getiriye dikkat ettikleri görülmüştür. Ayrıca çalışmada 30 yaş altındaki bireylerin tutumlarının farklılaştığı saptanmıştır. Sosyo-kültürel faktöre 31-40 yaş, tanıtım yeterliliği faktörüne 21-30 yaş aralığındaki bireylerin önem verdiği anlaşılmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Yaşa Göre Karşılaştırmasının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Değişkenler	Yaş	N	Ortalama	Std.Sapma	Std. Hata	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel	20 yaş ve altı	94	2,001	0,982	0,433	0.021*
	21-30 yaş	87	3,157	0,621	0,299	
	31-40 yaş	103	4,871	0,504	0,110	
	41-50 yaş	52	3,790	0,577	0,250	
	51 yaş ve üstü	48	3,021	0,791	0,307	
Çevresel	20 yaş ve altı	94	1,307	1,481	0,243	0.072
	21-30 yaş	87	1,666	0,759	0,201	
	31-40 yaş	103	1,375	1,354	0,240	
	41-50 yaş	52	1,461	1,112	0,223	
	51 yaş ve üstü	48	1,500	0,999	0,203	
Ekonomik	20 yaş ve altı	94	1,761	1,629	0,494	0.010*
	21-30 yaş	87	2,937	1,360	0,430	
	31-40 yaş	103	3,023	0,710	0,402	
	41-50 yaş	52	4,333	0,259	0,209	
	51 yaş ve üstü	48	3,973	0,366	0,310	
Tutum	20 yaş ve altı	94	4,123	0,453	0,301	0.000*
	21-30 yaş	87	4,875	0,312	0,202	
	31-40 yaş	103	3,053	0,828	0,416	
	41-50 yaş	52	2,538	0,969	0,481	
	51 yaş ve üstü	48	3,750	0,661	0,394	
Tanıtım Yeterliliği	20 yaş ve altı	94	3,923	0,899	0,256	0.032*
	21-30 yaş	87	4,562	0,325	0,197	
	31-40 yaş	103	3,022	1,001	0,258	
	41-50 yaş	52	2,861	1,414	0,333	
	51 yaş ve üstü	48	2,011	1,672	0,438	

*p<0.05

Araştırmaya katılan yerel halkın eğitim düzeyine göre Balıkesir kahvaltısına bakış açısının farklılaşma durumunun belirlenmesi amacıyla yapılan analizde, sosyo-kültürel, ekonomik ve tanıtım yeterliliği faktörlerinde farklılaşma olduğu saptanmıştır. Ayrıca tutum faktöründe farklılık tespit edilmemekle birlikte elde edilen veriler değerlendirildiğinde üniversite düzeyinde eğitime sahip bireylerin, farklılaşma görülen faktörlere önem verdiği belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Eğitime Göre Karşılaştırmasının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Değişkenler	Eğitim	N	Ortalama	Std.Sapma	Std. Hata	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel	İlkokul	41	2,982	0,984	0,500	0.012*
	Orta Okul	56	3,099	0,951	0,438	
	Lise	78	3,651	0,674	0,250	
	Ön Lisans	69	3,402	0,707	0,356	
	Lisans	88	4,100	0,527	0,213	
	Lisansüstü	52	4,509	0,483	0,166	
Çevresel	İlkokul	41	2,243	0,981	0,293	0.134
	Orta Okul	56	2,465	0,894	0,235	
	Lise	78	2,402	0,901	0,271	
	Ön Lisans	69	2,388	0,966	0,279	
	Lisans	88	2,649	0,806	0,201	
	Lisansüstü	52	2,533	0,844	0,228	
Ekonomik	İlkokul	41	2,512	0,602	0,402	0.000*
	Orta Okul	56	2,499	0,703	0,478	
	Lise	78	2,989	0,507	0,349	

	Ön Lisans	69	4,677	0,274	0,113	
	Lisans	88	3,861	0,402	0,299	
	Lisansüstü	52	4,376	0,311	0,230	
Tutum	İlkokul	41	3,171	0,601	0,400	0.211
	Orta Okul	56	3,213	0,599	0,397	
	Lise	78	3,222	0,584	0,388	
	Ön Lisans	69	3,891	0,563	0,365	
	Lisans	88	4,000	0,549	0,341	
	Lisansüstü	52	3,873	0,571	0,371	
Tanıtım Yeterliliği	İlkokul	41	4,021	0,299	0,215	0.028*
	Orta Okul	56	4,444	0,129	0,102	
	Lise	78	3,421	0,630	0,560	
	Ön Lisans	69	3,687	0,426	0,343	
	Lisans	88	3,763	0,331	0,298	
	Lisansüstü	52	3,679	0,543	0,421	

Katılımcıların Balıkesir kahvaltısına mesleğe göre bakış açısının, sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik, tutum ve tanıtım yeterliliği boyutlarında farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Diğer yandan farklılık tespit edilen faktörlere, kamu çalışanlarının önem verdiği, ulaşılan diğer sonuçlar arasındadır (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Mesleğe Göre Karşılaştırmasının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Değişkenler	Meslek	N	Ortalama	Std.Sapma	Std. Hata	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel	Ev Hanımı	92	2,921	0,555	0,899	0.000*
	Öğrenci	59	3,043	0,473	0,713	
	Emekli	97	3,261	0,380	0,537	
	Kamu Çalışanı	96	4,099	0,234	0,367	
	Özel Sektör	40	3,981	0,322	0,440	
	İşsiz	0	-	-	-	
Çevresel	Ev Hanımı	92	2,181	0,758	0,714	0.030*
	Öğrenci	59	2,991	0,597	0,601	
	Emekli	97	3,333	0,419	0,402	
	Kamu Çalışanı	96	4,328	0,196	0,183	
	Özel Sektör	40	3,909	0,203	0,384	
	İşsiz	0	-	-	-	
Ekonomik	Ev Hanımı	92	2,212	0,821	0,638	0.001*
	Öğrenci	59	2,981	0,636	0,481	
	Emekli	97	3,479	0,519	0,402	
	Kamu Çalışanı	96	4,355	0,108	0,196	
	Özel Sektör	40	3,960	0,265	0,341	
	İşsiz	0	-	-	-	
Tutum	Ev Hanımı	92	2,991	0,817	0,447	0.000*
	Öğrenci	59	3,531	0,661	0,539	
	Emekli	97	3,990	0,490	0,400	
	Kamu Çalışanı	96	4,798	0,191	0,212	
	Özel Sektör	40	4,238	0,208	0,359	
	İşsiz	0	-	-	-	
Tanıtım Yeterliliği	Ev Hanımı	92	3,001	0,848	0,582	0.000*
	Öğrenci	59	2,912	1,066	0,621	
	Emekli	97	3,683	0,622	0,415	
	Kamu Çalışanı	96	4,570	0,201	0,338	
	Özel Sektör	40	4,045	0,402	0,296	
	İşsiz	0	-	-	-	

*p<0.05

Katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde, yerel halkın Balıkesir kahvaltısına bakış açısında sadece çevresel faktörde farklılaşma olmadığı belirlenirken, diğer tüm faktörlerin bireylerin aylık gelirine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca sosyo-kültürel, ekonomik ve tanıtım yeterliliği faktörlerine 45.001 tl ve üstü, tutum faktörüne 35.001 ve 45.000 tl arasında gelire sahip bireylerin önem verdiği saptanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Gelire Göre Karşılaştırmasının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Değişkenler	Gelir	N	Ortalama	Std.Sapma	Std. Hata	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel	17.002 tl ve altı	62	2,255	1,204	0,526	0.000*
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	2,325	0,817	0,497	
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	3,026	0,551	0,356	
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	3,911	0,391	0,216	
	45.001 tl ve üstü	52	4,575	0,201	0,177	
Çevresel	17.002 tl ve altı	62	2,012	0,320	0,253	0.056
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	2,684	0,302	0,240	
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	3,441	0,243	0,217	
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	3,431	0,291	0,239	
	45.001 tl ve üstü	52	3,653	0,219	0,201	
Ekonomik	17.002 tl ve altı	62	2,752	1,244	0,569	0.000*
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	3,001	0,980	0,455	
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	3,682	0,672	0,397	
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	4,121	0,549	0,309	
	45.001 tl ve üstü	52	4,471	0,281	0,231	
Tutum	17.002 tl ve altı	62	3,129	1,532	0,492	0.000*
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	3,791	1,001	0,378	
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	4,421	0,636	0,247	
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	4,652	0,230	0,139	
	45.001 tl ve üstü	52	4,152	0,985	0,305	
Tanıtım Yeterliliği	17.002 tl ve altı	62	2,311	1,438	0,691	0.000*
	17.003 tl ve 25.000 tl	104	2,909	1,020	0,515	
	25.001 tl ve 35.000 tl	108	3,437	0,965	0,439	
	35.001 tl ve 45.000 tl	58	4,175	0,706	0,372	
	45.001 tl ve üstü	52	4,689	0,413	0,201	

*p<0.05

Araştırmaya katılan yerel halkın Balıkesir kahvaltısına yönelik bakış açısının Balıkesir kahvaltısını deneyimlemeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan analiz neticesinde sosyo-kültürel, ekonomik, tutum ve tanıtım yeterliliği faktörlerinde farklılaşma olduğu ancak çevresel faktörde bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde farklılaşmanın görüldüğü tüm faktörlere, Balıkesir kahvaltısını deneyimleyen bireylerin önem verdiği saptanmıştır (Tablo 8).

Katılımcıların Balıkesir Kahvaltı Festivali'ne katılmasına göre Balıkesir kahvaltısına yönelik bakış açısının farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan analiz neticesinde sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik, tutum ve tanıtım yeterliliği faktörlerinde farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Ortalamalar incelendiğinde farklılaşmanın görüldüğü tüm faktörlere, Balıkesir Kahvaltı Festivali'ne katılan bireylerin önem verdiği saptanmıştır (Tablo 9).

Tablo 8. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Balıkesir Kahvaltısını Deneyimlemeye Göre Karşılaştırmasının Bağımsız Örneklem T-Testi Analizi Sonucu

Değişkenler	Balıkesir Kahvaltısını Deneyimleme	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel	Evet	147	3,893	0,702	0,254	0.000*
	Hayır	237	1,431	1,210	0,216	
Çevresel	Evet	147	2,854	0,189	0,199	0.158
	Hayır	237	2,913	0,708	0,175	
Ekonomik	Evet	147	4,216	0,149	0,284	0.000*
	Hayır	237	2,987	0,997	0,300	
Tutum	Evet	147	4,174	0,772	0,176	0.000*
	Hayır	237	3,002	1,281	0,194	
Tanıtım Yeterliliği	Evet	147	3,985	0,373	0,155	0.000*
	Hayır	237	2,908	0,964	0,162	

Tablo 9. Katılımcıların Balıkesir Kahvaltısına Yönelik Bakış Açısının Balıkesir Kahvaltı Festivaline Katılma Göre Karşılaştırmasının Bağımsız Örneklem T-Testi Analizi Sonucu

Sosyo-Kültürel	Evet	183	3,699	1,354	0,431	0.001*
	Hayır	201	2,721	0,673	0,123	
Çevresel	Evet	183	4,018	0,313	0,241	0.020*
	Hayır	201	2,594	0,991	0,583	
Ekonomik	Evet	183	4,222	0,146	0,267	0.000*
	Hayır	201	2,893	0,812	0,510	
Tutum	Evet	183	4,541	0,272	0,137	0.000*
	Hayır	201	3,109	0,856	0,347	
Tanıtım Yeterliliği	Evet	183	3,966	1,021	0,495	0.000*
	Hayır	201	3,000	0,638	0,186	

*p<0.05

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yerel halkın Balıkesir kahvaltısına yönelik bakış açısının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın bulguları, Balıkesir kahvaltısına yönelik yerel halkın bakış açısında çeşitli demografik özelliklerin ve deneyimlerin etkili olduğunu göstermektedir. Faktörler açısından incelendiğinde, sosyo-kültürel faktörler Balıkesir kahvaltısına yönelik algılarda en önemli etken olarak öne çıkmaktadır. Sosyo-kültürel faktörlerin en üstte yer alması, Balıkesir kahvaltısının kültürel bir deneyim olarak algılandığını göstermektedir. Bu bulgu, özellikle yerel mutfak kültürünün ve toplumsal değerlerin turistler ve yerel halk tarafından nasıl benimsendiğini anlaşılmasını sağlarken, Balıkesir kahvaltısının tanıtımında kültürel öğelerin ön plana çıkarılmasının, yerel halkın ve turistlerin ilgisini çekmede etkili olacağı düşünülmektedir.

Elde edilen veriler daha önce yapılan çalışmalar ile karşılaştırıldığında, erkeklerin kadınlara göre sosyo-kültürel faktörlere, kadınların ise erkeklere göre ekonomik faktörlere önem verdikleri belirlenmiştir (Türker ve Öztalın Türker, 2014; Gökçe, 2016). Ayrıca erkeklerin kadınlara göre tutumlarının farklılaştığı ve tanıtım yeterliliği faktörlerine dikkat ettikleri görülmektedir (Tamburacı ve Mancı, 2020; Acuner ve ark.,2021). Bu çalışmada elde edilen veriler, bu açıdan farklı bir sonuç ortaya koymuştur. Diğer yandan çevresel faktörde cinsiyete göre bir farklılaşma tespit edilmemesi (Soydaş ve Gürler, 2019) daha önceki çalışmalarla paralel sonuçlar ortaya koymaktadır. Çalışmada medeni duruma göre farklılaşma tespiti edilmemesi ise bazı çalışmalarla (Şanlıoğlu ve

Erdem, 2017; Soydaş ve Gürler, 2019) benzer sonuçlar ortaya koyarken; bazı çalışmalar (Gök ve İnce, 2017; Çevirker ve Özcan, 2020) ile farklı sonuçlar ortaya koymaktadır.

Yerel halkın Balıkesir Kahvaltısına bakış açısı yaşa göre incelendiğinde elde edilen sonuç daha önceki çalışmalar ile benzer sonuçlar ortaya koymuştur (Işık ve Turan, 2018). Ancak önceki çalışmalarda 50 yaş üstü bireylerin tutumlarının farklılaştığı belirlenirken (Acuner ve ark. 2021), bu çalışmada daha çok 30 yaş üstündeki bireylerin tutumlarının farklılaştığı görülmektedir. Diğer yandan sosyo-kültürel ve tanıtım yeterliliği açısından önceki çalışmalarda yaşa göre bir farklılık tespit edilmemesi (Güneş ve Alagöz, 2018), bu çalışmanın farklı yönünü ortaya koymaktadır.

Soydaş ve Gürler'in (2019) çalışması, bu çalışmadan farklı olarak eğitim düzeyinin, ekonomik faktör bakımından farklılaşmaya neden olmadığını ortaya koyarken, bu çalışmayla benzer olarak sosyo-kültürel değişkende farklılaşma olduğu ve çevresel değişkende farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak önceki çalışmalarda, eğitim düzeyine göre tanıtım yeterliliği faktöründe farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları tutum faktörü açısından, önceki çalışmalardan farklı bir sonuç ortaya koyarken (Çolak ve Tayfun, 2017; Karademir ve ark., 2018), üniversite düzeyinde eğitime sahip bireylerin sosyo-kültürel, ekonomik ve tanıtım yeterliliği faktörlerine önem vermesi önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Güneş ve Alagöz, 2018).

Katılımcıların Balıkesir kahvaltısına mesleğe göre bakış açısında farklılık tespit edilen boyutların, önceki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Diğer yandan kamu çalışanlarının tüm boyutlarda ön plana çıkması yine diğer çalışmalara paralel olarak sonuçlar ortaya koymuştur (Karakaş ve Şengün, 2017; Güneş ve Alagöz, 2018; Akkaşoğlu ve ark. 2019).

Katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde, yerel halkın Balıkesir kahvaltısına bakış açısında çevresel faktör dışındaki tüm faktörlerde farklılaşma tespit edilmesi önceki çalışmalarda benzerlik göstermektedir (Özdemir ve Kervankıran, 2011; Keskin ve Çontu, 2011; Boğan ve Sarışık, 2016).

Çalışma sonucunda ulaşılan veriler faktörler açısından değerlendirildiğinde, çevresel faktörün sadece eğitim ve Balıkesir Kahvaltı Festivali'ne katılma durumlarında farklılaştığı görülmektedir. Bu durum, çevresel faktörlerin yerel halk tarafından genel olarak benzer şekilde değerlendirildiğini ve Balıkesir kahvaltısının çevresel etkilerinin genel kabul gördüğünü ve çevresel duyarlılığın toplumsal düzeyde homojen dağıldığını göstermektedir.

Balıkesir kahvaltısının ekonomik faktörler bağlamında değerlendirildiğinde araştırmada elde edilen bulgular, yerel halkın ekonomik beklentilerini ve kazançlarını ön planda tuttuğunu ortaya koymaktadır. Buradan hareketle Balıkesir kahvaltısının tanıtımının ve yaygınlaştırılmasının yerel ekonomiye ve istihdama önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Tutum faktörü, yerel halkın Balıkesir kahvaltısına yönelik genel değerlendirmelerini ve duygusal tepkilerini kapsamaktadır. Genç bireylerin ve festivale katılmış olan bireylerin Balıkesir kahvaltısına dair bakış açılarının farklılaşması, bu özelliğe sahip bireylerin kültürel ve gastronomik değerleri daha iyi anlama, bilinçli bir yaklaşım sergileme ve takdir etme eğiliminde oldukları; ayrıca gelir seviyesi yüksek kişilerin ve kamu çalışanlarının Balıkesir kahvaltısına yönelik bakış açısının farklılaşması, iş güvencesi olan ve düzenli gelire sahip olan bireylerin yerel kültürel etkinliklere ve gastronomik deneyimlere daha fazla ilgi gösterdikleri yönünde yorumlanabilmektedir.

Tanıtım yeterliliği faktörü, Balıkesir kahvaltısının yerel halk arasında ne kadar bilinir olduğu ve bu bilinirliğin etkili bir şekilde yayılıp yayılmadığını değerlendirmektedir. Tanıtım yeterliliği faktörüne özellikle dijital medya ve interneti daha aktif kullanan 21-30 yaş aralığındaki bireylerin önem vermesi, genç neslin tanıtım ve pazarlama stratejilerine duyarlılığını ortaya koymaktadır. Kamu çalışanlarının ve yüksek gelir grubundaki bireylerin yine kültürel ve gastronomik değerlerin tanıtımına daha fazla önem verdiği söylenebilmektedir. Ayrıca Balıkesir kahvaltısını deneyimleyen ve Balıkesir Festivali'ne katılan bireylerin, Balıkesir kahvaltısına dair bakış açılarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir.

Balıkesir kahvaltısının sunulduğu mekanların tasarımında bölgenin kültürel özelliklerini yansıtan temaların kullanılması ve bölgenin tarihi yerlerinde Balıkesir kahvaltısının sunulduğu etkinliklerin düzenlenmesinin, Balıkesir kahvaltısının kültürel yönünün güçlendirilmesine de imkân tanıyabilir. Ayrıca ekonomik olarak Balıkesir kahvaltısının fiyatının her kesime hitap edecek şekilde planlanmasına ek olarak, Balıkesir'e gelen turistler için düzenlenen tur paketlerine kahvaltının eklenmesi, Balıkesir kahvaltısının tanıtılmasında etkili bir araç olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne ait web sitesinde Balıkesir kahvaltısına dair bilgilere ve fotoğraflara yer verilmesinin yine tanıtım açısından önemli olduğu görülmektedir. Otoriteler tarafından gerçekleştirilebilecek

olan bu tanıtım faaliyetleri sayesinde Balıkesir kahvaltısının tercih edilebilirliğinin artırılması, yerel halkın tutumunun güçlenmesine olanak tanıyacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acuner, E., Küçük, K., Keskin, C., ve Ergin, E. (2021). Yerel halkın turizme ilişkin tutumlarına yönelik bir araştırma: Huser yaylası örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 266-283. <https://doi.org/10.36362/gumus.836414>
- Akkaşoğlu, S., Tekbalkan, M., Yılmaz, E. Z., ve Ulama, Ş. (2019). Yerel halkın kırsal turizme bakış açısı: Samsun Kızılırmak deltası örneği. *International journal of geography and geography education*.
- Akpulat, N. A., ve Üzümcü, T. P. (2019). Turistik destinasyonlarda turizmin etkilerine yerel halkın bakış açısı: Çeşme örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4), 448-463.
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi (2023). Balıkesir 2.Kahvaltı Festivali Başlıyor, <https://www.balikesir.bel.tr/haber-detay?id=3889>
- Balıkesir Valiliği (2022). Kahvaltı Festivali 2023'e Hazırlanıyor, <http://www.balikesir.gov.tr/kahvalti-festivali-2023e-hazirlaniyor>
- Bandırma Kaymakamlığı (2022). Uluslararası Kahvaltı Festivali Başlıyor, <http://www.bandirma.gov.tr/uluslararasi-balikesir-kahvalti-festivali-basliyor>
- Bekar, A. ve Belpınar, A. (2015). Turistlerin gastronomi turizmine ilişkin görüşlerinin milliyetlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 10(38), 6519– 6530.
- Boğan, E. ve Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya'da bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 325-342.
- Bozok, D. ve Kahraman, K. (2015). Kırsal turizmde yöresel yemek kültürü oyunu: Balıkesir. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5 (1), 85-90.
- Çekal, N., ve Doğan, E. (2021). Türk ve dünya mutfaklarında kahvaltı üzerine bir çalışma. *Humanities Sciences*, 16(1), 71-88.
- Çetik Yıldız, S. (2020). Üniversitede eğitim kahvaltı yapma alışkanlığının saptanması ve çözüm önerileri. *Bilim ve Teknoloji Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 819-827. <https://doi.org/10.21597/jist.655249>
- Çeviker, K., & Özcan, C. (2020). Turizm faaliyetlerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığının analizi: Adana örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(10), 43-57.
- Çolak, E., ve Tayfun, A. (2017). Çamlıhemşin ilçe merkezinde yerli halkın turizme ilişkin görüşleri. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 5(4), 581-598.
- Doğdubay, M., ve Şahin, C. (2023). Balıkesir'in gastronomik marka kimliğine yeni bir unsurun kazandırılması; tüm yönleriyle "Balıkesir kahvaltısı" konsepti. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 7(2), 376-391. <https://doi.org/10.32958/gastoria.1333305>
- Dönmez, S. (2023). Türk kahvaltısı en sağlıklı, <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/cumartesi/selahattin-donmez/2023/01/14/turk-kahvaltisi-en-sagliklisi>
- Gök, T., ve İnce, C. (2017). Turizmin etkilerine yerel halkın bakışı: Bışkek örneği. *Electronic Turkish Studies*, 12(31).
- Güneş, E., ve Alagöz, G. (2018). Yerel halkın turizm algısı: Erzincan'da bir araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 409-442.
- Hançer, Ş., ve Mancı, A. R. (2017). Yerel halkın turizme bakış açısının belirlenmesi üzerine bir araştırma: Diyarbakır örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 5(4), 70-91.
- Işık, C., ve Turan, B. (2018). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algısı: izmir ili üzerine bir uygulama. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 101-133. <https://doi.org/10.32572/guntad.443370>
- Kahvaltıfest (2024). Balıkesir Kahvaltısı Ürün Listesi, <https://www.kahvaltifest.com/balikesir-kahvaltisi-urun-listesi/>
- Karademir, N., Sandal, E. K., ve Urhan, F. B. (2018). Kahramanmaraş'ta turizm algısı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 23(39), 45-64.
- Karakaş, A., ve Şengün, H. İ. (2017). Yerel halkın turizm faaliyetlerine yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), 183-202.
- Keskin, E., ve Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) kasabasında yaşayan halkın turizme bakış açısını belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 37-55.
- Nunkoo, R. ve Ramkissoon, H. (2010), Resident's satisfaction with community attributes and support for tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 35 (2), 171-190.

- Özdemir, G. ve Dülger Altınır, D. (2019). Gastronomi kavramları ve gastronomi turizmi üzerine bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 1-14.
- Özdemir, M., ve Kervankıran, İ. (2013). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Sabur, D.G. ve Güneş, S.G. (2023). Kayseri örneğinde sürdürülebilir gastronomi turizmi ve bakanlığı işaretli ürünler. *Turizm ve Rekreasyon*, 5(2), 138-152. <https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1351137>
- Say, D., Esen, M.K. ve Güzeler, N. (2018). Türk Mutfağında Kahvaltı Kültürü, I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu, 37-55, Mersin.
- Sekaran, U. (2003). Research Methods For Business: A Skill Building Approach. Fourth Edition. John Wiley & Sons, Inc.
- Soydaş, M. E., ve Gürler, M. (2019). Şarap Turizmi'ne Yerel Halkın Bakış Açısı: Hatay Örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 7(3), 2274-2293.
- Şanlıoğlu, Ö., ve Erdem, A. (2017). Kayseri örneğinde yerel halkın turizm faaliyetlerini nasıl algıladığının tespitine yönelik bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 277-298.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). Using Multivariate Statistics (Sixth Ed.). Pearson, Boston
- Tanburacı, M., ve Mancı, A. R. (2020). Yerel halkın turizme bakış açısı: Şanlıurfa örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2924-2944.
- Türk Patent ve Marka Kurumu (2024). Balıkesir Coğrafi İşaretli Ürünler Listesi, <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=10>
- Yıldırım, O., Karaca, O. B., ve Çakıcı, A. C. (2016). Yerel halkın “Adana-uluslararası portakal çiçeği karnavalı” na yönelik algı ve memnuniyetleri üzerine bir araştırma”. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13(2), 50-68.
- Yolcu, M. A. (2018). Nevşehir yöresinde ailelerin geleneksel kış hazırlıkları. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 7-22.

BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİNİN TÜRKİYE ULUSLARARASI TAŞIMACILIK FAALİYETLERİNE ETKİLERİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

Büşra ÖZTİRYAKI¹, Melik Mine ÇELEBİ²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye, oztiryaki16@gmail.com, 0009-0003-1128-2875

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye, melikminec@gmail.com, 0009-0000-4504-6895

ÖZ: Bir Kuşak Bir Yol projesi, Çin'in liderliğinde Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını birbirine bağlamayı amaçlayan ekonomik bir girişimdir. Proje, demir yolu, kara yolu ve deniz yolları gibi ulaşım modlarını kullanarak oluşturulan bir ağ aracılığıyla, tarihi İpek Yolu'nun modern bir versiyonunu temsil etmektedir. Çin, projeye liderlik ederek kültürel ve ticari bağları güçlendirmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda Çin, BKBY için oluşturulan fonlar sayesinde proje dahilindeki ülkelere altyapı ve üstyapı yatırımları yapmaktadır. Projenin öncelikli amacı, daha etkin küresel bir ticaret ve taşımacılık ağı oluşturarak, katılımcı ülkeler arasındaki ekonomik büyümeye destek sağlamaktır. Bu kapsamda, Bir Kuşak Bir Yol projesi devletler arası ilişkilerin ve ülkelerin ekonomik potansiyellerini artırmaya yönelik önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, Bir Kuşak Bir Yol projesinde önemli bir katılımcı olarak yer almaktadır. Ayrıca BKBY, Türkiye'nin jeopolitik ve jeolojistik konumundan dolayı gelecekteki lojistik etkinliğini etkileyecek bir girişimdir. Bu çalışmanın temel amacı, 2009-2022 yıllarına ait istatistik veriler dahilinde SWOT ve Frekans analizi kullanılarak Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye'nin uluslararası taşımacılık faaliyetlerine olan etkilerini açıklamaktır. Konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılarak mevcut literatürdeki eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, Bir Kuşak Bir Yol projesinin 2013 yılından itibaren Türkiye'deki kara yolu, deniz yolu ve demir yolu faaliyetlerinde artışa neden olduğunu göstermektedir. Ancak, Covid-19 döneminin projenin ilerlemesinde olumsuz yönde etkilediği de gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bir Kuşak Bir Yol, Taşıma Şekilleri, Ticaret

THE EFFECTS OF THE BELT AND ROAD INITIATIVE ON TURKEY'S INTERNATIONAL TRANSPORTATION ACTIVITIES: AN EMPIRICAL STUDY

ABSTRACT: The One Belt One Road project is an economic initiative led by China that aims to connect the continents of Asia, Europe and Africa. The project represents a modern version of the historical Silk Road, through a network created using various modes of transportation such as railway, road and sea routes. By leading the project, China aims to strengthen cultural and commercial ties and invests in infrastructure and superstructure in the countries included in the project. The primary aim of the project is to support economic growth among participating countries by creating a more effective and global trade transportation network. In this context, the One Belt One Road project stands out as an important initiative to increase inter-state relations and the economic potential of countries. The fact that Turkey is one of the first countries to participate in the One Belt One Road project is of great importance due to the geopolitical and geological position of the country, as it is an initiative that will affect Turkey's future logistics efficiency. The main purpose of this study is to explain the effects of the One Belt One Road project on Turkey's transportation activities by using statistical data and SWOT analysis for the years 2009-2022. The results of the study were obtained by conducting a comprehensive literature review on the subject. The results show that the One Belt One Road project has caused an increase in road, sea and railway activities in Turkey since 2013. However, it has also been observed that the progress of the project was negatively affected in 2019-2020 due to the Covid-19 epidemic.

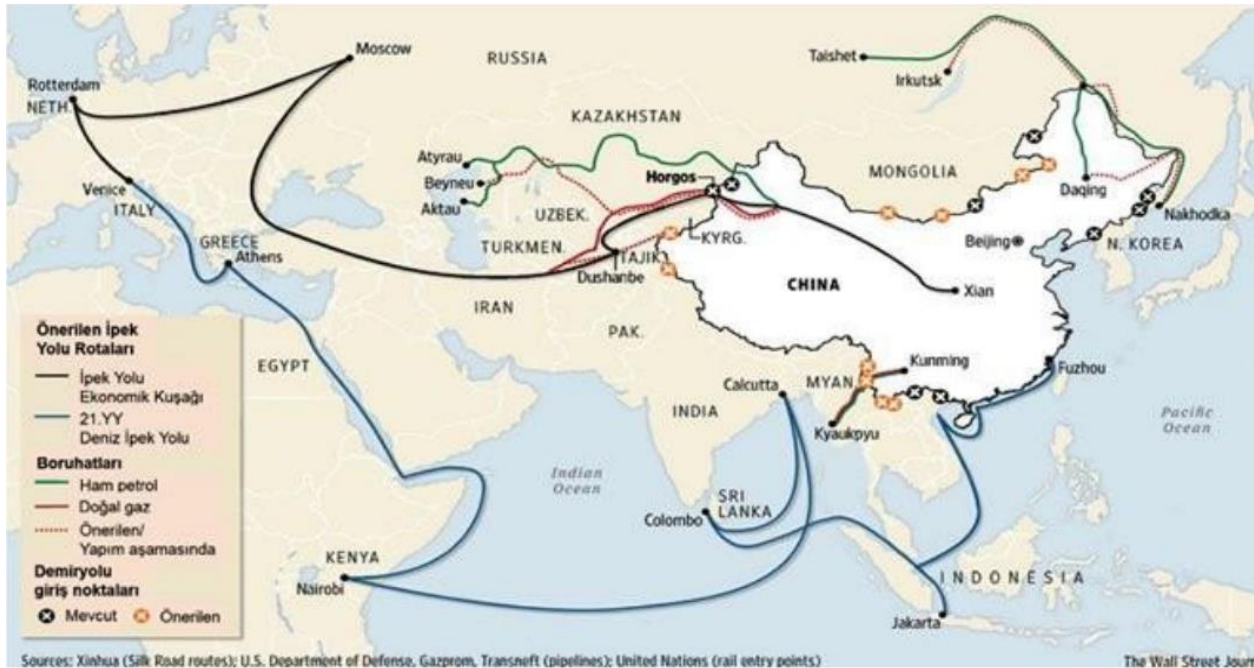
Keywords: One Belt One Road, Modes of Transport, Trade

1. Giriş

Çin Halk Cumhuriyeti Başkanı Xi JĪNPĪNG, Çin'in karayolu ağlarını geliştirecek olan İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesini ve denizyolu ağlarının genişletilmesi için yapılan Deniz İpek Yolu projesini tek bir başlıkta toplayan Bir Kuşak Bir Yol girişimini ilk 2013 yılında Kazakistan ve Endonezya'ya yapmış olduğu resmi ziyarette duyurmuştur. Bir Kuşak Bir Yol projesinde kuşak kelimesini demir ve kara yolları, petrol boru hatlarını oluştururken yol kelimesi ise denizyollarını oluşturmaktadır (Yılmaz, 2020). Bir Kuşak Bir Yol projesi, başta Çin olmak üzere Asya, Avrupa ve Afrika kıtasındaki ülkelerde ticaretin gelişimine katkı sağlayacak ekonomik ve diplomatik bir projedir. Çin'in bu girişimi hayata geçirmesi halinde yolun ve kuşağın geçtiği tüm ülkelerde yerli ve yabancı yatırımların çoğalmasında etkisi olmuştur. (Imomnazar, 2018).

Bir Kuşak Bir Yol projesi; Afrika, Avrupa ve Asya kıtalarından geçerek hem Avrupa ülkelerinin hem de Orta ve Doğu Asya ülkelerinin ekonomik çemberlerini birbirine bağlayarak ekonomik büyüme açısından potansiyeli yüksek ülkeleri kapsamaktadır. Aynı zamanda Asya milletlerini, dünyada daha önce deneyimlenmemiş kültürel bağlarla Avrupa ve Afrika'ya bağlayan ilk büyük proje özelliğine sahiptir (Imomnazar, 2018). Son verilere göre Avrupa Birliği'nin toplam 27 üyesinden 18 katılım göstermekle birlikte 150 ülkeden fazlası projeye dahil olmuştur (Economist, 2023).

Harita 1. Bir Kuşak Bir Yol Projesine Dahil Olan Ülkeler

Kaynak: Konya, 2023

Harita 1'den yola çıkılarak Bir Kuşak Bir Yol projesinin içinde olduğu bölümlerine göre ülkeler şu şekilde açıklanabilir (Balcı, 2018; Saygın, 2021):

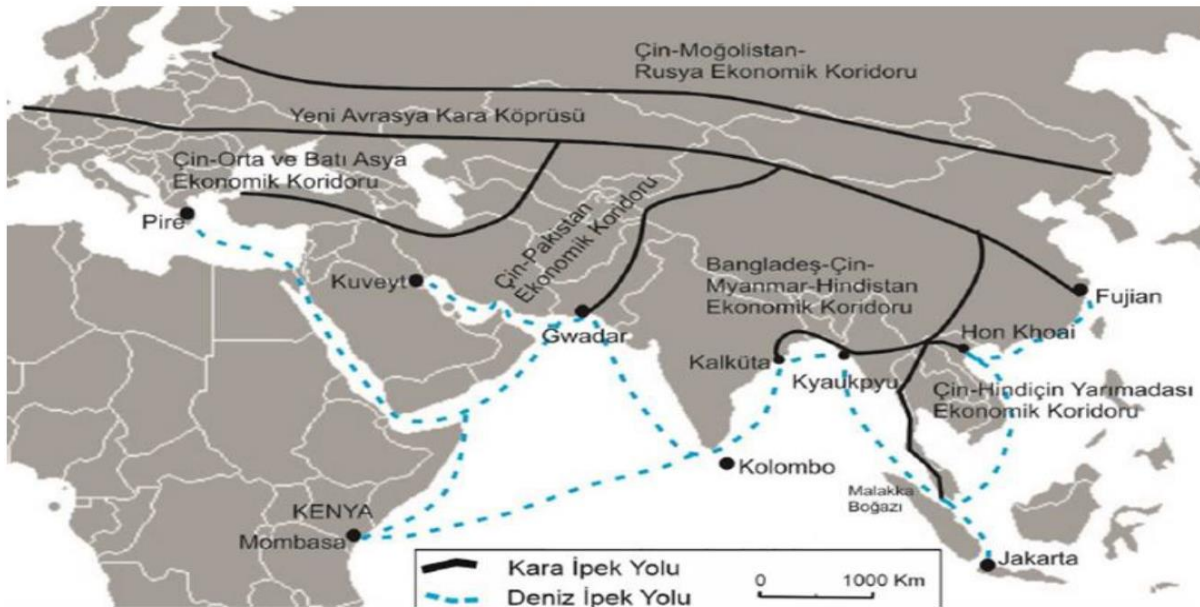
- Orta Asya: Kazakistan, Türkmənistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan.
- Güney Asya: Afganistan, Bhutan, Bangladeş, Maldivler, Hindistan, Nepal, Pakistan, Sri Lanka.
- Doğu Asya: Moğolistan Çin.
- Güneydoğu Asya: Kamboçya, Endonezya, Brunei, Malezya, Laos, Filipinler, Singapur, Myanmar, Vietnam, Tayland Timor-Leste.

-Kuzey Afrika ve Orta Doğu: Mısır, Irak, İsrail, İran, Bahreyn, Kuveyt, Lübnan, Ürdün, Umman, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Yemen, Birleşik Arap Emirlikleri, Suriye.

-Avrupa: Arnavutluk, Ukrayna, Ermenistan, Türkiye, Azerbaycan, Slovenya, Belarus, Slovakya, Bosna-Hersek, Sırbistan, Hırvatistan, Rusya, Çekya, Polonya, Estonya, Karadağ, Gürcistan, Moldova, Macaristan, Litvanya, Letonya, Makedonya.

Bir Kuşak Bir Yol projesinin amacı Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını kara ve deniz yolları vasıtasıyla koridorlar ile birbirine bağlamaktır. Kuşak kelimesini kapsayan kara yolları güzergahında altı adet koridor bulunmaktadır. Bu koridorlar; Çin-Moğolistan-Rusya Ekonomik Koridoru (CMREC), Çin-Orta Asya- Batı Asya ekonomik koridoru (CCWAEC) (Bu koridor Türkiye’den geçmektedir), Çin-Hindini Yarımadası Ekonomik Koridoru (CICPEC), Yeni Avrasya Kara Köprüsü Ekonomik Koridoru (NELBEC), Bangladeş-Çin-Hindistan-Myanmar Ekonomik Koridoru (BCIMEC) ve Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC) ’dur. Yol kelimesini kapsayan deniz yolları güzergahındaki tek koridor Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) iken Batı ve Güney Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını da ekonomik yönden birbirine bağlayacak yeni koridor yapılması planlanmaktadır (Yılmaz, 2019).

Harita 2. Bir Kuşak Bir Yol Projesi’ndeki Koridorlar

Kaynak: Güner, 2018

Bu koridorların belirlenmesindeki en önemli etken Çin’in koridorun geçeceği ülkelerle ticaretinin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Orta Kuşak projesinin gerçekleştirilmesi ile birlikte Çin’e yapılacak yatırımlar sayesinde dünyanın en büyük ekonomisi olma yolunda ilerlemektedir. (Yılmaz, 2020).

Bir Kuşak Bir Yol projesinin gerçekleştirilmesi ile birlikte Çin ekonomik olarak büyümesinin yanı sıra ülkelerle diplomatik ilişkilerini iyileştirerek Win-Win uygulamasını ortaya koymaktadır. Bu proje sayesinde Çin dünya ticaretini Atlantik okyanusu çevresinden Pasifik okyanusu çevresine taşımış olacaktır (Kopuk ve Bayraç,2021).

Bir Kuşak Bir Yol projesinde Çin’in birçok amacı bulunmaktadır. Fakat bu amacı gerçekleştirme yolunda bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Öncelikle girişime dahil olan ülkelere Çin birçok geri ödemesi olarak yatırım yapmaktadır. Ülkeler bu borcu ödeme konusunda endişe içerisinde olup Çin’e bağımlı olmak istememektedirler. Daha sonra projeye katılan ülkeler arasında bazı dini ve siyasi sorunlar bulunmaktadır. Türkiye ve Ermenistan arasındaki soykırım sorunu buna örnek olarak verilebilmektedir. Bir diğer zorluk, projeye dahil olmayan Amerika Birleşik Devletleri ve Hindistan gibi ülkeler BKBY girişimini desteklememektedirler. Stratejik konumu olan bu ülkelerin projeye dahil olmaması projenin gerçekleşmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Fallon, 2015). Bir Kuşak Bir Yol projesinin oluşturulması için finansal olarak bazı kuruluşlar kurulmuştur. İlk olarak 2014 senesinde 40 milyar dolar sermaye ile kurulmuş olan İpek Yolu Fonu’dur. İpek Yolu Fonu’nun amacı proje kapsamında yapılacak

olan üst ve altyapı çalışmalarına para desteği sağlamaktır. İkinci olarak içerisinde Türkiye'nin de dahil olduğu toplam 57 ülkenin oluşturduğu Asya Altyapı ve Yatırım Bankası'dır. 2016 senesinde kurulan bankanın ana merkezi Şangay'dır. Bankanın 102 üye ülkesi bulunmaktadır (Shahriar vd, 2018). İpek Yolu Fonu ve Asya Altyapı ve Yatırım Bankası gibi kuruluşların dışında yapılacak ve hali hazırda yapılmış olan yatırımları finanse edecek başka kuruluşlar da bulunmaktadır. Bu kuruluşlar arasında Çin Kalkınma Bankası, Çin Bankası, Çin Tarım Kalkınma Bankası, Çin Ticaret Bankası, Çin Eximbank bulunmaktadır (OECD, 2018).

Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye'ye olan etkilerini inceleyecek olursak; Türkiye, kuruluşu milattan öncelere dayanan İpek Yolu'nu geliştirmek için çalışmalarına 1990'lı yıllarda başlamıştır. Bu çalışmalardan ilki olan "İpek Yolu 2000" konferansı 1997 senesinde 26 ülkenin katılımıyla birlikte İstanbul'da yapılmıştır. Ardından içerisinde Türk kültürü ile ortak değerlere sahip olan ülkelerin katılımıyla birlikte 2008 senesinde İpek Yolu Girişimi ve Kervansaray Projesi'ni başlatmıştır. İpek Yolu Girişimi ve Kervansaray Projesi'ne katılan ülkeler arasında Afganistan, Tacikistan, Irak Moğolistan, Özbekistan, Hindistan, Azerbaycan, Suriye, Gürcistan, Kırgızistan bulunmaktadır. Bu projenin amaçları arasında; projeye katılan ülkelerin arasında gümrük prosedürlerinin basit hale getirilmesi ile ülkelerin ticaret hacimlerinin artarak devam etmesi ve ülkelerdeki eski zamanlarda faaliyet halinde olan kervansaray gibi ticaret hanlarının yenilenmesi ve korunması için çalışmaların yapılmasıdır (Ticaret Bakanlığı, 2013). Türkiye'nin 2008 yılında ortaya koyduğu İpek Yolu Girişimi ve Kervansaray Projesi ile Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesi benzer yanları vardır. Bu sebeple Türkiye Bir Kuşak Bir Yol Projesine katılma fikrine sıcak bakmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde ise Çin ve Türkiye arasındaki ilişkilerin ilerlemesi sonucunda ulaştırma ve altyapı çalışmaları için gerekli sözleşme imzalanmıştır. Çin ve Türkiye arasında ticari ilişkilerin Yuan ve Türk Lirası ile yapılması için anlaşma sağlanmıştır (Durdular, 2016). Türkiye, Bir Kuşak Bir Yol projesine katılarak birçok amaç elde etmeye çalışmaktadır. Bu amaçlar arasında Türkiye ile ortak değerlere sahip ülkelerle ekonomik bağları geliştirmek, Asya kıtasındaki gelişmekte olan ülkelerin pazarlarına minimum düzeyde sermaye ile girmek, Çin ile yapılan ithalat ve ihracat sonucunda oluşan dış ticaret açığını minimum düzeye getirmek, Çin'in altyapı çalışmaları için finanse ettiği yatırımlardan yararlanmak ve son olarak Türkiye'nin ithalat ve ihracat yaptığı ülkeleri çeşitlendirmektir. (Seymen ve Şimşek, 2006; Seymen, 2009). Aşağıdaki Tablo 1'de taşımacılık türlerine göre Türkiye'nin Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olmadan önce ve dahil olduktan sonraki zamanlarda (2009-2022) yük, konteyner ve yolcu taşımacılığı verileri verilmiştir (OECD, 2023).

Tablo 1. 2009-2022 Yılları Arasında Taşımacılık Türlerine Göre Türkiye'nin Yük, Konteyner ve Yolcu Taşımacılığı Verileri (Milyon-Ton Kilometre)

TAŞIMACILIK TÜRLERİ														
Karayolu	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yolcu Taşımacılığı	212464	226913	242265	258873	268178	276073	290734	300853	314734	329363	339601	288992	336188	348489
Yük Taşımacılığı	176455	190366	203072	216125	224048	234497	244330	253140	262739	266501	267579	272913	311818	323512
Demiryolu														
Yolcu Taşımacılığı	5374	5491	7300	6612	6225	7401	8326	7829	8465	8938	14259	8297	10663	19789
Yük Taşımacılığı	10326	11462	11677	11670	11177	11992	10474	11661	12794	14481	14707	15428	15863	16187
Konteyner Taşımacılığı	5979	6258	8136	8746	9909	10859	9642	10530	11873	13755	14911	16161	17882	17695
Denizyolu														
Yük Taşımacılığı	11397	12059	15753	15753	17332	15572	17223	17279	18946	17801	17612	20742	20973	22119
Konteyner Taşımacılığı	440442	574345	652350	719239	789993	835112	814639	876197	1001053	1084399	1159183	1162665	1259146	1236638

Kaynak: OECD, 2023

Tablo 1'i özetleyecek olursak karayolu taşımacılığı; yolcu taşımacılığı 2009'dan 2020'ye kadar artmış, Covid-19 nedeniyle 2020'de azalmış, 2021'de yeniden artmıştır. **Yük taşımacılığı** 2009-2022 yılları arasında sürekli artmış ve pandemiden etkilenmemiştir. **Demiryolu taşımacılığı;** 2009 sonunda başlayan Türkiye Hızlı Tren Hattı, 2011'de yolcu taşımacılığını artırmış ancak 2009-2022 yılları arasında dalgalanmalar olmuştur. **Yük taşımacılığı** 2018'den sonra artmış, 2022'de en yüksek artış görülmüştür. **Konteyner taşımacılığı** 2009-2018 arasında stabil artmış, 2019'da büyük artış göstermiş ve pandemi sonrası yeniden yükselmiştir. **Denizyolu taşımacılığında ise** **Yük taşımacılığı** 2009-2022 yılları arasında genel olarak artmıştır. 2020'de Covid-19 etkisiyle diğer taşımacılık türlerinde düşüş yaşanırken, denizyolu taşımacılığı artmıştır. **Konteyner taşımacılığı** 2009-2020 arasında sürekli artmış, 2020'de Çin'in limanları kapatmasına rağmen yükselmeye devam etmiştir.

2. Literatür Taraması

Konu ile ilgili Google Scholar'da bulunan yerel kaynaklar incelendiğinde genel itibarıyla Bir Kuşak Bir Yol projesinin Çin-Türkiye ilişkilerini incelemiştir.

Durdular (2016) yapmış olduğu çalışmada Çin'in Bir Kuşak Bir Yol girişimini ortaya koyarken karşılaştığı problemleri anlatarak projenin Türkiye ve Çin ilişkilerine olan etkilerini ortaya koymuştur. Çalışmanın sonucunda, girişime dahil olan ülkelerin birbiriyle kültürel açıdan farklılıkları ve altyapı açıdan yetersizlikleri Çin'in projeyi ortaya koymasındaki problemler olarak öne sürmüştür. Ardından Çin Türkiye'nin komşu ülkelerinde çıkan karışıklara karşı tarafsız olmasını istemektedir. Çünkü Türkiye'nin yerel sorunlarına öncelik vermesi Çin ile sorunlarını minimum seviyeye indirilmesini sağlayacak böylece Türkiye ve Çin arasındaki siyasal, kültürel ve ekonomik alanlardaki ilişkilerin gelişeceğini savunmuştur.

Okur (2017) çalışmasında Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesini batıya doğru ilerleyebilmesi için oluşturulabilecek güzergahlar incelenmiştir. Sonuç olarak güzergahın batıya doğru ilerlemesinde Türkiye'nin önemli bir rolü olduğunun altı çizilmiştir.

Tutar ve Koçer (2019) yapmış oldukları çalışmada Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesini ortaya koyarken karşılaştığı fırsatlar ve tehditler betimsel araştırma yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise Çin'in ülkeleri sadece ticari ilişkiler açısından birleştirmeyi değil kültürel açıdan da birleştirmek istediği fakat ABD, Çin'in Asya-Pasifik coğrafyasındaki etkinliklerini kısıtlamaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Aynı çalışmada Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkelerdeki terör olayları ve savaşların girişimin planlanan şekilde ilerlemesini engellediği ve bu projenin global ortaklık olup olmayacağının ise Amerika Birleşik Devleti'nin tavrı ile ilerleyen yıllarda belli olacağı ortaya konulmuştur.

Yılmaz (2020) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan Azerbaycan, Türkiye ve Kazakistan'ın girişime dahil olmasının getireceği birçok fırsatın yanında Çin'in yaptığı yatırımlardan dolayı finansal olarak bağımlılık olacağına dair ortaya bir iddia atmış ve bunu incelemiştir. Çalışmada Çin; Kazakistan, Türkiye ve Azerbaycan'ın hammadde kaynaklarına ulaşmak için gerekli altyapı çalışmalarını ülkelere sağlamış olduğu borçla yapmakta olduğu ve 2013 yılından günümüze doğru bakıldığında ise bu üç ülkenin Çin'e yapmış oldukları ihracat faaliyetlerinde azalma olurken ithalat faaliyetlerinde ise artış olduğu öne sürülmüştür. Tüm bu durumlar incelendiğinde yapılan çalışmanın sonucuna göre ilerleyen yıllarda bu üç ülkenin Çin'e bağımlı ülke olabileceklerini ortaya koymuştur.

Şakı (2020) çalışmasında Bir Kuşak ve Bir Yol projesini ekonomik açıdan etkilerini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda Çin ve Avrupa Birliği ülkeleri arasında yapılan ticaretin arttırılması ile güzergâh üzerinde bulunan ülkeler ile aralarında bütünleşmenin olmasını sağlayacağını ve BKBY sayesinde taşımacılık faaliyetlerinin kılalacağını ve taşıma maliyetlerinin azalacağını savunmuştur.

Özdemir, Sacar ve Özcan (2021) Bir Kuşak Bir Yol projesinde dijkstra algoritmasını kullanarak koridorlar arasındaki en kısa yolun belirlenmesi üzerine bir çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada en kısa güzergâhın Pekin-Londra arasına yapılacak olan demiryolun olduğu sonucuna varılmıştır.

Gökdemir (2021) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesini genel itibarıyla açıklamıştır. Çalışmanın sonucunda BKBY, dahil olan ülkelerin ekonomik ve kültürel açıdan gelişmesine katkı sağladığını fakat projeyi daha ileri bir seviyeye taşımak için Amerika Birleşik Devletleri ile Çin arasında siyasal olarak gerekli iş birliklerinin yapılması ve Amerika Birleşik Devletleri'nin girişime dahil olmasına yönelik çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu ortaya koyulmuştur.

Saygın (2021) çalışmasında BKBY projesinin demir ipek yolunda Türkiye'nin yeri ve önemini incelemiştir. Türkiye'den geçen toplam beş adet yolun olması itibarıyla projede Türkiye'nin yeri çok önemli olduğu ve

Türkiye'nin sadece demiryolları altyapısını geliştirmemesi kara ve deniz yollarının alt ve üst yapılarını geliştirmesiyle birlikte öneminin daha fazla artacağını vurgulamıştır.

Kopuk ve Bayraç (2021) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkelerin taşımacılık ve dış ticaret verilerini ele alarak projenin ülkelere ekonomik etkilerini incelemiştir. İncelenen taşımacılık ve dış ticaret verilerine göre 2013 yılından sonra ülkelerin taşımacılık ve uluslararası ticaret verilerinde bir artış söz konusunun olduğunu vurgulamışlardır.

Arslan (2021) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkeleri MOORA analiz yöntemi ile karşılaştırmıştır. Yapılan analize göre projede bulunan altmış ülkenin performansları incelenmiştir. Analizin sonucuna göre Mısır, Çin, Hindistan, Singapur Bahreyn'in projede bulunan diğer ülkelere kıyasla performans açısından en iyi beş ülke olduğu ortaya konmuştur.

Ateş ve Seymen (2022) yapmış oldukları çalışmada BKBY projesine dahil olan ülkeler ile Türkiye arasında yapılan dış ticaret işlemlerinin ve taşıma faaliyetlerinin ilişkisini panel veri analizi ile incelemişlerdir. Yapılan analizin sonuçlarına göre BKBY projesinin ulaştırma alt ve üstyapılarının geliştirilmesini hedeflediği için Türkiye'nin bu projeye dahil olmasının ithalat ve ihracat hacminin artırılması yönünde olacağı düşünülmektedir.

Ece (2023) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri'nin ilişkilerine olası etkileri SWOT analizi ile incelemiştir. Analiz sonucunda ulaşım altyapılarının geliştirilmesi, ülkelerde bulunan firmaların dış ticaret konusunda daha fazla tecrübe sahibi olması, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında ticari faaliyetlerin artırılması ve sağlıklı bir şekilde kurulan iletişim ile olumlu bir etkisinin olacağı düşünülmüştür.

Konya (2023) çalışmasında Bir Kuşak Bir Yol projesi kapsamında ülkelere yapılan ulaşım altyapı yatırımlarının yerel kalkınmaya etkisini panel veri analizi yöntemiyle incelemiştir. Çalışmanın sonucunda sabit sermaye yatırımları, denizyolu altyapısının nitelik dizini, havayolu altyapısının nitelik dizininin ve demiryolunun kullanım oranının yerel kalkınmada etkili olduğunu dışa dönüklük oranı ile karayolu altyapısının nitelik dizininin ise yerel kalkınmada etkili olmadığını savunmuştur.

Konu ile ilgili yabancı kaynaklar incelendiğinde ise Bir Kuşak Bir Yol projesinin ülkelere ekonomik açıdan etkilerini incelemişlerdir.

Ma ve diğerleri (2017) çalışmalarında Bir Kuşak Bir Yol projesinin 1992-2015 seneleri arasında Çin ve komşu ülkelerinin tarım ticaretine etkilerini dinamik çekim analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda ise BKBY girişiminin Çin ve komşu ülkelerinin tarım ticaretini arttırdığını ve ülkeler arasında yapılan anlaşmaların etkisinin büyük olduğunu ortaya koymuşlardır.

Jing Yii ve diğerleri (2018) çalışmalarında Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan Asya ülkelerine yapılmış olan altyapı yatırımlarını 2000-2015 aralığında panel veri analizi yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda ise yapılan altyapı yatırımlarının gayri safi yurt içi hasılaya olumlu bir etkisinin olduğunu ortaya koymuşlardır.

Kang ve diğerleri (2018) yapmış oldukları çalışmalarında One Belt One Road projesine yönelik Çin'in yaptığı yabancı yatırımlarının ne düzeyde teşvik edici olduğunu 2010-2015 yıllarına ait verileri kullanarak incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda ise Çin'in projeye dahil olmayan ülkelere daha az yatırım yaptığı ortaya konulmuştur.

Sun ve diğerleri (2020) çalışmalarında pareto analizini kullanarak Bir Kuşak Bir Yol projesini enerji tüketimlerinin adaletsizliği ve çevresel bozulmalar açısından incelemişlerdir. Çalışmada enerji tüketimi adaletsizliğinin karbondioksit oranının arttığını ortaya koymuşlardır. Yapılan analiz sonucunda ise BKBY projesine dahil olan ülkelerin enerji tüketimini adaletsizliğindeki dengeyi koruyabilecek düzeyde oldukları ortaya koymuşlardır.

Foo ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışmada OBOR projesinin Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği ülkelerinin dış ticarete olan etkilerini araştırmışlardır. Çalışma 2000-2016 seneleri arasındaki veriler ile birlikte çekim modeli analizi ile açıklamıştır. Yapılan analizin sonucunda projenin kapsamındaki ülkelerin arasında dış ticaret faaliyetleri ortaya konulmuştur. Aynı zamanda ortak kullanılan bir dil ve sınır gibi hususların birçoğunun istatistiki olarak olumlu bir sonuç elde edilmiştir.

Wang ve diğerleri (2022) yılında yapmış oldukları çalışmada Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkeler için girişimin çevreye olan etkilerini 1996-2018 seneleri arasındaki veriler kullanılarak panel veri analizi ile incelemişlerdir. Analizin sonuçlarına göre projeye dahil olan ülkelere çevreye yönelik yapılan yatırımlar sebebiyle girişimin çevreye olan etkisi olumlu yönde olduğu açıklanmıştır.

Özetlemek gerekirse literatürde yer alan yerli çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla Bir Kuşak ve Bir Yol projesinin Çin-Türkiye ilişkilerine etkisi incelenmiştir. Yabancı literatüre bakıldığında ise Bir Kuşak Bir Yol projesinin çevreye etkisi olup olmadığını ve ekonomiye olan etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada da Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye uluslararası taşımacılık faaliyetlerine olan etkisi SWOT ve Frekans analiz yöntemi ile incelenmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışmada ilk olarak Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye için güçlü yönler, zayıf yönler, tehditler ve fırsatlar başlığı altında SWOT analiz yöntemi kullanılmıştır. Ardından Google Scholar üzerinden BKBY projesi hakkında derinlemesine literatür taraması yapılarak konu ile ilgili 25 makale incelenmiştir. Anahtar kelimeler ‘‘Bir kuşak bir yol’’ ve ‘‘One belt one road’’ olarak belirlenmiştir. İncelenen makalelerde Türkiye’nin olumlu ve olumsuz etkisi frekans analiz yöntemi kullanılarak tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

3.1. SWOT Analiz Yöntemi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
- Dünyada bulunan enerji kaynaklarına ulaşımı kolay hale getirmesi - Malın Avrupa’dan Çin’e ulaştırılmasının daha kısa sürmesi - BKBY projesinde yeni ulaştırma güzergahlarının oluşturulması - Çin ticaret ağını geliştirmek için yeni Pazar arayışına girmesi - Çin BKBY projesini gerçekleştirmek için projeye dahil olan ülkelere gerekli altyapı ve üstyapı yatırımları yapmaktadır. - BKBY projesi sayesinde karayolu, denizyolu ve demiryolu kullanımlarının artması - BKBY projesine dahil olan ülkeler global enerji kaynaklarına yüksek oranda sahiptir. - BKBY projesinin Orta Asya, Avrupa ve Güney Asya’ya ulaşımında çok etkili bir yere sahiptir. - Kıtaları birbirine deniz yolunu kullanarak bağlaması - Projeye dahil olan ülkeleri ekonomik açıdan gelişimine destek olması	- Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkelerin alt ve üst yapı olarak yetersiz olmaları - Çin’de bulunan bazı firmaların uluslararası ticaretle ilgili yeterli bir donanıma sahip olmaması - Bir Kuşak Bir Yol girişiminin güzergahında bulunan Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler projeye dahil olmamakta ve destek vermemektedir. - Projeye dahil olan ülkelerin bazıları birbirlerine kültürel olarak yakinken bazıları uzaktır. - Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkelere Çin’in geri ödemeli borç vermesinden dolayı ülkelerin Çin’e bağımlı kalma ihtimali
FIRSATLAR	TEHDİTLER
- Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkeler arasındaki iletişimi artırmak - Projeye dahil olan ülkelerdeki sanayileşme faaliyetlerini arttırmak - Ülkelere yabancı para girişine destek olmak - Girişime dahil olan ülkelerdeki refah seviyesinin artmasına yardımcı olmak - Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye arasına yapılacak güzergahlar ile ulaşımı en kısa hale getirmek - Projeye dahil olan ülkelerdeki altyapı ve üstyapıların gelişmesini sağlamak - Ülkelerdeki lojistik faaliyetleri geliştirmek - Ülkeler arasındaki para alışverişinden dolayı üretimin artması - Projeye finansman sağlanması amacıyla fon ve bankaların kurulması	- Ukrayna ve Rusya arasındaki savaşın projenin gerçekleşmesini geciktirmesi - Çin’de patlak veren Covid-19 virüsünden dolayı ülke sınırlarının kapatılması - Doğu Akdeniz bölgesindeki bitmek bilmeyen savaşlar - Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği’nin Bir Kuşak Bir Yol projesini desteklememesi ve hatta engel olması

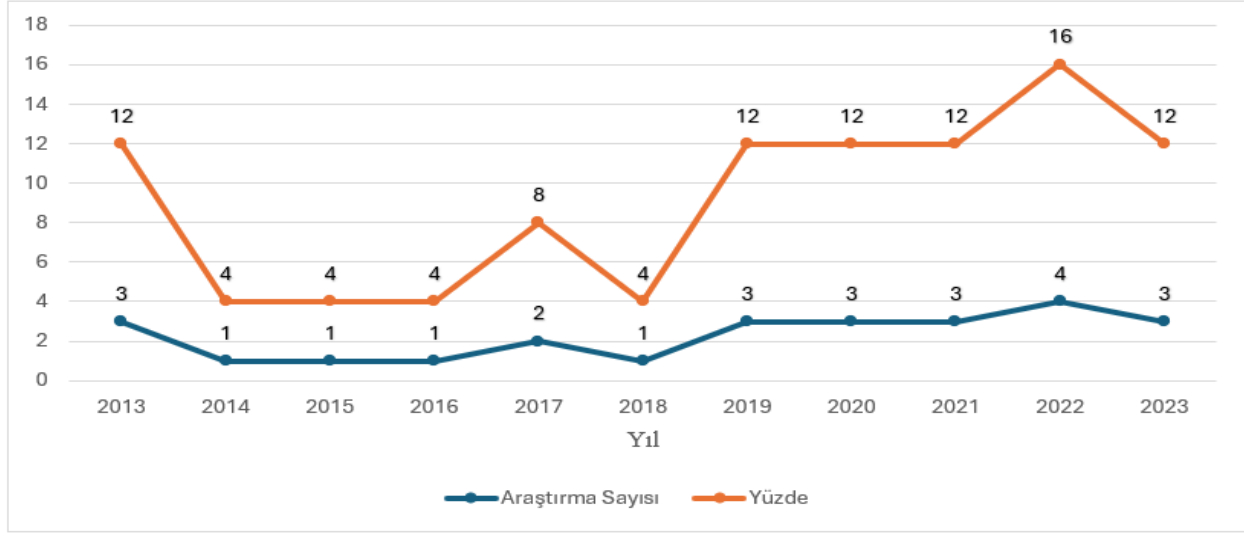
Bir Kuşak Bir Yol girişimi için yapılmış olan SWOT analizi sonucunda bazı güçlü yönler; dünyada bulunan enerji kaynaklarına ulaşımı kolay hale getirmesi, BKBY projesi sayesinde karayolu, denizyolu ve demiryolu kullanımlarının artması, kıtaları birbirine deniz yolunu kullanarak bağlaması olurken bazı zayıf yönler; Çin’de bulunan bazı firmaların uluslararası ticaretle ilgili yeterli bir donanımına sahip olmaması, Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkelerin alt ve üst yapı olarak yetersiz olmalarıdır. Fırsatlar; Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olan ülkeler arasındaki iletişimi artırmak, projeye dahil olan ülkelerdeki altyapı ve üstyapıların gelişmesini sağlamak, Girişime dahil olan ülkelerdeki refah seviyesinin artmasına yardımcı olmak iken tehditler; Ukrayna ve Rusya arasındaki savaşının projenin gerçekleşmesini geciktirmesi, Doğu Akdeniz bölgesindeki bitmek bilmeyen savaşların olması olarak açıklanabilmektedir.

3.1. SWOT Analiz Yöntemi

Tablo 2. BKBY Projesinin Türkiye Üzerindeki Olumlu Etkisinin Frekans Analiz Tablosu

YIL	Araştırma Sayısı (f)	Yüzde (%)
2013	3	12
2014	1	4
2015	1	4
2016	1	4
2017	2	8
2018	1	4
2019	3	12
2020	3	12
2021	3	12
2022	4	16
2023	3	12
TOPLAM	25	100

Tablo 2’de BKBY projesinin Türkiye üzerindeki olumlu etkisinin değerlendirilmesi tablolatırılmıştır. Yapılan tabloya göre, 2022 yılında Türkiye üzerinden BKBY projesini ele alan 4 çalışma tespit edilmiştir ve %16 ile en yüksek orana sahip yıl olmuştur.

Grafik 1. BKBY Projesinin Türkiye Üzerindeki Olumlu Etkisinin Sınıflandırılması Grafiği

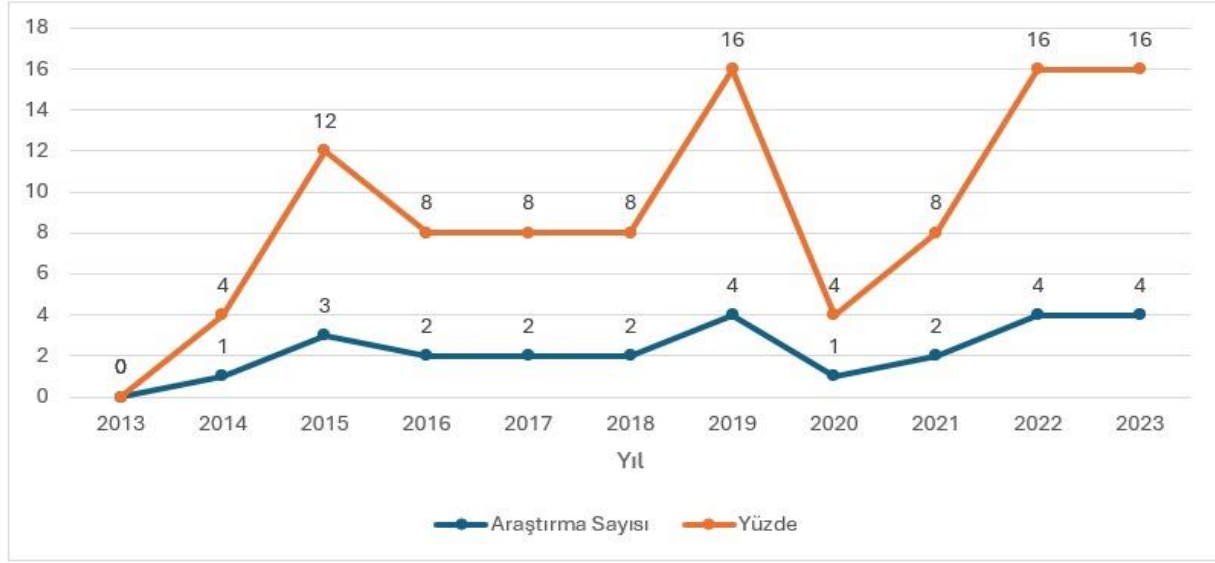
Grafik 1'e bakıldığında, 2013-2023 yılları arasında yapılan makaleler de BKBY projesinin olumlu etkisi incelenmiştir. Grafik 1'e bakıldığında 2019, 2020, 2021 ve 2023 yıllarında %12 oranı ile makalelerde Türkiye için olumlu bir sonuç olacağı 2022 yılı için ise %16 oranı ile en yüksek oran olduğu tablo ve grafik üzerinde görülmektedir. Grafik 1 de BKBY projesinin Türkiye üzerindeki olumlu etkisinin sınıflandırılması çizgi grafiği üzerinde daha net anlaşılabilmektedir.

Tablo 3. BKBY Projesinin Türkiye Üzerindeki Olumsuz Etkisinin Frekans Analiz Tablosu

Yıl	Araştırma Sayısı (f)	Yüzde (%)
2013	0	0
2014	1	4
2015	3	12
2016	2	8
2017	2	8
2018	2	8
2019	4	16
2020	1	4
2021	2	8
2022	4	16
2023	4	16
TOPLAM	25	100

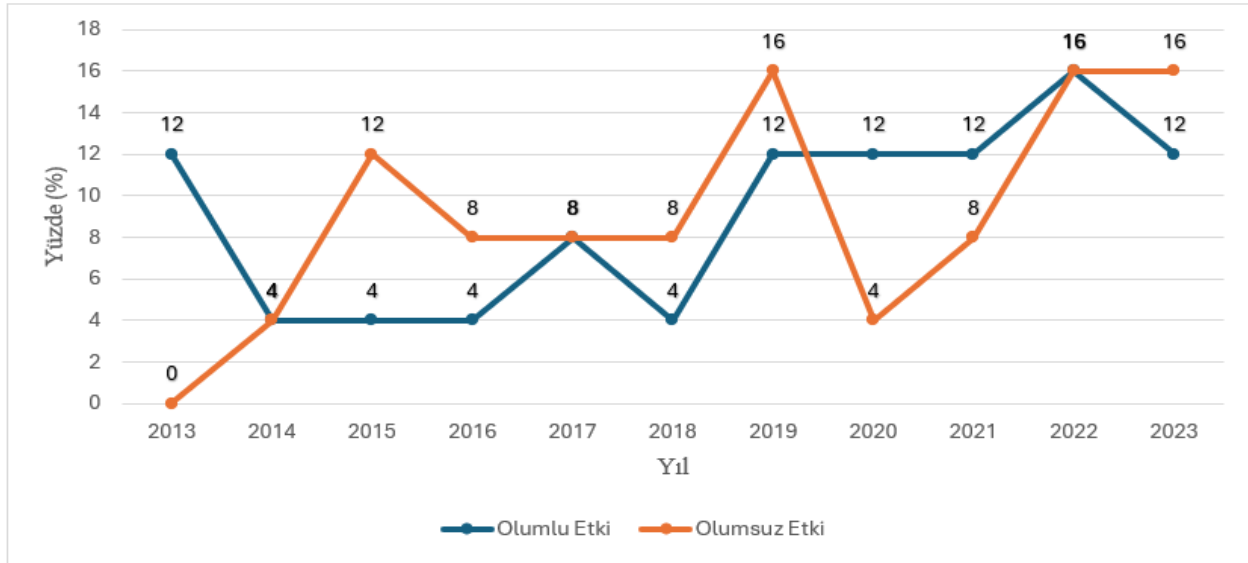
Tablo 3'te BKBY projesinin Türkiye üzerindeki olumsuz etkisinin frekans analizi yapılmıştır. Yapılan tabloya göre, yapılan çalışmalarda Türkiye üzerinde olumsuz bir etkisinin söz konusu olabileceğini 2019, 2022 ve 2023 yıllarında daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

Grafik 2. BKBY Projesinin Türkiye Üzerindeki Olumsuz Etkisinin Sınıflandırılması Grafiği

Grafik 2'de yapılan frekans analizi tablosunun grafik üzerindeki değerlendirilmesine göre, 2019, 2022 ve 2023 yıllarında %16 oranı ile en yüksek olumsuz etkisinin olduğu görülmektedir.

Grafik 3. BKBY Projesinin Türkiye Üzerindeki Olumlu-Olumsuz Etkisinin Karşılaştırılması Grafiği

Son olarak Grafik 3'te BKBY projesinin Türkiye üzerindeki olumlu ve olumsuz etkisinin karşılaştırılması yapılmıştır. Grafiğe göre, 2022 yılında yapılan makalelerde Türkiye üzerindeki olumlu ve olumsuz etkisinin eşit

olduğu görülmektedir. 2023 yılında ise yapılan makalelerin %12 oranında olumlu etkisinin olduğu %16 oranında olumsuz etkisinin olabileceği görülmüştür.

4. Bulgu, Sonuç ve Öneriler

Bir Kuşak Bir Yol projesi Çin'in ülkeleri birbirlerine kara, deniz ve demir yolları ile birbirine bağlayarak ekonomilerinin gelişmesine etkide bulunması için yapmış olduğu bir projedir. Proje, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını kültürel ve ticari açıdan birbirlerine bağlamayı amaçlar. Türkiye'nin Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olması stratejik konumu itibariyle taşımacılık faaliyetlerinde hız kazanmasını ve avantajlı olmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada ise Bir Kuşak Bir Yol projesinin Türkiye uluslararası taşımacılık faaliyetlerine etkisi incelenmiştir. Türkiye'nin Bir Kuşak Bir Yol projesine dahil olmadan önceki ve dahil olduktan sonraki taşımacılık faaliyetleri 2009-2022 yılları arasında tablolama yöntemi ile incelenmiştir. İncelenen tabloya göre karayolu taşımacılığında baz alındığında yolcu taşımacılığında 2009-2020 yılları arasında sabit bir oranla artmaya devam etmiştir. 2020 yılında ise Covid-19 nedeniyle yolcu taşımacılığında düşüş meydana gelmiş olup pandeminin bitmesi itibariyle artış devam etmiştir. Yük taşımacılığında ise 2009-2022 yılları arasında sabit bir şekilde artarak devam etmiştir. Demiryolu taşımacılığı baz alındığında ise yolcu taşımacılığında 2009 yılının son zamanlarında faaliyete geçen Bir Kuşak Bir Yol projesi kapsamında Çin'in belli bir oranda yatırım yaptığı Yüksek Hızlı Tren hattının artışta önemli bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir. Yük taşımacılığında son beş yılda bu alanda yapılan çalışmalar sayesinde ciddi bir artış meydana gelmiştir. Konteyner taşımacılığı, 2009-2018 yılları arasında stabil bir şekilde artmaya devam etmiştir. 2020 yılında pandeminin etkisiyle düşüşün yaşandığı görülmüştür. Son olarak denizyolu taşımacılığı baz alındığında ise yük taşımacılığında 2009-2022 yılları arasında dalgalanmalar meydana gelmiştir. Genel itibariyle taşıma türlerinde 2020 yılında Covid-19 nedeniyle düşüş meydana gelirken yük taşımacılığında aksi bir durum yaşanmıştır. Konteyner taşımacılığı, 2009-2022 yılları arasında istikrarlı bir şekilde artmaya devam etmiştir. Bu yıllar arasında dikkat çeken husus 2020 yılında pandemiden dolayı Çin'deki limanların kapanmasından dolayı meydana gelen konteyner krizinden Türkiye ciddi bir oranda etkilenmemiştir.

Çalışmada iki tür analiz kullanılmıştır. İlk olarak SWOT analizinde Türkiye'nin BKBY projesinde oluşturduğu fırsatlar-tehditler, güçlü ve zayıf yönler incelenmiştir. Yapılan analizin sonucunda başta Çin olmak üzere projeye dahil olan tüm ülkelerin öncelikle düşünmesi gereken hususun bağımsızlık olduğu dikkat çekmiştir. Ardından Çin'in bu projeyi tamamen hayata geçirmesi için kişisel çıkarları bir kenara bırakması gerektiği özellikle ABD'nin çıkarlarına yönelik çalışmalar yapması gerektiği düşünülmektedir. Fakat genel itibariyle proje ülkelerin kalkınması ve gelişmesi açısından önemli bir yerinin olduğu ortaya konulmuştur.

Çalışmada ikinci olarak Frekans analizi ile Türkiye'nin olumlu ve olumsuz etkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Google Scholar üzerinden 25 makale derinlemesine incelenmiştir. Anahtar kelimeler "BKBY projesi", "One belt one road" olarak belirlenmiştir. İncelenen makaleler tablolatırılmış ve Türkiye açısından olumlu ve olumsuz incelemesi yapılmıştır. Yapılan analize göre, BKBY projesi 2013 yılında duyurulan bir projedir. Literatürdeki çalışmalarda da Türkiye açısından bakıldığında 2013 yılında %0 olumsuz ve %12 olumlu sonuç çıkmıştır. 2014, 2015 ve 2016 yılında olumlu etkisinin %4 oranında eşit çıktığı olumsuz etkisinin ise 2014 yılında %4, 2015 yılında, %12 ve 2016 yılında ise %8 oranı olduğu söylenilebilmektedir. COVID-19 sürecinin başlamasıyla birlikte yapılan çalışmalarda Türkiye açısından olumlu etkinin arttığını olumsuz etkisinin ise azaldığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak BKBY projesinde Türkiye'nin jeolojistik ve jeopolitik konumu olduğu söylenebilmektedir. Bu durum, Türkiye'nin dış ticaret hacminde olumlu etki yaratacaktır.

Özetlemek gerekirse Türkiye'nin BKBY projesine dahil olması incelenen istatistiki veriler ve yapılan analiz sonucunda uluslararası taşımacılık faaliyetlerine olumlu bir etkisinin olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Türkiye projeye dahil olan diğer ülkelere kıyasla stratejik konumu itibariyle daha önemli bir yer barındırmaktadır. Lakin projenin Türkiye uluslararası taşımacılık faaliyetine yapmış olduğu olumlu

etkinin sürdürülebilir olması için çalışmalar yapılması önerilmektedir. Çin'in geri ödemeli sözde yatırım adı altında verdiği borçların ise Çin'e bağımlı bir konuma gelinmeden ödenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kaynakça

- Arslan, H. (2021). Bir Kuşak Bir Yol Projesi üzerinde bulunan ülkelerin Moora ile karşılatırmalı analizi. *PressAcademia Procedia*, 14 (1), 64-68. doi: 10.17261/Pressacademia.2021.1488
- Balcı, Z. (2018). Çin'in yeni "İpek Yolu" projesi, *İnsamer*, 52, 1-8.
- Durdular, A. (2016). Çin'in "Kuşak-Yol" projesi ve Türkiye-Çin ilişkilerine etkisi. *Avrasya Etüdleri*, 49(1), 77-97.
- Ece, N. J. (2023). Bir Kuşak Bir Yol Projesi'nin Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri açısından önemi. *Mersin Üniversitesi Denizcilik ve Lojistik Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 38-56.
- Erdem, A., ve Seymen, D. (2022). Bir Kuşak Bir Yol Girişimi ve Türkiye: Türkiye girişime dâhil olmalı mı? . *Gazi Akademik Bakış*, 16(31), 279-301.
- Fallon T. (2013). The new silk road: Xi Jinping's grand strategy for Eurasia. *American Foreign Policy Interests*, Cilt: 37, Sayı: 3, s. 142.
- Foo, N., Yalın, HH ve Salim, R. (2020). Çin'in tek kuşak tek yol girişiminin ASEAN bölgesindeki uluslararası ticaret üzerindeki etkisi. *The North American Journal of Economics and Finance*, 54, 101089.
- Ghiasy, R., ve Zhou, J. (2017). The silk road economic belt: considering security implications and EU-China cooperation prospects, *Executive summary*
- Gökdemir, L., ve İnönü, İ. Yeni İpek yolu projesinde Türkiye'nin yeri.
- Güner B. (2018). Bir Kuşak Bir Yol projesinin kara ve deniz yolu ağı "OBOR girişiminin coğrafyası", *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı 37.
- Huang, Y. (2016). Understanding China's Belt & Road initiative: motivation, framework and assessment. *China Economic Review*, 40, 314-321
- Imomnazar, I. (2018). Impact of «One Belt, One Road» initiatives to the economy of Central Asian countries. *International Journal of Business and Economic Development (IJBED)*, 6(2).
- Kang, L., Peng, F., Zhu, Y., ve Pan, A. (2018). Harmony in diversity: can the one belt one road initiative promote China's outward foreign direct investment?. *Sustainability*, 10(9), 3264.
- Konya, E. P. (2023), Bir Kuşak Bir Yol projesi kapsamında ulaştırma altyapısına yapılan yatırımların bölgesel kalkınmaya etkisi (Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi.
- Kopuk, E., & Bayraç, H. N. (2021). Bir Kuşak Bir Yol projesi ve ekonomik etkileri. *Alanya Akademik Bakış*, 5(3), 1353-1374.
- Kulaksız, S. (2019). Financial integration via Belt and Road initiative: China-Turkey cooperation. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 11(1-2), 48-64.
- LehmanBrown International Accountants (LBIA). (2017). The Belt and Road Initiative.
- Ma, J., Balezentis, T., Zhao, Z., & Fang, C. (2017). One Belt One Road (Obor) initiative in Central Asia: the study of Obor on China And Central Asia agricultural trade. *Transformations in Business & Economics*, 16(3).
- OECD. (2018). China's Belt and Road initiative in the global trade, invesment and financial landscape. Paris: *OECD Publishing*.
- OECD. (2022). *Transport - Container transport - OECD Data*. <https://data.oecd.org/transport/container-transport.htm#indicator-chart>
- OECD. (2022). *Transport - Freight transport - OECD Data*. <https://data.oecd.org/transport/freight-transport.htm>
- OECD. (2022). *Transport - Passenger transport - OECD Data*. <https://data.oecd.org/transport/passenger-transport.htm#indicator-chart>

- Okur, M. A. (2017). Bir Kuşak Bir Yol projesinin jeopolitiği, Türk kuşağı ve Uygurlar. *Akademik Hassasiyetler*, 4(8), 45-55.
- Özdemir, S., Sacar, Ö., ve Özcan, E. (2021). Dijkstra algoritması kullanılarak ipek yolu koridorları arasında en kısa ulaştırma güzergâhının belirlenmesi. *Demiryolu Mühendisliği*, (13), 97-105.
- Pascha, W. (2020). Belts, Roads, and Regions: The dynamics of Chinese and Japanese infrastructure connectivity initiatives and Europe's responses (No. 1114). *ADB Working Paper Series*.
- Saleh Shahriar, vd., Institutions of the Belt & Road Initiative: A systematic literature review. *Journal of Law, Policy and Globalization*, Sayı: 77, Ekim 2018, s. 5.
- Saygın S. (2021), *Bir Kuşak Bir Yol Projesinin demir İpekyolu hattında Türkiye'nin yeri ve önemi* (Dönem Projesi). Toros Üniversitesi.
- Seymen D. (2009), Türkiye'nin dış ticaret yapısı ve rekabet gücü, *DEÜ Yayınları*, s. 29
- Seymen D. ve Şimşek N. (2006), Türkiye ile Çin'in OECD pazarında rekabet gücü karşılaştırması. *İktisat İşletme ve Finans*, Cilt: 21 Sayı: 244, s.12.
- Sun, G., Yuan, C., Hafeez, M., Raza, S., Jie, L. ve Liu, X. (2020). Bölgesel enerji tüketimi eşitsizlikleri, OBOR'da çevresel bozulmayı kontrol etmeye yardımcı oluyor mu: bir entropi yaklaşımı. *Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırması*, 27, 7105-7119.
- Şakı, M. (2020). Çin'in dünya ekonomisindeki yeni yüzü: Kuşak ve Yol Projesi. *İktisat ve Toplum*, 114(10).
- T.C Ticaret Bakanlığı. (2013). *T.C Ticaret Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü*. <https://ab.gtb.gov.tr/uluslararası-projeler/ipek-yolu-girisimi-ve-kervansaray-projesi>
- The Economist. (2023). *How China's Belt and Road Initiative is changing*. <https://www.economist.com/the-economist-explains/2023/10/17/how-chinas-belt-and-road-initiative-is-changing>
- Tutar, F. K., ve Koçer, F. Ş. B. (2019). Çin'in yeni ipek yolu projesi: Bir kuşak bir yol. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(17), 618-626.
- Visvizi, A., Lytras, M. D., ve Jin, P. (2019). Belt and Road Initiative (BRI): New forms of international and cross-industry collaboration for sustainable growth and development. *Sustainability*, 12(1), 193.
- Wang, B., Yan, C., Iqbal, N., Fareed, Z., & Arslan, A. (2022). Impact of human capital and financial globalization on environmental degradation in OBOR countries: Critical role of national cultural orientations. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(25), 37327-37343.
- Yılmaz, S. (2020). Bir Kuşak Bir Yol projesinin Azerbaycan, Kazakistan ve Türkiye'ye etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(32), 5274-5301.
- Yılmaz, S. (2020). Bir kuşak bir yol projesi: Kavramlar, aktörler, uygulamalar. *Astana Yayınları*, S 12-13.
- Yii, K. J., Bee, K. Y., Cheam, W. Y., Chong, Y. L., ve Lee, C. M. (2018). Is transportation infrastructure important to the One Belt One Road (OBOR) Initiative? Empirical evidence from the selected Asian countries. *Sustainability*, 10(11), 4131.

1958-1962 ERDEK ŞENLİĞİ

Hasret TAFLAR¹

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, hasclkdmr@gmail.com, 0009-0007-5720-6463

ÖZ: 1958 yılında başlayıp 1962 yılına kadar devam eden bir şenlik, festival, tiyatro ve sinema etkinliği olan ve Genç oyuncuların kurduğu tiyatro topluluklarının Erdek'te başlattıkları kültür, sanat, sinema şenliği. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden, Galatasaray Lisesi'nden ve Amerikan Kız Koleji'nden, daha önceleri de lise veya üniversite tiyatrosunda birlikte çalışmış isimlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan tiyatro topluluğunun başlattığı bir festivaldir. 1958 yılında kurulan ve 1958'den itibaren beş yıl aralıksız yaz döneminde organize edilen bu şenlik; Türk halkının dönemdeki eğlence ihtiyacının yanı sıra sergilenen oyunlar ve Erdek sokaklarına kattığı hareket ile turizm ve kültürel etkinlik faaliyetleri açısından da oldukça önemli bir yerdedir. Yaz döneminde yapılan şenlik ülkenin her yanından seyirci toplamış, İstanbul, İzmir gibi büyükşehirlere olan yakınlığından dolayı katılımcı sayısı oldukça fazla olmuştur. Erdek şenlikleri sanatın ve eğlencenin ülkenin ayrıcalıklı kentlerinin aksine halka ulaştırma açısından atılan güzel bir adım olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Sanat, Tiyatro, Festival, Etkinlik

1958-1962 ERDEK FESTIVAL

ABSTRACT: A festival, theater and cinema events that started in 1958 and continued until 1962, the Culture, art and cinema festival initiated in Erdek by the theater groups founded by young actors which is formed by the gathering of names who have worked together before from İstanbul Technical University, Galatasaray High School and American Girls College. This festival which was founded in 1958 and had been organized in the summer for five years since 1958, very important point in terms of tourism and cultural activities. It was brought together the entertainment needs of the Turkish people in the period, as well as the plays and the movement they brought to the streets of Erdek. The Festival which was held in the summer period gathered participants from all over the country. Because of proximity to metropolitan cities such as İzmir and İstanbul the number of participants was quite high.

Keywords: Culture, Art, Theatre, Festival, Even

1. Amaç

Şölenler, bayramlar, şenlikler, festivaller insanların belirli amaçlarla bir araya gelmesini sağlayan ve Türklerin varlığından beri sürdürdüğü önemli sosyo-kültürel öğelerdir. Dünyada ki bütün toplumların çeşitli nedenlerle kendilerine özgü olarak bir araya gelme durumları vardır. Düğün, bayram, şölen gibi çeşitli duyguları ve amaçları ifade eden kavramlardan biri olan şölenin bir diğer ifadesi de şenliktir. Bu kavramlar, çeşitli kültürlerde olduğu gibi Türklerin varlığından beri de bir araya gelmenin en önemli öğeleridir. Türk halk kültürüne dair çeşitli araştırmalar yapılmasına rağmen şenliklerle ilgili araştırmalara pek rastlanmamaktadır. Bu da bu konuda bilimsel araştırmaların gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Modernleşme olgusu Türkiye de halkın gündelik gereksinimlerine göre şekillenmiş. Halkın modernizasyon konusunda en büyük aktivitesi yerel yönetimlerin katkıları ile yapılan şenlikler, festivaller, konserler olmuştur. Özellikle metropol olmayan daha sakin olan şehirlerde o dönemde yapılan festival ve şenlikler halkın daha çok katılmasına ve yöredeki insanların da festival süresince ekonomik olarak kazanç sağlamasına sebep olmuştur.

50'li yıllar Türkiye'sinin içinde bulunduğu modernleşme sürecinde batı tarzı etkinliklerin fazlaca ortaya çıktığı, halkın da bu etkinliklere katılabilmesi adına yapılan faaliyetlerin halkla iç içe olan mekânların seçilmesi önemli bir etken ortaya koymuştur. Sadece zengin insanların değil sade vatandaşların da kültürel etkinliklere ilgilerini artırmak ve onların da katılımlarını sağlamak amacıyla düzenlenen etkinliklerin halk üzerinde yarattığı etkilerin önemini anlamak için bu makale yazılmıştır.

2. 1958-1962 Yılları Arasında Yapılan Erdek Sinema/Tiyatro Festivali, Şenliği

2.1. Genç Oyuncular Tiyatro Topluluğunun Kuruluş Hikâyesi

Yıl 1957 Teknik Üniversiteli yanlarına birkaç farklı okuldan öğrenciyi daha alıp amatör bir tiyatro topluluğu oluşturmak için bir araya geliyor ve sayıları 13'ü bulunca nihayet topluluk kuruluyor. Hiçbiri profesyonel oyuncu değil. Tiyatronun zorluklarından, nasıl çalışacaklarından bir haberler. Ancak hepsi canla başla çalışıp bu işin en iyi şekilde üstesinden gelmek için çabalamaya hazırlar. Aralarındaki en profesyonel oyuncular okul sahnelerinde rol alanlar diğerleri bu kişilerden örnek alıp başlıyorlar çalışmalarına. İşin her adımını son derece düşünerek planlıyorlar ve büyüklerine danışıp onlardan da bilgi alıp yollarına emin adımlarla devam ediyorlar (*Sinema-Tiyatro Dergisi*, 1959).

Galatasaray Lisesinden, Arnavutköy Kız Lisesinden, Robert Kolejinden, edebiyat ve Tıp fakültelerinden, yüksek mühendis okulundan yeni öğrenciler katılıyor ve her 9 Ağustos'ta yani kuruldukları tarihte oyunlar sahneliyorlar. Topluluğun adı Genç Oyuncular oluyor (Alpöge, 2007, s.35)

Sonraki yıllarda Dostlar Tiyatrosu'nun ve Arena Tiyatrosu'nun çekirdeğini oluşturacak olan bu grup içinde Genco Erkal, Mehmet Akan, Arif Erkin, Çetin İpekkaya, Ergun Köknar, Yücel Tanyeri, Oya Kaynar gibi, ileride tiyatroyu profesyonel bir uğraş olarak sürdürecektir olan sanatçılar yer almışlardır. Bu konuda etraflı bir araştırma yapmış olan Dr. Gülayşe Erkoç şu saptamayı yapmıştır. Genç Oyuncular topluluğu, Türkiye'de kotarılmaya çalışılan kültür seferberliği içinde yer almış olan bir topluluktur. Topluluk çalışmaları gerek toplumcu çizgisi ve çabası gerek denemeci, araştırmacı yanı ve girişimleri ile hem Dostlar Tiyatrosu kurucuları için, hem de etkinliklerine katılan diğer amatör tiyatrocular için bir okul olmuştur.

2.2. Neden Erdek?

50'li yıllar Türkiye'sinde sinema, tiyatro gibi sosyal etkinlikler halkın sosyal olarak kendilerini mutlu ettiği faaliyetlerdir. Ülkenin çeşitli yerlerinde sanatsal faaliyet ve festivaller yapıldı ve halkın bu tarz festivallere ilgisi oldukça yoğundu. Modernleşme sürecindeki Türkiye de yapılan bu tarz etkinliklere halkın da katılması amaçlanmış.

50'li yılların sonlarına doğru Balıkesir'in küçük bir tatil kasabası olan Erdek de bu festivallerden birine ev sahipliği yapmış ve ülke genelinde bu festival büyük bir ses getirmiştir. Ünlü tiyatro ve sinema oyuncularının yanı sıra yurt içinden önemli isimlerin de katıldığı bu festival 1962 yılına kadar devam ediyor.

Avrupa da ki şenliklerin nasıl yapıldığı ile ilgili araştırma yapan Genç Oyuncular. Broşürler, dergiler inceleyip; şenlik düzenleme işini en ince ayrıntısına kadar araştırıp öğrenince de ilk olarak şenlik yerini seçmekle işe koyulmuşlar. "Büyük şehirlerin dışına çıkılmalıydı, içine kapanık durgun hareketsiz Anadolu şehirlerine uzanmalı ve açık havada yapılmalıydı". Sloganı ile şenlik planlarına başlamışlar.

1957 yılı Kasım ayında haritadan İstanbul'a yakın bölgeleri tararken İzmit Gölçük de karar vermek üzerelerken Bandırma fikri ortaya atılmış. 1958 yılı başında Bandırma hakkında topladıkları bilgilerle hızla gelişen bir yer olması, İstanbul'a yakınlığı, İzmir'e yakınlığı açısından daha cazip gelmeye başlamış. Bandırma'nın Erdek Kasabası tatil beldesi olmasına karşı bakir bir yer olarak kalmasından dolayı dikkatlerini daha çok çekmiş ve ilk olarak Bandırma- Erdek Şenliği olmasına karar vermişler.

Nisan 1958 yılında Bandırma'ya keşif gezisi düzenlemişler. Bandırma Kaymakam'ı Latif Evrensel, Belediye Başkanı Kemal Göknur ve Altıncı Ana Üs Komutanı Albay İhsan Aras şenlik fikrini benimsemişler ve yardımcı olmak için seferber olmuşlar. Mayıs ayında başlatılan bu seferberlik çalınan her kapıdan olumlu sonuç almış.

Şenliğe katılan ve dönemimizin tanınmış oyucularından Arif Erkin söyleşisinde neden Erdek'te bu şenliğin yapıldığını anlatıyor.

"Aslında biz nerede bir şenlik yapacağımızı bilmiyorduk. Önce Bandırma'da yapalım diye düşünüyorduk. Genco'nun (Genco Erkal) amcası Bandırma'da Deniz Yolları'nın acentesinde çalışıyordu. O çağırıyordu bizi. Biz de İstanbul'a yakın bir yer arıyoruz, Bandırma olabilir dedik. Politik ve mali destek sağlamak amacıyla Balıkesir milletvekili Sıtkı Yırcalı'ya gittik. O zaman Demokrat Parti iktidarda, Sıtkı Yırcalı DP'den milletvekili. Sanatı seven birisi, şiir yazıyor. DP çizgisine biraz aykırı düşüyordu. "Siz aldırmanın, politika böyledir, ama siz sanatçısınız." dediğini hatırlıyorum. Bir de Sırrı Yırcalı vardı -Sıtkı Yırcalı'nın kardeşi, Yırcalı ailesi Balıkesir eşrafındandı. Sıtkı Yırcalı şenliği Bandırma'da değil Erdek'te yapmamızı istedi. Sonradan öğrendik, Bandırma ile Balıkesir arasında politik çekişme varmış. Biz Erdek'i görünce vurulduk. Erdek'te karar kılmanın nedeni kıyıda köşede kalmış olması, el değmemiş bir yer olmasıydı. Turistik bir yaklaşım da rol oynamış olabilir kararımızda" (Mimesis Dergisi,1995)

50'li yıllardaki kültür, sanat faaliyetleri gözlemlendiğinde küçük bir kasabanın böyle bir etkinliğe ev sahipliği yapması alışılabilir bir durum değildi. O yüzden Erdek Şenliği bir başlangıç olarak kabul edilebilir. Erdek Şenliği'ne ev sahipliği yapması günümüze kadar gelen popüleritesinin artmasında da önemli bir katkı sağlamış. Turizm açısından da kasaba halkı için oldukça pozitif bir durum yaratmıştır.

2.3. Erdek Şenliği ve Festivali

Alpöge Hayat Ağacındaki Kuşlar eserinde Birinci Erdek Şenliği'nin 28 Haziran 1958 tarihinde başlayıp 6 Temmuz 1958 tarihinde bittiğini afiş ile belirtmiştir. (2007, s.29) Genç Oyuncular (1957-1963) bir amatör tiyatro topluluğu olarak kurulmuştur. Topluluk ilk kurulduğu günden başlayarak araştırmacı, yenilikçi ve öncü çalışmalarıyla dikkat çekmiştir. Ayyar Hamza oyunu, Hesap Makinesi Oyunu, Kırmızı Balon ve Beyaz Yele, Acı Lokma, Benimle Oynar mısın, Kahraman Şerif, gibi oyunların yanı sıra Ortaoyunu, Seyirlik Oyun, Karagöz Oyunu ile kaynaklı geleneksel tiyatromuza öncelik vermişler. Bu kapsamda "Yerel 'den "Evrensele ulaşmanın yollarını araştırmışlar. Etkinliklerini "Halk Tiyatrosu" kavramında biçimlendirmişler. "Takım çalışması" ve "toplu yaratma" önde gelen özellikleri olmuştur. *"Genç Oyuncular olarak, bu festivaldeki gösterilere girişin bedava olmasını arzuladık. Ahmet Kutsi Tecer, "Hayır, 1 lira bile olsa, bir emek karşılığı alınsın bu ücret. Bedava girerse bunun kıymetini bilmez halk! dedi. Böylelikle giriş ücretini 1 lira yapmıştık. Erdek, o zaman küçüktü. Çeşitli şehirlerimizden memurların dinlenmeye gittikleri dinlenme kampları vardı. Dışarıya dönük sadece bir lokantası vardı. Şenlik yapan bizler orada yemek yedik. Şenlik sona erdiğinde oranın halkı bizlere hazırladıkları yolluklarla bizleri uğurlamaya gelmişlerdi."*(Sinema-Tiyatro Dergisi, 1959) Genç Oyuncular Topluluğu yayımladıkları broşürlerinde 'yurdumuzun neredeyse iki üç büyük şehrinin dışında başka bir yerinde canlı kültür hayatına rastlanmıyor, müzik de tiyatroda, edebiyat da hep birkaç şehre tıkalı kalmış, oralarda da ilkbahar ile birlikte her şey teker teker susuyor ve tuhaf bir yaz uykusuna yatıyor; Demek ki geniş kitleler, büyük halk toplulukları kala kala kötü şartlarda oynatılan filmlere, değersiz kitaplara ve gazetelerin orasına burasına sıkışmış yazılara kalmış olduğu düşüncesindeydiler. Özellikle tiyatronun altın çağlarında olduğu gibi çok geniş kitlelerin malı olduğuna inanıyorlardı, Anadolu'nun çeşitli şehirlerine yaptıkları gezilerde karşımıza çıkan seyircinin iyi ve temiz tiyatroya susamışlığı bu konuda yanılmadıklarını göstermiş. Kültürü ve sanatı en yakın yoldan en kısa zamanda Anadolu'ya götürmek gerektiğine bir kat daha inanmışlar. *Devlet Tiyatromuzun Bölge Tiyatro çalışması kültür seferberliğinin ilk adımıydı. Biz kültür topluluğu olarak bu seferberliğe karınca kararınca katılmayı ödev bildik. Erdek Şenliği de bu düşüncemizin sonucudur".* (Tiyatro online, <https://tiyatronline.com/arif-erkin-2449> ET: 06.11.2016) Birinci Erdek Şenliği böyle güzel bir enerji ve ruhla başlamış. 1959 yılında İkinci, 1960 yılında Üçüncü, 1961 yılında Dördüncü ve 1962 yılında Beşinci Erdek Tiyatro Festivali düzenlenmiş. Günümüzün ünlü tiyatro ve sinema sanatçılarının o dönem Genç oyuncular topluluğunu kurlmaları ve her birinin farklı meslek dallarından olup tiyatro çatısı altında birleşmeleri; sanatı halka indirgemeleri, dönemin metropol şehirlerinin bu tarz etkinliklerle kalkınmasına karşı küçük bir tatil

kasabasında kültürü ve sanatı iç içe yaşatıp her kesimden insanın katıldığı, ulaşabildiği kaliteli ve Avrupalı bir eğlence anlayışını halka indirmekle oldukça önemli bir faaliyet olmuştur.

2.4. Genç Oyunculardan Gençlik Tiyatrosu'na Bayrak Devri

1960 yılına kadar Genç Oyuncular Festivali sürdürmüşler ve sonrasında bayrağı Gençlik Tiyatrosuna devretmişler. (Artizan Dergisi,1996) Gençlik Tiyatrosu da bu Festivali ancak iki yıl daha sürdürüp daha sonrasında bitirme kararı almışlar. O dönem de Türkiye'de yapılan diğer sanat, kültür ve eğlence faaliyetlerinden en büyük farkı halkın ulaşabileceği bir konumda, halk ile iç içe olmasıdır. Arif Erkin'in de röportajlarında sıkça belirttiği gibi Halkın ulaşabileceği bir kültür etkinliği olarak başlatılan Erdek Şenlikleri zamanla evrilmeye başladığı ve halka hitap etmeyi azalttığı anda bitirilmiştir.

2.5. V. Erdek Festivali ve Bitiş Sebebi 1962

1962 yılında meydana gelen bir olay topluluğun tiyatro yaptığı dönemin de kapanışının habercisi olmuş. Erdek Şenliği'nde sergilenmiş olan "Vatandaş Oyunu" hakkında "komünizm propagandası yapılıyor" gerekçesiyle dava açılmış. Bu dava ve başka topluluklara uygulanan benzeri davalar, gençlere ve tiyatro ortamındaki çeşitli alternatif arayışlara dönük yaklaşımın eskisi gibi olmayacağını bir göstergesi olmuştur. Sansürün girdiği sanat artık eskisi gibi olmayacağına inanan Genç Oyuncular; bu tarihten sonra, siyasal içerikli her türlü sanatsal faaliyete uygulanan baskıdaki artış sonrasında 1960 yılında yaşanan darbenin sanat etkinliklerini ve içeriklerini etkilediği için 1962 yılında yapılan şenlik son şenlik olmuştur. Erdek Şenliği zamanın en değerli eşsiz örneklerinden biri olarak kalmıştır.

3. Sonuç

Dönemin çok sesli metropol şehirlerinin sadece ev sahipliği yaptığı halka değil kaymak tabaka diye hitap ettiğimiz kesime yönelik yapılan eğlence, kültür, sanat etkinliklerini bir kenara bırakıp, Halkın ulaşabileceği halk ile iç içe olan bir etkinlik yapılması ve bu etkinliğin taşrada yapılması ulaşılabilir olması o dönem için çok kıymetli bir olay. Erdek gibi doğal güzelliklerin bir arada olduğu bir yerin seçilmesi hem Erdek halkı için turizm açısından katkı sağlamış hem de günümüzde Erdek'in adının duyulması sağlanmıştır.

Kaynakça

Akçakoca, Ü. ,(1959), "İkinci Erdek Şenliği", **Sinema Tiyatro Dergisi**, yıl1, Sayı:6.

Alpöge, A. (2007), **Hayat Ağacında Tavus Kuşları**, Mitos- Boyut Yayınları, İstanbul.

Artizan Dergisi Cüneyt Türel, <https://www.art-izan.org/artizan-arsivi/cuneyt-turel-ile-soylesi/> (ET:04.06.2024).

Mimesis Dergisi, Kasım, 5, 1995, sayı 6, <https://www.mimesis-dergi.org/mimesis-dergi-kitap/mimesis-6/arif-erkin-ile-soylesi/> (ET:04.06.2024).

<https://tiyatronline.com/arif-erkin-2449>

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ BALIKESİR SPOR TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER

Fehim KURULOĞLU¹, Merve ÇETİNEL ÇAYLI²

¹ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi,, Türkiye,
fehim.kuruloglu@gop.edu.tr, 0000-0001-7024-5423

² Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkiye,
mervectnll@gmail.com, 0000-0002-4596-0115

ÖZ: Balıkesir'in Cumhuriyet dönemi sosyal ve ekonomik tarihi incelendiğinde gelenek ile modernitenin yarışının/çarpışmasının güzel bir örneği spor alanında görülür. Güreş ve binicilik gibi geleneksel sporların rağbet gördüğü Balıkesir'de, Cumhuriyetin ilanından sonra futbol ve atletizm gibi modern sporlara olan ilgi ve alaka her geçen gün arttı. Bu doğrultuda birçok spor kulübü gerek kendi imkânları ile gerekse önce Türk Ocaklarının, sonra da Halkevlerinin destekleriyle Balıkesir'in gündelik yaşamına çeşitlilik ve renk kattı. Balıkesir tarihi literatürü incelendiğinde Cumhuriyet dönemi spor tarihine ilişkin yapılan çalışmaların dokümanter ve kronolojik verilerin sıralanmasından öteye geçmediği görülür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak elde edilen ampirik veriler dönemin siyasal ve ekonomik tarihi içerisinde değerlendirildi. Böylelikle Türk modernleşmesinin kültürel gelişim/değişim safhaları içinde yer alan çağdaş spor faaliyetlerinin yereldeki yansımalarının izinin sürülmesi Balıkesir tarihinin farklı bir yönünü aydınlatacaktır. Arşiv belgeleri, resmi yayınlar, süreli yayınlar ve hatıratlar araştırmanın temel kaynaklarıdır. Çalışma sırasıyla Karesi Sancağı sınırları içerisinde modern sporların girişine, sporun öncü isimlerine, spor sahalarının konumlarına ve spor kulüplerinin tespitine odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modern Sporlar, Balıkesir, Futbol Tarihi, Spor Tarihi

FINDINGS ON BALIKESİR SPORTS HISTORY IN THE EARLY REPUBLICAN PERIOD

ABSTRACT: An examination of the social and economic history of Balıkesir during the Republican period reveals an illustrative example of the clash between tradition and modernity in the realm of sports. In Balıkesir, where traditional sports such as wrestling and horseback riding are popular, the proclamation of the Republic saw a corresponding increase in interest in modern sports such as football and athletics. In this regard, numerous sports clubs contributed to diversifying and enhancing people's daily lives in Balıkesir, both through their initiatives and with the support of the Türk Ocakı and, subsequently, the Public Houses. A review of the historical literature on Balıkesir reveals that studies on the history of sports during the Republican period tend to focus on the presentation of documentary and chronological data rather than offering a more in-depth analysis. In this study, the empirical data obtained through content analysis, a qualitative research method, was evaluated in the context of the political and economic history of the period. Therefore, examining the local manifestations of contemporary sports within the cultural evolution of Turkish modernization will provide insights into a distinct aspect of Balıkesir's history. The primary research sources include archival documents, official publications, periodicals, and memoirs. The study focuses on introducing modern sports within the boundaries of Karesi Sanjak, prominent figures in sports, locations of sports facilities, and the identification of sports clubs.

Keywords: Modern Sports, Balıkesir, History of Football, History of Sports

1. Giriş

Bilindiği üzere modern sporlar Türkiye'ye İstanbul ve İzmir üzerinden girdi. Bu iki liman kenti dış dünyayla olan bağları sayesinde spor ve diğer pek çok alanda öncü olurken, bu şehirlerin hinterlandında kalan yerler ile daha iç bölgeler sırasıyla sosyal ve kültürel değişimin bir parçası oldular. Boş zaman kavramının ortaya çıkması, sanayinin ve orduların ulus savunması için genç-gülbüz bedenlere olan ihtiyacı, eğlence kültüründe yaşanan vb. değişimler toplumsal ve ekonomik yapıyı bir önceki yüzyıla göre oldukça değiştirdi. Bu değişimin izlerini metropollerde sürmenin, değişimin niteliği ve niceliğinin anlaşılmasına yeterince olanak sağlamadığı kanaatinde olarak taşradaki sosyo-kültürel değişimin yansımalarını spor üzerinden okumak bizlere ilginç veriler sunabilmektedir. Bu çalışma yukarıda sözü edilen iki merkezin ortasında yer alan, kara, deniz ve demiryolu ulaşım ağları² ile bu merkezlerle yakın ilişkiler içinde bulunan ve Erken Cumhuriyet döneminde mübadele sonucu nüfus mühendisliğine maruz kalan Balıkesir'in spor hayatını incelemektedir. Çalışmanın sınırları Balıkesir'in spor tarihini her yönüyle aktarmaya müsaade etmemekle birlikte, amacımız tek parti dönemi Balıkesir'inin spordaki durumunu ana hatlarıyla ortaya koymaktır. İleride yapılacak derinlemesine çalışmalarla bu boşluğun doldurulacağı kanaatindeyiz.

Bir şehrin sosyal ve kültürel hayatının çeşitliliği oradaki refah seviyesi, nüfusun niceliği ve niteliği, kültürel mirası gibi bileşenlerle doğru orantılıdır. Balıkesir bu bağlamda değerlendirildiğinde Yunan işgali nedeniyle savaş yıllarının travmasını yoğun bir şekilde yaşaması ve nüfus yapısındaki değişimlerin etkisi şehrin gelişimini olumsuz etkiledi. Buna karşın Balıkesir 20'li yıllar Türkiye'sinin en kalabalık merkezlerinden biri olma özelliğine sahiptir. 1927 nüfus sayımına göre üçte biri şehir merkezinde olmak üzere 400 bin üzerindeki nüfusuyla Balıkesir, batıda nüfus yoğunluğu en yüksek şehirlerden biri olarak karşımıza çıkar (Kayalan, 2022). Çalışmanın kapsamındaki yıllarda nüfusta yaşanan değişime bakıldığında 1940 sayımında il geneli nüfus 482 bin iken il merkezi sadece 30 bin kişiyle sınırlıdır (Avşar ve Yüksel, 2012). İstatistiklere detaylı bakıldığında bu nüfusun yalnızca 100 bininin Balıkesir ve ilçelerinin şehir merkezlerinde yaşadığını, köy nüfusunun ise 381 bin olduğu görülür. Bu veriler büyük oranda şehir merkezlerinde düzenlenen spor etkinliklerine katılan sporcuların nüfusa oranını ve seyircilerin sayısını belirlemek adına fikir verebilmektedir (Kayalan, 2022).

Balıkesir şehir tarihi incelendiğinde ülkenin diğer bölgelerinde olduğu gibi 20'li yılların bir yeniden ayağa kalkma ve onarım dönemi olduğu, 30'larla birlikte şehirleşme açısından planlı programlı değişimlerin yaşandığı söylenebilir. 1925-1942 yılları arası Belediye Başkanlığı yapan Naci Kodanaz dönemi, modern şehir planları doğrultusunda ana yolların, parkların, bahçelerin, sosyal donatı alanlarının ve bu çalışmanın konusu olan spor sahalarının yapıldığı bir dönemdir. Kentin 1936'ya kadar en önemli spor alanı askeri idman mahfeli veya Ali Hikmet Paşa Stadyumu (Güney, 2018) olarak adlandırılan sahadır. Ali Hikmet Paşa spora ve sporcuya verdiği önem açısından dönemin en sıra dışı devlet adamı portresini çizmektedir. Onun öncülüğünde 29 Ekim 1936'da açılan Atatürk Parkı, Balıkesirlilerin buluşma noktası oldu. İçerisinde yüzme havuzu, gazino, tenis kortu ve diğer spor alanlarının yer aldığı bu park, Balıkesir spor hayatının âdeta merkeziydi (Üner, 2023). 1945 yılında burayı ziyaret eden Hüseyin Orak, hazırladığı seyahat rehberinde burada daha çok futbol, güreş ve atletizm gibi etkinliklerin yapıldığını, şehirde dört spor kulübünün aktif çalıştığını aktarmıştır (Avşar ve Yüksel, 2012).

Bu kısımda paylaşmak istediğimiz bir diğer veri de Balıkesir'de aktif olan cemiyetler hakkında olacak. Bu veri şehirdeki sivil toplum örgütlerinin sayısını ve alan çeşitliliğini vermekle birlikte Balıkesir'in kültürel kodlarını anlamamızı da sağlar. 1925-1926 devlet salnamesine göre Balıkesir merkezde 12, Erdek'te 3, Ayvalık'ta 3, Balya'da 6, Dursunbey'de 2, Burhaniye'de 4, Bandırma'da 6, Edremit'te 5, Gönen'de 3, Sındırgı'da 1 cemiyet bulunmaktadır. Bütün bu merkezlerde ortak yer alan cemiyetler şunlardır: Cumhuriyet Halk Fırkası, Himaye-i Etfal Cemiyeti, Türk Ocağı, Hilal-i Ahmer Cemiyeti ve Tayyare Cemiyeti. Vilayet merkezinde bu cemiyetlere ek olarak İhtiyat Zabıtları Cemiyeti, Gençlerbirliği, Muallimler Birliği, İdman Yurdu ve İdman Yıldızı isimli cemiyetler ve kulüpler bulunmaktadır (Kayalan, 2022). Bunların içinde, isminden de anlaşılacağı üzere İdman Yurdu, İdman Yıldızı ve Gençlerbirliği sporla iştigal eden cemiyetlerdi. Türk Ocağı'nın yalnız Balıkesir'de değil, Türkiye'nin dört bir yanında spora ve sporculara kucak açan, onlara binalarında yer veren, spor sahası teşkil etmelerine yardım eden, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen tutumuyla Balıkesir tarihinde yeri ayrıdır (Üner, 2023). Türk Ocaklarının spora ve sporcuya verdiği destek kapatılmasından sonra yerini Halkevlerine bıraktı ve bu yeni kurumun çatısı altında yer alan spor şubeleri 1933'ten itibaren Balıkesir'deki spor faaliyetlerinin merkezi oldu. 1935 ve 1937 yılı Halkevi

² İlgürel'in ifadesiyle şehir Kütahya'dan gelen demiryoluyla İzmir-Bandırma hattına, karayollarıyla Marmara kıyılarına ve Bursa'ya, İzmir'e, İvrindi üzerinden de Çanakkale'ye bağlanan önemli bir düğüm noktasıdır (İlgürel, 1992).

spor şubesi yöneticilerine bakıldığında genellikle doktor, öğretmen ve tüccardan kişilerin bu alanda faaliyet gösterdiği görülmektedir (BCA, 2 Nisan 1937).³

1.1. Araştırmanın Niteliği

Türkiye’de spor tarihi araştırmaları son yıllarda hem nitelik hem de nicelik yönünden önemli bir atılımın eşiğindedir. Ulus-devlet çağında beden terbiyesi, izcilik, modern sporlar ve bilhassa futbolun tarihi sosyologların, siyaset bilimcilerin, iletişim uzmanlarının ve elbette tarihçilerin inceleme alanları içerisinde yer almaya başladı. Balıkesir’in ya da eski adıyla Karesi Vilayeti’nin spor tarihi incelendiğinde bu alanda da umut verici çalışmaların son 10 yıl içerisinde yoğunlaştığı görülür. Bu konudaki ilk çalışma 1988 yılında Münir Yenal tarafından “Balıkesir Spor Tarihi” başlığıyla yayınlandı. Yenal’ın bu çalışması Balıkesir’deki spor faaliyetlerinin, spor kulüplerinin ve Balıkesirli sporcuların ana hatlarıyla tanıtıldığı albüm niteliğinde bir derlemedir.

Yenal’ın çalışmasından 24 sene sonra “Balıkesir Spor Tarihi 1859-1925” başlıklı çalışmayı yayınlayan Bozdemir, XIX. yüzyılın ikinci yarısından XX. yüzyılın ilk çeyreği sonuna kadar Balıkesir’deki spor faaliyetlerine ilişkin belge ve gazete haberlerini eserinde kronolojik bir şekilde sıralamıştır. Bu çalışmada verilen bilgiler kaynak niteliği taşımakla beraber herhangi bir değerlendirmede bulunulmaması önemli bir eksiklikti. Buna ek olarak Bozdemir&Bozdemir’in 2023 yılında yayınladıkları “Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele Dönemlerinde Balıkesir’de Gençlik ve Spor Faaliyetleri” başlıklı makale dönemin spor hayatını net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Balıkesir spor yaşamı elbette yalnızca vilayet merkezinden ibaret değildi. Balıkesir’in önemli ilçeleri olan Ayvalık, Burhaniye ve Bandırma’daki spor hayatı hakkında Pesen (2007), Aras (2014 ve 2016), Acar (2016) ve Taşdemir’in (2018) çalışmaları bölgedeki spor faaliyetlerinin tarihçesini gözler önüne serer. Aras’ın Burhaniye Spor Tarihi başlıklı çalışması tıpkı Bozdemir’ininki gibi Burhaniye’deki spor faaliyetlerine ilişkin süreli yayınlara yansıyan haberleri ardı ardına sıralamakla beraber, bu veriler araştırmacılara önemli ipuçları vermektedir. “1920’den 2007’ye Bandırma’nın Spor Yolculuğu” başlıklı eser de bir önceki çalışmaya benzer niteliktedir. İlçelerdeki spor faaliyetlerine yönelik en derli toplu araştırmanın Taşdemir’in 1924-1950 yılları Ayvalık’ını konu edindiği makalesidir. Bu nedenle Ayvalık çalışmanın kapsamı dışında tutuldu.

Bu araştırmanın amacı Balıkesir spor tarihi literatüründe boşlukta kalan Erken Cumhuriyet dönemi faaliyetlerini tespit edip, Balıkesir spor tarihine damgasını vuran kişi ve kurumları ön plana çıkararak, şehrin sosyal ve ekonomik gelişimi içinde sporun yerini belirlemektir. Geleneksel sporların son kalesi olarak nitelendirilebileceğimiz Balıkesir’de başta futbol olmak üzere modern sporların nasıl yükseldiği ve rekabet ortamının nasıl şekillendiği örneklem olarak alınarak, spor faaliyetleri çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bunu yaparken literatür özetine bağlı kalarak araştırmanın evreninin 1926-1946 yılları arasında olması uygun görüldü. Veriler ağırlıklı şekilde Balıkesir merkezdeki faaliyetleri kapsamakla beraber faaliyetlerin görece daha az olduğu ve literatüre girmediği küçük ilçelerdeki spor müsabakaları da yer yer bu çalışmaya dâhil edilmiştir.

Bu çalışmayı yaparken yararlanılan kaynakların başında süreli yayınlar gelmektedir. Balıkesir basın tarihinin en önemli yayın organlarından olan Türk Dili, Balıkesir Vilayet Gazetesi ve Kaynak Halkevi Mecmuası spor faaliyetlerinin günlük olarak takip edilebildiği gazete ve dergiler olarak önemli derecede veri sağladı. Buna ek olarak ulusal basında Balıkesir’le ilgili çıkan haber ve köşe yazıları da kullanılan kaynaklar arasındadır. Ayrıca Devlet Arşivleri Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti Arşivi’nde bulunan, Balıkesir spor hayatına ilişkin bilhassa Halkevi dönemini barındıran belgeler de bu çalışmada kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu araştırma Balıkesir spor tarihi kaynakları tespit edilerek kronolojik bir sırayla bunların taranması ve spor hayatına ilişkin verilerin toplanması usulü takip edilmiştir. Elde edilen veriler tasnif edildikten sonra kategorize edilerek Balıkesir spor hayatına ilişkin bir veri seti oluşturulup bunun dönemin temel dinamikleriyle benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durulmuştur. Yer yer branş bazlı olmakla beraber zaman

³ 1935 yılı Balıkesir Halkevi Spor Şubesi Başkanı Diş Hekimi Fuat, Bay Ece (Gazi Mektebi Muallimi), Tüccardan Ali Bey (Tenisçi), Tahsil Müfettişi İbrahim Bey (Güreşçi), Sadriye Hanım (Gazi Mektebi Muallimi). 1937 yılı Balıkesir Halkevi Spor Şubesi şu kişilerden oluşmaktadır: Başkan Fuat Bilal (Diş Hekimi), Mübaccel Hanım (Gazi Okulu Öğretmeni), Ali Şayakçı (Tüccar), Ali Çuna (Muhasebeci), Münir Bey (Matbaa Mürettibi). Edremit Halkevi Spor Şubesi Başkan Sami Ege, Ferit Cüre, Hikmet Kaptan, Hüseyin Arıkan, Kunduracı Osman Bey. Ayvalık Halkevi Spor Şubesi Başkan Nuri Örnek, Muharrem Fahri, Enver Alay, Atif Bey, Nureddin Bey.

zaman da ortak hususlara vurgu yapılacak şekilde alt başlıklar belirlenerek ana metin oluşturulmuştur. Balıkesir’deki öncü spor kulüpleri, sporcular ve yöneticileri kimdir? Nerelerde spor organizasyonları düzenlenmiştir? Balıkesir’de modern sporların gelişimi ile şehrin sosyal ve ekonomik tarihi arasında bir ilişki olup olmadığı araştırmanın temel soruları olacaktır.

2. Balıkesir Sporcularının Dış Temasları

İki savaş arası dönemde Avrupa spor tarihi incelendiğinde büyük ve güçlü takımların ulusal ve uluslararası çapta turneler düzenledikleri görülür. Bu turnelerin en temel motivasyonunu oluşturan ekonomik kazanç sağlama amacına ek olarak, sporcular arasında görüş alışverişi sağlamak, yeni oyun tekniklerini öğrenmek ve iki ülke/shehir gençliğinin kaynaşması öncelikli hedefler arasındadır. Bu bağlamda Türkiye’ye birçok yabancı takım geldiği gibi Galatasaray, Fenerbahçe, Karşıya ve Altay gibi Erken Cumhuriyet döneminin en güçlü şehir takımları da benzer seyahatleri gerçekleştirdiler. İşte bu seyahatlerin yurt içi rotalarından biri de Balıkesir’dir. Balıkesir’in ulaşım için elverişli bir coğrafi konuma sahip olması, bölgenin spora ilgi duyması ve yerel yöneticilerin destek vermesi gibi hususların belirleyici olduğu görülür. Bu tür ziyaretler şehrin sosyal ve kültürel hayatına renk katmasının yanı sıra ekonomik olarak da olumlu katkı sağlamıştır. Buna ek olarak bu ziyaretlerin ulusal basında bulduğu yankılar şehrin sporculuk seviyesinin ülke çapında duyurulmasına da aracılık etmektedir. İncelediğimiz dönemde İstanbul temsilcisi Galatasaray ve Ankara temsilcisi Muhafızgücü Balıkesir’e gelen en büyük spor kulüpleri olarak dikkati çekmektedir.

2.1. Galatasaray Atletizm Takımının Balıkesir Seyahati

1927 yılı Balıkesir spor hayatının en renkli senelerinden biridir. Zira bu döneme kadar âtıl hâlde olan Balıkesir sporculuğu şehre gelen takımlar sayesinde yeniden canlanmaya başladı. Bunlardan ilki Galatasaray atletizm takımının 1927 Ramazan Bayramı’nda yaptığı ziyarettir. Bayramın birinci günü Balıkesir’e gelen sarı-kırmızılılar ikinci günde stadyumda Balıkesirli sporcularla karşı karşıya geldiler (Türk Dili, 3 Nisan 1927). Yağmurlu ve serin bir havada kalabalık seyirci kitlesinin önünde yapılan yarışlar oldukça heyecanlı geçmişti. 100, 200, 400, 800, 4x400 ve 4x100 bayrak koşularının yanı sıra cirit atma, uzun atlama, üç adım uzun atlama, yüksek atlama branşlarında yapılan yarışların hepsini Galatasaraylılar kazandı. Yarışlarda alınan sonuçlar şu şekildedir (Türk Dili, 9 Nisan 1927):

Tablo 1. Galatasaray-Balıkesir Atletizm Müsabaka Sonuçları

100 Metre	1.Vedat (GS-11.45 saniye), 2.Enis (GS), 3.Raci (Balıkesir), 4.Naci
200 Metre	1.Vedat (GS-25 saniye), 2.Enis (GS), 3. İsmail (Balıkesir), 4.Dursun (Balıkesir)
400 Metre	1.Cezmi (GS-58.15 saniye), 2.Necdet (GS), 3. Refik (Balıkesir), 4.Tayyib (Balıkesir)
800 Metre	1.Besim (GS- 2.15 saniye), 2.Vahi (GS-2.20 saniye)
4x100 Bayrak	1.Vedad, Şinasi, Enis, Besim (GS-50 saniye), 2. İsmail, Raci, Nami, Dursun (Balıkesir)
4x400 Bayrak	1.Şinasi, Vedat, Besim, Cezmi (GS-4.01 saniye), 2. Şevki, Ali Sıtkı, Refik, İbrahim (Balıkesir)
Disk	1.Naili (GS-32,60 metre)
Cirit	1.Naili (GS-26,25 m), 2. Haydar (GS), 3. Ali (Balıkesir), 4.Refik (Balıkesir)
Uzun Atlama	1.Şinasi (GS-5,51), 2.Haydar (GS), 3.Ramiz (Balıkesir)
Üç Adım Uzun Atlama	1.Şinasi (GS-11,45), 2.Haydar (GS), 3. Ramiz (Balıkesir)
Yüksek Atlama	1.Haydar (GS-1,52cm), 2.Naili ve Hüsnü (GS), 3.Ziya ve Ramiz (Balıkesir)

2.2. Muhafızgücü’nün Balıkesir Seyahati

20’ler Türkiye’sinin İstanbul kulüplerinden sonra en güçlü takımlarının başında Ankara’dan Muhafızgücü gelmekteydi. Takım, Büyük Millet Meclisi’nin güvenliği ve koruması için oluşturulan Cumhurbaşkanlığı Muhafız Birliği (zamanla genişleyerek alay olacaktır) içerisinde 1923 yılında kuruldu. Birlik içerisindeki askerlerin dinç, sağlıklı ve formda kalmalarını sağlamak, Ankara’da İstanbul ve İzmir’e rakip olabilecek güçte bir takım yaratmak için faaliyetlerine başlayan kulüp 1982 yılına kadar faaliyetlerini sürdürdü (Yazıcı, Atatürk Ansiklopedisi). Erken

dönemde Ankara şampiyonluklarına ambargo koyan kulüp futbolun yanı sıra atletizm, basketbol, binicilik, güreş gibi dallarda da büyük başarılar kazanmıştı. Muhafızgücü bu turneden sonra düzenlenen Türkiye şampiyonasında Türkiye Birinciliğini kazanarak ne kadar güçlü bir takım olduğunu tüm Türkiye'ye bir kez daha ispatlamıştı (Yüce, 2016).

Muhafızgücü'nün Balıkesir'e geleceğini ilk duyuran *Türk Dili* gazetesi oldu. Gazete 16 Şubat 1927 tarihli sayısında Ankara temsilcisinin Batı Anadolu turnesi kapsamında Balıkesir ve Bandırma'ya uğrayacağını okuyucularına duyurdu. Bu haber Balıkesir'in spor mahfillerinde büyük yankı uyandırdı. Bütün spor kulüpleri bu ziyarete hazır olmak için ekstra antrenman programları ve hazırlık maçları organize etmeye başladılar. Turnenin Balıkesir ayağında herhangi bir aksaklık olmaması ve Balıkesir şehri sporculuğunun en iyi şekilde tanıtılması için 4 Mart'ta Balıkesir Spor Kongresi dahi toplandı. Mıntika Reisi Fahreddin Bey'in önderliğinde yapılan toplantıda ihtiyaç duyan kulüplere İdmanlılar Mahfilinde yer tahsis edilmesi, mali destek sağlanması ve uzun süredir atıl durumda olan Balıkesir futbol hayatının yeniden canlandırılması yönünde kararlar alındı (Türk Dili, 6 Mart 1927).

Ramazan Bayramı'na denk gelen 5 Nisan 1927'de yapılması planlanan Muhafızgücü ziyareti kapsamında şehirde futbol ve atletizm müsabakalarının yapılacağı konuşuluyordu. Balıkesirli atletler Neşet ve Şevki beylerin antrenmanlarını düzgün yapmalarına karşılık futbolcuların buna pek riayet etmedikleri yerel basın tarafından eleştirilmekteydi. Balıkesir'in İdman Gücü ile İdman Birliği takımları bu maçlara haftada çift idmanla hazırlanıyorlardı (Türk Dili, 22 Mart 1927). İki takım bu süre zarfında kendi aralarında hazırlık maçları düzenlediler. Bu maçlarla ilgili basına yansıyan haberlerin satır aralarına bakıldığında vatandaşların bu maçlara pek ilgi göstermediği ve tribünleri boş bıraktığı belirtilmektedir (Türk Dili, 20 Mart 1927).

Bu ziyaretle ilgili hazırlıklar yalnızca spor kulüpleri tarafından yapılmadı. Valilik, Belediye ve Kolordu Kumandanlığı da seferber olarak misafirleri en iyi şekilde ağırlamak için özel hazırlıklar yaptılar (Türk Dili, 1 Nisan 1927). Ancak beklenen tarih gelip çatmasına karşılık Muhafızgücü'nün ziyareti gerçekleşemedi. Balıkesir kamuoyu maçları merakla beklerken Muhafızgücü'nün ziyaret ettiği diğer şehirlerdeki maçların sonuçlarını ilgi ve merakla takip ediyorlardı. Bu vesileyle kendi güçlerinin derecesini ölçmeyi düşündükleri aşikârdı. *Türk Dili* okuyucularına verdiği bilgilerde Muhafızgücü'nün bu zamana kadar karşılaştığı Kütahya, Konya, Adana, Mersin ve Antalya'da rakiplerini farklı şekilde mağlup ettiğinin altı çiziliyordu (Türk Dili, 20 Mart 1927).

Nihayet beklenen gün geldi çatı ve rötarlı da olsa Muhafızgücü takımı 14 Nisan'da Balıkesir'e ulaştı. Gecikmenin sebebi takım Manisa'da iken Uşak sporcularının yoğun ve ısrarlı davetleri üzerine Muhafızgücü'nün bu daveti kıramayarak Uşak'a gitmesiydi (Türk Dili, 10 Nisan 1927). Plandaki bu değişiklik Muhafızgücü'nün Balıkesir'den sonraki turne programını da kökünden değiştirecekti. Tüm aksaklıklara rağmen Ankaralı sporcular istasyonda büyük bir coşkuyla karşılandılar. Bando takımı, gençler, çeşitli dernek yöneticileri ve kalabalık bir halk kitlesi tarafından kucaklanan Muhafızgücü takımı ilk gün Kumandan Ali Hikmet Paşa'yı ziyaret ettikten sonra Muallimler Birliği tarafından düzenlenen müsamereye katıldılar (Türk Dili, 15 Nisan 1927).

Beş gün olması planlanan Balıkesir ziyareti kapsamında atletizm yarışlarına ek olarak Balıkesir Muhtelit Futbol Takımı ve İkinci Kolordu Muhtelit Futbol Takımıyla iki maç yapması kararlaştırılmıştı. 15 Nisan 1927 Cuma günü oynanan ilk maçta Muhafızgücü Balıkesir Muhtelitini 3-1 yenmeyi başardı. Bu mağlubiyet tıpkı diğer şehirlerde kurulan muhtelit takım tartışmalarına benzer bir tartışmayı da beraberinde getirdi.⁴ Basına göre bu mağlubiyetin nedeni muhtelit takımın seçilmesi sürecinin son dakikaya bırakılarak maçtan yarım saat öncesi yapılmasıydı (Türk Dili, 17 Nisan 1927). Buna ek olarak kaleci tercihi de maçtan evvel gündeme gelen konulardandı (Türk Dili, 14 Nisan 1927). Bütün bu olumsuzluklar birleşince yol yorgunu olmasına rağmen gücünden bir şey kaybetmeyen Muhafızgücü'ne mağlup olmak kaçınılmazdı. Balıkesir muhteliti maça şu kadroyla çıktı: Hulki, Nedim, Hüsnü, Aziz, Mahmud, Enver, İbrahim, (Ağa) İsmail, Ahmed, (Baba) Refik, Aziz.

Sonraki gün planlandığı gibi Muhafızgücü ile Balıkesirli sporcular atletizm müsabakalarında karşı karşıya geldiler. 100, 400, 800 ve 4x100 bayrak koşu yarışlarıyla başlayan müsabakalara gülle atma, disk atma uzun atlama, üç adım atlama, cirit atma ve yüksek atlama yarışlarıyla devam edildi. Bu yarışların 100 ve 800 metre koşularını Balıkesir'den Tevfik Bey kazanma başarısı gösterdi (Türk Dili, 18 Nisan 1927).

Muhafızgücü futbol takımı Balıkesir ziyaretinin son maçını Kolordu Muhtelitine karşı yaptı. Rüzgârlı ve serin bir havada oynanan maç 2-2 beraberlikle sonuçlandı. Kolordu karması maça şu kadroyla çıktı: İsmail Hakkı, Hüsnü, Ziya, Naci, Mahmud, Enver, Refik, Aziz, Ratib, İlyas, İrfan. Kolordu Komutanı, Vali ve Belediye Başkanının hazır olduğu müsabakaya ilginin önceki maçtan daha fazla olduğu maç haberlerinde özellikle vurgulanmıştı (Türk Dili, 20 Nisan 1927). Muhafızgücü Balıkesirli gençlere, sporculara ve sporseverlere yaşattığı dolu dolu geçen bir haftanın

⁴ İzmir örneği için bkz. (Kuruloğlu, 2019).

ardından istasyondan mızıka takımı eşliğinde uğurlanırken bir sonraki durağı Bandırma oldu (Türk Dili, 21 Nisan 1927). Buradaki maçı Bandırma Muhtelitine karşı 1-0 kazanan Muhafızgücü programındaki aksaklık nedeniyle bir sonraki durak olan İstanbul'a gidemeyip Ankara'ya dönmek zorunda kaldı (Türk Dili, 24 Nisan 1927).

Başarılı geçen bir haftalık seyahat sonunda gazetecilere turnenin Balıkesir ayağını değerlendiren Muhafızgücü Başkanı İsmail Hakkı Bey, sporu ülkenin en ücra köşelerine tanıtmak, gençlerde spor aşkı uyandırmak, sporun emekleme aşamasında olduğu yerlerdeki yerel yöneticileri ve idarecileri bu konuda cesaretlendirmek ve Muhafızgücü'nün ülkedeki gerçek gücünü tespit etmek amacıyla bu turnenin düzenlendiğini belirtti (Türk Dili, 20 Nisan 1927). Seyahat ana hatlarıyla değerlendirildiğinde Balıkesir ayağının amacına ulaştığını söylemek pek de yersiz bir tespit olmayacaktır. Zira uzun zamandır durağan hâldeki Balıkesir spor camiası bu ziyaretle yeniden bir canlanma göstermiş, spor kongreleri toplanmış, bu maçlara özel antrenmanlar, hazırlıklar yapılmıştır. En önemlisi de maçları izlemeye gelen seyirci sayısının her geçen gün artması ve bunların arasında kadınların sayısının hiç de azımsanmayacak derecede olması gösterilen ilginin temel göstergeleri arasında sayılabilir.

2.3. Ankara Sporcularının İzmir ve Balıkesir Seyahati

Bahar ayları genellikle futbol mıntıkları arasında karşılıklı seyahatlerin yapıldığı, maçların ve yarışların düzenlendiği bir dönemdir. Bölgesel liglerde sezonun bitip, yaz aylarının kavurucu sıcakları başlamadan düzenlenen bu ziyaretler farklı şehir sporcularının kaynaşması ve birbirlerinin yeteneklerini ölçebilmeleri için bulunmaz bir fırsattı. Bu dönemde benzer maksatlı seyahatlerden biri de 1931 baharında Ankaralı sporcuların çıktığı mini Ege gezisiydi (Son Posta, 14 Mart 1931). İki hafta olması planlanan seyahatin ilk haftası İzmir'de, ikincisi haftası da Balıkesir'de yapılacaktı. 30 kişilik kalabalık sporcu kfilesiyle Ankaralı sporcular Balıkesir'de futbol, atletizm, bisiklet ve tenis maçları yapmayı arzu ediyorlardı (Hâkimiyet-i Milliye, 5 Mayıs 1931).

12 Mayıs'ta Balıkesir'e gelen Ankaralılar burada büyük bir sevgi gösterisiyle karşılandılar. Ankaralı sporcuların başında Ali İhsan Bey bulunmaktaydı. Programa göre 14 Mayıs'ta tenis, 15 Mayıs'ta bisiklet, sürat koşuları, atletizm ve futbol maçlarının yapılması kararlaştırıldı. Birinci ve ikinci gün yapılan müsabakaları Ankaralı sporcular kazandı. Merakla beklenen futbol maçları ise oldukça heyecanlı geçti ve ilk maçta Ankara muhteliti Balıkesir muhtelitini 5-2 mağlup etti. İkinci maçta Ankara karmasının karşısına Ayvalık muhteliti çıktı ancak maçın son anlarında yaşanan saha olayları nedeniyle maç erken bitirilmek zorunda kaldı ve Ankaralılar bu maçtan da 3-2 galip ayrıldılar (Hakimiyet-i Milliye, 23 Mayıs 1931).

2.4. İzmir Seyahati

Balıkesirli sporcuların da benzer şekilde başka şehirlerde karşılaşmalara çıktıkları basına yansıyan haberlerden anlaşılabilmektedir. 1931 yılı Mayıs ayında İzmir'e giden Balıkesir İdman Gücü sporcuları burada Altınordu kulübünün atletleriyle yarıştılar. Alsancak Stadyumu'nda yapılan yarışlar sonucunda toplam 75 puan toplayan Altınordulular 52 puanlı Balıkesirli sporculara karşı galip geldiler (Vakit, 2 Mayıs 1931).

2.5. Yunanistan Temsilcisi Olimpiyakos'un Balıkesir Seyahati

1933 yılı Balıkesir spor tarihinin en unutulmaz senesi olmaya adaydır. Çünkü bu yılın Ekim ayında Yunanistan'ın güçlü takımlarından biri olan Olimpiakos Patras iki maç yapmak üzere şehre gelecekti. Ali Hikmet Paşa'nın yoğun gayretleri sonucu organize edilen maçlar kapsamında Balıkesir şampiyonu İdman Birliği ve Halkevi Şehir Takımının Yunanlı misafirlerle birer maç yapılması planlanmıştı (Son Posta, 28 Eylül 1933). Yunanistan temsilcisi Balıkesir'e gelmeden önce İzmir'de Altay, Altınordu ve İzmir karmalarıyla maçlar yapıp bir galibiyet, iki mağlubiyet alarak sahadan ayrılmıştı. Olimpiyakosluların İzmir'de olduğunu öğrenen Ali Hikmet Paşa onları Balıkesir'e gelmeye ikna etti ve ilk maç 19 Ekim'de Halkevi karması adı verilen, aslında İdman Yurdu, İdman Gücü ve İdman Birliği futbolcularından oluşan bir şehir karmasıyla yapıldı. Maça üzerlerinde altı oklu formayla çıkan Halkevi Karması şu isimlerden oluşuyordu: Hüseyin, Tefik, Necati, Kamil, Ağa, Şevki, Şemsi, Niyazi, Münir, Fuat, Mahmut, Munip, Hulki. Ali Hikmet Paşa Stadyumu'nda kadın-erkek binlerce kişinin seyrettiği maç sonunda gülen taraf 3-1'lik skorla ev sahibi takım oldu. Balıkesir şampiyonu İdman Birliği ise ikinci maçta rakibiyle 1-1 berabere kaldı. Münir Yenel "Balıkesir Spor Tarihi" kitabında maçtan evvel Halkevi Başkanı Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun millî, manevi duygulara hitap eden bir konuşma yaptığını, konuşmasında Yunan işgalinden ve onun yaralarından bahsettiğini, bunun da futbolcuları ekstra motive ettiğini ifade etmektedir (Yenal, 1988). Maç sonunda mutlak olduğu üzere misafirler için çay ziyafetleri ve çeşitli müsamereler organize edildi. Bu etkinliklere şehrin ileri gelenleri, spor

yöneticileri, sporcular ve sivil toplum örgütleri de katıldı. Türk-Yunan dostluğunun yeniden inşa edildiği dönemde böylesine önemli bir temasın herhangi bir sorun olmadan atlatılması Balıkesir spor çevrelerinin başarılı organizasyonu ve Ali Hikmet Paşa'nın özverili çalışmalarıyla gerçekleşmiş oldu.

3. Tenis

Erken Cumhuriyet dönemi Balıkesir spor tarihi içerisinde dikkat çeken faaliyetlerden biri de tenistir. Elde ettiğimiz verilere göre 1927-1948 yılları arasında farklı spor dallarında faaliyette bulunmak, özellikle kadınların da katılabileceği bir spor dalı oluşturmak ve kortların halk tabanında aktif kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla tenis kortları yapılmış ve şehirlerarası tenis maçları düzenlenmiştir. Tenisle ilgili ilk önemli atılım ise İdman Yurdu'ndan geldi. Kulüp 1927 yılında bir tenis şubesi kurarak çalışmalara başlamıştır. Tenis şubesinin kuruluşunda kadınların ve gençlerin gösterdiği ilgi dikkat çekicidir. İlk aşamada 9 kadın ve 20 erkek şubeye kaydolmuştur. Ayrıca Mıntika Heyet-i Merkezi komisyonu faaliyete geçecek tenis kortunun düzenli olması için tartışmalarda bulunmuş, sonunda tenis sahasının çimentodan yapılmasının daha iyi olacağı fikrinde birleşmişlerdir (Türk Dili, 8 Mayıs 1927).

Balıkesir'de tenise olan bu ilgi ve yatırım kısa zamanda karşılığını almaya başladı. 1927'deki Muhafızgücü ziyaretinden sonra Balıkesir'e yapılan spor amaçlı en kalabalık ziyaret 1931 yılında gerçekleşti. 12-15 Mayıs tarihleri arasında yapılacak spor müsabakalarına katılmak üzere Balıkesir'e gelen 30 kişilik Ankara kafilesi içinde tenisçiler de bulunmaktaydı (Son Posta, 14 Mart 1931). Ankaralı sporcular önce İzmir'e, ardından Balıkesir'e geçti (Hâkimiyet-i Milliye, 5 Mayıs 1931). Ankara mıntikasının Umumi Kâtibi İhsan Ali Bey'in verdiği bilgiye göre kafiye 12 Mayıs'ta Balıkesir'e vardı ve burada idman heyetleri ile bütün Balıkesir sporcuları tarafından alkışlarla karşılandı. Merakla beklenen tenis müsabakaları 14 Mayıs'ta gerçekleşmiş olup, tek müsabakaları Balıkesir, çift müsabakaları ise Ankaralı sporcular kazandı (Hâkimiyet-i Milliye, 23 Mayıs 1931).

İdman Yurdu'nun tenisle ilgili atılımının ardından önemli bir gelişme de 11 Aralık 1933'te açılan Balıkesir Halkevi'nden geldi. Halkevi'nin en faal kollarından biri olan spor şubesinin ilk icraatlarından biri yeni bir tenis kortu hazırlamak oldu (Kaynak, 19 Nisan 1933). Belediye Başkanı Naci Kodanaz'ın da katkılarıyla yapılan bu kort, (Üner, 2023). 11 Ağustos 1935 tarihinde açıldı ve kortta yapılan ilk müsabakalar filme kaydedildi. İlk tenis maçı bir erkek ve bir kadın arasında yapıldı (Kaynak, 29 Ekim 1938). Spor şubesinin 1936 Ekim ayı için sunduğu faaliyet raporunda tenis kortunun aktif şekilde kullanıldığının ve masa tenisi faaliyetlerinin başladığının vurgulanması (Kaynak, 29 Ekim 1936), ayrıca 1937 yılında tenis kortunun yeni baştan onarılması (Kaynak, 19 Nisan 1937) tenise duyulan ilginin devamlılığını göstermektedir. 1938 yılı faaliyet raporunda diğer sporların yanında tenis maçlarının da organize edilmeye devam ettiği görülür (Kaynak, 19 Şubat 1938). Şubenin "*sporun inkişafına yardım etmek*" düsturuyla düzenlediği tenis ve diğer spor dallarındaki maçlarda galiplere madalyalar sunması ve tenis kortunu spor meraklılarının istifadeleri için her zaman açık bulundurması mühimdir (Kaynak, 29 Ekim 1939). 1940 yılına gelindiğinde Balıkesir Halkevi spor şubesinde tenis hâlâ en dikkat çekici branş olma özelliğini korumaktadır. Şubenin bir yılda 80 tenis müsabakası düzenlenmiş olması da kayda değerdir (Kaynak, 19 Nisan 1940).

Araştırmalarımız kapsamında zamanla bu tenis kortunun Atatürk Tenis Kortu olarak adlandırıldığını 1948 yılında burada yapılan tenis turnuvasına ilişkin haberlerden anlayabilmekteyiz. 1948'de on tenisçinin katılımıyla bir bölge tenis birincilikleri müsabakası düzenlenmiş ve Hayati Şaylan tek erkek kategorisinde birinci olmuştur (Türk Spor, 20 Eylül 1948).

4. At Koşuları ve Pehlivan Güreşleri

Erken Cumhuriyet dönemi Balıkesir'ini sportif faaliyetler açısından tanımlamak gerekirse bu şehrin geleneksel iki spor dalıyla anılması gerektiğini söylemek sanırız pek abartılı olmaz. Modern sporların Türkiye'ye girdiği tarihlerden, bu çalışmanın kapsamındaki döneme kadar bir tarama yapıldığında atçılık ve ata sporu olan güreşin bu topraklardaki yerinin ayrı olduğu ilk bakışta göze çarpar (Karesi, 4 Eylül 1916; Karesi, 19 Mart 1917). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişte Balıkesir sporundaki devamlılık bu iki branş üzerinden gözlemlenebilir. Şehirde geleneksel hale gelen ilkbahar ve sonbahar at koşuları ve dönem dönem bunlara eşlik eden güreş müsabakaları Balıkesir halkının en önemli eğlencelerinin başında gelmektedir. Basına yansıyan haberler değerlendirildiğinde at yarışları ve güreşlerin ortak özelliği yoğun seyirci katılımı, müsabakalara iştirak etmek üzere çevre il ve ilçelerden gelen insanlar ve verilen yüklü miktardaki ödüllerdir. Bunlar at yarışlarının ve güreşin bölgenin spor hayatının en önemli öğeleri olduğunu gösterir niteliktedir.

Balıkesir tarihi üzerine yapılan çalışmalar ve süreli yayınlar incelendiğinde atıcılığın bu bölgede özel bir yeri olduğu görülür. Her sene iki defa düzenlenen yarışların merkezi ise Koşu Çınarı mahallidir. Alan koşular arifesinde valilik, belediye ve koşuları düzenlemekle görevli kurum ve kişiler tarafından özenle yarışlara hazır hale getirilirdi. İlkbahar ve sonbahar yarışları kapsamında sürat ve dayanıklılık koşuları ile en güzel atların sergilendiği hayvan sergileri yapılırdı.

Örneğin 1927 yılı yarışları Sipahi Ocağı tarafından düzenlenmişti (Türk Dili, 28 Nisan 1927). Bu seneki yarışlarda en büyük başarıyı Miralay Mehmed Bey'in Arslan Derviş isimli doru atı aldı. Hayvan sergisinde birinciliği Kepsut Ziraat Mektebinin yetiştirdiği al bir tay, ikinciliği ise Keskinzade Zühdü Bey'in tayı kazanmıştı (Türk Dili, 1 Mayıs 1927). At koşularının sonuçları ise şu şekilde oldu:

- 1000 metre tay koşusunu Susurluklu Hakkı Ağa'nın Gazal isimindeki tayı 1.19 saniyede kazandı. Aynı koşuda Mustafakemalpaşa'dan İbrahim Efendi'nin Küçük Hadid isimindeki tayı ikinci geldi.
- 2400 metre sürat koşusunda Miralay Mehmet Bey'in Derviş isimli Arap atı 2.56 saniyede kazandı.
- 3600 metre tahmil koşusunda Somalı Ahmed Bey'in Mesud isimindeki Arap atı 4.48 saniyede kat etti. Salihlili Cemal Efendi'nin Şahab isimli atı ikinci oldu.

Burada yeri gelmişken bölgede atıcılıkla ilgili anılması gereken kurumların başında gelen Kepsut Ziraat Mektebi'ne değinmek gerekir. Bu mektep Cumhuriyet idaresinin tarıma ve tarım eğitimine verdiği önemi göstermesi bakımından örnek eğitim kurumlarından biridir. 1922 yılında Balıkesir Kepsut'un da içinde bulunduğu 12 Ziraat ortaokulu açılması kararlaştırılmıştı. İktisat Vekâleti ve Ziraat Bankası koordinasyonunda faaliyet gösteren bu okullar meşrutiyet döneminden süregelen zirai eğitim anlayışının birer sonucuydu (İnci, 2010). Ziraat Mektebi adını almadan evvel 1915'te Çiftlik Mektebi adıyla faaliyet gösteren bu okulda teorik ve pratik bilgi bir arada verilmekteydi. Okul bünyesinde bağ, bahçe, fidanlık, mera, ahırlar, süthane, samanlık, kimya ve bitki laboratuvarları dahi bulunmaktaydı (Uzun ve Gül, 2019). Her sene yapılan at güzellik yarışmalarına Kepsut Ziraat Mektebinde yetiştirilen taylar damgasını vurmuştur. Anlaşıldığı kadarıyla bu mektep, hayvancılık ve at yetiştiriciliği alanında bu dönemde bölgenin en önde gelen kurumlarından biridir (Türk Dili, 2 Mayıs 1927).

Balıkesir'de atıcılıkla ilgili faaliyetlere kurumsal olarak Balıkesir Vilayet-i Hususiyesinin de destek olduğunu 1930 yarışlarıyla ilgili yapılan duyurulardan anlıyoruz. O yılıki yarışların 29 Nisan-1 Mayıs 1930 tarihleri arasında yapılacağı ilan edilmekteydi (Vakit, 17 Nisan 1930). 1931'deki ilkbahar at koşularının ise 29 Mayıs'ta başlayacağı Son Posta Gazetesi tarafından duyurulmuştur (6 Mayıs 1931). Kurumsal destek noktasındaki en önemli kırılma anı Balıkesir Halkevi'nin açılmasıyla oldu. 1933 yılında açılan Halkevi bu tarihten itibaren at yarışlarının esas temsilcisi oldu. Halkevine bu anlamda en önemli desteğin bölgede konuşlu İkinci Kolordu'dan geldiği görülür. Kolordu Kumandanı atıcılık faaliyetlerini desteklemek üzere 18 at ve bir eğitmeni Halkevinin spor şubesinde görevlendirmişti (Kaynak, 19 Nisan 1933). Güz döneminde bu sayının 20'ye çıktığı, bir muallim idaresinde kırka yakın kadın ve erkek sporcuların aylarca atlı sporları icra ettiği kayıtlara girmişti (Kaynak, Eylül-Ekim 1933). At yarışlarıyla ilgili organizasyonlar incelendiğinde karşımıza çıkan kurumlardan biri de Yarış ve Islah-ı Hayvanat Encümenidir (Balıkesir, 5 Ekim 1936). 1936 yarışlarını düzenleyen bu heyetin ismi bir sonraki sene Yüksek Yarış ve Hayvanat Encümeni olarak değişmiştir. Sözü edilen yarışlara katılan ve ödül kazanan atlar ve sahipleri şu şekildedir (Balıkesir, 12 Kasım 1934):

Tablo 2. 1934 Bahar Koşusu Sonuçları

1400 metre: 1.Eskişehirli Kazım Efendi'nin Asuman (Yarım kan İngiliz), 2. Bandırmalı Mehmet Efendi'nin Necmiye , 3. Çorlulu Mustafa Efendi'nin Rüçhen .
2000 metre: 1. Susurluklu Şaban Efendi'nin Avuç ile Bigalı İsmail Çavuş'un Servet , 3. İse Soma Savcısı Hami Bey'in Zafer .
2200 metre: 1. Karacabeyli Kemal Bey'in Al , 2. Bandırmalı Mehmet Bey'in Güzel , 3. Bandırmalı Mehmet Bey'in Mesrur .
3200 metre: 1. Karacabeyli Rasim Bey'in Nona , 2. Ankaralı Emir Salih Efendi'nin Bozkurt , 3. Rasim Bey'in Süha .
1935 Sonbahar Koşusu (Balıkesir, 1935, s.3)
1400 metre: 1.Ankaralı Salih Emir'in Alemdar , 2.Salih Emir'in Semiramis , 3.Mustafakemalpaşalı Mehmet'in Olga .
2000 metre: 1.Bigalı İsmail'in Servet , 2.Balıkesirli Şükrü'nün Çelik , 3.Susurluklu Şaban'ın Sölek .
2600 metre: 1.Karacabeyli Kemal'in Büyükal Derviş , 2.Bandırmalı Mehmed'in Güzel Bandırma , 3. Bozyüklü Necib'in Küçükal Derviş .
3200 metre: 1.Mustafakemalpaşalı Ahmed'in Ceylan , 2.Karacabeyli Rüstem'in Nona , 3.Karacabeyli Fahri'nin Bozkurt .

1936 yılı sonbahar at koşularında birinci koşuyu Karacabeyli Mustafa'nın tayı, ikinci koşuyu Kamçılı'dan Osman'ın atı, üçüncü yarışı Susıgırlıklı Şaban oğlu Mecid'in atı, dördüncüyü ise Ankaralı Emir Salih'in Alemdar isimli atı kazandı (Balıkesir, 5 Ekim 1936). 1937 Haziran'ında yapılan ilkbahar koşularında Mustafakemalpaşalı İsmail'in kısırağı **Uçar**, Bigalı İbrahim'in **Güzan'ı**, Karacabeyli Fahri Atlı'nın **Andırabudun'i** ve Ankaralı Talat'ın **Sarıkuş'u** yarışları kazandı (Balıkesir, 19 Nisan 1937). 1938 ilkbahar at koşuları Balıkesir'in kuzey doğusunda gerçekleşti. Yarışlar üzerinde müşterek bahisler oynandı. Binlerce insanın katıldığı yarışlar herhangi bir kaza ya da aksaklık olmadan tamamlandı. Hükümetin at nesillerinin ıslahına yönelik takip ettiği politikaların etkisi, bu yarışlara önceki seneye göre daha fazla atın katılımından anlaşılmaktadır (Balıkesir, 20 Haziran 1938). Aynı yıl sonbaharda 2 Ekim Pazar günü koşular yapıldı ve halktan binlerce kişinin iştirakiyle gerçekleşen yarışlar olaysız bir şekilde sona erdi (Balıkesir, 10 Ekim 1938). Bu veriler bizlere at yarışlarının Erken Cumhuriyet döneminde bir Balıkesir geleneği haline dönüştüğünü, şehrin sosyal ve kültürel yaşantısının, eğlence kültürünün en önemli bileşenlerinden biri olduğunu göstermektedir.

İncelediğimiz dönemde Balıkesir'deki en popüler spor dallarından biri güreştir. Balıkesir ve güreş denildiğinde akla ilk gelen isimler dünyaca ünlü pehlivanlar Katrancı Mehmet Pehlivan ve Kurtdereli Mehmet Pehlivan'dır. Onların bıraktığı miras Cumhuriyet döneminde genç güreşçiler tarafından yaşatılmaya devam etti. Bu dönemde yapılan güreş müsabakalarına bakıldığında çoğunun ortak noktasının çeşitli hayır kurumları ve sivil toplum örgütleri yararına yapıldığı görülür. Bu yönüyle ata sporu olarak bilinen güreş aynı zamanda sosyal dayanışmanın önemli bir parçasıdır. Örnek olarak 1927 yılında Himaye-i Etfâl Cemiyeti yararına İdman Meydanında yapılan pehlivan güreşleri (Türk Dili, 23 Mart 1927) ile Sındırgı'da Türk Ocağı yararına yapılan organizasyonlar verilebilir (Türk Dili, 9 Nisan 1927). Yine 1927 Nisan'ında Burhaniye Belediyesi yararına çevre illerden Bergamalı Ömer, Bandırmalı Ali, Selanikli Ali, Selanikli Abdullah Refet gibi meşhur güreşçilerin de katıldığı bir diğer şenlik de bu çerçevede değerlendirilmelidir (Türk Dili, 9 Nisan 1927). Halkevi'nin Sosyal Yardım Şubesi de faaliyetleri kapsamında spor kolunun güreşçilerden zaman zaman istifade etmekteydi. Örneğin merkeze bağlı Ergama köyünde yoksul çocuklar için düzenlenen sünnet düğününde güreşçilerin en önde yer aldığı görülür (Balıkesir, 29 Kasım 1937). Bu kapsamda 19 Haziran 1938 günü Bandırma'da büyük ve heyecan verici güreş müsabakaları yapıldı. Müsabakada Eski Türkiye Başpehlivanı Kara Ali ile Başpehlivan Tekirdağlı Hüseyin İzmir karşılaştı (Balıkesir, 6 Haziran 1938). Balıkesir'deki güreşler yalnızca hayır amaçlı değil, eğlence amaçlı da düzenleniyordu. Bunun en güzel örneklerinden biri 1938'de yılbaşı gecesi eğlencelerinin bir parçasının da güreş olduğunu vilayetin resmi yayın organının paylaşılmasıdır (Balıkesir, 3 Ocak 1938).

Geleneksel Türk sporlarının başında gelen güreşten eğitim amaçlı da istifade edilmiştir. *Balıkesir Vilayet Gazetesinde* çıkan bir başyazıda, Türk gençlerinin güreş, cirit ve okçuluk gibi geleneksel Türk sporlarına özendirilmesi gerektiğini, böylece gençlerin hem daha sağlıklı olacağını hem de kötü alışkanlıklardan uzak kalacağını vurgulayarak spora teşvik ediyordu (Balıkesir, 17 Ocak 1938). Bununla beraber Halkevi salonlarında güreşler tertip oluyor, gençler arasında serbest ve alafranga güreşlerin yapılmasına olanak sağlanıyordu (Kaynak, 29 Ekim 1939). Balıkesir'de spor etkinliklerini gerçekleştirmeye önem veren Halkevi, güreş ve cirit gibi millî sporları yakından incelemiştir (Kaynak, 19 Mayıs 1933). Bu minvalde Halkevinin spor şubesi diğer kulüplerle iş birliğinde bulunarak geziler düzenlemiş ve köy bayramlarında güreş ve cirit gibi sporları tatbik etmiştir (Kaynak, Eylül-Ekim 1933). Halkevi spor şubesi içerisinde bulunan İbrahim Bey (güreşçi), Ali Bey (tenisçi) gibi isimlerin bu yakın alakada payı vardır (BCA, 2 Nisan 1937). 1940 yılına gelindiğinde spor faaliyetlerinin köylere de taşındığı görülür. Spor şubesinin Çandır, Karamanköy, Pamukçu ve Ergama köylerinde spor yuvaları kurduğu, köylerde güreş, cirit ve atıcılık gibi geleneksel sporlara öncelik verildiği görülür. Ayrıca genel sekreterliğin maddi yardımlarıyla sporcuların tek tip kıyafet giymeleri sağlanabilmiştir. Şubenin bir senede 60 güreş müsabakası düzenlemiş olması önemlidir (Kaynak, 19 Nisan 1940). 1941 yılında Balıkesir'deki Halkevi ve halkodaları raporlarında spor şubesinin faaliyetleriyle ilgili herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Raporlar daha çok Halkevlerinin nizamnameye uygunluğu, mali durumu ve ihtiyaçlarına ilişkin tespitlerle ilgilidir. Dikkat çeken nokta ise müsamere kollarının etkinliklerinden övgüyle bahsedilmesidir (BCA, 28 Eylül 1945).

5. Sonuç

Erken Cumhuriyet döneminde Balıkesir'de futbol, atletizm, tenis, güreş, at yarışları, voleybol, yüzme, boks, cirit, bisiklet gibi branşların aktif olduğu ve yetkin sporcular yetiştiği görülmektedir. Raif Emengen, Münir Yenal, Kadri Albayrak, Neşet Arısoy, Melih Kotanca, Şevket Kutbay, Ahmet Göker, İsmail Calan ilk akla gelen isimlerdir. Bu dönemde spora en çok destek veren kişi ve kurumların başında Türk Ocakları, Halkevleri gelirken, kişisel çabalarıyla Ali Hikmet Paşa, Vali Recai Güreli Balıkesir'de bu döneme damgasını vurdu. Onların gayret, teşvik ve çabalarıyla

geleneksel ve modern sporlar şehrin sosyal ve kültürel hayatına katkı sağladı ve yeni spor sahalarının kurulmasına öncülük ettiler.

Spor denilince akla futbol gelmesine rağmen Balıkesir bu noktada farklılık göstererek atıcılık, güreş, atletizm ve teniste ön plana çıkmıştır. İstanbul ve İzmir’de bilhassa yabancılar arasında daha çok oynanan tenis Balıkesir’de kendisine taraftar bulması bu dönemin en sıra dışı spor gelişmelerindendir. Kadınların spora daha aktif katılımı için yerel yöneticiler tarafından özellikle desteklenen bu branşta Balıkesir bölgenin önemli merkezlerinden biri oldu.

Yunan işgaline kadar olan süreçte canlı bir spor hayatı olan Balıkesir şehri, işgalden 1930’lara kadar geçen sürede işlevsiz hâle geldi. Müsabakalarla ilgili yayınlanan haber ve yorumlar futbol, güreş ve diğer spor müsabakalarına ilginin 20’li yıllarda oldukça düşük olduğunu gözler önüne serer. Ancak spor müsabakalarına olan teveccühün 30’lardan sonra arttığı statları dolduran seyirci sayılarından anlaşılmaktadır. Kadınların spora olan ilgisi ve tribünleri doldurmaları kayda değer bir diğer gelişmedir.

Bu dönemdeki spor müsabakaları incelendiğinde saha içi ve dışı şiddet olaylarının pek yaşanmadığı ve maçların centilmence sürdürüldüğü görülür. Bu açıdan bilhassa büyük şehirlerdeki rekabet ortamı ile karşılaştırıldığında Balıkesir’in daha centilmen bir kimliğe sahip olduğu söylenebilir. Buna rağmen 1930’ların sonlarına doğru Türkiye’de ve Avrupa’nın başka ülkelerinde olduğu gibi rekabetin ortadan kaldırılması, şiddet olaylarının engellenmesi gibi suni gerekçelerle başlatılan tek tiplendirme hareketinden Balıkesir sporculuğu da payına düşeni aldı. Yukarıda sıralanan gerekçelerle şehirdeki spor kulüpleri TEKSPOR adı altında birleştirildi. İki sene süren bu uygulama sporun rekabetçi ruhuna aykırılığı nedeniyle kaldırıldı ve şehirdeki kulüpler bölgelere ayrılarak yeniden tesis edildi. Numaralandırılan kulüpler daha sonra Akıncılar, Yıldırım, Karesi ve Altı Eylül isimlerini aldılar almasına ama İdman Yurdu ve İdman Birliği gibi iki köklü kulübün tarihsel devamlılığı ve mirası bu uygulamalar nedeniyle yok edildi.

Kaynakça

- Avşar, Z. ve Yüksel, M. (2012). Hüseyin Orak Adlı Bir Müteşebbis Türkiye Kılavuzu Adlı Eser ve 1945 Yılı Balıkesir’i. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(28-1), 83-110.
- Güney, İ. Balıkesir Kent Morfolojisi: Tarihsel Bir Okuma. *Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu*, 383-395.
- İbrahim, İ. (2010). Atatürk’ün Direktif ve Tavsiyeleri Işığında Türk Tarımındaki Gelişmeler (1923-1938). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.XXVI(77), 345-384.
- İlgürel, M. (1992). [BALIKESİR - TDV İslâm Ansiklopedisi \(islamansiklopedisi.org.tr\)](http://islamansiklopedisi.org.tr)
- Kayalan, F. (2022). 1935 Yılı Nüfus Sayımına Göre Balıkesir Vilayetinin Demografik Yapısı ve Özellikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(47), 259-282.
- Kayalan, F. (2022). Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salmelerine Göre Balıkesir (1925-1927). *Asya Studies*, 6(22), 193-216.
- Kuruloğlu, F. (2019). İzmir Futbolunda Birlik Beraberlik Günleri: Muhtelit Takımlar. G.Güneş, B. Okumuş, (Ed.), *İzmir Spor Tarihi* (ss.96-118) içinde. Ütopya Yayınevi.
- Uzun, A. ve Gül, M. (2019). Tarihi Coğrafya Perspektifinden Balıkesir Vilayeti Coğrafyası. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(42), 1-20.
- Üner, M. (2023). 1925-1942 Yılları Arasında Balıkesir’in Modern Kente Dönüşümünde Etkili Olan Yerel Bir Yönetici İsmail Naci Kodanaz ve Çalışmaları. *Tarih ve Günce*, 13, 279-306.
- Üner, M. (2023). Balıkesir Türk Ocağı ve Faaliyetleri. M. Öge (Ed.), *İstiklal Harbi’nden 21.Yüzyıla Türkiye Cumhuriyeti*, (ss.109-130) içinde. Kriter Yayınevi.

Yazıcı, N. (2024). Cumhurbaşkanlığı Muhafız Birliği. *Atatürk Ansiklopedisi*, ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cumhurbaskanligi-muhafiz-birligi/?pdf=3716

Yenal, M. (1988). *Balıkesir Spor Tarihi*.

Yüce, M. (2016), Muhafızgücü’nün Muazzam Başarısı. *Tam Saha*, 135, 90-94.

Arşiv

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)
490.1.0.971.754.3. (2 Nisan 1937).
490.1.0.994.844.1. (28 Eylül 1945).

Sürekli Yayınlar

Balıkesir

Hakimiyet-i Milliye

Karesi

Kaynak Balıkesir Halkevi Mecmuası

Son Posta

Türk Dili

Türkspor Dergisi

Vakit

II. BALIKESİR 2024
SEMPOZYUMU

BALIKESİR'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: 'NE10 BALIKESİR'İN KATKILARI

Tahsin GÜLER¹, Ece ATEŞ²

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Türkiye, tahsin.guler@balikesir.edu.tr, 0000-0002-7729-5172

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, atessece0@gmail.com, 0009-0006-3050-4682

ÖZ: Geçmişten günümüze kadınların sahip olduğu hakların ve her alanda konumlarının gerek teoride gerek uygulamada güçlendirilmesi gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Güçlendirilmesi gereken bu alanların başında ise kadının ekonomik özgürlüğünün anahtarı olan çalışma hayatında güçlendirilmesi gelmektedir. Çalışma hayatına dahil olmak isteyen ya da çalışma hayatında aktif bir şekilde yer alan kadınlar bu süreçte başta cinsiyet ile ücret eşitsizliği, eğitim ve mesleki/kariyer eşitsizlikleri olmak üzere ekonomik, kültürel ve toplumsal temelleri bulunan pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Kadınların hem kamuda hem de özel sektörde daha fazla yer alabilmesi ve çalışma hayatına dahil olmasıyla beraber yaşadıkları sorunların çözülebilmesi için kurumların buna yönelik uygulamalar geliştirerek desteklerini artırması gerekmektedir. Çağdaş yerel yönetim anlayışının temel yaklaşımlarından birisi olan yerelde kadınların her açıdan desteklenmesi hususunda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesinde son derece etkin kurumlar oluşturduğu, bu kurumların çeşitli projeler ve faaliyetlerle bu alana önemli destekler sunduğu görülmektedir. Söz konusu kurumlar arasında en çok dikkati çeken ve diğer kurumlara nazaran bu alanda öncü ve birleştirici bir rolü bulunan "Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi" nin (Ne10) çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Balıkesir'de yenilikçi yaklaşımı benimseyen, teknoloji çağıyla beraber buna uyumlu bir şehir oluşturmayı ve şehir halkıyla birlikte şehri geliştirmeyi hedefleyen bir merkez olarak kadınlar açısından da önemli bir misyon üstlenen Ne10, bünyesinde bulunan Girişimcilik ve Kuluçka Birimi ile kadın girişimcilere ulaşmaktadır. Kadınların birer girişimci olmasını sağlamada onlara yönelik atölye çalışmaları, eğitimler, çalıştaylar ve motivasyon konuşmaları düzenleyen Ne10, "Güçlü Kadın, Güçlü Balıkesir" mottosuyla kadınların çalışma hayatında yer almalarına önemli bir destek sağlamaktadır. Yüz yüze mülakat tekniği ve doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Balıkesir'de kadın girişimciliğinin gelişimi ve Ne10'un, bünyesindeki Girişimcilik ve Kuluçka Birimiyle bu gelişime sağladığı katkılar/destekler uyguladığı kadın girişimciliği modeli üzerinden değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Balıkesir Ne10

WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN BALIKESİR: CONTRIBUTIONS OF 'NE10 BALIKESİR'

ABSTRACT: It is an undeniable fact that the rights and positions of women in all areas, both in theory and in practice, need to be strengthened from past to present. At the forefront of these areas that need strengthening is women's empowerment in the workforce, which is the key to their economic freedom. Women who want to join the workforce or are actively participating in it face numerous problems with economic, cultural, and social foundations, primarily gender and wage inequality, as well as educational and professional/career disparities. For women to have a greater presence in both the public and private sectors and to be included in the workforce, institutions need to develop and increase their support through targeted practices to address the issues women encounter. It is observed that Balıkesir Metropolitan Municipality has established highly effective institutions within its structure to support women in every aspect, which is one of the fundamental approaches of contemporary local governance. These institutions provide significant support in this area through various projects and activities. Among these institutions, the "Ne10 City Research and Technology Development Center" (Ne10) stands out and plays a pioneering and unifying role in this area, making its efforts highly important. In this study, which utilizes face-to-face interview techniques and document analysis methods, the development of women's entrepreneurship in Balıkesir and the contributions/support provided by Ne10, with its entrepreneurship and incubation unit, are evaluated through the women's entrepreneurship model it implements.

Keywords: Entrepreneurship, Women's Entrepreneurship, Balıkesir Ne10

1. Giriş

İnsan hakları kavramı, insanın doğası gereği kazandığı haklardır ve bu haklar insan hayatının temelini oluşturan yapı taşlarıdır. Toplamların uygarlık safhasına henüz erişemediği dönemde erkekler ve kadınlar eşit bir konumda yer almışken tarım ekonomisine geçişle bu eşit statünün değişerek erkeklerin daha ön planda olduğu bir dünya düzenine evrildiği görülmüştür. Bu düzen kadınların annelik konumu üzerinden kutsallaştırıldığı, çocuklarını yetiştiren, evin düzeninden ve işleyişinden sorumlu tutulduğu ancak erkeğe göre genel anlamda geri planda kaldığı geleneksel bakış açısının doğmasına yol açmıştır.

Dünya’da kadınların yaşadıkları sorunları ortaya çıkaran ve kadın haklarının oluşmasını sağlayan üç önemli gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmelerden ilki tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçişle meydana gelmiştir. Sanayi Devriminin yaşanmasıyla kadınlar, dünyanın birçok yerinde çalışma hayatına dahil olabilmıştır ancak toplumsal, sosyokültürel ve ekonomik sebeplerden dolayı bulundukları konumlarda birçok eşitsizliğe, ayrımcılığa maruz kalmış ve geleneksel kültürün öğretileri ile değişen, güncel yaşamın koşulları arasında sıkışıp kalmıştır. Ayrıca yeni düzende kadınlar bir emek gücü olarak görülmüş ve piyasanın egemen gücüne boyun eğmek zorunda kalan varlıklar haline gelmiştir.

Bu süreçte ikinci gelişme ise Fransız İhtilali’nin meydana gelmesidir. İhtilal’in en önemli etkisi insanların bireysel olarak haklarını savunduğu, özgürlüklerini elde etmeye çalıştıkları bir süreci başlatması olmuştur. Hem siyasi hem de hukuki olarak egemenlik halka geçmiş, halkın siyasi iktidarda yer almaya başladığı bir dönem başlamıştır. Ancak bu dönem, eşitlik ve adalet ilkelerinin ön plana çıktığı, halkın siyasi iktidarı elde edebilme hakkına kavuştuğu bir dönemmiş gibi görünse de kadınlar bu hakları elde edememiş ve siyasi pozisyonlarda yer alamamıştır. Her ne kadar bu dönemde kadınların somut anlamda herhangi bir hak elde edemediği görülse de aslında İhtilal’in kadınların sonraki yıllarda elde edecekleri siyasal ve ekonomik haklar için mücadele etme bilincinin oluşmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Üçüncü gelişme ise uluslararası mevzuat alanında gerçekleşmiştir. Bu gelişme, 20. yüzyılda uluslararası alanda öncü konumda yer alan Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesidir (CEDAW). BM, sözleşmeye taraf olan üye ülkelere kadınların ırk, sınıf, inanç gibi ayrımcılıklara karşı yasal düzenlemeler ve politikalarla korunmasını ve haklarının geliştirilmesini şart koşmuş ve ülke kamu yönetimlerine etkin bir misyon yüklemiştir. Bu şekilde kadınların eğitim, çalışma, siyasi hayat ve hukuki süreçler başta olmak üzere her alanda eşit bir şekilde yer alabilmelerini hedeflemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte kadın haklarına ilişkin önemli devrimler gerçekleşmiş, 1961 ve 1982 Anayasalarında yapılan birtakım yasal düzenlemelerin ardından 1986’da Türkiye’nin CEDAW’ı imzalamasıyla kadın haklarına yönelik mevzuat düzenlemeleri ve çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyet devrimlerinde kadın ve erkeğin birlikte yer alarak yükseldiği bir ülkenin oluşturulması amacıyla kadınlara yönelik birçok alanda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Kadın ile erkek eşit kabul edilmiş, kadınlar eğitim haklarına kavuşarak memuriyet ve çalışma hayatında yer alabilmıştır. Bu hakların hukuki altyapısı oluşturularak kadının konumu güçlendirilmiştir. Türkiye, uluslararası alanda son derece önemli bir sözleşme olarak görülen CEDAW’ı bazı çekinceler koyarak 1979 yılında imzalamıştır. Sözleşmede kabul edilen şartlara dayanarak yeni yasalar çıkarılmış, genel müdürlük ve politika danışma kurulu şeklinde birimler oluşturulmuştur. 2002’de çekincelerin kaldırılmasıyla sözleşme tam anlamıyla yürürlüğe girmiştir. 2000’li yıllardan sonra ulusal alanda önem arz eden bir sözleşme, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’dir (Sözleşme İstanbul’da imzalandığı için kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi olarak bilinmektedir). 2011 yılında imzalanıp onaylanan İstanbul Sözleşmesi, Türkiye’de 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmenin temel amacı kadına yönelik şiddeti ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaktır. Bu sözleşmenin etkisiyle de 2012 yılında 4320 sayılı Kanun’un eksik ve aksayan yönlerini ortadan kaldırmak amacıyla yeni bir kanun düzenlenmiştir. 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun buna uygun olarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin bitirilmesi amacıyla yapılmış olup şiddetin tanımını da genişletmiştir. Kanunun özellikle fiziksel şiddetin yanı sıra ekonomik ve psikolojik şiddete de vurgu yaptığı görülmektedir (Kaymaz, 2010; Ülger, 2017).

Hem uluslararası hem de ulusal alanda kadın hakları konusunda birtakım düzenlemeler yapılmış, sorunlar çözülmeye çalışılmış ve kadınların birçok alanda yer alabilmesi sağlanmıştır. Ancak günümüzde hala tam anlamıyla sorunların çözüme ulaşmadığı alanlar mevcuttur. Bu alanların başında çalışma hayatı gelmektedir. Kadınlar çalışma hayatında cinsiyet ve ücret eşitsizliği, eğitim ve mesleki/kariyer eşitsizlikleri olmak üzere ekonomik, kültürel ve toplumsal temelleri bulunan pek çok sorunla yüzleşmektedir. Hem özel sektörde hem de kamu sektöründe bu sorunlara yönelik çözümlerin gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yerel açıdan kadınlara yönelik olarak Balıkesir ilinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi çeşitli hizmetler gerçekleştirmiş, projeler yürütmüş ve kurumları aracılığıyla destek sağlamıştır. Diğer kurumlara nazaran birleştirici ve öncü bir güç olan ve çerçeve sağlayıcı bir kuruluş olan Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi (Ne10) büyük önem taşımaktadır. Bünyesinde bulunan Girişimcilik ve Kuluçka Birimi ile kadın girişimcilere yönlendirici ve destekleyici bir pozisyonda bulunarak kadın girişimlerinin çalışma hayatında sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Buna yönelik olarak hem eğitim hem de pazarlama alanında kadınlara rehberlik etmektedir. Bu bildiride Balıkesir’de kadın girişimciliğinin gelişimi ve Ne10’un kadın girişimcilere yönelik faaliyetleri incelenmektedir.

2. İlgili Alanyazın

Kadınlar hayatın birçok alanında olduğu gibi çalışma hayatında da birçok sorunla yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Bu bölümde, genel bir çerçeve sunmak amacıyla çalışma hayatında kadınların yaşadığı sorunlara dair literatür taraması yapılarak kadın girişimciliği odaklı araştırmalara dair bilgiler verilmektedir.

Budak, Doğan ve Harlak (1991), kadınların iş hayatında eğitim ve beceri düzeylerinde yeterli bir bilgiye sahip olmadıklarından dolayı tekdüze ve iş hayatında yükselebilecek imkânı olmayan işlerde çalıştığını belirtmektedir. Çalışan kadınların sorunlarını belirlemek için de 1981’de İzmir’de değişik sektörlerde çalışan kadın ve erkek iş görenler üzerinde gerçekleştirilen çalışan kadının sorunlarının kadın ve erkek tarafından nasıl algılandığını anlamak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiş, 1990’da da 9 yıllık bir periyotta herhangi bir tutumda değişiklik olup olmadığını tespit etmek için araştırmayı tekrarlamıştır. Sonuçlar doğrultusunda sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeler ile çalışan kadınların toplumdaki durumlarında iyileşmeler ve değişimler olduğunu saptamıştır.

Günsel, Köroğlu ve Demirci (2015), kadınların çalışma hayatında yaşadıkları sorunları ele alırken Cam Tavan Sendromuna yönelik bakış açılarını da eğitim sektörü bakımından ele almıştır. Bunun değerlendirilmesi için de 15 kadın öğretmen üzerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Mülakat sonuçlarında kadın öğretmenlerin duygusal derinlik yaşadıklarını kabul etmekle beraber bunun pozitif yönünün de olduğu anlaşılmış, aile ve iş dengesinin temel bir sorun olduğu ve erkek egemen kültürün yarattığı baskıyı da kadın öğretmenlerin hissettikleri anlaşılmıştır. Ancak bu durumda da değişikliklerin yaşandığı ve iş hayatında kadınların cam tavan sendromunu aşabileceklerine değinilmiştir.

Umurlu ve Öztürk (2020), çalışan kadınların hem iş hayatında hem de aile yaşamında yaşadıkları sorunları ayrıntılı bir şekilde ele almış, kadının iş hayatından uzaklaşmaması için öneriler geliştirilmiştir. İş hayatındaki yaşanan sorunları da cinsiyet ayrımcılığı, eğitim ve mesleki eğitimde eşitsizlik, işyerinde cinsel taciz, iş bulma ve yükseltimede eşitsizlik, psikolojik taciz, kayıt dışı çalıştırma, sosyal haklardan yararlanmada eşitsizlik ve iş güvencesizliği olarak tespit etmiştir.

Öztürk ve Karataş (2020), kadınların çalışma hayatında yaşadığı sorunları incelemiş ve TÜİK’in işgücü istatistikleri, eğitim oranları vb. verileri kullanarak hem ulusal açıdan hem de bölgesel açıdan kadın ile ilgili bir genel görünüme açıklık getirmiş ve bu verilere dayanarak konuyu değerlendirmiştir. İşgücü piyasasında cinsiyete dayalı mesleklerin sınıflandırılmasından dolayı kadınlar, belli mesleklere yönelmek durumunda kaldığından dolayı dezavantajlı bir hale gelmiştir. Kadınlar bundan dolayı da emek yoğun ve düşük ücretli işlerde çalışmaktadır. Bu durumun temel nedeni olarak da kız çocukların erkeklere göre eğitim hakkını elde edemeyişi olarak görülmüştür.

Aksöz ve Eroğlu Durkal (2021), Kayseri ili Melikgazi İlçesi’nde devlet okullarında gören yapan 510 kadın öğretmen üzerinden gerçekleştirilen araştırmada yüz yüze görüşme yöntemi ile anket uygulanmış, elde edilen veriler ile de kadınların çalışma ve aile yaşamında karşılaştıkları sorunları somutlaştırarak ankete katılan kadınların demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Araştırma sonucunda çalışan kadınların işlerinde mutlu oldukları ancak çalışma hayatı ile aile arasındaki dengeyi kurmakta zorlandıkları anlaşılmış, evdeki sorumluluklardan dolayı bu durumun sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Kadınların cinsiyet ayrımcılığı, aile hayatı ile ilgili sorunlar ve ekonomik sorunlar saptanmasına rağmen tacizle ilgili sorunlar hakkında herhangi bir bilgi alınamamıştır.

Çılgin (2023), araştırmasında engellilik ve kadınlık olgusunu bir arada barındıran kesimlerin daha dezavantajlı bir konumda yer aldığını belirterek sosyoekonomik hayatta yaşadıkları sorunları açıklamıştır. Bu sorunların giderilmesine yönelik hem uluslararası kuruluşlar açısından hem de yasal düzenlemeler açısından değerlendirmiştir. Yapılan incelemede yasal düzenlemelerin yeterli olmasına karşın toplumsal düzeyde içselleştirilemediği, bundan dolayı da çalışma hayatının bazı kısımlarında engelli kadınların sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Çözüm olarak da

farkındalık yaratılması gerektiğini ve eğitim çabalarının akademik çalışmalar ile devam etmesi gerektiğini öne sürmüştür.

Kadınların özellikle çalışma hayatında yaşadığı sorunların spesifik bir yansıması da kadının kendi işini kurabilmesi ve, girişimci yanını öne çıkarabilmesinde önüne çıkan engellerdir. Bu bağlamda yapılan akademik çalışmalara değinildiğinde;

Bedük (2005), yaptığı çalışmada Türkiye’de kadının yeri, kadın girişimcinin tanımı, profili ve kadınların yaşadıkları sorunları belirtmiş, sorunlara yönelik birtakım önerilerde de bulunmuştur. Doğan (2021), kadın ve erkek girişimcilerin arasındaki farklılıklara değinerek sosyokültürel, çevresel ve ekonomik faktörlerden kaynaklanabileceğini öne sürmüştür. Ayrıca kadın ve erkek girişimcilerin özelliklerine de değinmektedir.

Sayın (2011), yerel açıdan incelediği makalesinde Aydın ilindeki kadın girişimcileri ele alarak iş hayatındaki ve toplumdaki sorunları ele almaktadır. Ayrıca Aydın İş Kadınları Derneği’nin ne kadar bilinir olduğunu ve kadın girişimcileri desteklemek için yaptıkları faaliyetleri incelemektedir. Uygulama kısmında da kadın girişimcilere anket uygulanarak mikro ve makro düzeydeki sorunlara dair betimleyici istatistik sonuçlar tespit edilmiş ve bu sorunlara dair öneriler sunulmaktadır.

Fidan ve Yeşil (2015), kadınların girişimcilik eğitim alımı konusunda öncü olan birçok sivil toplum kuruluşunu, üniversiteleri, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığını, KOSGEB, TOBB, KAGİDER, İŞKUR gibi kuruluşların çeşitli dernekler, sanayi odaları ve vakıfların ortaklaşa yaptığı çalışmaları ele alarak değerlendirmiştir. Durukan (2021), kadın girişimcilere destek sağlayan KOSGEB’in rolünü belirtmekle beraber kadın girişimciliğini Girişimcilik Destekleri çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutmuştur

Bu bildiride de yerel açıdan Balıkesir ilindeki kadın girişimcilere yönelik Balıkesir Büyükşehir Belediyesine bağlı olan Ne10 kurumunun uyguladığı politikalar incelenmektedir. Ancak bunun öncesinde Balıkesir’de kadını konu alan akademik araştırmalar hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir.

Örücü ve diğerleri (2007), yaptıkları çalışmada kadınların üst düzeylerde ve stratejik olarak önemli görülen pozisyonlarda erkekler kadar neden yer alamadığını tespit etmektedir. Cam Tavan Sendromuna değinilerek kadınların yaşadıkları engelleri hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde yapılan araştırmalar doğrultusunda bir sonuca ulaşılmıştır. Uygulama kısmında da çeşitli pozisyonlarda yer alan 103 erkeğe ve 97 kadına anket düzenlenmiştir. Elde edilen bulgular ile kadınların üst düzeylerde yer alamamasının sebepleri kadınların liderlik ve yöneticilik özelliklerinin sınırlı olması, kadınların üzerinde ailevi sorunların fazla olması ve kraliçe arı sendromunun (kadınların birbirini çekememeleri) olarak görülmüştür. Ayrıca kadınlar açısından da erkek egemen bit toplumda yaşanması ve erkeklerin kendilerine engel olduğu düşüncesinin hâkim olduğu görülmektedir.

Açıkses ve Sarıtaş (2017), ele aldıkları bildiride modernleşme ve küreselleşme sonrası kadının aile içindeki toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl bir yönde değişim gösterdiğini tespit etmektedir. Balıkesir’in merkezinde haftanın belli günlerinde kurulan Hanımeli ve Karizma adlı pazarlarda el işlerini ve mutfakta pişirdikleri yöresel yemekleri satan kadınlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonrasında da kadının aile içerisinde yer aldığı toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bir değerlendirme yapılmaktadır.

Gül ve Gül (2018), Balıkesir ilinde KOSGEB kredi desteği sağlanan ve yiyecek sektöründe yer alan kadın girişimcilerin özelliklerini, iş kurma aşamasında ve sonrasında yaşanan sorunları araştırmasında ele almaktadır. Veriler 2012-2017 yıllarında elde edilmiş olup veri elde etme yolu olarak da mülakat ve anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında kadın girişimcilerinin özellikleri özgüvenli olma, başarılı olma ve ekonomik bağımsızlığı kazanma amacı taşıma olduğu saptanmıştır. İşyeri açma süreçlerinde de en fazla desteği eşlerinden aldığı gözlemlenmiş, kadınların işyeri açma sürecinde de sermaye birikimi, işyeri bulma sorunu ve bürokratik engellerle karşılaştığı tespit edilmiştir. İşyeri açma sürecinde de nitelikli eleman bulma, iş-aile dengesi ve müşteri bulma sorunları yaşandığı anlaşılmaktadır. Araştırma sonucunda kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunlardan analiz edilerek yeni kadın girişimcilere yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Avrupa Birliği kırsal alanların kalkınması amacıyla IPARD programını oluşturmuştur ve Türkiye de TKDK’nin aracılığıyla 42 ile bu desteği ulaştırmaktadır. 42 il arasından Balıkesir’in Bandırma ilçesine bağlı Doğanpınar köyü kırsalını ele alan Durna (2018), 11 kadının ortaklaşa kurduğu Umay Çiftliğini yüksek lisans tezinde incelemiştir. Araştırma aşamasında kurucu ortaklar ile röportajlar yapılmış, proje süresince çiftlik içerisinde işgücü sağlanan 24 kadına anket uygulanmıştır. Avrupa Birliği tarafından IPARD programı ile kadın girişimcilere sağlanan desteklerden bahsedilmiş ve bu desteklerin yerel ekonomiye katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Şahnagil (2020), kadınların yaygınlık gösterdiği önemli alanlardan birisi olan akademide yaşanan engelleri ve cam tavan sendromunu incelemekle beraber buna yönelik fikirleri de analiz etmektedir. Çalışmada Balıkesir Üniversitesinde farklı statülerde yer alan 10 kadın akademisyenle yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle görüşerek akademide hala cam tavan algısının devam ettiğini tespit etmiştir. Bunun sebepleri olarak da kurumsal faktörlerin etki ettiği kadar bireysel ve toplumsal faktörlerden de kaynaklandığını vurgulamıştır.

3. Kadın İşgücü Oranları Üzerine Bir Karşılaştırma

3.1. Dünya’da ve Türkiye’de Kadın İşgücü Oranları Üzerine Bir Karşılaştırma

Türkiye’de kadınların çalışma yaşamında işgücü ve istihdam oranının anlamlandırabilmesi için diğer ülkeler ile karşılaştırma yapmak gerekmektedir. Bu bakımdan Türkiye’nin kadın işgücü oranlarının hem Avrupa Birliği ülkeleri ile hem de MENA (Orta Doğu ve Kuzey Afrika) ülkeleriyle karşılaştırılması uygun olacaktır. Türkiye, her ne kadar AB üyesi olmasa da 2000’li yıllarda gerçekleşen üyelik müzakereleri sürecinde birçok alanda düzenlemeye gidilmiş ve reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu süreç kadın haklarına ve kadınların yaşadığı sorunların çözümüne olumlu katkılar yapmıştır.

Tablo 1. AB Ülkeleri ve Türkiye’de Kadın İşgücü Oranları (2023)

Sıralama	Ülke	Kadın İşgücü Oranları
1	İsveç	63
2	Hollanda	62
3	Estonya	61
4	Danimarka	60
5	Kıbrıs	60
6	İrlanda	60
7	Lüksemburg	58
8	Finlandiya	58
9	Avusturya	57
10	Malta	57
11	Litvanya	57
12	Almanya	56
13	Slovakya	56
14	Letonya	56
15	Portekiz	55
16	Slovenya	54
17	Macaristan	54
18	İspanya	53
19	Fransa	53
20	Çek Cumhuriyeti	52
21	Polonya	52
22	Belçika	51
23	Bulgaristan	50
24	Hırvatistan	48
25	Yunanistan	45
26	Romanya	42
27	İtalya	41
28	Türkiye	35

Kaynak: Dünya Bankası, (2024)

AB’nde kadınların işgücü katılım oranının en yüksek olduğu ülkeler İsveç, Hollanda ve Estonya’dır. En düşük olduğu ülkeler ise İtalya ve Romanya olarak görülmektedir. Ayrıca %50’nin altında kalan ülkelerin sayısı da 4’tür. Dolayısıyla AB’nin geneline bakıldığında işgücü oranlarında kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı söylenebilmektedir. Ancak Türkiye’nin, gerçekleştirdiği birçok reforma ve yüzyıllık bir Cumhuriyet tarihine sahip olmasına rağmen kadın işgücü oranında AB ülkelerine kıyasla son derece düşük bir orana sahip olduğu, kadınların çalışma hayatında yeterli düzeyde yer alamadığı görülmektedir.

Kadınların çalışma hayatında yer alması ile ilgili diğer bir karşılaştırma Türkiye’nin, AB ülkelerine nazaran çeşitli konularda ortak kültüre (dini, kültürel, coğrafi etkenler) ve tarihsel bağlara sahip olduğu Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) ülkeleriyle yapılabilir.

Tablo 2. MENA Ülkelerinde ve Türkiye’de Kadın İşgücü Oranları (2023)

Sıralama	Ülke	Kadın İşgücü Oranları
1	Azerbaycan	67
2	Katar	64
3	Kazakistan	63
4	Kırgızistan	54
5	Endonezya	53
6	Malezya	52
7	Türkmenistan	49
8	Kuveyt	48
9	Bahreyn	44
10	Özbekistan	40
11	Bangladeş	37
12	Libya	35
13	Türkiye	35
14	Suudi Arabistan	35
15	Tacikistan	32
16	Umman	32
17	Tunus	27
18	Lübnan	27
19	Pakistan	24
20	Fas	20
21	Cezayir	17
22	Mısır	16
23	Suriye	14
24	İran	14
25	Ürdün	14
26	Irak	11
27	Yemen	5

Kaynak: Odak Balıkesir, (2023)

Tablo.2’de görüleceği üzere Türki Cumhuriyetler olarak ifade edilen Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan’ın kadın işgücü oranında Türkiye’den daha üst sıralarda olduğu görülmektedir. Türkiye’den daha üst sıralarda yer alan Katar, Kuveyt ve Bahreyn, yeraltı kaynakları bakımından zengin, nüfus bakımından küçük ve kişi başına gelirin yüksek olduğu ülkelerdir. Tablo’da dikkat çeken diğer bir ülke olan Suudi Arabistan’ın son yıllarda kadınların toplumsal alanda ve çalışma hayatında daha fazla yer alabilmesine yönelik radikal reformlara imza atması sıralamada üst basamaklara yükselmesinde etkili olmuştur.

Her iki grafiğe bakıldığında Türkiye’deki kadınların sadece ekonomik engellerden dolayı değil sosyokültürel ve toplumsal engellerden dolayı da kısıtlandığını söylemek mümkündür (Odak Balıkesir, 2022: 25).

3.2. Balıkesir’de Kadın İşgücü Oranları Üzerine Bir Karşılaştırma

Balıkesir’de sektörlerle ve cinsiyete göre çalışan sayılarına ilişkin istatistiksel veriler TÜİK İşgücü Piyasası Araştırması Balıkesir İli 2022 Yılı Sonuç Raporunun analiz edilmesiyle elde edilmiş olup kadın çalışanların hangi alanlarda yoğunluk gösterdikleri aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Balıkesir’de Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları (2022)

Sektörler	Erkek Çalışan	Kadın Çalışan	Toplam Çalışan	Kadın Çalışan %
Eğitim	780	1834	2614	70,16
İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler	628	1374	2002	68,63
Finans ve sigorta	82	72	154	46,75
Konaklama ve yiyecek hizmeti	3673	2621	6294	41,64
Diğer hizmetler	447	310	757	40,95
Toptan ve perakende ticaret	10345	7028	17372	40,45
İmalat	25261	11260	36521	30,83
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	63	28	91	30,76
İdari ve destek hizmetler	6796	2977	9773	30,46
Mesleki, bilimsel ve teknik	957	373	1329	28,06
Bilgi ve iletişim	95	29	124	23,38
İnşaat	4055	800	4855	16,47
Ulaştırma ve depolama	3046	581	3626	16,02
Gayrimenkul	134	20	155	12,90
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	2091	271	2362	11,47
Madencilik ve taş ocakçılığı	4569	513	5082	10,09
Genel Toplam	64324	30205	94529	31,95

Kaynak: Türkiye İş Kurumu. (2022)

Tablo incelendiğinde Balıkesir’de çalışma hayatında yer alan kadınların 17 sektörde istihdam edildikleri görülmektedir. Ayrıca kadınların istihdam edildiği alanların başında eğitim, sosyal hizmetler ve finans sektörünün geldiği görülmektedir. Bunun dışında kadınlar konaklama ve yiyecek hizmetleri, diğer hizmetler ve toptan ve perakende ticarete yoğunluk gösterirken diğer 11 sektörde kadın istihdam oranının %40 ve altında kaldığı saptanmıştır. Buradan hareketle Balıkesir’de yaşayan kadınların çalışma hayatında yeteri kadar yer almadığı görülmektedir.

Yerel aktörlere kadınların çalışma hayatında daha fazla yer alma noktasında büyük bir görev düşmektedir ve bu kurumların başında da Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi (Ne10) gelmektedir.

4. Ne10 Balıkesir ve Kadın Girişimciliği

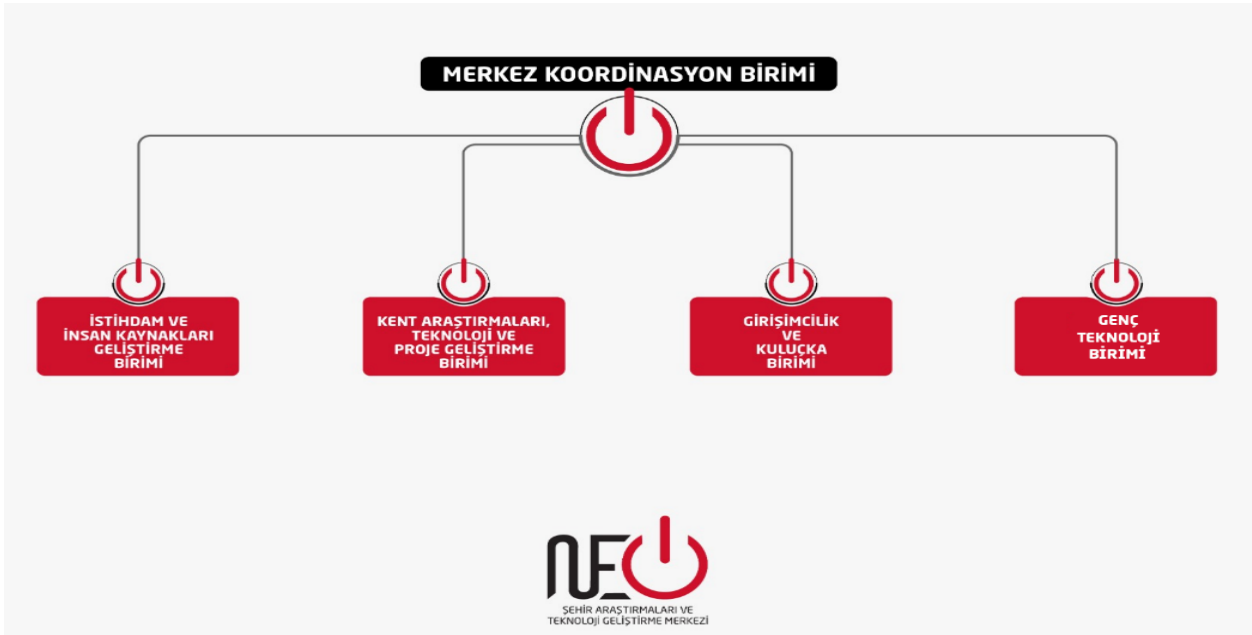
Balıkesir’de yenilikçi yaklaşımların oluşması, teknoloji çağına uygun ve günceli takip eden bir şehir yaratma arzusu ve nitelikli bir beşerî kaynağa sahip olması sebebiyle Balıkesir Büyükşehir Belediyesi kendi bünyesinde yer alan Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezini bu imkanlara ve ihtiyaçlara dayanarak oluşturmuştur.

Yerel yönetimlerde yenilikçi yaklaşımları oluşturmak, Balıkesir şehrini akıllı bir şehir haline getirmek ve toplumu oluşturan kimi kesimlerin girişimci ruha sahip olmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yürüten Ne10 bu amacını gerçekleştirirken Balıkesir halkının ihtiyaçlarını bizzat şehrin insanlarından dinleyerek çözümler üretmeyi hedeflemektedir. (Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi [Ne10 Balıkesir], t.y.). Bir diğer deyişle hemşehricilik ilkesini esas alarak uygulamalarını gerçekleştirmektedir.

Şehrin tüm kurumlarını paydaş olarak gören ve kendini merkeze alan Ne10; kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve öğrenci toplulukları ile birlikte projeler gerçekleştirmektedir. Ayrıca yer alınan projelerde hem araştırma hem de geliştirme sürecini merkez içerisinde sürdürmektedir. Şehirle ağ kurarak gerçekleştirdiği bu süreçte (Ne10 Balıkesir., t.y.) Ne10 yönetim ilkesine uygun hareket etmektedir. Yönetişim ilkesi Ne10’un uyguladığı gibi kamu, sivil ve özel ortaklığını benimsemekte ve katılımcı, etkin ve stratejik bir vizyonu barındırmaktadır.

Ne10’un organizasyon şemasının temelini merkez koordinasyon birimi oluşturmakta ve bu birim 4 alt birime ayrılmaktadır.

Resim 1. Ne10 Organizasyon Şeması

Kaynak: Ne10 Balıkesir, <https://ne10balikesir.com/organizasyon-semasi/>

İstihdam ve İnsan Kaynakları Geliştirme Birimi, Balıkesir’de bulunan işletmeleri nitelikli personel ile iş arayanları ise en uygun işletmeler yönlendirebilmek amacıyla hareket etmektedir. Balıkesir’de istihdamı artırmak, ekonomik refah seviyesini geliştirmek, şehirde nitelikli işgücünün sağlanmasına rehberlik etmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir (Ne10 Balıkesir, t.y.). Uzun vadeli planlarının amacıysa akıllı şehirciliğin bir parçası olan akıllı ekonomiye Balıkesir aracılığıyla katkı sağlamaktır (İstihdam ve insan kaynağı geliştirme birimi, t.y.).

Kent Araştırmaları, Teknoloji ve Proje Geliştirme Birimi, şehir sakinlerinin istek ve ihtiyaçlarının karşılanmasını sağladığı gibi Balıkesir’in gelecekte metropoller arasında yer alması ve buna uygun olarak akıllı bir şehre dönüşümü noktasında etkin bir rol oynamaktadır. Buna uygun olarak birim araştırmalar yapmakta ve projeler gerçekleştirmektedir. Ayrıca şehirde kamu kurumu ve kuruluşları için saha araştırmaları yapmakta, analiz etmekte ve raporlamaktadır (Kent araştırmaları ve proje geliştirme birimi, t.y.).

Genç Teknoloji Birimi, toplumun her kesimine çağın gerektirdiği teknolojiyi ve bilgiyi ulaştırmayı sağlarken gelecek nesillere tüketen değil üreten bir nesil yaratma amacını da barındırmaktadır. Buna yönelik “Şehir Teknoloji Programı” ile ortaokul ve lise öğrencilerine öğrenilmiş çaresizliği kabullenmek yerine destekleyici bir tutumda bulunularak eğitim ve uygulamalar gerçekleştirmektedir (Ne10 Balıkesir, t.y.).

Girişimcilik ve Kuluçka Birimi, toplumun her alanında girişimciliğin yaygınlaşmasını, fikir aşamasında olan ürünlerin ticarileşmesini, ticarete atılan ürünlerin ise yaşadıkları risklerin azaltılarak büyümelerini desteklemek amacıyla kurulmuştur (Ne10 Girişimcilik ve Kuluçka Birimi Tanıtım Kitapçığı, t.y.). Başka bir ifadeyle bir girişimin oluşumundan pazara ulaşması ve ürünün ticari bir hale gelmesi noktasına kadar olan süreçte birim bu sürecin her noktasında yer almaktadır. Birimde uygulanan Ön Kuluçka ve Kuluçka Programları yukarıda belirtilen süreçlerin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Ne10 bu birimiyle başta kadınlar ve gençler olmak üzere girişimde bulunmak isteyen kesimlere çeşitli destekler sağlamaktadır. Bu kesimlerin girişimci bir ruha sahip olmasını, girişimcilik için gerekli olan bilgi düzeylerini arttırmayı ve gerekli donanımları sağlayarak birer girişimci yaratmayı hedeflemektedir. Buna dayanarak uyguladıkları programlarla da bu süreci planlı bir şekilde yönetmektedir. Ön kuluçka programıyla fikir aşamasındaki işleri birer girişime dönüştürme yolunda ölçeklenebilir ve büyümeye uygun modeller yaratarak ticarileşmesini artırmayı amaçlamaktadır. Kuluçka programıyla ise ön kuluçka programını tamamlayan kişilerin ya da belli bir düzeyde ticarileşmiş girişimcilere yenilikçi yaklaşımlarla özel eğitimler uygulamaktadır (Ne10 Girişimcilik ve Kuluçka Birimi Tanıtım Kitapçığı, t.y.). Ne10 bir girişimde kimi zaman pazar alanında yoğunlaşırken kimi zaman üretimdeki eksiklikleri giderme noktasında Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde çeşitli kursların yürütülmesinde görev alan BALMEK’ten destek almaktadır.

Kadın girişimcilere yönelik eğitim kapsamında pazarlama ve finans yönetimi, iş modeli geliştirme ve iş modeli inovasyonu, müşteri deneyim tasarımı, girişimciler için proje yönetimi, yatırımcı sunumu hazırlama, fikri mülkiyet hakları ve uluslararasılaşma eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Birim, kadın girişimcilere yönelik eğitim ve atölye çalışmaları gerçekleştirmekle beraber hem fiziki ortamda hem de dijital ortamda pazarlama stratejilerini öğretmektedir. Ürün prototiplerinin hazırlanması noktasında bir ürünün nasıl paketlenmesi gerektiği belirtildiği gibi bunu profesyonel bir biçimde fotoğraflamanın da önemini vurgulamaktadır. Girişimcilere danışmanlık ve eğitimler verilirken pazar analizleri de yapılmakta ve kullanıcı testleri de gerçekleştirilmektedir (Ne10 Balıkesir, t.y.).

Kadın girişimcilere sağlanan destekler ise şunları kapsamaktadır: Ne10 aracı bir konumda yer alarak girişimcileri yatırımcılarla buluşturma noktasında büyük bir görev üstlenmektedir. Ne10’un bünyesinde olan istihdam ve insan kaynakları biriminin veri tabanı ile girişimin ihtiyaç duyduğu kişiler noktasında tespitler gerçekleştirmektedir. Girişimciler iş birliği sağlanan kurum ve kuruluşların desteklerinden bu süreçte yararlanmaktadır. Ne10 kapsamında hem ulusal hem de uluslararası etkinliklere ulaşma kolaylığı bulunmaktadır. Girişimciler ticari noktada mentörlük desteği aldığı gibi hukuki noktada da markalaşma hususunda destek görmektedir. Logo, kurumsal kimlik, sunum dosyalarının tasarımı noktasında koordinatörler aracılığıyla girişimciler desteklenmektedir (Ne10 Balıkesir, t.y.; Ne10 Girişimcilik ve Kuluçka Birimi Tanıtım Kitapçığı, t.y.).

Ne10’un çalışmayla yakından ilgili olan temel birimlerinden olan Girişimcilik ve Kuluçka Biriminin kadınlarla gerçekleştirdiği etkinlikler aşağıda belirtilmiştir:

- **Kadın Girişimcilere yönelik atölye çalışmaları**
- **Küçük işletme yönetimi eğitimi**
- **Danışmanlık, mentörlük ve bilgilendirme toplantıları**
- **World E-Commerce Forum İstanbul Fuarı’na katılım ve Network oluşturma imkanları**

Kadın girişimciler Avrupa’nın en büyük uluslararası e-ticaret etkinliğine Ne10 Balıkesir’in desteğiyle giderek uluslararası pazar alanını görme imkanını elde etmiştir.

- **Start-Up Summit Girişimcilik Zirvesi**

15 Ekim 2022 tarihinde Ne10 bünyesinde gerçekleştirilen girişimcilik zirvesinde gençlerin yanı sıra kadınların da dahil olduğu eğitimde girişimciliğe giriş, girişim fikri üretme, ürün geliştirme, iş modeli oluşturma ve girişimciliğe derin dalış başlıkları hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır (Start-up school eğitimleri, t.y.).

- **El Emeği Ürünleri Fuarı**
- **Güçlü Kadın Güçlü Balıkesir Çalıştayı**
- **Kadın Kooperatifleri ile iş birliği odak grup toplantısı**

Girişimcilik ve Kuluçka Birimi ile iş birliği yapan kadın kooperatifleriyle toplantı 22 Kasım 2022’de gerçekleştirilmiştir. Yapılan toplantıda Balıkesir’deki kaynakların şehre kazanımı noktasında neler yapılması gerektiği hakkında kadın kooperatiflerinin görüşleri alınmış ve şehir kurumları ile kooperatifler arasındaki iş birliğinin devamı noktasında neler yapılması gerektiği görüşülmüştür (Odak Balıkesir, 2023:82).

Yukarıda belirtilen, girişimci kadınlarla gerçekleştirilen etkinlikler incelendiğinde Güçlü Kadın, Güçlü Balıkesir Çalıştayı dikkat çekmektedir. Farklı alanlarda başarılar elde etmiş kadınların yer aldığı bu çalıştayda şehir kimliğinin yaşatılmasında kadın ve ailenin konumu sorgulanmış, kadının ve ailenin ekonomik ve sosyal alanda etkinliğinin sağlanması noktasında neler yapılması gerektiği ve sorunların neler olduğu tartışılmıştır. Şehir kimliğinin korunması ve yaşatılması noktasında şehir kurumlarının yapması gerekenler ve sorunlar tespit edilmiştir (Ne10 Balıkesir, t.y.; Güçlü Kadın Güçlü Balıkesir Çalıştay Sonuç Raporu, 2022). Sonuçlar analiz edildiğinde Balıkesir’deki kadınların istihdam yaratmak istedikleri ancak geniş kapsamlı ve yeterli desteği sağlayacak kurumların azlığı nedeniyle yeterince destek göremedikleri anlaşılmaktadır. Çalıştayda kadınlara birçok konuda eğitimler ve teşvikler verilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır. Kadınların aile yükünün azaltılmasına yönelik politikalar geliştirilmeli, farkındalık yaratan ve bilinçlilik halini etkileyen teşviklerle kadının konumunun güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Ne10’un gerçekleştirdiği çalışmalarda Balıkesir’in Altieylül, Karesi, Edremit, Bandırma, Dursunbey ve Sındırgı ilçelerinde verilen girişimcilik eğitimleri sonucunda 130 kadın girişimcinin ürünlerinin satışı ve pazarlanması noktasında dijital platformlara entegre edildiği , kurumun bireysel olarak ise 350 kadın girişimcinin yanı sıra Balıkesir ve ilçelerinde faaliyet gösteren çeşitli kadın kooperatifleriyle sürekli etkileşim içerisinde olduğu kurum yetkililerince ifade edilmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Geçmişten günümüze kadar olan süreçte kadınlar hayatları boyunca birçok alanda mücadele etmek durumunda kalmıştır. Modernleşmeyle beraber ilerleyen süreçte kadınlar her alanda görünürlük sağlarken yaşadıkları kimi sorunlar da devam etmiştir. Sorunların devam ettiği alanlardan biri de çalışma hayatıdır.

Tablolar da görüldüğü üzere Türkiye’de kadınlar, diğer pek çok ülkeye göre çalışma hayatında yeterli düzeyde yer alamamaktadır. Bu durum pek çok akademik araştırmaya da konu olmuş, bu çalışmalarla kadınların çalışma yaşamında karşılaştığı kronik sorunların tespiti yapılmıştır. Bu sorunlar kadınları çalışma hayatından uzaklaştırırken bulundukları ortam ve bakış açıları nedeniyle de çeşitli engellerle karşılaşmışlardır.

Balıkesir özelinde incelendiğinde çalışma hayatında kadın işgücünün sektörel olarak belli alanlara yöneldiği görülmektedir. Bu alanlar başta eğitim, sosyal hizmet ve finans alanlarıdır. Diğer alanlarda ise kadın işgücünün arzu edilen oranlara ulaşamadığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma hayatında katılımı artırmak için hem merkezi yönetime hem de yerel yönetimlere de iş düşmektedir. Ancak merkezi yönetimin asıl sorumluluğunun ulusal anlamda genel politikaları belirleyerek bu konuda yerel yönetimlere yetki, görev ve kaynak aktarması olduğu düşünüldüğünde yerel yönetimlerin merkezi yönetimden aldıkları destekle birlikte yerelde daha etkin, hızlı ve uygun politikaları hayata geçirmede çok daha aktif olmaları gerekmektedir.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi şehrin birçok konuda eksikliğini karşılamak ve Balıkesir’i akıllı bir şehre dönüştürmek için Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezini kurmuştur. Merkezin işleyişinde genel anlamda yeni kamu yönetimi pratiklerine uygun olarak hemşehricilik ilkesinin yansıması görülmekte, diğer taraftan yönetim ilkesinin benimsenerek katılımcı, şeffaf ve vizyoner bir duruş sergilenmeye çalışılmaktadır. Kurum, sahip olduğu birimlerden olan Girişimcilik ve Kuluçka Birimi ile kadınları birer girişimci haline getirme ve piyasaya girme noktasında destekleyici bir tutum sergilemektedir.

Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi’nin yerelde açtığı çeşitli kurslar ile kadınlara yönelik faaliyetlerde bulunan yerel yönetim birimlerinden farkı, üretim yapan kadınların ürünlerinin ticarileşmesi ve gelir elde edebilmeleri noktasında ihtiyaç duydukları profesyonel destekleri (eğitim, teknik ve maddi) sağlamasıdır.

Ne10 yeni kurulan bir merkez olmasına rağmen kısa süre içerisinde birçok alanda başarılı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ancak bu başarı kadar bunun sürdürülebilir olması önemlidir. Bu bakımdan merkezin, faaliyetleri ve gerçekleştirdiği eğitimler/etkinlikler hakkında halka/kamuoyuna ve şehirdeki paydaşlara yönelik bilgilendirici tutumunu artırması ve daha görünür olması faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Açıkses, D., ve Sarıtaş, S. (2017). Aile içinde değişen toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın: Balıkesir örneği. G. Rehimova (Ed.). *Presented at the IV. International Multidisciplinary Congress of Eurasia* (150-154). Young Scholars Union.
- Aksöz, F. ve Eroğlu Durkal, M. (2021). Çalışma hayatında kadınların karşılaştıkları sorunlar: Kayseri ilinde çalışan kadın öğretmenler üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (59), 141-176. <https://doi.org/10.18070/Erciyesiibd.801617>
- Bedük, A. (2005). Türkiye'de çalışan kadın ve kadın girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (elektronik), 3(12), 106- 117.
- Budak, G., Doğan, H. Z. ve Harlak, H. (1991). Çalışan kadınların sorunları: bir toplumsal değişme araştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1). <https://doi.org/10.21560/spcd.85800>
- Çılğın, T. (2023). 21. yüzyılda Türkiye’de ve Dünya’da engelli kadınların çalışma hayatında yaşadıkları sorunların ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelere rağmen devam etmesi paradoksu. *Çalışma ve Toplum*, 2(77), 1323-1352. <https://doi.org/10.54752/ct.1280838>
- Doğan, N. (2021). Kadın girişimcilerin özellikleri ve erkek girişimcilerden farklılıkları. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 19(3), 22-34. <https://doi.org/10.11611/yead.878373>
- Durna, D. (2018). *Kırsal alanda kadın girişimciliğinin desteklenmesinin yerel ekonomik kalkınmaya etkileri: Balıkesir ili Umay çiftliği örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Durukan, L. (2021). Türkiye’de kadın girişimcilerin desteklenmesinde KOSGEB’in rolü. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(1), 17-37. <https://doi.org/10.30855/gjeb.2021.7.1.002>
- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2015). Türkiye’de kadın girişimciliğini geliştirmede eğitim faaliyetleri. *The Journal of Academic Social Science*, 3(14), 318-324.
- Gül, M. ve Gül, K. (2018). Balıkesir ilinde kadın girişimci profili ve sorunları: yiyecek sektörü üzerine bir uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (56), 82-96.
- Günsel, A., Köroğlu, S. ve Demirci, L. (2015). Çalışma hayatında kadınların karşılaştıkları sorunlar ve cam tavan algıları: kadın öğretmenler üzerinde bir araştırma. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 74-113.
- İstihdam ve insan kaynağı geliştirme birimi. (t.y.). 20 Temmuz 2024 tarihinde <https://ne10balikesir.com/istihdam-ve-insan-kaynaklari-gelistirme-birimi/> adresinden erişildi.
- İşgücü katılım oranı, kadın (%15+ yaş kadın nüfusu). (2023). 7 Haziran 2024 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?locations=TR> adresinden erişildi.
- Kaymaz, İ. Ş. (2010). Çağdaş uygarlığın mihenk taşı: Türkiye’de kadının toplumsal konumu. *Atatürk Yolu Dergisi*, 12(46), 333-366.
- Kent araştırmaları ve proje geliştirme birimi. (t.y.). 20 Temmuz 2024 tarihinde <https://ne10balikesir.com/kent-arastirmalari-ve-proje-gelistirme-birimi/> adresinden erişildi.
- Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi. (t.y.). Girişimcilik ve kuluçka birimi tanıtım kitapçığı. Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi.
- Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi. (2022). Güçlü Kadın Güçlü Balıkesir Çalıştay Sonuç Raporu.
- Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi. (t.y.). Ne10 Balıkesir tanıtım kitapçığı. Ne10 Şehir Araştırmaları ve Teknoloji Geliştirme Merkezi.
- Odak Balıkesir (2023). Güçlü kadın güçlü Balıkesir, Canbulat, E. ve Çörtük, M. E. (Ed.), *Odak Balıkesir*, Sayı:1
- Organizasyon şeması. (t.y.). 20 Temmuz 2024 tarihinde <https://ne10balikesir.com/organizasyon-semasi/> adresinden erişildi.

- Örücü, E., Kılıç, R. ve Kılıç T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir ili örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 117-135.
- Öztürk, S. ve Karataş, M. (2020). Çalışma yaşamında kadınların karşılaştığı sorunlar. *HAK İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 9(23), 103-120.
- Sayın, E. (2011). Kadın girişimcilerin sorunlarının betimleyici analizi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 23-32.
- Start-up summit eğitimleri. (t.y.). 22 Temmuz 2024 tarihinde <https://ne10balikesir.com/start-up-school-egitimleri/> adresinden erişildi.
- Şahnagil, S. (2020). Kadın akademisyenler üzerindeki cam tavan gölgesi: Balıkesir Üniversitesi örneği. F. Yamaner (Ed.) *13. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi* (1470-1479). Recent Academic Studies Publishing.
- Türkiye İş Kurumu. (2022). İşgücü piyasası araştırması Balıkesir ili 2022 yılı sonuç raporu. Balıkesir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü.
- Umutlu, S. ve Öztürk, M. (2020). İş yaşamında kadın ve karşılaştığı sorunlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 297-306.
- Ülger, G. E. (2017). Türk anayasalarında kadın hakları ve uygulamalarıyla ilgili bir değerlendirme. *Yasama Dergisi*, (31), 24-45.

KENT PLANLAMA KURAMLARI

Muhammed Halid KAFADAR¹

¹ *Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, muhammedhalidkafadar@gmail.com, ORCID 0000-0002-8995-3021*

ÖZ: Kent planlama kuramları, şehirlerin veya kentsel alanların gelişimi, düzenlenmesi ve yönetilmesiyle ilgili farklı teoriler ve yaklaşımları içeren bir alandır. Bu kuramlar, kentlerin fiziksel yapıları, sosyal dinamikleri, ekonomik faktörleri ve çevresel etkileri gibi çeşitli yönlerini ele alır. Kent planlama kuramları; şehirlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamak, yaşanabilirliklerini artırmak, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak, çevresel kaliteyi iyileştirmek ve ekonomik büyümeyi desteklemek gibi amaçlara odaklanır. Bu amaçları gerçekleştirmek için çeşitli stratejiler, politikalar ve planlama yöntemleri geliştirilir. Bu kuramlar, planlama süreçlerinde kullanılan farklı yaklaşımları ve modelleri kapsar. Her bir kent planlama kuramı, belirli bir perspektiften şehirlerin ve kentsel alanların gelişimini anlama ve yönetme yolunda farklı bir bakış açısı sunar. Bu çeşitlilik, kent planlamacılarına ve karar vericilere farklı durumlarda uygun stratejiler geliştirme ve uygulama imkânı sağlar. Bu yazımızda kent planlama kuramlarının gelişimini ve günümüz kentleşmesine etkisini incelemeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Kent Kuramları, Planlama

URBAN PLANNING THEORIES

ABSTRACT: Urban planning theories are a field that includes different theories and approaches regarding the development, organization and management of cities or urban areas. These theories address various aspects of cities, such as their physical structure, social dynamics, economic factors and environmental impacts. Urban planning theories; It focuses on objectives such as ensuring the sustainable development of cities, increasing their livability, reducing social inequalities, improving environmental quality and supporting economic growth. Various strategies, policies and planning methods are developed to achieve these goals. These theories cover different approaches and models used in planning processes. Each urban planning theory offers a different perspective on understanding and managing the development of cities and urban areas from a specific perspective. This diversity allows urban planners and decision makers to develop and implement appropriate strategies in different situations. In this article, we aimed to examine the development of urban planning theories and their impact on today's urbanization.

Keywords: Urbanization, Urban Theories, Planning

1. Giriş

Planlama; “geleceğe yönelik olarak, istenilen hedeflere ulaşmak amacıyla, sistemli eylem programları hazırlama sürecine verilen addır. Plan ise bir amaca ulaşmak için geliştirilen yöntem ya da eylemlerin ayrıntılı olarak bir arada tasarlanması” olarak tanımlanmaktadır. Plan” Proje (ulaşmayı hedeflediğimiz amaç), Araçlar (amaca ulaşmak için gerekli olan düzenlemeler)” olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır. Planlama yapılırken, yapılan bir tasarımın ortaya konması ile bu tasarımın nasıl uygulanacağı da açıklanmalıdır (Ersoy 2012).

Kent planlama kuramları, şehirlerin veya kentsel alanların gelişimi, düzenlenmesi ve yönetilmesiyle ilgili farklı teoriler ve yaklaşımları içeren bir alandır. Bu kuramlar, kentlerin fiziksel yapıları, sosyal dinamikleri, ekonomik faktörleri ve çevresel etkileri gibi çeşitli yönlerini ele alır. Kent planlama kuramları; şehirlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamak, yaşanabilirliklerini artırmak, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak, çevresel kaliteyi iyileştirmek ve ekonomik büyümeyi desteklemek gibi amaçlara odaklanır. Bu amaçları gerçekleştirmek için çeşitli stratejiler, politikalar ve planlama yöntemleri geliştirilir. Bu kuramlar, planlama süreçlerinde kullanılan farklı yaklaşımları ve modelleri kapsar. Örneğin, akılcı kentsel planlama, kentsel gelişimin rasyonel ve sistemli bir şekilde yönetilmesini savunurken; sürdürülebilir kent planlaması, çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine odaklanır. Diğer kent planlama kuramları arasında çoğulculuk ve katılımcı planlama, kentsel politika ve ekonomi, kentsel tasarım ve yaşam kalitesi gibi konuları ele alan bir dizi yaklaşım bulunur. Bu kuramlar, kentsel alanların gelişimini anlamak ve yönlendirmek için teorik temeller ve pratik uygulamalar sunar (Turut ve Özgür, 2018).

Her bir kent planlama kuramı, belirli bir perspektiften şehirlerin ve kentsel alanların gelişimini anlama ve yönetme yolunda farklı bir bakış açısı sunar. Bu çeşitlilik, kent planlamacılarına ve karar vericilere farklı durumlarda uygun stratejiler geliştirme ve uygulama imkânı sağlar. Planlama, birçok farklı teori ve yaklaşım etrafında şekillenmiştir. Kent kuramları temel olarak beş grupta incelenmektedir: Akılcı kapsamlı planlama, adım adım planlama, Etzioni ve karma yaklaşım, çoğulculuk ve savunmacı planlama ve stratejik mekânsal planlama (Ersoy, 2012).

Akılcı kapsamlı planlama kuramında planlama süreci sistematik bir şekilde rasyonel ve kapsamlı olarak ilerlemekte olup plan yapılırken alınacak olan kararlar bilimsel verilere dayalı olarak hazırlanır. Bu tür planlamada planlama süreci uzun bir süreye yayılarak belirlenen hedefler doğrultusunda ilerleme kaydeder. Burada planlama süreci planlamaya katılan kişiler arasında uzlaşma yolu ile yapılmaya devam edilir (Tekeli 2009). Adım adım (aşamalı) planlama kuramında; planlama aşama aşama, artarda gelen adımlarla oluşturulur. Belirlenen hedefe doğru aşama aşama ilerleyen planlama süreci, ilerde oluşabilecek yeni koşullara uyumu sağlamaya izin verdiği için esneklik payı mevcuttur (Turut ve Özgür, 2018). Etzioni ve planlamada karma yaklaşım kuramında, şehir planlamasına merkezdeki yönetimin yanı sıra yerelde yaşayan toplulukların da planlama aşamalarına katılımı sağlandığı için belirlenen hedeflere ulaşırken yerelde yaşayan toplulukların ihtiyaçları da karşılanmış olur. Çoğulculuk ve savunmacı planlama kuramında kentte yaşayan farklı grupların ve farklı paydaşların katılımı sağlandığı için planlama işlemi esnasında farklı açılardan yaklaşımlar sağlanarak, herkesin faydasının bir araya getirildiği, çoğulculuğun benimsendiği demokratik bir süreç halinde planlamanın sağlandığı görülmektedir. Stratejik mekânsal planlama yaklaşımında çevre ve mekâna önem verilerek mekân planlamasında fiziksel çevrenin de düzenlenme ve geliştirilmesini sağlar. Bu kuramda planlama yapılan o coğrafik bölgenin uzun bir süre boyunca gelişimi sağlanırken, bu bölgedeki gerek toplumsal gerek ekonomik ve çevresel etmenleri de dikkate alınarak hareket edilir. Görüldüğü gibi farklı planlama yaklaşımları farklı bakış açıları getirerek belirli faydaları da bünyesinde barındırır (Ersoy, 2012).

2. Kent Planlama Kuramlarına Bakış

2.1. Akılcı Kapsamlı Planlama: Rasyonel Bir Yaklaşım

Kent planlama kuramları arasında geniş uygulama alanı bulan ve hala etkisi süren, üzerinde pek çok tartışmaların ve yazıların yazıldığı kuram çeşididir. Yerel yönetimler tarafından kentin yerleşimi üzerinde hazırlanan gelecekteki 30 yıl boyunca o kentin nasıl gelişeceği konusunda yol gösteren planlardır. Kapsamlı planlamada, çeşitli alternatifler incelenerek, o kentin gelişimi konusunda amaçlanan hedeflere ulaşmak için en uygun plan seçilmektedir. Kapsamlı plan içerisinde yeşil alanların, çevre yolunun, mahalle içerisindeki binaların nasıl yerleşeceği önceden planlanmaktadır. Kentin tümü üzerindeki fiziksel gelişimlere özgü ayrıntılı sorunlar ele alınarak bu sorunlara çözümler aranmaktadır. Akılcı kapsamlı plarlarda, kentin fiziksel gelişmesi yanı sıra toplumun ve ekonomik durumun da göz önünde bulundurulduğu dikkati çekmektedir. Bu planlama yapılırken önce problemleri tespit etmek için veriler toplanır, bu veriler analiz edilerek alternatif çözümler içerisinde en uygun çözümü seçmeye odaklanır. Bu plan türünün dikkati çeken özellikleri arasında belirli amaç ve hedeflere ulaşmak, seçilme işlemini

gerçekleştirmek, geleceğe yönelmek, planı eyleme geçirmek, planın kapsamlı olmasına dikkat edilmesi sayılabilir. Akılcı kapsamlı planlama türünde planlama yapılmaya karar verildikten sonra o kentteki mevcut olan problemler tespit edilir. Problemlerle ilgili veriler toplanıp analiz edildikten sonra çözüm odaklı alternatifler değerlendirilir ve en son uygun çözümü seçme aşamasına gelinir. Planlama yapılırken veriler objektif olarak elde edilir ve kararlar analitik düşünceyle alınmaya çalışılır. Çözümler kısa vadeli olmayıp geniş bir yelpazede kapsamlılık ilkesine bağlı olarak yapılır. Çözüm önerileri hakkında karar alınırken tüm paydaşların bu aşamaya katılımı sağlanarak görüşleri alınmaya çalışılır. Bu planlama sürecinde katı bir planlama olmayıp esneklik ilkesi de göz önüne alınır. Bu tür planlama yapılırken problemin belirlenmesi ve veri toplama aşaması, analiz ve alternatif çözümler üretme aşaması, en iyi çözümün seçilmesi ve seçilen çözümün uygulama ve izleme aşamaları uygulanır. Bu planlama yaygın olarak kullanılsa da bazı eleştirilere hedef olmaktadır. Bu eleştirilerden birisi hayatın olağan akışı içerisinde karar alma aşamalarının bu kadar basit olamayacağı, karar almanın daha karmaşık bir örtüye sahip olduğu ve karar alma aşamasında insan faktörünün de bulunmasından dolayı rasyonel düşüncenin kolaylıkla etkilenebileceği ve değişebileceği söylenmektedir. Bu eleştirilere rağmen, akılcı kapsamlı planlama, karar almanın analitik ve sistematik bir yaklaşımla yapıldığı durumlarda hala önemli bir planlama modeli olarak kabul edilmektedir (Levent ve Levent, 2011).

2.2. Adım Adım (Aşamalı) Planlama Kuramı

Bu plan süreç odaklı planlamaya örnek teşkil etmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşmak üzere çizilen yolların takip edilmesi ve uygulanması açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Planlama süreçlerinden birisi olan adım adım planlama kuramında, planlama sürecini çeşitli aşamalara bölerek ilerlemek tercih edilmektedir. Bu planlama türünde, eğer projeler çok büyük olarak hazırlanırsa, bu projelerde yanlıgıların olabileceği öngörülmektedir. Eğer planlar adım adım ve tedbirli bir şekilde sürdürülürse, plan uygulaması esnasında ortaya çıkabilecek olumsuzluklar için çözüm bulmaya vakit olacaktır. Adım adım (aşamalı) planlama kuramında çoğulcu politik kuram modelinin temel alındığı görülmektedir. Ancak aşamalı planlama kuramında çoğulcu politik kuralların geçersiz kaldığı, toplumdaki bazı güç odaklarının arzuları doğrultusunda planın değişebileceği ve alternatif oluşturma zorlukları eleştiri olarak öne sürülmüştür (Ersoy, 2012). Adım adım planlama kuramı, planlama yaparken planlama sürecini aşamalara böldüğü için her bir aşamayı ayrıntılı olarak inceleme olanağı sunmaktadır. Bu planlamanın başarısı planlama sürecinin verimlilik ve esnekliğine bağlıdır. Bu planlamada, planlama sürecinin aşamalara bölünmesi, her aşama için ayrıntılı bir planlama sağladığı için süreç yönetimi kolaylaşacak ve her aşamaya tam olarak odaklanma sağlanacaktır. Yine bu planlama sırasında, yeni bir problem ortaya çıkarsa değişen koşullara uyum sağlama ve esnekliğe izin verme olasılığı sayesinde, gerekirse yeni revizyonlar yapılmasına ve yeni koşullara uyum sağlanması mümkün olacaktır. Planın her adımı ayrıntılı olarak yapılabildiğinden elde bulunan kaynaklar da etkili olarak kullanılabilir. Her aşamada yapılan işlemler hakkında geri bildirimler alınabildiğinden, ilerleyen süreç tekrar tekrar değerlendirilecek ve gelecekteki adımların belirlenmesine olanak tanınacaktır. Adım adım planlama kuramının değerlendirilmesi, sürecin verimliliği, esnekliği ve uzun vadeli başarıya etkisi açısından kritik önem taşır. Bu değerlendirme, gelecekteki planlama süreçlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için önemli bir temel sağlar (Akyol, 2014).

2.3. Etzioni ve Planlamada Karma Yaklaşım: Merkezi Otorite ve Yerel Katılımın Dengesi

Aşamalı ve kapsamlı kent planlama uygulamalarında bazı eksikliklerin olduğunu düşünen Etzioni, daha önce bahsedilen her iki planlamanın karma bir örneği olan, planlamada karma yaklaşımı tanımlamıştır. Karma planlama yaklaşımında, merkezi otoritenin ürettiği planlama politikaları göz önünde bulundurulurken, aynı zamanda bu planlamalara yerel yönetimlerin de katılımı teşvik edilmiştir. Böylece üst düzeyde üretilen politika süreçlerine aynı zamanda yerel toplulukların da katılımı sağlanmıştır. Sonuç olarak merkezi planlayıcı otorite ve yerel toplulukların katılımı ile dengeli bir planlama yapılması öngörülmüştür. Karma planlamanın bu dengeleyici özelliği ile daha önceki planlamalara gelen eleştirilerin giderilebileceği düşünülmüş ise de bu model çoğu kez uygulama aşamasında beklenen büyük başarıyı gösterememiştir. Bu planlamada temel ilkeler arasında merkezi planlama, yerel katılım, toplumsal uyum ve uzlaşma, esneklik ve adaptasyon ön sıralara çıkmaktadır. Merkezi planlamanın genel çerçevesini merkezi bir otoritenin genel stratejik hedefler belirleyerek planlama sürecini yürütmesi oluşturmaktadır. Yerel katılım ise yerel toplulukların kendine ait kültür ve koşulları göz önünde bulundurarak, ihtiyaçlarını plan içerisinde gerçekleştirmeye çalışmalarıyla sağlanmaktadır. Merkezi otorite ve yerel topluluklar arasında eğer bir uzlaşma ve uyum mevcutsa yürütülen planlama sürecinin başarısı artacaktır. Planlama esnasında ve planlama süreci yürütülürken olası değişken koşullar ortaya çıktığında, karma yaklaşım planı esnek bir plan olduğu için yeni oluşan süreçlere adaptasyon da kolaylıkla sağlanacaktır. Etzioni'nin karma yaklaşımı ile planlama sürecinde merkezi

stratejik hedefler belirlenerek, yerel toplulukların katılımı da teşvik edilerek, merkezi otoriteyle yerel topluluklar arasında uyum ve uzlaşma sağlamayı amaçlanmaktadır (Göçoğlu vd., 2019). Etzioni'nin yaklaşımında merkezi otorite planlama kararını tek başına almayıp, yerel toplulukları da planlama sürecine dahil ettiği için toplum tarafından kabul görme ve yerel ihtiyaçları karşılayabilme olasılığı artmaktadır. Ancak bazen merkezi otorite ile yerel topluluklar arasındaki farklı hedef ve beklentiler mevcut olduğu için bazı uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir (Ersoy, 2012).

2.4. Çoğulculuk ve Savunmacı Planlama Kuramı: Paydaş Katılımının Önemi

Bu planlama kuramı Paul Davidoff tarafından geliştirilmiş olup savunmacı planlama, avukat planı kavramları ile birlikte anılmıştır. Bu kuramda kent toplumu içerisinde yaşayan ancak pazarlama gücü olmayan grupların da temsilcilerinin olması ve bu temsilcilerin planlama sürecine katılma olanağının sağlanması amaçlanmıştır. Böylece kentte yaşayan güçsüz ve korumasız bireylerin çıkarları da avukat planı aracılığı ile savunulacak ve planlama aşamasına katılmaları sağlanacaktır. Davidoff, “1960’lı yıllarda egemen olan “kapsamlı akılcı planlama” yaklaşımının tekeli konumunun planlama sürecine katılımı zorlaştırdığını belirtmektedir. Ona göre, kapsamlı planlama anlayışının öngördüğü karar verici konumundaki tek bir resmi planlama birimi, farklı ve çıkarları çatışan, toplumsal gruplardan oluşan bir kentin ortak çıkarlarını temsil edemez. Planlamanın işlevi, ekonomik ve politik düzeylerde güçsüz olanların çıkarlarını savunarak, eşitlikçi çoğulculuğu desteklemek olmalıdır” diyerek toplumdaki farklı çıkar grupları ve farklı paydaşlar arasındaki farklı dinamiklerin de harekete geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Böylece çoğulculuk sağlanarak kent planlaması esnasında oluşacak farklılıkları ve çeşitlilikleri önemseyerek demokratik katılımcı bir planlamayı sağlamayı önermektedir. (Uğurlar, 2016). Bu kuram planlama sürecindeki çeşitlilikleri, farklılıkları önemseyerek katılımcılık ve demokratik süreçleri kullanmayı amaçlamıştır. Çoğulculuk ve savunmacı planlama kuramında temel ilkeler arasında paydaş katılımı, demokratik süreçler, farklılık ve çeşitlilik ve savunmacılık bulunmaktadır. Planlama süreci boyunca ve kararlar alınırken, farklı çıkar gruplarının görüşleri dikkate alınarak paydaşların katılımı sağlanır. Paydaşların katılımı demokratik katılımcı bir şekilde ve şeffaf olarak yapılır. Paydaşların farklı çıkarlara ihtiyaçlara ve kültürlere sahip olmaları planlama süreci boyunca değerlendirilir. Bu planlama esnasında zayıf ve marjinal konumda olan grupların çıkarlarının da savunulmayı hak eden bir konumda olduğu düşünülmektedir. Çoğulculuk ve savunmacı planlama kuramı uygulanırken öncelikle paydaşlar tanımlanır, paydaşların katılımı sağlanarak paydaşların görüşleri alınır, paydaşların görüşleri değerlendirilerek plana uyumlu olup olmadığı incelenir, kendini ifade edemeyecek kadar zayıf ve marjinal olan grupların kararları da savunulur. Planlama süreci boyunca, süregelen bir şekilde plan konusundaki değerlendirmeler yapılarak paydaşlardan gelen geri bildirimler de dikkate alınır. (Ersoy, 2012 ve Çolak, 2013). Çoğulculuk ve savunmacı planlama kuramında özellikle demokratik bir bakış açısı ile farklı kesimlerin katılımları sağlandığı için toplumsal olarak kabul göreceği ve sürdürülebilir planların oluşturulmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ancak plan içerisindeki farklı grupların çıkarlarının temsil edilmesi esnasında, bazen dengenin sağlanmasında zorluklar olabileceği, plan sürecinin uzayacağı, karar alma süreçlerinin zorluklar oluşturabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır (Çolak, 2013).

2.5. Stratejik Mekânsal Planlama Yaklaşımı: Geleceğe Yönelik Fiziksel Çevre Düzenlemesi

Kentlerdeki mekân kaynaklarının daha etkili kullanımı ve gelişiminin daha sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla ortaya çıkan stratejik mekânsal planlama, ülke içerisindeki bölgeler kentler ve diğer fiziki alanların uzun bir vade boyunca planlamasını ve gelişimini sağlamak için bazı stratejik hedeflerin oluşturulmasının gerekli olduğuna inanmaktadır. Bu planlamada, kente özgü bir tasarım süreci yapılarak, planın uygulaması sırasında ortaya çıkması muhtemel yeni koşullara uyum sağlaması için esneklik gösterilmesi tasarlanmaktadır. Bu planlama da geliştirilen süreçlerin üç aşamada gerçekleştiği dikkati çekmektedir. İlk aşamada planlama yapılması gereken kentle ilgili durum tespiti iyi bir şekilde yapılarak paydaş harita oluşturulur. Sürecin ikinci aşamasında grup çalışmaları ile planın yapılacağı paydaşlara, süreç yönetimi ve plandan katılımcıların neler beklediği anlatılır. Üçüncü aşamasında ise stratejik planlama toplantıları ile tüm paydaşları bir araya gelir ve proje tasarım toplantıları yapılarak ortakların plandaki gelecek tasarımları ortaya konur. Bu aşamalar ilerlerken, değerlendirme sistemi geliştirilerek stratejik planlama toplantıları gerçekleştirilir. Proje ekiplerinin karar verici ve uygulayıcı uzmanlarının projeye ayrıntılarını tasarladığı ve eylem planlarını geliştirdiği proje tasarım toplantıları da gerçekleştirilir. Ardından izleme ve değerlendirme süreci yürütülerek gerekli yöntem revizyonları yapılır. Proje gelişimine katkısı olan modeller geliştirilir. Bu planlama türünde özellikle mekânsal kaynakların etkili olarak kullanımı, kentin sürdürülebilir

gelişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Stratejik mekânsal planlamada temel ilkeler arasında uzun vadeli stratejik hedefler, bütüncül yaklaşım, katılımcılık ve paydaş iş birliği, esneklik ve adaptasyon yer almaktadır. Bu planın uygulama sürecinde öncelikle durum analizi yapılır ve veri toplanır kentin kurulacağı mekânsal alanın mevcut durumu analiz edilerek uzun vadeli stratejik hedefler ve amaçlar belirlenir. Stratejik hedef ve amaçlarla, kentin fiziksel çevresinin gelecekteki durumunun nasıl şekillendireceğine karar verilir. Kent planlamasındaki farklı senaryolar oluşturularak bu plan senaryoları arasında hangisi faydalı ise onun seçimine gidilmeye çalışılır. En uygun senaryo üzerinde stratejik bir plan oluşturularak hedeflerin gerçekleştirilmesi için uygulanacak politikalar belirlenir. Kent planlamasının uygulama aşamasına gelindiğinde ise planlamanın her aşaması izlenir ve gereğinde düzenlemeler yapılır. Stratejik mekânsal planlama, sürdürülebilir ve dengeli bir fiziksel çevre oluşturmayı hedefler. Bu planlama, oldukça uzun bir vadede gerçekleştiği ve bir miktar karmaşık olduğu için planın uygulama aşamasının izlenmesinde bazı zorluklar yaşanabileceği öngörülmektedir. Buna karşın bu tür planlama yaklaşımı ile bir bölgenin veya kentin gelişiminde sürdürülebilir mekanların oluşmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. (Çolak, 2013).

3. Sonuç ve Öneriler

Akılcı kapsamlı planlama kuramında akılcı bir yol izlenerek, bilimsel ve teknik verilere dayanarak uzun vadeli stratejik planlamalar yapılmaya odaklanmaktadır. Adım adım (aşamalı) planlama kuramının esnek olması, her aşamanın ayrıntılı olarak planlanabilmesi sonucu geri bildirimlerin alınması ile sürecin aşama aşama değerlendirilebileceği öngörülmektedir. Etzioni ve planlamada karma yaklaşımı kuramının, yerel katılım ile merkezi otorite arasında bir denge ve uzlaşma sağlanması avantajları arasında bulunmaktadır. Çoğulculuk ve savunmacı planlama kuramının; marjinal grupları da temsil edebilmesi, kentin kurulacağı toplumda eşitliği ve çoğulculuğu sağlayabilmesi avantajları arasındadır. Stratejik mekânsal planlama yaklaşımı ise uzun vadede gelişime ve katılımcılığa odaklı olması bu planlamanın sürdürülebileceği konusunda umutlar vermektedir. Bahsedilen kuramlar arasında planlama sürecinin farklı alanlara odaklanmasından dolayı bazı farklılıklar oluşabilmektedir. Örneğin akılcı kapsamlı planlama kuramı bilgi ve analizleri kullanarak akılcı çözümleri odaklanırken; diğer kuramlar katılımcılığın sağlanması, toplumsal eşitliğin gözetilmesi, sürecin esnek olarak yönetilmesi ile uzun vadeli stratejik bir bakış açısını önemsemektedir. Hangi kentsel kuramın kullanacağı; o kentin planlamasının yapılacağı alana, o kentin kurulmasındaki amaçlara ve o kentte yaşayacak toplumların ihtiyaçlarına bağlı olarak değişkenlikler gösterebilmektedir.

Geçmişten günümüze uygulanan kent planlamaları hakkında pek çok araştırma ve yayın yapılmış, bu planlamalara yönelik çok sayıda eleştirel yaklaşımlar oluşmuştur. Kent planlaması yapılırken kentteki çevresel mekanlara fiziki düzenlemeler yapmak için çeşitli müdahaleler yapılması gerekmektedir. Artık kent planlamaları kurumsal aşamada yapılmaktadır. Kurumsal olarak yapılan kent planlamalarında bazen kamu yararı ihlal edilebilmektedir. Dolayısıyla kent planlamaları yapılırken, fiziki mekanların düzenleme ve tasarımları planlanırken, kentte yaşayan insanların nasıl bir maliyetle karşılaşacağı, bir insanların planlama sonucu yeni fırsatlar elde edip edemeyeceği ve belirli faydalara ulaşıp ulaşamayacağı; sosyal çevreyi ve fiziksel çevreye olan etkileri göz önünde tutularak kamu yararı da gözetilmelidir. Kent planlamaları yapılırken, mekanlar düzenlenirken kamusal yarar göz önünde tutularak toplumsal kalkınma da sağlanmalıdır. Kent içerisinde yaşayan insanların arasında ekonomik, siyasal ve kültürel olarak dezavantajlı olabilecek grupların da yer almasından dolayı, bu grupların kent planlamasına karar aşamasına da katılabilmesi ve bu planlama esnasında temsil edilebilmesi sağlanmalıdır. Böylece insanlar arasındaki eşitliğin gözetilmesi mümkün olacak ve kent içerisindeki toplumsal çeşitlilik de korunacaktır. Tüm bu tedbirler planlama faaliyeti süreci sonucunda eşitlikçi, demokratik ve toplumsal çeşitliliğe saygılı bir kent yaklaşımını yani adil kent yaklaşımını da sağlayacaktır. Kent planlamalarında herkesin barınabileceği, ekonomik faaliyetlerini, kültürel ve sosyal faaliyetlerini özgürce gerçekleştirebileceği mekanların oluşturulması gerekmektedir. Kent planlaması yapılırken kentin inşa edileceği bölgenin coğrafya özellikleri, yerleşmeye uygun olup olmadığı, kentin kurulmasına yetecek finansın olup olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Yine kent planlaması yapılırken kamusal idarenin ve merkezi otoritenin bireyler arasındaki olumsuz ayrımcılığın önüne geçmesini, eğitim ve istihdam olanaklarının da sağlanması için gerekli destek ve planlamayı sağlaması beklenmektedir. Kentte yaşayan insanların ekonomik sosyal ve kültürel olarak aralarında uçurum olacak şekilde bir tabakalaşmaya gitmemesi için demokratik temsil ve katılım ilkelerine bağlı kalınarak barınabilmelerinin, kent içerisindeki olanaklara ulaşmasında kolaylıklar sağlanmasının gerektiği vurgulanmaktadır. Kent planlaması sadece fiziki bir dönüşüm olmayıp siyasal ve sosyal alanlardaki bütüncül bir bakışta ele alınmalıdır. Kent planlaması yapılırken olası doğal afetler riskleriyle birlikte hesaplanmalı; deprem alanları, sel felaketlerinin zarar verebileceği olası coğrafi mekanlarda kentleşme planlarının yapılmasına engel olunmalıdır.

Kaynakça

- Akyol, İ. (2014). *Açık Alan Tasarımında Katılım Yöntemlerinin Etkinlik Düzeyi Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Çolak, Y. (2014). Adil kent yaklaşımı ve kentsel dönüşüm: İstanbul Esenler örneği. *İnsan ve Toplum*, 4(7), 57-84.
- Ersoy, M. (2016). *Kentsel Planlama Kuramları*. İmge Kitabevi.
- Göçoğlu, V., Kurt İ.D., Öktem, M.K. (2019). İdari reformun yüz yılı: Türk kamu yönetimi reformlarının karar verme yaklaşımları çerçevesinde değerlendirilmesi. *Ombudsman Akademik* .5(1),39-83.
- Levent, T., Levent, Y. S. (2011). Küreselleşme, mekânsal planlama yaklaşımlarındaki değişme ve kamu yararı, *Toplum ve Demokrasi*, 5(1),53-74.
- Turut H., Özgür, E. M. (2018). Klasik kent kuramlarından eleştirel kent kuramlarına geçiş bağlamında kentleri yeniden okumak. *Ege Coğrafya Dergisi*, 27(1), 1-19.
- Tekeli, İ. (2009). *Toplu eserler- 7, akılcı planlamadan, bir demokrasi projesi olarak planlamaya*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Uğurlar, A. (2016). *Seksen sonrası mekan ve planlama*. Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayınları.

CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ’NÜN BALIKESİR SEYAHATLERİ

Ahmet GÜLEN¹

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Rektörlük, Türkiye,
ahmet.gulen@deu.edu.tr, 0000-0002-6585-0212

ÖZ: Yakın dönem Türk siyasal tarihinde önemli yeri olan vilayetlerimizden Balıkesir, Cumhurbaşkanlarının sıklıkla ziyaret ettiği illerin başında gelmiştir. Kurucu Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’le başlayan süreç halefi İsmet İnönü tarafından da devam ettirilmiştir. 11 Kasım 1938’de Atatürk’ün vefatı sonrasında İsmet İnönü, TBMM tarafından Cumhurbaşkanı seçilmiştir. İnönü’nün 1950’ye kadar süren Cumhurbaşkanlığı dönemi II. Dünya Savaşı yılları koşulları ve yeniden çok partili hayata geçiş şartları altında şekillenmiştir. Bu 12 senelik zaman sürecinde pek çok vilayeti dolaşarak vatandaşlarla temas halinde bulunan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün gezi programında yer alan illerden birisi de Balıkesir olmuştur. Çalışmada dönemin şartları içinde İsmet İnönü’nün Balıkesir kenti ziyaretleri ve temasları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsmet İnönü, İkinci Dünya Savaşı, Balıkesir

PRESIDENT İSMET İNÖNÜ’S TRAVELS TO BALIKESİR

ABSTRACT: Balıkesir, one of our provinces that has an important place in recent Turkish political history, is one of the provinces frequently visited by Presidents. The process that started with the founding President Mustafa Kemal Atatürk was continued by his successor İsmet İnönü. After Atatürk's death on November 11, 1938, İsmet İnönü was elected President by the Turkish Grand National Assembly. İnönü's presidency lasted until 1950. It was shaped under the conditions of the World War II and the transition to multi-party life. Balıkesir was one of the provinces included in the travel program of President İsmet İnönü, who traveled to many provinces and contacted citizens during this 12-year period. In the study, İsmet İnönü's visits and contacts to Balıkesir city will be discussed within the conditions of the period.

Keywords: İsmet İnönü, World War II, Balıkesir

1. Giriş

Cumhuriyetin kurucu kadrosundan İsmet İnönü, Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra 11 Kasım 1938 günü Cumhurbaşkanı seçilmiştir. (Cumhuriyet, 12 İkinciteşrin 1938.). İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı dönemi iki açıdan mühimdir. İlki seçilmesinden bir sene sonra başlayan ve 1945'e dek sürecek II. Dünya Savaşı politikalarını kapsaması, ikincisi de 1945'den 1950'ye kadar çok partili sisteme dönüş ve rejimi yerleştirme çabaları. İnönü Cumhurbaşkanı olarak her iki sürecin de baş aktörü olmuştur.

Aslında emareleri 1930'lu yılların başından beri gözlenen II. Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939 günü Almanya'nın Polonya'yı işgaliyle başlamıştır. (Ulus, 2 Eylül 1939.) Savaş yıllarında Türkiye, harbin dışında kalmaya çalışırken, bir yandan da önlem olarak orduyu seferber duruma getirmiş ve askere alımları arttırmıştır. (Boratav 2009). Bu etki altında Türkiye savaşa girme ihtimaline karşı bir orduyu besleme ve ayrıca harp şartlarından gelen ekonomik zorluklarla baş edebilecek uygulamalar yapmak durumunda kalmıştır. (Timur 1971). Savaşın iktisat politikaları bakımından bir diğer olumsuz tarafı ithal mallarının sınırlandırılmasıyla beraber ülke içinde başlayan darlıklardır. (Çavdar 2003).

Bu ve benzeri sorunlara karşı alınan yasal ilk tedbir 1940 yılında çıkan Millî Korunma Kanunu'dur. Bu yasayla ekonomi sektöründe hangi malın ne kadar üretileceğine dair yetki Saydam hükümetine geçiyordu. (Boratav 2009). 1942'de bu kez karneli ekmek istemine geçilmiş ve böylece her kesime belli miktarda da olsa ekmeği sofraya getirme imkânı sağlanmaya gayret edilmiştir. (Son Posta, 14 İkincikânun 1942). 1942'nin bir başka önemli düzenlemesi Varlık Vergisi Kanunu'dur. Vergi servet üzerinden kazancı vergilendirme amacıyla çıkarılmış; ancak kısa zamanda azınlıkları olumsuz etkilemesiyle tepki çekmiştir. 1944'te de yürürlükten kaldırılacaktır. (Boratav 2009). Henüz tarımsal üretimdeki düşüşe çözüm arayışları sürerken bir yandan da orduyu ve şehirlerdeki insanların temel ihtiyaçlarını karşılama çabası içindeki Saracoğlu hükümeti 1943'te Toprak Mahsülleri Vergisi'ni çıkarmıştır. (Boratav 2009). Ancak bu tür vergi ve uygulamalar sorunları tam olarak çözememiş, halkın şikâyetleri devam etmiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Balıkesir seyahatleri savaş yıllarının bu şartlarında geçecektir. İnönü, 1945'te savaş bittikten sonra Balıkesir kentine sadece bir kez gelmiştir. O ziyaret sırasındaki gelişmeler çalışmanın son bölümünde ele alınacaktır.

2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1941 Yılındaki Balıkesir Seyahatleri

İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçildikten sonra Balıkesir'e ilk geldiği dönem Almanların Balkanlara kadar indiği, hatta Mihver devletlerinin Ege Adaları'na kadar yayıldığı bir devreye rastlamıştır. (Hart 1999). Bu dönemde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Balıkesir'e gelişine dair haberler gazetelerde yer almamıştı; çünkü başta Anadolu Ajansı olmak üzere basın üzerinde sıkı bir denetim vardı. (Manka 2008). İnönü, 29 Nisan günü İzmir'den geldiği Balıkesir'de yeni tamamlanan vilayet binasını gezmiş, daha sonra belediyeyi görmüştür. (Gülen 2023). Buradaki temaslarından sonra Balıkesir parkını da gören Cumhurbaşkanı öğleden sonra Çanakkale'ye hareket etmiştir. (İnönü 2008).

Cumhurbaşkanı aynı sene içinde bu kez sonbaharda yeniden Balıkesir'i ziyaret etmiştir. Bu seyahat Almanya'nın Rusya'ya saldırısı sonrasında Türkiye üzerindeki harp tehdidinin bir süre için azaldığı bir dönemde yapılmıştır. (Hart 1999). 4 Eylül günü yol üzerinde yer alan Dikili, Burhaniye ve Edremit'ten geçen İsmet İnönü kısa notlarına "Dikili'de bir piyade alayı, Edremit'te diğer kıtalar, zeytinlik, arıcılık, Havran hattı" yazmıştır. (İnönü 2008, Gülen 2023). Ayvalık'tan geçerek geldiği Balıkesir'de halkın tezahüratıyla karşılanan İnönü, Kız Sanat Okulu, askerî hastane, Halkevi ve Atatürk parkını görerek incelemeler yapmıştır. İnönü, Halkevi'nden halka hitaben konuşmasında şunları söylemiştir: "Vilayetinizin her tarafındaki vatandaşları çalışkan ve neşeli buldum. Balıkesir'i millî birliğin güzel bir örneği olarak takdir ederim. Buradan çok neşeli olarak ayrılacağım ve gittiğim diğer vilayetlere Balıkesir'in selamını götüreceğim." (Ulus, 5 Eylül 1941). İnönü, şehirdeki incelemelerinden sonra saat 12:20'de trenle Balıkesir'den ayrılmıştır. (Bugün, 5 Eylül 1941).

3. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1942 Yılındaki Balıkesir Seyahatleri

1942 yılında Türkiye'de savaşın ortaya koyduğu zorluklar daha net olarak ortaya çıkmıştır. Örneğin başta İstanbul olmak diğer kentlerde de ekmeğin karneyle verilmesi uygulaması hemen yılın başında uygulamaya geçmiştir. Ayrıca pek çok temel gıda maddesinin temininde yaşanan zorluklar sene sonunda hükûmeti ek tedbirler almaya sevk edecektir. Ülke çapında kahve ve satışının durdurulduğu ve kahve, çay bulunanların beyanname vermeleri kararı 17 Mart 1942 günü alınmıştır. (Haber, 17 Mart 1942). Tam da aynı gün Cumhurbaşkanı İsmet İnönü de ziyaret ettiği

Balıkesir ve havalisinde görülen kıtlık ve mal darlıklarını not defterine geçmiştir. Bandırma dahil olmak üzere bölgede pirinç, makarna, bulgurun bulunmadığını yazan İnönü; bakliyat olarak mercimek, fasulye, nohut bulunduğunu ve her yerde ekim faaliyeti gözlediğini kaydetmiştir. (İnönü 2008). İnönü, bu kısa süreli ziyaretinde de şehirden ayrılarak Gelibolu'na geçmiştir.

1942 senesinde Cumhurbaşkanı İnönü, bir kez daha Anadolu'yu dolaşırken Balıkesir'e uğramıştır. Bu yeni ziyaretin amacı kısa zaman önce Balıkesir ve ilçelerinde etkili olan deprem sonrası bölgede incemelerde bulunmaktır. 18 Aralık Cuma günü 15:30'da Balıkesir'e gelen İsmet İnönü önce trenle Savaştepe Köy Enstitüsü'ne gelerek buradaki eğitim ve öğretim faaliyetlerine dair bilgi almıştır. (Gülen 2023). Cumhurbaşkanı'nın enstitüden ayrılarak saat 20:00'de Balıkesir'e döndüğü belirtilmiştir. (*Cumhurbaşkanlığı İsmet İnönü Arşivi*, Yer No: 2/12-10 Fihrist No: 6130-60). Notlarına göre gece şehirdeki vilayet binasında kalan Cumhurbaşkanı ertesi sabah Bigadiç'e gelmiştir. Vatandaşlarla hasara dair görüşmeler yapan İnönü gözlemlerini "Bigadiç harap olmuş" ifadesiyle dile getirmiştir. (İnönü 2008). Daha sonra Balıkesir'de Halkevi'nden bir kez daha halka hitap eden Cumhurbaşkanı şunları söylemiştir: "...Bigadiç sarsıntıdan çok zarar görmüş şirin ve güzel bir kasabamız, hemen tamamıyla harabolmuş, pek müteessir oldum. Fakat vatandaşlarımızı büyük sarsıntı içinde çok metin ve azimli görmek bana teselli ve kuvvet verdi..." (Kızılay, 20 İlkânun 1942). Yaraların hükümet ve halkın birliğiyle sarılacağını da sözlerine ekleyen İnönü, Sındırgı'yı da ziyaret ettiğini ve bölge halkını şen ve dayanışma halinde görmekten mutlu olduğunu söylemiştir. Balıkesir vatandaşlarının çalışkanlığını da görmekten memnun olduğunu sözlerine ekleyen Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, "...sizden memlekete iyi havadis veriyorum. Ve bunun için seviniyorum... Şen ve esen kalın" sözleriyle halka veda etmiştir. (Kızılay, 20 İlkânun 1942). Bölge halkını "fevkalade iyi ve terbiyeli halk" ifadesiyle niteleyen Cumhurbaşkanı Savarona Yatı'na geçmek için geldiği Bandırma'yı da "mamura" bulduğunu kaydetmiştir. (İnönü 2008).

4. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1943 Yılındaki Balıkesir Seyahatleri

1943 yılı II. Dünya Savaşı politikaları açısından kritik bir ranveduyla başlamış ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Ocak sonunda Adana Yenice istasyonunda İngiltere Başbakanı Churchill'le bir araya gelmiştir. (Cumhuriyet, 3 Şubat 1943). Görüşmelerde Türkiye'nin savaşa girmesi için İngilizlerin teklifleri ve hatta baskıları karşısında İnönü, ordunun İngiltere'den askeri yardım yapılmasını istemiştir. Bu yardım hiçbir zaman Türkiye'nin talep ettiği miktara ulaşmadığı için savaş dışı kalma siyaseti sürmüştür. (Weisband 2002). Bu siyasal ortamda Cumhurbaşkanı İnönü, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı döneminde Balıkesir'e de gelmiştir. İnönü, 22 Nisan'da Gelibolu'dan Savarona Yatı'yla Bandırma'ya gelmiş ve buradan geçtiği Balıkesir şehrinde bir su meselesi olduğunu not almıştır. Daha sonra sanat okulunun binasıyla alakalı sorunları dinleyen İnönü, bir kere daha Savaştepe Köy Enstitüsü'nü ziyaret etmiştir. (İnönü 2008).

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Balıkesir'in önemli kurumları arasında yer alan enstitüde hem talebelerle ve hem de müdür Sıtkı Akkay'la görüşmeler yapmıştır. Akkay'la görüşmesi esnasında okulda kız öğrenci sayısının fazla oluşundan memnun olan İnönü, Akkay'a nasıl bunu başardığını sormuştur. Sıtkı Akkay bölgenin civarındaki köylere gittiklerini ve konuştuklara ebeveynlere okumanın yararlarından bahsederek onları ikna ettiklerini anlatmıştır. (Fırtına 2006). Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Sıtkı Akkay'la beraber okuldaki incelemeleri sırasında bir öğrencinin yemek çantasına bakmış ve çantada yemekle beraber Sophokles'in Antigone adlı kitabını görmekten memnun olmuştur. (Gülen 2023). Memnuniyetini beraberinde bulunanlara da anlatan İnönü, bu kitabın daha yeni çıktığını ve Ankara'da bile henüz okunmadığını ifade ettikten sonra şunları söylemiştir: "Askerlerimizin, köylülerimizin, işçilerimizin kumanyasına kitap eklenirse o zaman Türkiye gerçekten kalkınmış olur. Bağımsızlığımız için cephelerde savaştık. Şimdi sıra cehaletle savaşta. Eğitim seferberliğinde başarılı olmalıyız..." (Gülen 2023).

Savaştepe Köy Enstitüsü ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, sınıflara girerek dersleri takip etmiştir. Matematik dersini izleyen İnönü, talebelerin ilgili ve başarılı olduğunu görerek memnun olmuş; öğretmeni kutlayarak öğrencilerin bitirdikleri okullarla derste izledikleri tekniklerle metotların neler olduğunu sormuştur. Cumhurbaşkanı'na verdiği cevapta "Müdürümüz de matematik derslerini okutuyor. Yaptığımız branş toplantılarında kendisinden çok yararlandık. Birçok yöntem ve tekniği müdür beyden öğrendik." demiştir. (Savaştepe Köy Enstitüsü Yıllar 2008). Geceyi trende Savaştepe İstasyonu'nda geçiren İsmet İnönü incelemelerden sonra müdür Sıtkı Akkay'ı davet ederek onunla sabah kahvaltısı yapmıştır. Kahvaltı sırasında Akkay'a yemekle ilgili öğütler veren İnönü, sofraya kızarmış gelen ekmekleri hemen değil, soğuduktan sonra tüketmek gerektiğini, çünkü sıcak ekmeğin mideye zarar verebileceğini söylemiştir. (Fırtına 2006). Enstitü müdürü Sıtkı Akkay'a lokmaların iyi çiğnenmesi gerektiğini de anlatan İnönü, "Ağzın görevini mideye yaptırmamak lazım" diye konuşmuştur. Yemek esnasında enstitü müdürünün mide rahatsızlığı olduğunu da anlayan Cumhurbaşkanı, Savaştepe Köy Enstitüsü'nden harekt etmeden

önce Akkay'ın eşine “Onu size emanet ediyorum. Sıtkı Beye çok iyi baktığınıza eminim. Müdür beyin sağlığı bizim için çok önemli. Onun yaptığı görevi başkası yapamaz. Bir ihtiyacınız olursa bana yazmayı unutmayın” demiştir. (Fırtına 2006). Cumhurbaşkanı İnönü, böylece Savaştepe Köy Enstitüsü temasları sonrası trenle Balıkesir'den ayrılarak İzmir'e hareket etmiştir.

5. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1944 Yılındaki Balıkesir Seyahatleri

II. Dünya Savaşı tarihi açısından 1944 yılının önemi Müttefiklerin, Nazi Almanyasına karşı Fransa'da yaptıkları askerî harekattır. Tarihe Normandiya Çıkarması olarak geçen bu harekâtla Almanya'nın Avrupa cephesinde mağlubiyetinin başlangıcı sayılabilir. (Speidel 2001). Cumhurbaşkanı İnönü, bu önemli askerî harekâtı Balıkesir ziyareti sırasında haber almıştır. Aslında İsmet İnönü daha Balıkesir'e gelmeden önce Çanakkale'nin ilçelerindeyken İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Knatchbull Hugessen'in kendisiyle görüşme emri aldığını belirten bir mesaj almıştır. (İnönü 2008). Bu gelişme üzerine gezisini keserek Ankara'ya dönme kararı alan İnönü, güzergah üzerindeki Balıkesir'e uğrayacaktır. Cumhurbaşkanı'na gönderilen mesajda söz edilen Hugessen'in ranvedu talebinin nedeni İngiltere'nin Türkiye'ye verdiği notadır. İngilizler, “Ticaret gemisi şekline konan iki Alman savaş gemisinin Boğazlardan geçişine izin verildiği ve bunun Montrö Boğazlar Sözleşmesi hükümlerine aykırı olduğu” savıyla notayı vermişlerdir. (Cumhuriyet, 6 Haziran 1944).

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Balıkesir'e gelişiyle ilgili ayrıntıları bir kere daha ancak kendi notları üzerinden izlemek mümkün olabilmektedir. 5 Haziran günü Çanakkale üzerinden önce Altınoluk'a varan İnönü iskele etrafında yaşlı zeytin ağaçları olduğunu kaydetmiştir. (İnönü 2008). Daha sonra Edremit'e geçen İsmet İnönü, buradan Ankara'ya dönme kararı aldığını; istasyonda gecelerken havanın sıcak hissedildiğini de notlarına eklemiştir. Ertesi sabah 09:00'da Başkent'e doğru hareket eden İsmet İnönü'nün treni Havran'dan geçerek 11:10'da Balıkesir istasyonuna girmiştir. (İnönü 2008). Cumhurbaşkanı, şehre geçerek farklı okullarda incelemelerde bulunmuştur. Önce lisede sınavları takip eden İnönü, sonrasında önce erkek, ardından da kız sanat enstitüsünü görmüştür. (İnönü 2008). Eğitim kurumlarına ziyaret esnasında İsmet İnönü'ye Normandiya Çıkarması'nın başladığı haberi verilmiştir. İnönü, harekâtı kendi notlarına “Havr Şerburg arasına İngiliz Amerikan çıkarması” ifadesiyle not almıştır. (İnönü 2008, Gülen 2023). Belki de bu haberin de etkisiyle Cumhurbaşkanı akşamı da Balıkesir'de geçmeye karar vermiştir. Erkek Öğretmen Okulu'na giderek burada verilen konferansı izleyen İsmet İnönü, sonrasında şehir parkında yaz etkinlikleri çerçevesinde sergilenen millî oyunları izlemiş ve akşam yemeğinde de bulunmuştur. (İnönü 2008, Gülen 2023). Etkinlikten sonra trene geçen Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Ankara'ya hareket etmiş ve ertesi gün Başkent'e gelmiştir. (Ulus, 8 Haziran 1944).

6. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 1950 Yılındaki Balıkesir Seyahatleri

II. Dünya Savaşı'nın 1945 yılında sona ermesiyle beraber Türkiye'de rejim iç ve dış faktörlerin etkisiyle tek partiden çok partili sisteme geçmiştir. Bu faktörler arasında başta gelen dış etki savaşı demokrasi cephesinin kazanması ve Türkiye'nin de bu cephede yer almak istemesiydi ki, bu da rejimi liberalleştirmeyi zorunlu kılıyordu. Aynı zamanda Rusların Boğazlar ve Doğu sınırı üzerine taleplerine karşı Batı'yla beraber hareket etmek Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün de isteğiydi. (Akşin 2008). İç etkenler arasında da harp senelerinin vergi politikaları, pahalılık, mal darlıkları, karne uygulamalarının vatandaşta uyandırdığı hoşnutsuzluk yer almaktadır. Bütün bu etkenler karşısında muhalefet partisinin kurulması bu tepkileri yatıştırabilirdi. Bu şartlar altında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içinde başlayan Toprak Kanunu tartışmalar Celâl Bayar, Adnan Menderes gibi isimlerin fikir ayrılıkları nedeniyle partiden ayrılarak Demokrat Parti'yi (DP) kurmasıyla sonuçlanmıştır. (Çavdar 2004).

DP'nin kurulmasıyla beraber Türkiye'de iç siyaset çok hareketlenmiştir. Genel başkanlığını Atatürk'ün de yakınlarından eski Başbakan Celâl Bayar'ın üstlendiği bu parti 1946 genel seçimlerine girmiştir. Ne var ki, Cumhuriyet döneminde ilk defa bir muhalefet partisinin girdiği 1946 seçimleri iktidar partisi lehine yapılan usulsüzlüklerle tarihe geçmiştir. (Eroğul 1991). 1950'ye kadar geçen dört sene içinde siyasî mücadele zaman gerilmiş, zaman zaman da Cumhurbaşkanı ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün müdahaleleriyle ılımlı bir seyir izlemiştir. 1947 yılında yayınlanan 12 Temmuz Beyannamesi'yle Cumhurbaşkanı iki parti arasında eşit ve tarafsız konumda olduğunu beyan ederek, idarenin de kendisi gibi tarafsız davranması gerektiğini bildirmiştir. (Gülen 2018).

1950 senesinde Türkiye yeni bir seçime ve siyasal mücadeleye sahne olmuştur. Seçim öncesinde farklı vilayetleri dolaşarak vatandaşın oy isteyen İsmet İnönü, 1944'ten beri gelmediği Balıkesir'e de bir propaganda gezisi düzenlemiştir. Ancak Cumhurbaşkanı İnönü'nün altı senedir gelmediği Balıkesir Demokratların çok güçlü olduğu Ege'de muhalefetin önemli bir merkezi konumundaydı. İnönü, 14 Mayıs seçimlerinden bir hafta evvel geldiği Balıkesir'de bir gece kalarak vatandaşlarla konuşmalar yapmış ve yeni dönemde partisinin hedeflerini anlatırken DP muhalefeti de eleştirmiştir.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 5 Mayıs günü yanında eşi Mevhibe İnönü ve CHP Genel Başkan Vekili Hilmi Uran'la Manisa'dan geldiği Balıkesir'de partililer tarafından karşılanmıştır. (Ulus, 6 Mayıs 1950). İnönü'nün konuşmasını dinlemek üzere civar ilçe, kasaba ve köylerden halkın otobüs ve kamyonlarla şehre taşındığı da görülmüştür. (Vatan, 6 Mayıs 1950). Cumhurbaşkanı İnönü akşam saatlerinde Cumhuriyet Meydanı'nda halka hitap etmiştir. Sözlerinin başında 1945'ten beri süren siyaset mücadelesinden bahseden Cumhurbaşkanı "...Balıkesir bu imtihanı benim için müstesna bir kıymet kazanmıştır. Çünkü Balıkesir vilayetimizin her köşesinde siyaset mücadeleleri, bazı zamanlar çok sert manzaralar göstermiştir. Karşısındakilere hiçbir iyi niyet atfetmeyen politikacılar şiddet usullerinin her türlüşünü Balıkesir halkının şuuruna ve muhakemesine karşı tatbik etmişlerdir..." demiştir. (Ulus, 6 Mayıs 1950, Gülen 2018).

İsmet İnönü, Balıkesirlilere takdir ifadelerini ise şöyle dile getirmiştir: "...Beş senelik insafsız bir mücadeleden sonra, Balıkesir ilindeki vatandaşlarım, akliselimleri ve memleket ve dünya görüşlerindeki açık isabetleriyle huzur ve sükuneti bütün muhitlerine kabul ettirmişlerdir. Balıkesir'de alacağımız netice ne olursa olsun, onun asayiş ve huzur içinde bir seçim yapmış olmanın zevkini en önde duymuş olan vatan köşelerinden biri olmasını dilerim." (Ulus, 6 Mayıs 1950). İsmet İnönü konuşmasının devamında ülke içinde birlik ve beraberliğin korunmasının önemli olduğunu da söyledikten sonra, "...Siyasî partilerin birbirine can düşmanı haline gelmemesi, vatan bütünlüğünü korumanın temel şartıdır..." demiştir. (Ulus, 6 Mayıs 1950). Muhalis basına göre hoparlör arızası nedeniyle meydana toplananlar İnönü'nün konuşmasını tam olarak dinleyememiştir. İsmet İnönü konuşmasından sonra miting alanını otomobille dolaşmış ve sonrasında CHP il merkezine gelmiştir. Burada Balıkesirli bir terziyle görüşen Cumhurbaşkanı'nın 48 saatte bitmesi koşuluyla bir kostüm ısmarladığı belirtilmiştir. Daha sonra balkona çıkan İsmet İnönü meydana toplanan halkı tekrar selamlamıştır. (Vatan, 6 Mayıs 1950). Gece Balıkesir'de kalan Cumhurbaşkanı İnönü ve eşi, Biga'ya giderken halk tarafından uğurlanmıştır. (Ulus, 7 Mayıs 1950). Bu seyahat İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı iken Balıkesir'e son kez gelişidir. 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimleri DP kazanmış ve İnönü'nün 12 senelik devlet başkanlığı vazifesi sona ermiştir.

4. Sonuç

İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı dönemi iki kritik evreyi kapsamaktadır. İlki altı sene süren II. Dünya Savaşı yılları, ikincisi de beş yıl süren çok partili sisteme geçiş dönemidir. İnönü'nün Balıkesir seyahatleri de bu iki kritik dönemin etkileri içinde yapılmıştır. Devletin en yetkili ismi olarak İsmet İnönü'nün Balıkesir ve civarındaki faaliyetleri başlıca şu amaçlara yöneliktir: İkinci Dünya Savaşı yıllarında kurumların denetlenmesi, özellikle eğitim kurumlarının, vatandaşların dilek ve şikâyetlerinin dinlenmesi, halka yapılan konuşmalarla savaş döneminde vatandaşlara moral aşılamak. Savaş sonrası demokrasi devrinde ise İnönü, sadece bir kez seçimlerden önce geldiği Balıkesir'de vatandaşlara siyasî sadece mesajlar vermiştir.

1941'deki ilk ziyaret döneminde Almanya'nın Balkanlara inmesi ve hatta Bulgarların da Mihver'e katıldığı günlere rastlaması bakımından önemliydi. Hatta o dönemde Cumhurbaşkanı'nın faaliyetleri basındaki sıkı denetim ortamında gazetelere yansımamıştı. 1945'e kadar zaman zaman basındaki denetim gevşetilmiş ve İnönü'nün Balıkesir'deki inceleme ve temaslarına dair daha detaylı haberlere yer verilmiştir. II. Dünya Savaşı günlerinin mal darlıkları ve yokluklar Balıkesir'i de etkilemiştir. Bu dönemde 1942 yılında şehre bir kere daha gelen İnönü'nün bakliyat bulunmadığına dair notları Balıkesir'deki gıda sıkıntıları için bir veri oluşturmaktadır. Aynı yılın sonlarında Bigadiç'teki deprem nedeniyle yeniden Balıkesir'e gelen İnönü hem afet bölgesinde denetimlerde bulunmuş ve hem de halka hitap ederek depremlerin zararlarının kısa zamanda giderileceğini söylemiştir.

1943 Balıkesir seyahatinin en önemli yönü Savaştepe Köy Enstitüsü'ne yaptığı ziyarettir. Kendi döneminde kurulan köy enstitülerini sıklıkla ziyaret eden İnönü, Balıkesir'deki kuruma iki kez gelmiştir. Fakat 1943 ziyaretine dair eldeki veriler daha fazladır. İnönü, hem enstitüde derslere girerek öğrencilerin ilgisine tanıklık etmiş; hem de kurumun müdür ve öğretmenlerinden detaylı bilgiler almıştır. Bu verilere göre Savaştepe'de öğretmen olmak için okuyan kız öğrenci sayısı Cumhurbaşkanı'nın ilgisini çekmiş ve idarecilere de memnuiyetini bildirmiştir. Ayrıca o ziyarette Cumhurbaşkanı'nı memnun eden bir başka gelişme de öğrenci çantasına Sophokles'in eserinin girmiş olmasıdır.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Balıkesir ziyaretlerinin savaşta kritik gelişmelerin yaşandığı günlere rastladığını ortaya koyan bir başka kanıt 1944'teki Normandiya Çıkarması'nı Cumhurbaşkanı'nın bu şehirde iken öğrenmesidir. İnönü, Ankara'ya dönmek üzere iken geldiği kentte hem yine eğitim kurumlarında denetim ve incelemelerini sürdürmüş ve hem de Müttefiklerin askerî hareketini haber almıştır. Bu ziyaret sonrasında aslında yurt içi seyahatlerini sürdüren İsmet İnönü, savaştan sonra uzun süre Balıkesir'e gelmemiştir.

1944 Haziran ayından 1950 Mayıs ayına kadar geçen zamanda Türkiye'de tek partiden çok partiye geçilmiş ve CHP dışında yeni partiler kurulmuştur. Bunların arasında halkta en fazla karşılık bulan DP olmuştur. Başta Ege Bölgesi olmak üzere önemli şehirlerde hızla gelişen ve taraftar toplayan DP'nin kuvvetli olduğu illerden birisi de Balıkesir'dir. İşte aynı zamanda CHP'nin genel başkanı da olan Cumhurbaşkanı İnönü'nün Balıkesir'e 6 sene boyunca hiç gelmemesi buranın DP'nin güçlü olduğu şehirlerden birisi olmasıyla açıklanabilir. Zira İnönü, tek partiden çıkıldığı anda aynı zamanda muhalefet partisinin/partililerin eleştirilerinin odağındaki isimlerin başında gelmiştir. 5 Mayıs 1950'de İnönü'nün devlet başkanı olarak Balıkesir'e son gelişi artık kurumların/okulların denetimi değil, seçim faaliyetidir. İnönü, Cumhurbaşkanı olarak Balıkesir'deki son konuşmasında genel olarak halktan birlik ve beraberliklerini korumalarını istemiş ve sandıktan çıkacak her sonucu kabul edecekleri mesajını vermiştir.

Kaynakça

- Akşin, S. (2008), *Kısa Türkiye Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları., s.239-240.
- Boratav, K. (2009). *Türkiye İktisat Tarihi (1908-2007)*, İmge Kitabevi., s.81.
- Çavdar, T. (2003), *Türkiye Ekonomisinin Tarihi: 1900-1960*, İmge Kitabevi., s. 310.
- Çavdar, T. (2004), *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi: 1839-1950*, İmge Kitabevi., s.452-453.
- Eroğul, C. (1991), *Demokrat Parti: Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Yayınevi., s.15-16.
- Fırtına, B. (2006), *Bilge İnsan: Sıtkı Akkay*, Yeni Kuşak Köy Enstitüsü Derneği Yayınları., s.47-49.
- Gülen, A. (2023), *Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Seyahatleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, s.100-538.
- Gülen, A. (2023), *Türkiye'de Partili Cumhurbaşkanlığı Tartışmalarının Kısa Tarihçesi: (1923-1950)*, Tarihçi Kitabevi, s.64-65.
- Hart, L. (1999), *II. Dünya Savaşı Tarihi I*, Yapı Kredi Yayınları., s.143.
- İnönü, İ. (2008) *Defterler I (1919-1973)*, Yapı Kredi Yayınları., s.296.
- Manka, A.G., *Anadolu Ajansı ve II. Dünya Savaşı*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi., s.78.
- Savaştepe Köy Enstitülü Yıllar, (Haz. Yeni Kuşak Köy Enstitüsü Derneği Balıkesir Şubesi), Yeni Kuşak Köy Enstitüsü Derneği Yayınları. s.24.
- Speidel, H., *Normandiya Çıkarmasının Perde Arkası*, Kastaş Yayınevi, s.183-187.
- Timur, T. (1971). *Türk Devrimi ve Sonrası (1919-1946)*, Doğan Yayınları., s.226.
- Weisband, E. (2002), *2. Dünya Savaşı ve Türkiye*, Örgün Yayınevi. s.125.
- Arşiv Belgeleri:
- Cumhurbaşkanlığı İsmet İnönü Arşivi*

Gazeteler:

Bugün

Cumhuriyet

Haber

Son Posta

Ulus

Vatan

KENTİN TİPOGRAFİK DENEYİMİ VE YENİDEN ÜRETİMİ: BALIKESİR ÖRNEĞİ

Öznur IŞIR¹

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye,
oisir@live.com, 0000-0002-7231-0329

ÖZ: Şehirler sadece binalar, sokaklar ve insanlardan ibaret değildir; onları karakterize eden ve kimliklerini oluşturan bir dizi görsel unsur bulunmaktadır. Bu görsel unsurlar arasında tipografi, şehirlerin kimliğini belirleyen en önemlilerinden birisidir. Bu çalışma kapsamında da grafik sanatlar öğrencilerine; tipografinin bir şehrin algılanmasındaki rolünü anlamayabilmeleri için yaşadıkları şehri eleştirel bir bakış açısıyla gözlemleyerek, bulgularını yaratıcı bir tasarım ürününe dönüştürme fırsatı sunulmuştur. Bu amaçla öğrenciler estetik bir uygulama olarak Balıkesir'i yürüyerek deneyimlemiş; yürüyüş sırasında şehrin mimari özellikleri ya da doğal unsurları gibi karakteristik yapılarını keşfetmişler ve keşiflerini şehri temsil edecek özgün tasarım ürünlerine dönüştürmüşlerdir. Proje sonunda öğrencilerle açık uçlu görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler tematik analize tabi tutulmuştur. Analizler sonucunda; eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesi ve görsel algılama yeteneklerinin artması, öğrenciler tarafından vurgulanan kazanımlar olarak karşımıza çıkmıştır. Kenti temsil eden görsel unsurlardan olan tipografinin, çevrelerini algılamalarında ne kadar önemli olduğunu fark etmeleri ise görüşmede ifade edilen bir diğer öğrenim kazanımıdır. Bu tür projelerin, öğrencilerin sanat ve tasarım yoluyla kentsel alanları keşfetmelerine olanak tanırken, aynı zamanda şehirlerin kültürel ve estetik zenginliğini daha iyi anlayarak çevrelerine duyarlı hale gelmelerine ve şehirleriyle olan bağlarını güçlendirmelerine katkı sağlaması açısından değerli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Tipografi, Balıkesir, Çevresel Grafik Tasarım

REPRODUCTION OF CITY EXPERIENCE VIA TYPOGRAPHY: CASE OF BALIKESİR

ABSTRACT: Cities are not just buildings or streets and people; there are a number of visual elements that characterise the cities and form their identity. Typography is one of the most important one among these visual elements that determine the identity of cities. Graphic arts students were given the opportunity to observe the city they live in from a critical point of view and transform their findings into a creative design product within the scope of this study in order to understand the role of typography in the perception of a city. Students experienced Balıkesir on foot for that purpose, as an aesthetic practice; during the walk, they discovered the city's characteristic structures such as architectural features or natural elements and transformed their discoveries into original design products to represent the city. Open-ended interviews were conducted with the students at the end of the project and the data obtained were subjected to thematic analysis. As a result of the analyses; the development of critical thinking skills and the increase in visual perception skills were the achievements emphasised by the students. Realising how important typography -which is one of the visual elements representing the city- is in their perception of their environment is another learning outcome expressed in the interview. While such projects allow students to explore urban spaces through art and design, they also help them to become sensitive to their environment by better understanding the cultural and aesthetic richness of cities, and to become more aware of the cultural and aesthetic richness of cities.

Keywords: Graphic Design, Typography, Balıkesir, Environmental Graphic Design

1. Giriş

Tipografi, harflerin ve yazınsal görsel iletişime ilişkin diğer öğelerin hem görsel, işlevsel ve estetik düzenlenmesini ifade etmekte hem de bu öğelerle oluşturulan tasarım dili ve anlayışını kapsamaktadır (Sarıkavak, 2009). Bu düzenleme esnasında bileşenlerin seçimi, düşüncenin okuturluğunu ve okuyucunun ona karşı duygularını dramatik bir şekilde etkileyebilir (Ambrose & Harris, 2014). Görsel iletişimi sağlamada önemli işlevleri olan tipografi, kent estetiği bağlamında ise; bilgilendirme, tanıtım yapma, markalama, yer işaretleme gibi çeşitli misyonlara sahiptir. Mimari yapılarda ise yapının estetik bir parçası olma, bu yapılara kimlik kazandırma gibi işlevleri bulunmaktadır (Kürşad & Vural, 2020). Günlük yaşamda kent belleğini oluşturan reklam tabelaları, dükkân tabelaları, yönlendirme işaretleri, apartman isimleri, duvar yazıları, grafitiler, sokak isimleri ve numaraları, billboardlar, afişler gibi yazı içeren ve iyi çözümlenmiş tipografik düzenlemeler kentin dokusuna estetik katkı sağlayabilmektedir (Şengel, 2019). Büyük şehir sokakları, harf ve sembollerin sadece sözel metinler olarak değil, aynı zamanda ayrıcalıklı bir grafik ve görsel kayıt olarak da merkezi bir yer işgal ettiği grafik dokümanlarla doludur (Huerta, 2010). Şehir ile ilgili hafıza oluşturma ve kayıt tutma görevlerini de böylece yerine getirir.

Tüm çevremizin yazılar tarafından sarmalanmış olmasına rağmen pek az kişi bunlara dikkat etmekte ve çoğunlukla mesajı iletme işlevinden ötesi ile ilgilenmemektedirler. Bu durum bir problem olarak görülmüş ve grafik sanatlar öğrencilerine; tipografinin bir şehrin algılanmasındaki rolünü anlayabilmeleri için yaşadıkları şehri eleştirel bir bakış açısıyla gözlemleyerek, bulgularını yaratıcı bir tasarım ürününe dönüştürme fırsatı sunulmuştur. Bu amaçla öğrenciler estetik bir uygulama olarak Balıkesir'i yürüterek deneyimlemiş, yürüyüş sırasında çevrelerindeki detayları yakalayarak şehrin abecesini oluşturmuşlardır.

2. İlgili Alanyazın

Huerta (2010), görsel sanatlar alanından olmayan öğretmen adayları ile kenti gözlemleyerek, kültürel referansları keşfettikleri ve eleştirel bir ilişki kurarak bunları sanatsal fotoğraf çalışmalarına dönüştürdükleri projeler yürütmüştür. Huerta'nın (2011), tüm şehri tipografi açısından bir açık hava müzesi olarak değerlendirdiği bu projelerde, öğrencilerine kendi şehirlerini birer turistmiş gibi gezmelerini salık verdiğini ve öğrencilerin bu görevle uğraşırken kendi şehirlerini 'yeniden keşfettiklerini' gördüğünü ifade etmiştir.

Bulunduğu şehirleri dolaşarak o şehrin kültürünü yansıtan tipografik unsurları fotoğraflayan Villagomez de (2015) seyahat etmenin çoğu insan için bu kadar ödüllendirici bir deneyim olmasının nedenlerinden birini bulunduğunuz ortamın dışına atılarak tüm duyularınızın uyandığı yeni bir ortama düşmemiz olarak açıklamaktadır. Yaşadığımız şehirde günlük yaşamınızda da bu farkındalık halinde olduğumuz bir yere gelebilirsek, çevremize karşı daha dikkatli olacağımızı ifade etmektedir.

3. Bulgular ve Tartışma

Şehir kendini bize mesajlarla, yeni, disiplinler arası, düşündürücü ya da yaratıcı bakış açılarından gözlemlediğimizde çok çekici hale gelebilecek unsurlarla dolu olarak sunar (Huerta, 2010). Şehre yeniden bakabilir, onu yeniden ifade edebilir ve yeniden inşa edebiliriz. Görsel miras şehri belirler ve harfler bize destek noktası, yeniden keşif için köşe taşı olarak hizmet ederler (Huerta, 2011). Öğrencilerin de Balıkesir'i bir turist gibi keşfedip, daha önce görmedikleri açılardan deneyimlemeleri ve keşifleri üzerinden yeniden üretmeleri amacıyla bu proje gerçekleştirilmiştir. Proje doğrultusunda öğrencilerin şehri temsil edecek 'buluntu harf' avına çıkmaları ve bu 'buluntu' harflerle, onların deneyimlediği Balıkesir'e özgü bir alfabe tasarımları beklenmiştir.

'Buluntu' tipografi hiçbir zaman harf biçimi olma amacını taşımamış ancak bireysel yorumlama, görüş açısının değiştirilmesi ve ya dönüştürülmesi yoluyla özellikle de diğer harflerle birlikte bir alfabe bağlamında bulunduğu harfmiş gibi görünen nesneleri kapsar. Bunlar genellikle fotoğraflanarak üretilirler. Aslının yerini tutan harf biçimleri ve rakamlar, hem doğadaki hem de insan yapımı çevredeki hemen hemen her şeyde keşfedilebilirler. Bu alfabenin amacı, işlevsellikten çok merakıdır (Heller & Vienne, 2016). Bu açılardan buluntu tipografi; öğrencilerin şehre karşı meraklarını cezbetmek, keşif duygularını harekete geçirmek, rutinlerinin dışına çıkarak yeni yerler keşfetmelerini sağlamak, bakış açılarını değiştirmek gibi projenin amaçlarına uygun bir anlatım dili olarak görülmüştür.

Öğrencilere proje açıklandıktan ve buluntu tipografi örnekleri gösterildikten sonra proje ile ilgili detaylar açıklanmış ve öğrenciler Balıkesir Üniversitesi kampüsü ile kent merkezini dolaşarak fotoğraf çekimlerine başlamışlardır. Daha sonra öğrenciler buldukları ‘buluntu’ harflerin ham fotoğraflarını dersin yürütücüsüne göstermiş ve kritiklerini almışlardır (Görsel 1).

Görsel 1. Fotoğrafların Ham Halleri

Yürütücü fotoğrafları harfe benzerlik, okunaklılık ve benzersizlik açısından eleştirerek öğrencilerin çekecekleri fotoğraflar açısından yönlendirmelerde bulunmuştur. Ertesi hafta tekrar çekimler yapıp gelen öğrencilerin çalışmaları bu sefer bir alfabe olarak bütünlüklü olarak incelenmiş ve harflerin birbirleri ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur.

Tüm alfabe tamamlanana kadar süreç tekrar ettikten sonra fotoğrafların düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada tüm fotoğraflar kare formatında kesilmiş ve siyah-beyaza çevrilmiştir. Farklı ışıklar altında çekilmek zorunda kalan fotoğrafların bütünlüklü durması ve rahat okunabilmeleri için kontrast ayarı dışında fotoğraflara müdahale edilmesine izin verilmemiştir (Görsel 2).

Görsel 2. Fotoğrafların Düzenlenerek Alfabe Tasarımına Dönüştürülmüş Hali

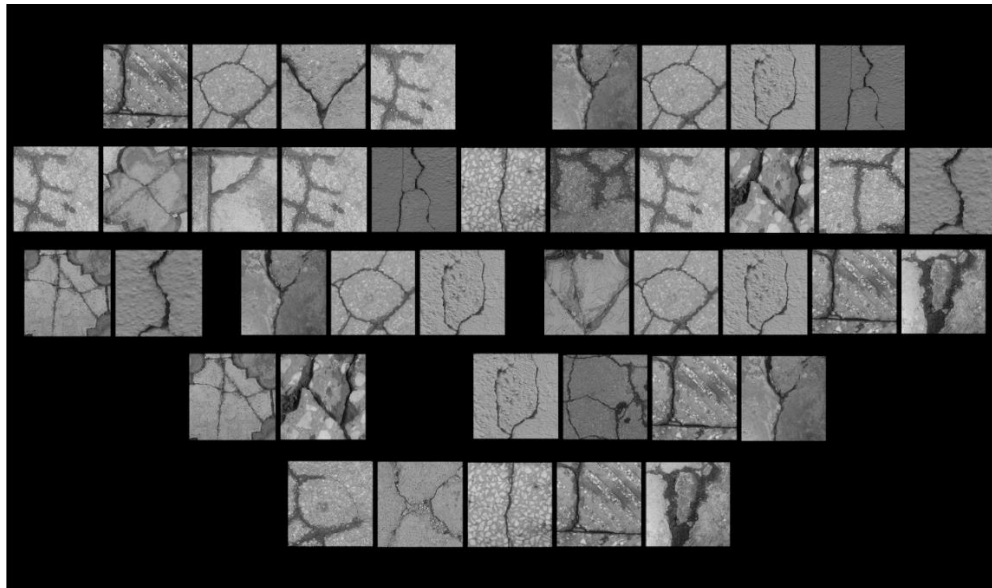

Öğrenciler tüm fotoğrafları elde ettikten sonra alfabe olarak düzenlemeleri istenmiştir. Kendi tasarımlarına göre yatay ya da dikey format tercih eden öğrenciler fon olarak siyah, beyaz ya da gri kullanabilmişlerdir (Görsel 3).

Görsel 3. Alfabe Tasarımı Örneği

Bu elde ettikleri özgün alfabelerden iki adet düzenleme yapmaları istenmiştir. İlk düzenleme, ünlü mimar, sanatçı ve eğitimci Bruce Mau tarafından 1998 yılında kaleme alınmış “An Incomplete Manifesto for Growth/ Gelişim İçin Tamamlanmamış Manifesto”nun 4. maddesi olan “Love Your Experiments (As You Would An Ugly Child)/ Deneylerini Sev (Tıpkı Çirkin Bir Çocuğu Seveceğin Gibi)” cümlesidir (Görsel 4). Mau, bu maddeyi şu şekilde açıklar; “Neşe gelişmenin motorudur. Çalışmalarını güzel deneyler, tekrarlamalar ve yanılmalar olarak görmenin özgürlüğünü yaşa. Uzaktan bak. Başarısız olmanın keyfini her gün çıkar (1998).” Bu cümlenin tercih edilmesin sebebi projenin hedeflerini yansıtırmasıdır. Bu çalışma deneysel tipografi çalışmasıdır ve çoğunlukla çıkan sonuçlardan ziyade proje sürecinin kazanımları ile ilgilidir.

Sonuç ürününe odaklanmak yerine tasarım sürecini deneyimlemek, süreci oyunlaştırmak, süreçten keyif almak ve süreçten öğrenmek öğrencileri özgürleştirmektedir (Işır, 2021). Öğrencilere hatalar yapmak için alan vermek ve bu hataları başarısızlık olarak değil, onlara yeni keşifler sağlayacak birer öğrenme alanı olarak görmelerini sağlamak yaratıcı süreçleri ortaya çıkarmak açısından oldukça değerlidir.

Görsel 4. Love Your Experiments Düzenlemesi Örneği

İkinci tasarımında ise öğrencilerden “Balıkesir Üzerinden Tipografi/ Typography Through Balıkesir” sloganı üzerinden bir düzenleme yapmaları istenmiştir (Görsel 5). Sloganın İngilizce olarak kullanılması hem öğrencilerin çalışmalarını sergiledikleri uluslararası platformlar açısından hem de ileride hazırlanması planlanan çift dilli proje kitabı açısından tercih edilmiştir. Böylece Balıkesir üzerinden hazırlanmış bu alfabe daha fazla izleyiciye ulaşabilecektir.

Görsel 5. Typography Through Balıkesir Düzenleme Örneği

3.1. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin bu projeye yönelik görüşlerini öğrenebilmek amacıyla 7 açık uçlu sorudan oluşan yazı temelli görüşme formu hazırlanarak paylaşılmış ve 31 öğrenciden dönüş alınmıştır. Cevaplar tematik olarak analiz edilmiş ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

İlk olarak öğrencilere “Tipografinin, bir kentin algılanmasındaki rolü sizce nedir?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların tipografinin bir kentin algılanmasında çok yönlü ve önemli bir rol oynadığını düşündükleri görülmüştür. Katılımcıların yanıtları üç tema altında toplanmıştır. İlk tema kent kimliği olarak ortaya çıkmaktadır; katılımcılar tipografi vesilesiyle, kentin kültürel yapısı, insanların yaşam şekli, bölgenin gelişmişlik düzeyi gibi o şehrin kimliğini oluşturan unsurları yansıtarak, kent hakkında bilgi verilebildiğini ifade etmişlerdir. İkinci tema kent estetiği olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan bazıları kullanılan tüm tipografik öğelerin kentin estetik algısına etki ettiğini ve insanların kente olan bakış açılarını şekillendirdiğini belirtmişlerdir. Son tema altında toplanan görüşler ise kentin doğru algılanabilmesi için rahat şekilde gezilebilmesi ve deneyimlenmesini sağlayacak olan; sokak isimleri, apartman numaraları, duraklar, turistik ve tarihi yer tabelaları gibi yönlendirme işlevine sahip tipografik ürünler üzerinedir. Bunların tasarımlarına özen gösterilmesinin kentin algılanmasına etki edeceğini belirtmişlerdir.

İkinci soruda bir şehrin fontlar üzerinden temsil edilip edilmeyeceği olmuştur. Katılımcıların tamamı fontların bir şehri temsil etmek için kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Fontların yazıları okutma işlevlerinin dışında aynı zamanda görsel mesajlar ileten yapıları sayesinde şehri temsil etme açısından çok önemli olduğu ortak görüş olarak ortaya çıkmıştır.

“Bulut harfleri ararken yaşadığınız kentle ilgili olarak neler fark ettiniz?” sorusuna öğrencilerin geneli daha önce şehrin gitmedikleri yerlerine gittiklerini veya daha önce defalarca geçtikleri yerlere aslında farklı bir gözle baktıkları için yeniden keşfettiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir; “*Kenti daha farklı görmemi sağladı. Aslında yaşadığım kenti çok fazla tanımadığımı fark ettim. Bu bende bir uyanış oldu.*” Bir diğer öğrenci ise bu durumu şu şekilde açıklamıştır; “*Aslında gezip dolaştığımız ve artık zamanla sıradan hala gelen yerler veya hiç dikkat etmediğimiz için bi özelliği olmuyordu. Buluntu harfleri ararken farklı bi gözle baktığımız ve bizim için sıradan gelen yerler artık değişik ve hiç görmediğimiz bir şekilde görmeye başladık. Bu araştırmayı bitirdikten sonra bile etrafı incelediğimiz zamanda bile buluntu harfleri ararken buluyordum kendimi.*”

Öğrencilerin geneli ayrıca tipografinin şehrin her noktasında bulunduğunu keşfettiklerini ifade etmiştir. Balıkesir özelinde ise verilen yanıtlar; kültürel yapısı, tarihi dokusu, mimari özellikleri, estetik detayları, doğal unsurları, yerel esnaf ve iş yerleri temalarında toplanmıştır. Bir öğrenci mimari özellikleri ile ilgili olarak fark ettiklerini; “*Balıkesir’de buluntu harfler ararken, bu şehri şimdiye kadar gerçekten hiç incelemediğimi fark ettim. Özellikle “metal, demir” objeleri incelemiştim ve fark ettim ki çok değişik demir işlemleri mevcut. Daha önce girmedığım sokaklara girdim, daha önce defalarca geçtiğim ama aslında gerçek anlamda hiç bakmadığım sokaklardan tekrar geçtim ve şehrimdeki bir çok yapıyı daha yeni fark ettim.*” şeklinde dile getirmiştir.

Daha sonra öğrencilere bu projede harfleri oluştururken şehrin en çok hangi özellerlerine odaklandıkları sorulmuştur. Yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin temel olarak iki özelliğe odaklanarak harflerini oluşturdukları görülmüştür. Öğrencilerin bir bölümü çeşitli mimari yapılara; özellikle binaların estetik ve yapılandırılmalarına yoğunlaşmıştır. Özellikle bina kapıları ve parmaklıkların şekilleri ve geometrik kıvrımları, öğrencilerin dikkatini çekmiştir; şehirdeki metal ve demir objelere, bahçe demirleri ve kapı demirlerine yoğunlaşmışlardır. Bunun nedeni sorulduğunda bu objelerin üzerindeki ince işçilik ve yöresel motiflerin, harflerin oluşturulmasında önemli bulunduğu ifade edilmiştir; “*Bu projede, harflerimi oluştururken daha çok “ metal ve demir” objeler üzerinden ilerledim çünkü normal hayatımızda da bir çok yerde metal objeler görüyordum ve bende özellikle bu objeleri inceleyip, baktığım ama göremediğim şeyleri görmek istedim. Üzerinde yöresel işlemler olan çok fazla bahçe demirleri, kapı demirleri vardı. Bir kapı kulpunda bile olan ince demir işçiliklerini gördüm ve beni çok etkiledi.*”

Bir diğer grup ise şehrin doğal alanları ve yeşilliklerinin, harflerin oluşumunda onlara ilham kaynağı olduğunu belirtmiştir (Görsel 6). Bu öğrenciler de doğal oluşumların ve yeşilliklerin, şehirdeki tipografik unsurları tamamladığını düşünmüşlerdir. Bazı öğrenciler ise Balıkesir’in çok yönlü yapısını yansıtabilmek adına bu iki unsuru bir arada kullanmayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir; “*Harfleri oluştururken şehrin sadece tek bir yönüne bağlı kalmak gelmedi içimden. Balıkesir çok büyük bir şehir olmasa da içinde çok şey saklayan bir şehir bunu gezerken anladım. Bu yüzden de harfler tek tür üzerinden değil şehrin yeşillikleri, binaları, yakın ve uzak çekimlerinden oluşuyor. Çeşitli olmasına ayrıca önem vererek çalıştım.*”

Görsel 6. Balıkesir’in Doğal Unsurlarından Esinlenilmiş Çalışma Örneği

5. ve 6. sorular öğrencilerin bu proje ile ilgili olarak neleri sevdiklerine ve projenin hangi açılardan katkı sağladığına inandıklarına yöneliktir. Projenin sevdikleri yönlerine ilişkin cevaplar; eğlenceli olması, şehirle bağ kurmayı sağlaması, farklı bir bakış açısı sağlaması, yürümeyi teşvik etmesi ve yerel halk ile sosyal etkileşim oluşturmaları temaları altında toplanmıştır. Proje sayesinde öğrenciler şehrin doğal, kültürel ve tarihi özelliklerinin gözlemcisi olmanın yanı sıra öğrencisi oldukları şehrin yerlileri ile de paylaşımda bulunma şansı yakalamışlardır. Bir öğrenci bu tecrübesini; “*Bir arayış içinde sokak sokak gezip, çevredeki insanlarla iletişim haline geçtiğim bir çalışmaydı. İnsanlar bunlar ne yapıyor gözüyle baksa da, anlatımımız sonrasında onlarda bize harf bulma arayışına girdiler :)*” sözleri ile aktarmıştır.

Projenin kendilerine sağladığı katkılar üzerine verilen cevaplar; şehri anlama ve şehirle bütünleşme, farklı bakmayı ve görmeyi öğrenme, detaylara olan dikkat ve gözlem yeteneğinin artması temalarında toplanmıştır. Bir öğrenci yaşadığı deneyimi; “*Şehirle bütünleşme, şehiri tanıma, kendi açımdan kaybolmuşluk hissini yok etme. Bakmak ve görmek arasındaki farkı anladım. Bu proje bana görmeyi öğretti.*” cümleleriyle ifade etmiştir.

Son olarak öğrencilere proje kapsamında gerçekleştirdikleri tasarım hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilerin neredeyse tamamı çalışmalarından duydukları memnuniyeti dile getirmiştir. Bir öğrenci ise çıkan sonuçları kendi kapasitesinin altında bulmuş ve bu durumun sebebini; “*hayatımda ilk defa hem böyle dikkat isteyen hem de hayal gücü isteyen bir proje kapsamında çalıştım*” sözleriyle açıklamıştır. Öğrencilerin bir kısmı gerçekleştirdikleri çalışmaları yenilikçi ve yaratıcı olarak tanımlamışlardır. Diğer öğrenciler çalışmalarını proje doğrultusunda değerlendirmiş ve Balıkesir’i yansıtan bir çalışma gerçekleştirdiklerine inandıklarını belirtmişlerdir. Bu da öğrencilerin çalışmalarından gurur duymalarını ve başarı hissi yaşamalarını sağlamıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Katılımcıların verdikleri yanıtlar, buluntu harfleri ararken yaşadıkları şehirle ilgili birçok yeni şey keşfettiklerini ve şehrin estetik ve kültürel dokusuna dair daha derin bir anlayış geliştirdiklerini göstermektedir. Proje, katılımcıların şehre olan bakış açılarını değiştirmiş, şehirle daha fazla bağlantı kurmalarını sağlamış, gözlem yeteneklerini geliştirmiş, yaratıcı ve sanatsal bakış açıları kazanmalarını sağlamıştır. Katılımcılar, şehrin ruhunu yansıtan tasarımlar yaparak hem kişisel hem de akademik anlamda büyük kazanımlar elde etmişlerdir. Tasarımlarının şehrin ruhunu yansıttığını düşünerek, şehre olan bağlarını güçlendirmişlerdir. Özetle bu süreç, öğrencilerin Balıkesir’i daha derinlemesine anlamalarını ve şehirle daha güçlü bağlar kurmalarını desteklemiştir.

Sonuç olarak bu tür projelerin, öğrencilerin sanat ve tasarım yoluyla kentsel alanları keşfetmelerine olanak tanırken, aynı zamanda şehirlerin kültürel ve estetik zenginliğini daha iyi anlayarak çevrelerine duyarlı hale gelmelerine ve şehirleriyle olan bağlarını güçlendirmelerine katkı sağlaması açısından değerli olduğu düşünülebilir.

Kaynakça

- Ambrose, G., & Harris, P. (2014). *Grafik Tasarımda Tipografi* (2. b.). (B. Bayrak, Çev.) İstanbul: Literatür Yayınları.
- Heller, S., & Vienne, V. (2016). *Grafik Tasarımı Değiştiren 100 Fikir*. (B. Bayrak, Çev.) İstanbul: Literatür Yayınları.
- Huerta, R. (2010). I Like Cities; Do You Like Letters? Introducing Urban Typography in Art Education. *The International Journal of Art & Design Education*, 29(1), 72-81.
- Huerta, R. (2011). City as a Museum of Letters. *City, Culture and Society*, 2, 25-33.
- Işır, Ö. (2021). Tipografide DeneySEL Tasarım Süreci. *Fine Arts*, 16(2), 113-130.
- Kürşad, D., & Vural, S. (2020). Kamusal Alanda Tipografinin Üç Boyutlu İfade Alanları. *International Social Sciences Studies*, 6(60), 1632-1645.
- Mau, B. (1998). *Projects*. 4 3, 2024 tarihinde brucemaustudio.com: <https://brucemaustudio.com/projects/an-incomplete-manifesto-for-growth/> adresinden alındı

Sarıkavak, N. K. (2009). *Çağdaş Tipografinin Temelleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şengel, Ş. (2019). Mimaride Tipografik Unsurlar ve Kent Estetiğine Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(Özel Sayı), 119-134.

Villagomez, N. (2015). *Culture + Typography: How Culture Affects Typography*. Ohio: HOW Books.

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN 2018-2023 YILLARI ARASINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA YERLEŞME DURUMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (BALIKESİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)

Derya AVCI¹

¹ Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye,
deryaefehan@gmail.com, 0000-0002-0493-544X

ÖZ: Güzel Sanatlar Liseleri mesleki alanda eğitim veren ortaöğretim kurumlarından biridir. Müzik alanında verilen lise öğrenimi ile yüksek öğrenim kurumlarına çok sayıda öğrenci gönderilmektedir. Bu kurumlar, öğrencilere güzel sanatlar ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırarak güzel sanatlar alanlarında nitelikli insan yetiştirilmesinde kaynaklık etmek amacıyla açılan, öğretim süresi 4 yıl veya hazırlık+4 yıl olan okullardır. Güzel sanatlar liselerinde; görsel sanatlar (resim), müzik, Türk halk müziği, Türk sanat müziği ile tiyatro alanlarında eğitim verilmektedir (MEB ,2023). Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı günden güne çoğalmaktadır. 1989 yılında İstanbul'da açıldığı günden bu yana 1999' da bu sayı 30' a, 2005'te 53'e, 2016'da 78'e, 2018'de bu sayı 82'ye yükselmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı son verilere göre ise bu sayı ülkemizin 81 ilinde olup 105'e ulaşmıştır (MEB ,2023). Güzel Sanatlar Lisesi müzik bölümlerinden mezun olan öğrenciler çoğunlukla üniversitelerin bünyesinde bulunan Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Devlet Konservatuarları ve Milli Savunma üniversitesi Bando Astsubaylığı meslek yüksek okullarına açmış olduğu özel yetenek sınavlarına katılmaktadırlar. Bu çalışma Güzel Sanatlar Liselerinden 2018-2023 yılları arası mezun olmuş öğrencilerin yüksek öğretim kurumlarına bağlı müzik alanlarına yerleşme oranlarının tespiti ve öğrencilerin ilgili alana ilişkin hangi üniversite ve hangi bölümleri tercih ettiğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada 'Tarama Yöntemi' kullanılmış olup çalışmanın katılımcı grubu Balıkesir Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi (T.C.Z.B.G.S.L.) müzik bölümü olarak belirlenmiş ve araştırma için gerekli olan verilere kurumun mezun bilgi sistemi üzerinden, kuramsal bilgilere ise konuya ilişkin yazılı kaynaklar taranarak ulaşılmıştır. Elde edilen verilere dair analizler yapılarak sonuçlar tablo haline getirilip yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, Balıkesir T.C.Z.B.G.S.L. öğrencilerinin 2018-2023 yılları arasında Yüksek öğretim kurumlarına bağlı müzik programlarına yerleşme oranları belirlenmiş, sonuçlarına dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Müzik, Yüksek Öğretim.

A RESEARCH ON THE PLACEMENT STATUS OF FINE ARTS HIGH SCHOOL MUSIC DEPARTMENT STUDENTS TO HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BETWEEN 2018-2023 (BALIKESİR REPUBLIC OF TURKEY ZİRAAT BANKASI FINE ARTS HIGH SCHOOL EXAMPLE)

ABSTRACT: Fine Arts High Schools are one of the secondary education institutions that provide vocational training. Many students are sent to higher education institutions with high school education provided in the field of music. These institutions, which aim to train qualified individuals in the field of fine arts by providing students with basic knowledge and skills related to fine arts, are schools with a teaching period of 4 years or preparatory + 4 years. In fine arts high schools; education is provided in the fields of visual arts (painting), music, Turkish folk music, Turkish classical music, and theater. The number of Fine Arts High Schools in Turkey is increasing day by day. Since its opening in Istanbul in 1989, this number increased to 30 in 1999, 53 in 2005, 78 in 2016, and 82 in 2018. According to the latest data published by the Ministry of National Education, this number has reached 105 in all 81 provinces of our country. Students graduating from the music departments of Fine Arts High Schools mostly participate in the special talent exams held by the Faculties of Education, Faculties of Fine Arts, State Conservatories, and the Vocational Schools of Band Non-Commissioned Officer of the National Defense University. This study was conducted to determine the placement rates of students graduating from Fine Arts High Schools in the years 2018-2023 in music fields of higher education institutions and to identify which universities and departments the students prefer in the related field. The 'Survey Method' was used in the research, and the participant group of the study was determined as the music department of Balıkesir Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi (T.C.Z.B.G.S.L.), and the necessary data for the research were obtained from the institution's graduate information system and written sources related to the subject were reviewed for theoretical information. The data obtained were analyzed, and the results were presented in tables and interpreted. As a result of the research, the placement rates of Balıkesir T.C.Z.B.G.S.L. students in music programs of higher education institutions between 2018-2023 were determined, and suggestions were made based on the results.

Keywords: Fine Arts, Music, Higher Education

1. Giriş

Mesleki eğitim en genel tanımıyla insanların belirli özellikleri olan iş kolları için mesleki eğitim kurumlarında aldıkları eğitim olarak tanımlanabilir. Mesleki eğitim insanların teknik, bilimsel, teknolojik veya yetenek olarak gelişimini artırmayı hedefler. Eğitimin bir boyutu olan sanat eğitimi, bireylerin yetenekleri ve ilgilerine göre seçtikleri başlıca alanlarda, kendi istekleri doğrultusunda davranış değiştirme sürecidir. (Aras, 2011). Ortaöğretim kurumlarında genel müzik eğitiminin esasları, içeriği, amaçları, haftalık ders saatleri ve programı MEB tarafından belirlenir. Mesleki müzik eğitimi ‘müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını seçen; müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar’ (Uçan, 1992). Günümüzde mesleki müzik eğitimi ortaöğretim, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim veren kurumlarda devam etmektedir. Mesleki müzik eğitiminin ortaöğretim düzeyini Güzel Sanatlar Liseleri oluştururken, lisans ve lisansüstü düzeyini Yüksek Öğretim kurumları oluşturmaktadır. Güzel Sanatlar Liselerinden mezun olan öğrenciler “Özel Yetenek Sınav Sonuçlarına Göre Öğrenci Alan Yükseköğretim Programlarına” yerleşmektedirler.

1.1. Geçmişten Günümüze Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel sanatlar liseleri kurulduğu günden itibaren çeşitli zamanlarda; okutulan dersler, ders içerikleri, kurumsal yapı gibi konularda birçok önemli değişikliğe uğramıştır. 1989 yılında İstanbul’da açılan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, 1990 da yapılan program hazırlama çalışmaları sonucunda Talim Terbiye Kurulunun, 15.09.1990 tarihli, 118 sayılı kararı ile onaylanan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinin resim ve müzik bölümlerinin yeniden düzenlenen hazırlık sınıfı haftalık ders çizelgeleri ile kullanılan ilk program uygulanmaya başlanmıştır, 1999 yılında yeni yönetmelik yayınlanmıştır, 1999-2000 öğretim yılında Güzel Sanatlar Liseleri sayısı 30’a ulaşmıştır. 2005 yılında ders çizelgesi yenilenmiş, 2005- 2006 öğretim yılında Güzel Sanatlar Liseleri sayısı 53’e ulaşmıştır. 2008’de ise “Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması Genelgesi 2008/81” ile Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri ile birleştirilmiş ve ismi Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Olarak değiştirilmiştir (MEB, 2008). 2010’da Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ismindeki ‘Anadolu’ ibaresi; Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nün 06.05.2010 tarih ve 3669 sayılı Genel Liselerin Anadolu Liselerine Dönüştürülmesi konulu genelgesinden sonra kullanılmamaya başlanmıştır (MEB, 2010). 2013 yılında yeniden Milli Eğitim Bakanlığı 14/06/2013 tarihli ve 1380223 sayılı Makam Onayı ile Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri; ‘Güzel Sanatlar Lisesi’ ve ‘Spor Lisesi’ olmak üzere iki ayrı okul türüne dönüştürülmüştür (MEB, 2013). 2016-2017 öğretim yılından itibaren Güzel Sanatlar Liselerinde müzik alanının yanı sıra Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği alan programları ve haftalık ders çizelgeleri de kademeli olarak uygulanmaya başlanmıştır. 2016 yılında yayınlanan çizelgeye göre; Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nce bu iki okul türü için 43 olan ders programı sayısı 102’ye çıkmıştır. 2016-2017 öğretim yılında öğrenci alacağını Milli Eğitim Bakanlığına bildiren Türkiye genelinde 78 GSL bulunmaktadır. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Güzel Sanatlar liselerinin sayısı 82’ye ulaşmıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nün 25/09/2018 tarihli ve 17410786 sayılı yazısıyla güzel sanatlar ve spor liseleri Ortaöğretimden Genel Müdürlüğünden Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. 2022 yılında ders çizelgelerine Tiyatro Bölümü de eklenmiştir. (MEB, 2022)

1.2. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Güzel Sanatlar Liseleri

MEB’in yayınladığı 2023-2024 yılı istatistiklerine göre 105 Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır, toplam öğrenci sayısı 17.654’tür, mevcut öğretmen sayısı ise 2.577’dir. MEB’in 2023 yılında yayınladığı Yetenek Sınavı İle öğrenci alan okullara başvuru kılavuzunda bulunan Güzel Sanatlar Liseleri Tabloda belirtilmiştir.

İL	İLÇE	OKUL ADI
1. Adana	Çukurova	Adana Çukurova Güzel Sanatlar Lisesi
2. Adıyaman	Merkez	Şehit Fatih Doğan Güzel Sanatlar Lisesi
3. Afyonkarahisar	Merkez	Afyonkarahisar Güzel Sanatlar Lisesi
4. Ağrı	Merkez	Erol Parlak Güzel Sanatlar Lisesi
5. Aksaray	Merkez	Aksaray Güzel Sanatlar Lisesi
6. Amasya	Merkez	Amasya Güzel Sanatlar Lisesi
7. Ankara	Çankaya	Ankara Güzel Sanatlar Lisesi

8. Ankara	Mamak	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi
9. Ankara	Sincan	İtri Güzel Sanatlar Lisesi
10. Antalya	Alanya	Türkler Güzel Sanatlar Lisesi
11. Antalya	Kepez	Antalya Ticaret Ve Sanayi Odası Güzel Sanatlar Lisesi
12. Ardahan	Merkez	Ardahan Güzel Sanatlar Lisesi
13. Artvin	Merkez	Artvin Güzel Sanatlar Lisesi
14. Aydın	Efeler	Aydın Yüksel Yalova Güzel Sanatlar Lisesi
15. Balıkesir	Ayvalık	Sebahat-Cihan Şişman Güzel Sanatlar Lisesi
16. Balıkesir	Karesi	T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi
17. Bartın	Merkez	Bartın Güzel Sanatlar Lisesi
18. Batman	Merkez	Batman Tobb Güzel Sanatlar Lisesi
19. Bayburt	Merkez	Bayburt Güzel Sanatlar Lisesi
20. Bilecik	Bozüyük	Bilecik Güzel Sanatlar Lisesi
21. Bingöl	Merkez	Bingöl Güzel Sanatlar Lisesi
22. Bitlis	Merkez	Ziya Eren Güzel Sanatlar Lisesi
23. Bolu	Merkez	Bolu Güzel Sanatlar Lisesi
24. Burdur	Merkez	Burdur Güzel Sanatlar Lisesi
25. Bursa	Nilüfer	Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi
26. Çanakkale	Merkez	Akçansa Güzel Sanatlar Lisesi
27. Çankırı	Merkez	Selahattin İnal Güzel Sanatlar Lisesi
28. Çorum	Merkez	Çorum Güzel Sanatlar Lisesi
29. Denizli	Merkezefendi	Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi
30. Diyarbakır	Yenişehir	Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi
31. Düzce	Merkez	Düzce Güzel Sanatlar Lisesi
32. Edirne	Merkez	Hasan Rıza Güzel Sanatlar Lisesi
33. Elazığ	Merkez	Elazığ Kaya Karakaya Güzel Sanatlar Lisesi
34. Erzincan	Merkez	Erzincan Güzel Sanatlar Lisesi
35. Erzurum	Yakutiye	Raci Alkır Güzel Sanatlar Lisesi
36. Eskişehir	Tepebaşı	Eskişehir Atatürk Güzel Sanatlar Lisesi
37. Gaziantep	Şahinbey	Gaziantep Ticaret Odası Güzel Sanatlar Lisesi
38. Gaziantep	Şehitkâmil	Aysel İbrahim Akınal Güzel Sanatlar Lisesi
39. Gaziantep	Şehitkâmil	Gönüllü Hizmet Vakfı İnal Aydınoglu Güzel Sanatlar Lisesi
40. Giresun	Merkez	Giresun Güzel Sanatlar Lisesi
41. Gümüşhane	Merkez	Gümüşhane Güzel Sanatlar Lisesi
42. Hakkâri	Merkez	Hakkâri Güzel Sanatlar Lisesi
43. Hatay	Antakya	Hatay Bedii Sabuncu Güzel Sanatlar Lisesi
44. Iğdır	Merkez	Iğdır Güzel Sanatlar Lisesi
45. Isparta	Merkez	Isparta Güzel Sanatlar Lisesi
46. İstanbul	Ataşehir	Aydın Doğan Güzel Sanatlar Lisesi
47. İstanbul	Bağcılar	Bağcılar Hikmet Barutçugil Güzel Sanatlar Lisesi
48. İstanbul	Bakırköy	Bakırköy Göksel Baktagir Güzel Sanatlar Lisesi
49. İstanbul	Başakşehir	Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi
50. İstanbul	Beşiktaş	İstanbul Üniversitesi İtri Güzel Sanatlar Lisesi
51. İstanbul	Beylikdüzü	Beylikdüzü Âşık Veysel Güzel Sanatlar Lisesi
52. İstanbul	Beyoğlu	Beyoğlu Mustafa Kandıralı Güzel Sanatlar Lisesi
53. İstanbul	Kadıköy	İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi
54. İstanbul	Küçükçekmece	Alaeddin Yavaşca Güzel Sanatlar Lisesi
55. İstanbul	Pendik	Marmara Üniversitesi Abdülkadir Meragi Güzel Sanatlar Lisesi

56. İstanbul	Üsküdar	Ahmet Ratıp Paşa Güzel Sanatlar Lisesi
57. İstanbul	Zeytinburnu	Zeytinburnu Güzel Sanatlar Lisesi
58. İzmir	Buca	Buca Işılay Saygın Güzel Sanatlar Lisesi
59. İzmir	Bergama	Bergama Güzel Sanatlar Lisesi
60. İzmir	Kemalpaşa	İzmir Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi
61. Kahramanmaraş	Onikişubat	Kahramanmaraş Güzel Sanatlar Lisesi
62. Karabük	Safranbolu	Karabük Safranbolu Borsa İstanbul Güzel Sanatlar Lisesi
63. Karaman	Merkez	Karaman Güzel Sanatlar Lisesi
64. Kars	Merkez	Kars Gülahmet Aytemiz Güzel Sanatlar Lisesi
65. Kastamonu	Merkez	Orhan Şaik Gökyay Güzel Sanatlar Lisesi
66. Kayseri	Melikgazi	Kayseri Güzel Sanatlar Lisesi
67. Kırıkkale	Merkez	Kırıkkale Güzel Sanatlar Lisesi
68. Kırklareli	Lüleburgaz	Kırklareli Lüleburgaz Tek Güzel Sanatlar Lisesi
69. Kırklareli	Merkez	Kırklareli Güzel Sanatlar Lisesi
70. Kırşehir	Merkez	Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi
71. Kilis	Merkez	Mehmet Abdi Bulut Güzel Sanatlar Lisesi
72. Kocaeli	Kartepe	Kocaeli Güzel Sanatlar Lisesi
73. Konya	Akşehir	Akşehir Güzel Sanatlar Lisesi
74. Konya	Selçuklu	Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi
75. Kütahya	Merkez	Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi
76. Malatya	Yeşilyurt	Malatya Abdulkadir Eriş Güzel Sanatlar Lisesi
77. Manisa	Yunusemre	Manisa Güzel Sanatlar Lisesi
78. Mardin	Artuklu	Mardin Güzel Sanatlar Lisesi
79. Mersin	Mezitli	Mersin Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi
80. Muğla	Menteşe	Muğla Güzel Sanatlar Lisesi
81. Muş	Merkez	Şehit Yücel Kurtoğlu Güzel Sanatlar Lisesi
82. Nevşehir	Merkez	Şehit Demet Sezen Güzel Sanatlar Lisesi
83. Niğde	Merkez	Niğde Güzel Sanatlar Lisesi
84. Ordu	Altınordu	Penbe-İzzet Şahin Güzel Sanatlar Lisesi
85. Osmaniye	Merkez	Osmaniye Abdurrahman Keskiner Güzel Sanatlar Lisesi
86. Rize	Merkez	Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi
87. Sakarya	Adapazarı	Sakarya Güzel Sanatlar Lisesi
88. Samsun	İlkadım	Samsun İlkadım Güzel Sanatlar Lisesi
89. Siirt	Merkez	Siirt Takasbank Güzel Sanatlar Lisesi
90. Sinop	Merkez	Borsa İstanbul Şehit Ertan Yılmaztürk Güzel Sanatlar Lisesi
91. Sivas	Merkez	Sivas Muzaffer Sarısözen Güzel Sanatlar Lisesi
92. Şanlıurfa	Karaköprü	Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi
93. Şırnak	Merkez	Şırnak Güzel Sanatlar Lisesi
94. Şırnak	Cizre	Güzel Sanatlar Lisesi
95. Tekirdağ	Süleymanpaşa	Yahya Kemal Beyatlı Güzel Sanatlar Lisesi
96. Tokat	Merkez	Tokat Güzel Sanatlar Lisesi
97. Trabzon	Akçaabat	Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar Lisesi
98. Tunceli	Merkez	Tunceli Güzel Sanatlar Lisesi
99. Uşak	Merkez	Besim Atalay Güzel Sanatlar Lisesi
100. Van	Erciş	Erciş Güzel Sanatlar Lisesi
101. Van	Tuşba	Van Güzel Sanatlar Lisesi
102. Yalova	Merkez	Yalova Güzel Sanatlar Lisesi
103. Yozgat	Merkez	Yozgat Nida Tüfekçi Güzel Sanatlar Lisesi
104. Zonguldak	Ereğli	Zonguldak Ereğli Erdemir Güzel Sanatlar Lisesi

Tabloda Türkiye'nin 81 ilinde MEB' e bağlı eğitim veren İstanbul'da 12, Ankara, İzmir ve Gaziantep'te 3, Balıkesir, Kırklareli, Konya, Şırnak, Van, Antalya'da 2 ve diğer illerde 1'er GSL okulu bulunmaktadır.

1.3. Özel Yetenek Sınav Sonuçlarına Göre Öğrenci Alan Öğretim Kurumları

2023 yılında yayınlanan Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları kılavuzuna göre bu programlara en az kaç puan almış adayların başvurabileceklerine, ilgili yükseköğretim kurumunca karar verilmesine, ilgili yükseköğretim kurumunca basın-yayın organlarıyla adaylara duyurulmasına. Yükseköğretim programları için özel yetenek sınavları Yükseköğretim Kurulunun belirlediği ilke ve kurallar doğrultusunda, bu programların bağlı olduğu yükseköğretim kurumları tarafından yapılmasına. Başvuru şartları ilgili yükseköğretim kurumları tarafından başvuru için internet sayfalarında verilecek duyurulara yer almasına karar verilmiştir. Ayrıca adayların, 2023-YKS'de özel yetenek sınavıyla öğrenci alan öğretmenlik programlarına başvuru yapabilmeleri için Y-TYT'de en düşük 800.000 inci başarı sırasına sahip olmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Bu Kurumlar Üniversitelere Bağlı; Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF) , Konservatuvarlar, Türk Müziği Devlet Konservatuvarları (TMDK), Askeri Bando, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri, Müzik Bilimleri ve Teknoloji Fakülteleri, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleridir.

Bu çalışma Güzel Sanatlar Liselerinden 2018-2023 yılları arası mezun olmuş öğrencilerin yüksek öğretim kurumlarına bağlı müzik alanlarına yerleşme oranlarının tespiti ve öğrencilerin ilgili alana ilişkin hangi üniversite ve hangi bölümleri tercih ettiğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın örneklem çalışma grubunu oluşturan “Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi” müzik bölümünden 2018-2023 yılları arasında mezun olmuş öğrencilerin herhangi bir yükseköğretim programına yerleşip yerleşemediklerini ve mezun öğrencilerin hangi üniversitelere ve bölümlerine yerleştiklerinin tespitine yönelik derinlemesine analiz yapılmıştır.

1.4. Balıkesir Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi (TCZBGSL)

1.4.1. Tarihçesi

MEB Eski Erkek Teknik Eğitim Okulları Genel Müdürü olan Sayın Naim DURMAZ'ın, hayırsever emekli öğretmenlerimizden Kadriye-Kemal GÜREL çiftinin ve zamanın Balıkesir Valisi Alaaddin YÜKSEL'in girişimleri ile 1998 yılında 15 derslikli İlköğretim Okulu yapmak üzere protokol imzalandı. 1999 yılı Mayıs ayında zamanın Devlet Bakanı Eyüp AŞIK'ın katılımı ile temel atıldı.

İlköğretim okulu olarak inşa edilen bina, 1999-2000 Eğitim-Öğretim yılında 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL'in direktifleri ile Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi olarak eğitim öğretime başlamıştır. Okulun açılışı 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL tarafından yapılmıştır. Okulumuz 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında 19/09/2016 tarihinde T.C. Ziraat Bankası Fen Lisesinden boşalan binaya taşınarak T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi adını almıştır. 2018 yılı Eylül ayında Okul Mesleki Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne, 2023 Eylül ayında ise yeniden Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

1.4.2. Vizyonu ve Misyonu

Vizyonu; “Alanında başarının adresi olmak” şeklinde ifade edilmiş olup Misyonu ise “Atatürk ilke ve devrimlerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliği'ne bağlılık. Resim ve müzik alanındaki yetenekli öğrencileri gerekli bilgi ve becerilerle donatıp hayata ve üst öğrenim kurumlarına hazırlamak. Çevresi ile iyi ve olumlu iletişim kuracak davranışları kazandırmak. Olaylara çok yönlü, nesnel ve tarafsız bakabilmelerini sağlamak. Sanat eğitimi ile soyut duygu ve düşüncelerini somuta dönüştürebilmelerini ve var olmayan yeni biçimler, yeni ilişkiler ortaya çıkarabilmelerini sağlamak. Okulumuzun sanat ve kültür merkezi durumuna gelmesini sağlamak, bu alanda çok yönlü hizmet vererek ilimizin sanatsal gelişimini yükseltmek. Çağın değişen ve gelişen gereksinimlerine cevap verebilecek beceriler kazandırmak Liderlik özelliklerinin yanında iş birliği ve ekip çalışmalarına yatkın bireyler

olmalarını sağlamak Milli ve Manevi değerlerimizi yaşatarak geleceğe aktarmak; için varız.” Şeklinde ifade edilmiştir.

2. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde Balıkesir TCZBGSİ’den 2018-2023 yılları arası mezun olmuş müzik bölümü öğrencilerinin Yükseköğretim kurumlarına yerleşme oranlarının yıllara göre ayrı ayrı tespiti yapıp ulaşılan sonuçlar yorumlanacaktır.

2.1. 2017-2018 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kuruma ait mezun takip sistemine göre, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 15 öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 10’u kız 5’ i erkek öğrencidir. TCZBGSİ öğrencilerinin 2017-2018 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 1. 2018 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
15	15	13	2

Tabloda, 2018 yılında kurumdan mezun 15 öğrenciden 13 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 2 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşmediği görülmektedir.

Tablo 2. 2018 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
15	15	13	2
%100	%100	%86,6	%13,4

Tabloda, 2018 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre %86,6 oranında gerçekleştiği, %13,4 ’lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 3. 2018 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
15	15	10/8	5/5
%100	%100	%80	%100

Tabloda, 2018 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 10 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 80 , mezun 5 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 100 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. 2018 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	TMDK	Askeri Bando	Alan Dışı
15	15	8	1	1	2	1
%100	%100	%53,3	%6,6	%6,6	%13,3	%6,6

Tabloda 2018 yılı mezunlardan % 53,3 'i Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne, % 6,6'sı GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 6,6'sı TMDK' ya, % 13,3 Askeri Bando'ya % 6,6'sının Alan dışına yerleştiği görülmektedir.

2018 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir ;

İstanbul Marmara Üniversitesi'ne 3,

Denizli Pamukkale Üniversitesi'ne 1,

Malatya İnönü Üniversitesi'ne 1,

Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne 1,

Milli Savunma Üniversitesi'ne 2,

,Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ne 1,

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 1,

Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'ne 1 öğrenci ilgili programlara yerleşmişlerdir.

2.2. 2018-2019 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kuruma mezun takip sistemine göre, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 23 öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 10'u kız 13' ü erkek öğrencidir. TCZBGSL öğrencilerinin 2018-2019 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 5. 2019 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
23	23	20	3

Tabloda, 2019 yılında kurumdan mezun 23 öğrenciden 20 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 3 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşemediği görülmektedir.

Tablo 6. 2019 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
23	23	20	3
%100	%100	%87	%13,0

Tabloda, 2019 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 87 oranında gerçekleştiği, % 13,0 'lık oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 7. 2019 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
23	23	13/11	10/9
%100	%100	%84,62	%90

Tabloda, 2019 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 13 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 84,62 , mezun 10 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 90 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. 2019 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	TMDK	Askeri Bando	Konservatuvar	Sanat ve Tasarım Fakültesi
23	20	6	3	6	3	1	1
%100	%100	%30	%15	%30	%15	%5	%5

Tabloda 2019 yılı mezunlardan % 30'u Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne, % 15'i ise GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 30'u TMDK' ya, % 15'i Askeri Bando'ya % 5'i Konservatuvar'a ve % 5'inin Sanat ve Tasarım Fakültesine yerleştiği görülmektedir.

2019 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir;

İstanbul Teknik Üniversitesi'ne 3,

Sinop Üniversitesi'ne 2,

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesine 1,

Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne 1,

Milli Savunma Üniversitesi'ne 3,

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ne 1,

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 2,

Balıkesir Üniversitesi'ne 1,

Burdur Mehmet Akif Üniversitesi'ne 1,

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'ne 1,

Ege Üniversitesi'ne 1,

Dokuz Eylül Üniversitesi'ne 1,

Yıldız Teknik Üniversitesine 1,

Haliç Üniversitesi'ne 1 öğrenci ilgili programlara yerleşmiştir.

2.3. 2019-2020 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kurumun mezun takip sistemine göre, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 28 öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 16'sı kız 12' si erkek öğrencidir. TCZBGSÖ öğrencilerinin 2019-2020 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 9. 2020 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
28	28	18	10

Tabloda, 2020 yılında kurumdan mezun 28 öğrenciden 15 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 13 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşmediği görülmektedir.

Tablo 10. 2020 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
28	28	18	10
%100	%100	%64,28	%35,71

Tabloda, 2020 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 53,57 oranında gerçekleştiği, % 46,42’lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 11. 2020 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
28	28	16/11	12/7
%100	%100	%68,75	%58,33

Tabloda, 2020 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 16 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 68,75 , mezun 12 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 58,33 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. 2020 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	Askeri Bando	Konservatuvar	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Alan Dışı
28	18	5	4	3	1	1	4
%100	%64.28	%27,78	%22,22	%16,66	%5,55	%5,55	%22,22

Tabloda 2020 yılı mezunlardan % 27,78’i Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne,%22,22 ‘si ise GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 16,66 Askeri Bando’ya % 5,55 Konservatuvar’a ve %5,55 Sanat ve Tasarım Fakültesine ,%22,22’si ise Alan dışına yerleştiği görülmektedir.

2020 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir;

Balıkesir Üniversitesi’ne 3,

Yaşar Üniversitesi’ne 1,

Gazi Üniversitesi’ne 2,

Milli Savunma Üniversitesi’ne 3,

Kocaeli Üniversitesine 2,

İstanbul Üniversitesi’ne 1,

Istanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi’ne 1,

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi’ne 1,

Eskişehir Üniversitesi’ne 1,

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne 1,

Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne 1, öğrenci ilgili programlara yerleşmiştir.

2.4. 2020-2021 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kuruma mezun takip sistemine göre, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 16'sı kız 12' si erkek öğrencidir. TCZBGSL öğrencilerinin 2020-2021 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 13. 2021 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
27	27	18	9

Tabloda, 2021 yılında kurumdan mezun 28 öğrenciden 15 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 13 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşemediği görülmektedir.

Tablo 14. 2021 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
27	27	18	9
%100	%100	%66,7	%33,3

Tabloda, 2021 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 53,57 oranında gerçekleştiği, % 46,42'lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 15. 2021 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
27	27	18/10	9/8
%100	%100	%55,6	%88,9

Tabloda, 2021 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 16 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 68,75 , mezun 12 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 58,33 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16. 2021 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	Askeri Bando	TMDK	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Alan Dışı
27	18	2	8	2	3	1	2
%100	%66,7	%11,11	%44,4	%11,11	%5,55	%5,55	%11,11

Tabloda 2021 yılı mezunlardan % 11,11'i Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne,%44,4 'ü GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 11,11'i Askeri Bando'ya % 5,55 TMDK'ya ve %5,55 Sanat ve Tasarım ve Mimarlık Fakültesine ,%11,11'inin ise Alan dışına yerleştiği görülmektedir.

2021 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir;

İstanbul Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 1,

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'ne 1,

Gazi Üniversitesi'ne 2,

Milli Savunma Üniversitesi'ne 2,

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 2,

İzmir Demokrasi Üniversitesi'ne 1,

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ne 2,

Kocaeli Üniversitesi'ne 3,

Eskişehir Anadolu Üniversitesi'ne 1,

İstanbul Yeniüzyıl Üniversitesi'ne 1,

Manisa Celal Bayar Üniversitesi'ne 1,

İstanbul Teknik Üniversitesi'ne 1, öğrenci ilgili programlara yerleşmiştir.

2.5. 2021-2022 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kuruma mezun takip sistemine göre, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 16'sı kız 12'si erkek öğrencidir. TCZBGSL öğrencilerinin 2021-2022 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 17. 2022 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
28	28	23	5

Tabloda, 2022 yılında kurumdan mezun 28 öğrenciden 23 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 5 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşmediği görülmektedir.

Tablo 18. 2022 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
28	28	23	5
%100	%100	%82,14	%17,85

Tabloda, 2022 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 53,57 oranında gerçekleştiği, % 46,42'lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 19. 2022 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
28	28	16/12	12/11
%100	%100	%75	%91,66

Tabloda, 2022 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 16 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 68,75 , mezun 12 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 58,33 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20. 2022 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	Askeri Bando	TMDK	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Alan Dışı
28	23	5	6	3	4	2	1	2
%100	%66,7	%21,73	%26,08	%13,04	%17,39	%8,69	%4,34	%8,69

Tabloda 2022 yılı mezunlardan % 21,73'ü Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne,%26,08 'i GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 13,04 Askeri Bando'ya % 17,34'ü TMDK'ya ve %8,69'u Sanat ve Tasarım Fakültesine ,%4,34'ü Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'ne , %8,69'unun ise Alan dışına yerleştiği görülmektedir.

2022 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir;

Kocaeli Üniversitesi'ne 2,

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'ne 1,

Gazi Üniversitesi'ne 2,

Milli Savunma Üniversitesi'ne 3,

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 1,

İzmir Demokrasi Üniversitesi'ne 1,

Ankara Hacı Bayramı Veli Üniversitesi'ne 1,

Karabük Üniversitesi'ne 2,

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 1,

Konya Selçuk Üniversitesi'ne 1,

Yaşar Üniversitesi'ne 1,

Düzce Üniversitesi'ne 1

Balıkesir Üniversitesi'ne 2,

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi'ne 1.

Kastamonu Üniversitesi'ne 1,

Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi'ne 1,

İzmir Ege Üniversitesi'ne 1, öğrenci ilgili programlara yerleşmiştir.

2.6. 2022-2023 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumlarına İlişkin Bulgular

Kuruma mezun takip sistemine göre, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 27 öğrenci mezun olmuş olup, mezunların 12'si kız 15' i erkek öğrencidir. TCZBGSİ öğrencilerinin 2022-2023 yılında yükseköğretim kurumuna yerleşme oranları ve yerleştikleri okullar şu şekildedir.

Tablo 21. 2023 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
27	27	14	13

Tabloda, 2022 yılında kurumdan mezun 27 öğrenciden 14 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 13 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşmediği görülmektedir.

Tablo 22. 2023 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
27	27	14	13
%100	%100	%52	%48

Tabloda, 2023 yılında mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 52 oranında gerçekleştiği, % 48'lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 23. 2023 Yılında Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
27	27	12/8	15/6
%100	%100	%66,66	%40

Tabloda, 2023 yılı mezunlarının cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 12 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 66,66 , mezun 15 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise % 40 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 24. 2023 Yılı Mezunların Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	İSF	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Konservatuvar	Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi
27	14	1	4	3	2	3	1
%100	%66,7	%7,14	%28,57	%21,43	%14,29	%21,43	%7,14

Tabloda 2023 yılı mezunlardan % 7,14'ü Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne, %28,57'si GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 21,43'ü İcra Sanatları Fakültesi'ne, %14,29'u Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'ne, % 21,43'ü Konservatuvar'a , ve %7,14'ünün ise Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi'ne yerleştiği görülmektedir.

2023 yılında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir;

Gazi Üniversitesi'ne 1,

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'ne 1,

İstanbul Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 1,

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 4,

Manisa Celal Bayar Üniversitesi'ne 2,

İzmir Demokrasi Üniversitesi'ne 1,

Kocaeli Üniversitesi'ne 2,

Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne 2, öğrenci ilgili programlara yerleşmiştir.

3. 2018-2023 Yılları Arası TCZBGSL Müzik Bölümünden Mezun Olan Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Genel Yerleşme Durumları

TCZBGSL' den 2018-2023 yılları arasında mezun olmuş müzik alanı öğrencilerinin Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı programlara yerleşme oranları ve yerleştikleri okulların genel dağılımı şu şekildedir.

Tablo 24. 2018-2023 Yılları Arası Mezun Öğrencilerin Yükseköğretime Yerleşme Durumlarının Genel Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
148	148	106	42

Tabloda, 2018-2023 yılları arasında kurumdan mezun 148 öğrenciden 106 öğrencinin Yükseköğretim Kurumuna bağlı müzik alanlarına yerleştiği 42 öğrencinin ise herhangi bir programa yerleşemediği görülmektedir.

Tablo 25. 2018-2023 Yılları Arası Mezun Olan Öğrencilerin Yüksek Öğretim Programlarına Yerleşme Durumlarının Yüzdelik Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşmeyen Öğrenci Sayısı
148	148	106	42
%100	%100	%71,62	%28,38

Tabloda, 2018-2023 yılları arasında kurumdan mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumunun genel öğrenci sayısına göre % 71,62 oranında gerçekleştiği, % 28,38'lik oranda ise gerçekleşmediği görülmektedir.

Tablo 26. 2018-2023 Yılları Arası Mezun Olan Öğrencilerin Cinsiyet Farklarına Göre Yerleşme Oranlarının Dağılımı

Genel Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı	Yerleşen Kız Öğrenci	Yerleşen Erkek Öğrenci
148	148	85/60	63/46
%100	%100	%70,59	%73,02

Tabloda, 2018-2023 yılları arasında mezun olan öğrencilerin cinsiyet farklılıklarına göre yerleşme durumlarında mezun 85 kız öğrenciden yerleşenlerin oranı % 70,59 , mezun 63 erkek öğrencinin yerleşme oranının ise %73,02 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 27. 2018-2023 Yılları Arası Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Alanlara İlişkin Dağılım Oranları

Genel Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği	GSF	İSF	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Konservatuvar	Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi	TMDK	Askeri Bando	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Müzik ve Sahne Sanatları	Alan Dışı
148	106	27	26	3	3	5	1	14	13	4	1	9
%100	%71,62	%25,47	%24,53	%2,83	%2,83	%4,72	%0,94	%13,21	%12,26	%3,77	%0,94	%8,49

Tabloda, 2018-2023 yılları arasında mezun olan öğrencilerden % 25,47'si Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne,%24,53'ü GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 2,83'ü İcra Sanatları Fakültesi'ne, %2,83'ü Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'ne, % 4,72'si Konservatuvar'a ,%0,94'ü Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi'ne,%13,21'i TMDK'ya, %12,26'sı Askeri Bando'ya,%3,77'si Sanat ve Tasarım Fakültesi'ne,%0,94'ü Müzik ve Sahne Sanatları'na ve %8,49'unun ise Alan Dışına yerleştiği görülmektedir.

2018-2023 yılları arasında mezun olan öğrencilerin yerleştikleri üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir ;

İstanbul Marmara Üniversitesi'ne 3,

Denizli Pamukkale Üniversitesi'ne 1,

Malatya İnönü Üniversitesi'ne 1,

Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne 5,

Milli Savunma Üniversitesi'ne 13,

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ne 4,

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 6,

İsparta Süleyman Demirel Üniversitesi'ne 1,
İstanbul Teknik Üniversitesi'ne 4,
Sinop Üniversitesi'ne 2,
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesine 1,
Balıkesir Üniversitesi'ne 6,
Burdur Mehmet Akif Üniversitesi'ne 1,
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'ne 1,
İzmir Ege Üniversitesi'ne 2,
Dokuz Eylül Üniversitesi'ne 3,
Yıldız Teknik Üniversitesine 1,
Haliç Üniversitesi'ne 1
Yaşar Üniversitesi'ne 2,
Gazi Üniversitesi'ne 7,
Kocaeli Üniversitesine 9,
İstanbul Üniversitesi'ne 1,
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi'ne 2,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'ne 1,
Eskişehir Anadolu Üniversitesi'ne 2,
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi'ne 1,
İstanbul Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 2,
İzmir Demokrasi Üniversitesi'ne 3,
Manisa Celal Bayar Üniversitesi'ne 3,

Ankara Hacı Bayramı Veli Üniversitesi'ne 1,

Karabük Üniversitesi'ne 2,

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne 5,

Konya Selçuk Üniversitesi'ne 1,

Düzce Üniversitesi'ne 1

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi'ne 1.

Kastamonu Üniversitesi'ne 1,

Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi'ne 1,

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'ne 1,

4. Sonuç ve Öneriler

Bu Araştırmada, 2018-2023 yılları arasında TCZBGSL'den mezun olmuş müzik bölümü öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarına yerleşme oranları tespit edilmiştir. Ayrıca mezunların cinsiyet farklılıkları açısından hangi üniversitelere ve alanlara yerleştiklerine ilişkin analizler yapılmış ve yerleştikleri Üniversite dağılımları belirtilmiş olup ulaşılan veriler yüzdelik dilimler halinde tablolaştırılarak sonuçlara ilişkin analizler yapılmıştır.

2018-2023 yılları arasında TCZBGSL'den 148 öğrenci mezun olup bu öğrencilerden 106'sı yükseköğretim kurumuna bağlı bölümlere yerleşmiştir. Son beş yılda müzik bölümü mezunlarının %71,62'si yükseköğretim kurumlarına yerleşirken %28,38'lik bölüm herhangi bir alana yerleşmemiştir.

Mezun olan 85 kız öğrencinin 60'ı, 63 erkek öğrencinin ise 46'sı öğrenci yükseköğretim kurumlarına bağlı ilgili bölümlere yerleşmiştir. Cinsiyet farklılıklarına göre kız öğrencilerin % 70,59'u, erkek öğrencilerin ise % 73,02'si yükseköğretim kurumlarına yerleşmiştir. Bu verilere bakıldığında son beş yılda üniversiteye yerleşme oranlarının dağılımında erkek öğrencilerin akademik açıdan daha başarılı oldukları görülmektedir.

2018-2023 yılları arası mezun olmuş öğrencilerin yükseköğretim kurumlarında yerleştikleri bölümlerin dağılımında ise yerleşen 106 öğrenciden % 25,47'si Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümüne, %24,53'ü GSF ye bağlı müzik bölümlerine, % 2,83'ü İcra Sanatları Fakültesi'ne, %2,83'ü Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'ne, % 4,72'si Konservatuvar'a ,%0,94'ü Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi'ne, %13,21'i TMDK'ya, %12,26'sı Askeri Bando'ya, %3,77'si Sanat ve Tasarım Fakültesi'ne, %0,94'ü Müzik ve Sahne Sanatları'na ve %8,49'unun ise Alan Dışına yerleştiği görülmektedir. Öğrencilerin Yükseköğretimde yerleştikleri bölümlere bakıldığında öğrencilerin büyük bir bölümünün Eğitim Fakültesi'ne yerleştiği görülmektedir. Bunun en önemli sebebi Kamuda istihdam olanağının daha geniş olmasıdır, ancak yıllara göre Eğitim Fakülteleri'ne yerleşen öğrenci sayısına bakıldığında bu oranın 2018-2019 yılları arasında daha yoğun olduğu görülmektedir. Bunun en büyük sebebi 2019 yılında öğretmen yetiştiren bölümlere girişte yapılan YKS sınavında 800 bin barajı uygulamasının getirilmiş olmasıdır. Bu uygulama sanat eğitiminin yoğun olarak verildiği bu kurumlarda eğitim gören öğrencilerin belirtilen puanı alarak eğitim fakültelerinin yetenek sınavlarına girmesinin

önünde engel teşkil etmektedir. Eğitim Fakültesi'nden sonra en büyük oranı GSF ye bağlı müzik bölümleri oluşturmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri ise GSF ye bağlı müzik bölümlerinin çeşitliliğidir, 2018-2023 yılları arasında mezun olan öğrencilerin yerleştiği üniversitelere bakıldığında Milli Savunma Üniversitesi ilk sıradadır. Bunun en önemli sebepleri ise bu kurumda hem istihdam olanağının yüksek olması hem de Güzel Sanatlar Liseleri ve Konservatuvar mezunlarına uygulanan taban puanı farkıdır.

Kaynakça

- Aras, A. (2011). Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 509-524.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2018). *Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgeleri*. Sayı: 43-45-47.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1996). *Tebliğler dergisi*. Cilt: 59, Sayı: 2455. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2008). *Ortaöğretimde okul çeşitliliğinin azaltılması genelgesi*. Sayı: 81. <https://www.mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/745.pdf>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2010). *Genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesi genelgesi*. Sayı: 3669.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *18. Milli Eğitim Şura kararları*. Sayı: 1380223.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Ortaöğretim kurumları yönetmeliği*. Sayı: 28758.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türk eğitim sistemi ve ortaöğretim*. (s. 61-63). Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2016). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik*. Sayı: 29871.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2016). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi kanun dersi öğretim programı 9, 10, 11 ve 12. sınıflar*. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Güzel sanatlar lisesi haftalık ders çizelgesi*. Sayı: 53. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_TES_ve_ORTAYYRETYM_son10_2.pdf
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2022, Mayıs). *Tebliğler Dergisi* (Sayı: 2775).
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Yetenek sınavı ile öğrenci alan okullara başvuru kılavuzu 2023*. https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_07/03153242_Yetenek_SYnavY_Yle_OYrenci_Alan_Oku_lara_BaYvuru_KYlavuzu.pdf
- T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi. (2023). *T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi arşivi*.
- T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi. (2024). *T.C. Ziraat Bankası Güzel Sanatlar Lisesi*. <https://tczbgsl.meb.k12.tr/>
- Uçan, A. (1992). Sanat eğitiminin niteliği, üç ana türü ve bazı temel sorunları. *Orkestra Aylık Müzik Dergisi*, (207), 25-49.